Monitoring en evaluatie

Cultuureducatie met Kwaliteit provincie Groningen

Onderzoeksrapport 2022

Een kwalitatief onderzoek met behulp van Evi

Fleur Renkema

Tot stand gekomen binnen de vakgroep Cultuur en Cognitie Rijksuniversiteit Groningen

Groningen, november 2022

Inhoudsopgave

Inleiding 6

1. Samenvatting 8

2. Doel van het onderzoek 12

2.1 Samenvatting 12

2.2 Verschillende doelen onderzoek 12

2.3 Tweeledigheid 13

3. Methode 14

3.1 Samenvatting 14

3.2 De dataverzamelingsmethode 14

3.3 De onderzoeksomstandigheden 15

3.4 De dataverwerking 15

4. Respons 16

4.1 Samenvatting 16

4.2 Verwachte respons 16

4.3 Totale respons 17

4.4 Respons per gemeente 17

4.5 Respons: vergelijking met voorgaand rapport 17

4.6 Geschikte respons 18

4.7 Respondenten 20

4.8 Evaluatie van respons 22

5. Visie 24

5.1 Samenvatting 24

5.2.1 Scholen met een visie op cultuuronderwijs die wordt gedragen door het team (scenario 3 en 4) 26

5.2.2 Scholen met een omschreven visie op cultuuronderwijs (scenario 2) 30

5.2.3 Scholen die (nog) geen visie op cultuuronderwijs hebben omschreven (scenario 1) 33

5.2.4 Vergelijking 2020 en 2022 modellen 35

5.3 Resultaten: Visie 36

5.3.1 Provinciale resultaten Visie 36

5.3.2 Gemeentelijke resultaten Visie 37

5.4 Knelpunten visievorming 42

5.5 Evaluatie en advies 44

6. Deskundigheid 46

6.1 Samenvatting 46

6.2 Deskundigheid in beeld 47

6.2.3 Scholen die inzicht hebben in de aanwezige deskundigheid en deze coördineren (scenario 2) 52

6.2.4 Scholen die de deskundigheid niet coördineren en bevorderen (scenario 1) 55

6.3 Resultaten: Deskundigheid 58

6.3.1 Provinciale resultaten Deskundigheid 58

6.3.2 Gemeentelijke resultaten Deskundigheid 59

6.4 Knelpunten Deskundigheid 64

6.5 Evaluatie en advies 66

7. Programma 69

7.1 Samenvatting 69

7.2 Programma in beeld 71

7.2.1 Onderwijsvormen 72

7.2.2 Scholen die bewust samenhang aanbrengen in hun cultuuronderwijs 74

(scenario 3 en 4) 74

7.2.3 Scholen met enigszins samenhangend cultuuronderwijs (scenario 2) 77

7.2.4 Scholen zonder samenhangend cultuuronderwijs (scenario 1) 81

7.2.5 Vergelijking 2020 en 2022 modellen 83

7.3 Resultaten: Programma 84

7.3.2 Gemeentelijke resultaten Programma 86

7.4 Knelpunten Programma 91

7.5 Evaluatie en advies 92

8. Samenwerking 95

8.1 Samenvatting 95

8.2 Samenwerking in beeld 96

8.2.1 Partners 97

8.2.2 Scholen die structureel samenwerken met partners en (veel) invloed uitoefenen op de inhoud van de samenwerking (scenario 3 en 4) 98

8.2.3 Scholen die samenwerken met partners en minder invloed uitoefenen op de samenwerking (scenario 2) 100

8.2.4 Scholen die geen of hoogstens incidenteel samenwerken met partners (scenario 1) 102

8.2.5 Vergelijking 2020 en 2022 modellen 102

8.3 Resultaten: Samenwerking 103

8.3.1 Provinciale resultaten Samenwerking 103

8.3.2 Gemeentelijke resultaten Samenwerking 105

8.4 Knelpunten Samenwerking 110

8.5 Evaluatie en advies 111

9. Vragen/opmerkingen voor Stichting Kunst & Cultuur 113

10. Consistentie visie en uitvoering 115

10.1 Samenvatting 115

10.2 Beoordeling stellingen 116

10.2.1 Beoordeling stellingen Visie 116

10.2.2 Beoordeling stellingen Deskundigheid 117

10.2.3 Beoordeling stellingen Programma 118

10.2.4 Beoordeling stellingen Samenwerking 119

10.2.5 Beoordeling stellingen gemiddelden totaal 120

10.3 Consistentie visie en uitvoering stellingen 120

10.3.1 Categorie 1: Aanwezig in visie en consistent in uitvoering 120

10.3.3 Categorie 3: Afwezig in visie maar aanwezig in uitvoering 126

10.3.5 Vergelijking 127

11. Conclusies 129

11.1 Samenvatting 129

11.2 Provinciaal 130

11.3 Gemeente Eemsdelta 131

11.4 Gemeente Groningen 132

11.5 Gemeente Het Hogeland 133

11.6 Gemeente Midden-Groningen 134

11.7 Gemeente Oldambt 135

11.8 Gemeente Pekela 136

11.9 Gemeente Stadskanaal 137

11.10 Gemeente Veendam 138

11.11 Gemeente Westerkwartier 139

11.12 Gemeente Westerwolde 140

12. Adviezen 141

12.1 Adviezen voor het bevorderen van visievorming 141

12.2 Adviezen voor het bevorderen van deskundigheid 142

12.3 Adviezen met betrekking tot het programma 143

12.4 Adviezen met betrekking tot de samenwerkingen 144

12.5 Algemene adviezen 145

13. Bijlagen 146

13.1 Samenvatting voorgaand jaar 146

13.2 Gemiddelde scenario schoolbesturen 150

Inleiding

Dit rapport is voortgekomen uit de vierde evaluatie en monitoringsronde in Groningen van de regeling Cultuureducatie met Kwaliteit (CMK). De CMK-regeling is ingevoerd in 2012 door het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) en heeft als doel om "cultuureducatie mogelijk [te maken] voor alle leerlingen in Nederland."[1] Dit doen ze binnen het primair and speciaal onderwijs door het gebruik van lokale penvoerders die de scholen kunnen helpen hun cultuureducatie te verbeteren en te monitoren. In de provincie Groningen is deze penvoerder momenteel expertisecentrum en projectorganisatie stichting Kunst & Cultuur (K&C), als opvolger van vier andere gezamelijke penvoerders. De rol van stichting Kunst & Cultuur is hier zowel financieel als persoonlijk ondersteunend: scholen kunnen bij K&C terecht voor advies en cursussen op het gebied van cultuuronderwijs maar kunnen ook een CMK-samenwerkingsovereenkomst afsluiten om zo een financiële bijdrage te ontvangen voor de verbetering van hun cultuuronderwijs. Dit onderzoek is gedaan op basis van de scholen die in 2021 een samenwerkingsovereenkomst binnen CMK Groningen hebben afgesloten, waarin de plannen staan omschreven voor de scholjaren 2021-2022 en 2022-2023. Scholen kunnen in 2023 een nieuwe overeenkomst indienen voor de twee volgende schooljaren.

Om te achterhalen of de doelen van de CMK regeling worden bereikt, wordt alle deelnemende scholen gevraagd om hun programma en visie te monitoren en evalueren. K&C voert deze monitoring en evaluatie uit in samenwerking met de onderzoeksgroep Cultuur en Cognitie van de Rijksuniversiteit Groningen. Om dit proces zo zorgvuldig mogelijk te laten plaatsvinden is het instrument Evi ontwikkeld. Evi helpt om de voortgang van de scholen goed in beeld te brengen, voor zowel de scholen zelf als voor andere betrokken partijen zoals de provincie en het ministerie van OCW. Dit instrument wordt eens per twee jaar ingevuld en bestaat uit een vragenlijst waarin de scholen worden gevraagd te reflecteren op hun visie, deskundigheid, programma en samenwerkingsverbanden op het gebied van cultuuronderwijs. In dit rapport zijn de gegevens uit de Evi's die in het voorjaar van 2022 zijn ingevuld verwerkt. Na de nieuwe ronde met aanvragen in 2023 zal in 2024 ook met de hulp van Evi een nieuw onderzoeksrapport worden geschreven. Ten behoeve van de continuiteit is voor dit rapport de opzet gebruikt die gemaakt is door Marit van der Haar in 2021 even als Floor van Heuvel's rapport uit 2020.[2] Deze opzet en het rapport zijn tevens gebaseerd op vorige rapporten om te zorgen voor een makkelijke vergelijking tussen de verschillende jaren. Dit heeft als resultaat dat de inleidingen en teksten van de verschillende onderdelen deels met elkaar overeen zullen komen. De analyses en cijfers zullen uiteraard afwijken; deze zijn enkel gedaan op basis van de ingevulde Evi's uit 2022.

[1] https://www.cultuureducatiemetkwaliteit.nl/over-cmk/

[2] Van Heuvel, Floor. *Onderzoeksrapport 2020: Een kwalitatief onderzoek met behulp van EVI.* December 2020.

In tegenstelling tot de vorige rapporten, zijn sommige onderdelen van Evi van naam veranderd. Vorig jaar was er een onderdeel ‘doorlopende leerlijn’, dat in dit rapport ‘programma’ heet. Hetzelfde geldt voor het onderdeel ‘relaties met het netwerk’ in het rapport van 2020. Dat heet in dit rapport ‘samenwerking.’ Voor de inhoudelijke analyse van de beide onderdelen levert dit echter geen verdere problemen op. Ook is de structuur van het rapport enigszins anders dan in het rapport van 2020, met name de volgorde van de hoofdstukken. In dit rapport zal Hoofdstuk 1 een samenvatting zijn van het rapport. In hoofdstuk 2 en 3 het doel en de methode van het onderzoek. Hoofdstuk 4 zal de respons van de scholen op de vragenlijst bespreken. In hoofdstuk 5, 6, 7 en 8 zullen de verschillende onderdelen van Evi worden besproken: visie, deskundigheid, programma en samenwerking. In hoofdstuk 9 worden de vragen aan de penvoerder uitgelicht. Verder zal in hoofdstuk 10 nog de consistentie in de visie en uitvoering van de scholen worden belicht. Ten slotte zullen hoofdstuk 11 en 12 conclusies en adviezen toelichten.

Dit rapport is nadrukkelijk niet bedoeld om scholen te beoordelen. Er is rekening gehouden met de anonimiteit van de scholen die Evi hebben ingevuld. Het doel van het rapport is om door het gebruik van kwantitatieve en kwalitatieve data een beeld te krijgen van cultuuronderwijs in de provincie Groningen en op basis van dit beeld adviezen mee te geven die gebruikt kunnen worden om het cultuuronderwijs verder te laten doorgroeien.

1. Samenvatting

Dit jaar hebben 179 scholen in de provincie Groningen de Evi-vragenlijst ingevuld, wat betekent dat 99% van de scholen die deelnemen aan de CMK-regeling (181 scholen) meedoet aan dit onderzoek. Dit percentage is gelijk aan de respons van 2020. In tegenstelling tot 2020, toen er negen vragenlijsten gedeeltelijk ongeldig zijn verklaard, zijn er dit jaar geen vragenlijsten ongeldig verklaard. Het doel van dit onderzoeksrapport is om aan de hand van deze ingevulde vragenlijsten te evalueren in hoeverre de doelen, zoals gesteld in de regeling Cultuureducatie met Kwaliteit, door de scholen zijn behaald. Dit gebeurt aan de hand van vier verschillende onderdelen: 'Visie,' 'Deskundigheid,' 'Programma' en 'Samenwerking.' Per onderdeel geven scholen aan wat hun huidige situatie is, of zij hier tevreden over zijn en hoe en of zij zich willen ontwikkelen binnen het onderdeel. Daarnaast wordt er een vergelijking gemaakt met de resultaten van 2020 en wordt er gekeken of er vooruitgang, stagnatie of achteruitgang plaatsvindt op gemeentelijk niveau.

Resultaten: Visie

Dit jaar is het aantal scholen met een visie iets afgenomen in vergelijking met 2020, dit is gedaald van 88% naar 86%. Van deze scholen heeft 47% een schoolspecifieke visie en 53% een algemene visie, wat wel een vooruitgang is ten opzichte van 2020, toen 40% een schoolspecifieke visie had. Net als in het vorige rapport is meer dan de helft van de scholen tevreden over hun visie, maar ook dit percentage is dit jaar gestegen van 53% in 2020 naar 63% in 2022. Tevens zijn scholen dit jaar meer bereid om zich te ontwikkelen, dit percentage is gestegen van 56% in 2020 naar 78% in 2022. 66 scholen hebben een vraag aan K&C op het gebied van visievorming.

Er bevinden zich dit jaar zeventig scholen (42%) in scenario 3 en 4. Dit zijn scholen die een visie op cultuuronderwijs hebben die gedragen wordt door het team. In scenario 2 bevinden zich scholen die een cultuurvisie hebben omschreven door ICC'er en/of directeur, maar die niet teambreed gedragen wordt. Dit jaar bevinden zich 68 scholen (41%) in scenario 2 en is daarmee het scenario waar de meeste scholen zich in bevinden. Ten slotte zijn er dit jaar 28 scholen (17%) die geen visie op cultuuronderwijs hebben omschreven en zich hiermee in scenario 1 bevinden. Van deze 28 scholen geven dertien scholen (46%) aan wel een visie te hebben, maar deze niet te hebben vastgelegd. Ook geven achttien scholen (64%) dat zij bezig zijn met het ontwikkelen van een visie.

Het gemiddelde scenario van dit onderdeel is gelijk gebleven aan 2020, dit is nog steeds 2.3. De gemeenten Het Hogeland, Midden-Groningen, Oldambt, Pekela en Westerwolde zijn allemaal gestegen in hun gemiddeld scenario ten opzichte van 2020. Midden-Groningen en Oldambt zijn bij dit onderdeel te grootste klimmers.

Resultaten: Deskundigheid

De meest voorkomende kunstvormen waar deskundigheid over aanwezig is op de Groningse scholen zijn muziek (119 scholen), beeldende kunst (78 scholen) en drama/spel (62 scholen).

77 scholen (45%) bevinden zich dit jaar in scenario 3 en 4, wat betekent dat deze scholen deskundigheid coördineren en bevorderen. 87 scholen (51%) coördineren hun deskundigheid op het gebied van cultuuronderwijs en bevinden zich hierdoor in scenario 2. Dit jaar zijn er zeven scholen (4%) die de deskundigheid niet coördineren en bevorderen en daardoor zich in scenario 1 bevinden. Van de zeven scholen in scenario 1 is er geen één tevreden over de aanwezige deskundigheid op school.

Het aantal scholen dat zich in scenario 3 bevindt is erg gestegen ten opzichte van 2020. Deze stijging zorgt er mede voor dat het gemiddelde scenario voor de provincie Groningen voor het onderdeel 'Deskundigheid' is gestegen van een 2.3 naar een 2.5. Dit betekent dat de scholen gemiddeld genomen bewuster regie zijn gaan voeren over de deskundigheidsbevordering op cultuuronderwijs. Ook zijn er een aantal gemeenten die erg goed hebben gescoord op dit onderdeel, met name Eemsdelta, Het Hogeland en Pekela.

Resultaten: Programma

De meestvoorkomende onderwijsvormen in de onderbouw zijn 'excursies,' 'jaarlijkse activiteiten' en 'thematisch onderwijs.' In de bovenbouw zijn dit 'excursies,' 'jaarlijkse activiteiten' en 'projecten.' De kunstvormen die het meeste worden aangeboden op zowel de onder- als bovenbouw zijn muziek, beeldende vorming, en erfgoedonderwijs.

Dit jaar zijn er 62 scholen (43%) die bewust samenhang aanbrengen in hun cultuuronderwijs en zich dus in scenario 3 of 4 bevinden. In 2020 zaten er 44 scholen (25%) in scenario 3 en 4. Van de scholen in scenario 3 en 4 is er geen één ontevreden over haar programma. Er komen in totaal 78 leerlijnen voor binnen deze groep scholen en 28 andere manieren van samenhang. De leerlijnen komen voornamelijk voor voor de kunstvormen beeldende vorming en muziek.

Er zijn 71 scholen (49%) met enigszins samenhangend cultuuronderwijs die zich daarmee in scenario 2 bevinden. In 2020 zat 64% van de deelnemende scholen in scenario 2. Er is dus sprake van een afname van het percentage scholen dat zich in scenario 2 bevindt. Net als in scenario 3 en 4 is thematisch onderwijs het vaakst voorkomend als manier om samenhang te brengen in cultuuronderwijs, maar er zijn ook veel scholen in dit scenario aangeven een eigen manier te hebben voor samenhang in hun cultuuronderwijs te zorgen.

Er zijn elf scholen (8%) die geen samenhangend cultuuronderwijs hebben en zich hiermee in

scenario 1 bevinden. In 2020 bestond deze groep uit achttien scholen, wat 10% bedroeg van de deelnemende scholen. Er is dus sprake van een lichte daling van het aantal scholen in scenario 1 binnen het onderdeel 'programma.'

Het gemiddelde scenario van 2020 bedroeg 2.2. Dit is dit jaar gestegen naar een gemiddeld scenario van 2.4. De gemeenten Groningen, Het Hogeland, Midden-Groningen en Pekela hebben gemiddeld hoger gescoord dan in 2020 op het onderdeel 'Programma.'

Resultaten: Samenwerking

De meest voorkomende partners zijn dit jaar de bibliotheek (91%), erfgoedinstellingen (76%), en een kunstenaar/gastdocent/gastspreker (73%).

Er zijn dit jaar 117 scholen (68%) die structureel samenwerken met partners en invloed uitoefenen op de inhoud van de samenwerking en zich daarbij in scenario 3 of 4 bevinden. Dit percentage is bijna verdubbeld ten opzichte van 2020, toen slechts 33% van de scholen zich in scenario 3 of 4 bevond. Over het algemeen was het erg opvallend dat scholen die slechter scoorden op de eerdere onderdelen het vaak beter deden op het onderdeel 'Samenwerking.' Gemiddeld hebben de scholen in deze scenario's zeven partners

Er zijn dit jaar 53 scholen (31%) die samenwerken met partners maar minder invloed uitoefenen op de samenwerking en zich daarmee in scenario 2 bevinden. Het aantal scholen in dit scenario is aanzienlijk lager dan in 2020, toen 53% van de scholen zich in scenario 2 bevond. Het gemiddelde aantal verschillende partners in scenario 2 bedraagt vijf partners. Er is slechts één school (1%) die zich in scenario 1 bevind dit jaar in het onderdeel 'Samenwerking.' Ook dit aantal is gedaald van vijf scholen naar één school.

Het gemiddelde scenario voor dit onderdeel is gestegen van een 2.3 in 2020 naar een 2.9. Dit maakt het onderdeel 'Samenwerking' het onderdeel met het hoogste gemiddelde scenario. Ook zijn bijna alle gemeenten gestegen in hun gemiddelde scenario binnen dit onderdeel, met Het Hogeland en Pekela als de grootste stijgers.

Conclusie

Het gemiddelde scenario van de Groningse scholen is dit jaar 2.5, wat een stijging is ten opzichte van 2020, toen het gemiddelde scenario 2.3 bedroeg. Binnen de gemiddelde scenario's zijn drie scenario's gestegen in hun gemiddelde: 'Deskundigheid,' 'Programma' en 'Samenwerking.' 'Samenwerking' is hierbij de grootste stijger met een groei van zes decimalen. Het gemiddelde scenario van het

onderdeel ‘Visie’ is gelijk gebleven ten opzichte van 2020. Er valt binnen het onderdeel ‘Visie’ dus nog meer winst te boeken, aangezien er een hoger gemiddeld scenario was voor dit onderdeel in 2018.

De gemeenten Eemsdelta, Groningen, Veendam en Westerwolde scoren hoger dan het provinciale gemiddelde scenario. Daarnaast scoren de gemeenten Midden-Groningen, Oldambt en Stadskanaal onder het provinciale gemiddelde en behaalden Het Hogeland, Pekela en Westerkwartier hetzelfde gemiddelde scenario.

Zoals te zien in het provinciale gemiddelde scenario, wordt er voornamelijk winst geboekt binnen het onderdeel ‘Samenwerking.’ Alleen in de gemeente Stadskanaal is er sprake van een kleine daling ten opzichte van 2020 binnen dit onderdeel en in de gemeente Westerwolde is het gemiddelde scenario gelijk gebleven. Er zijn echter binnen meerdere gemeenten groei cijfers van 1+, wat laat zien dat de scholen een stuk beter scoren op dit onderdeel dan in 2020.

2. Doel van het onderzoek

In dit hoofdstuk wordt het doel van het onderzoek naar de regeling Cultuureducatie met Kwaliteit beschreven.

2.1 Samenvatting

Het doel van het onderzoek is om te evalueren in hoeverre de doelen van de regeling Cultuureducatie met Kwaliteit op schoolniveau zijn behaald. Deze doelen bestaan uit vier pijlers, namelijk visieontwikkeling, deskundigheidsbevordering, het programma en de samenwerkingsverbanden met culturele partners. Daarnaast wordt er in dit onderzoek een vergelijking gemaakt met het onderzoeksrapport uit 2020 en wordt er gekeken naar eventuele voor-of achteruitgang op provinciaal en gemeentelijk niveau. Hierdoor wordt gekeken of de regeling Cultuureducatie met Kwaliteit het beoogde effect heeft, namelijk het borgen en verbeteren van de kwaliteit van cultuuronderwijs in het primair onderwijs.

2.2 Verschillende doelen onderzoek

Het algemene doel van de regeling Cultuureducatie met Kwaliteit (CMK) is het verbeteren van cultuureducatie in het onderwijs. Programmadoelstellingen op landelijk niveau krijgen een vertaling in provinciale of lokale projecten. Deze projecten geven ieder een eigen invulling, accent of ‘kleur’ aan de programmadoelstellingen, maar liggen wel in het verlengde ervan. De programmadoelstellingen, als bepaald door het Ministerie van OCW en vertaald door het Fonds voor Cultuurparticipatie zijn:

- Duurzaam versterken van de kwaliteit van cultuureducatie
- Tweesporenbeleid: Onderhouden van relatie met scholen die al deelnemen & nieuwe scholen bereiken
- Vergroten kansengelijkheid van leerlingen
- Culturele ontwikkeling van het kind centraal stellen
- Vergroten professionaliteit leerkrachten, docenten, culturele partners en penvoerders
- Aansluiting binnen- en buitenschools aanbod

Stichting K&C heeft op provinciaal niveau in haar visienotitie haar eigen doelstellingen opgesteld die specifiek zijn voor de gemeente Groningen. De doelstellingen luiden als volgt:

- Het centraal stellen van de vraag vanuit de scholen

- Het stimuleren van kwaliteit in de productontwikkeling (bij zowel scholen als culturele aanbieders) door levensechte leeromgevingen in educatieve partnerschappen te creëren.
- Het (door)ontwikkelen van doorlopende leerlijnen cultuuronderwijs met horizontale en verticale samenhang die waar mogelijk verbonden worden met het buitenschoolse.
- Deskundigheidsbevordering van leerkrachten en educatief medewerkers van cultuurinstellingen op het gebied van doorlopende leerlijnen (zowel vakinhoudelijk: verticale leerlijnen bijvoorbeeld op het gebied van muziek, als horizontale samenhang met andere vakken en de belevingswereld van leerlingen).
- Het monitoren en evalueren van het proces van kwaliteitsverbetering in het cultuuronderwijs in de school en het zichtbaar maken van leeropbrengsten op leerlingniveau.
- Uitbreiden en intensiveren van cultuureducatieve netwerken (per gemeente of groep van gemeenten).

2.3 Tweeledigheid

Het doel van dit onderzoek is, net als in de onderzoeken van 2018 en 2020, tweeledig. Ten eerste krijgen de scholen bij het invullen van Evi meer grip op de doelstellingen van CMK. In de vragenlijst worden de doelstellingen en de stappen die scholen kunnen zetten in kwaliteitsverbetering van cultuureducatie expliciet behandeld. Hierdoor komen de ontwikkeling van de school, kwaliteiten, knelpunten en ondersteuningsbehoeften naar voren. De ingevulde Evi's blijven eigendom van de scholen en worden niet openbaar gemaakt. Ook in dit rapport zullen daarom geen individuele schoolresultaten zichtbaar zijn.

Ten tweede brengt dit onderzoek in kaart in hoeverre de beoogde resultaten zijn gerealiseerd, en of de programmadoelstellingen en vertaling in lokale doelstellingen zijn bereikt. Vragen als wat de scholen het afgelopen jaar wilden bereiken, in hoeverre dit gelukt is en hoe ze dit wel of niet hebben aangepakt, worden hier behandeld. Ook wordt er een vergelijking gemaakt met de resultaten uit 2020.

Het onderzoek geeft inzicht in de mate waarin en de wijze waarop scholen aan de doelstellingen werken. Deze informatie helpt K&C, en eventueel betrokken beleidsmaker(s) en bestuurder(s), om het programma te evalueren en waar nodig aan te passen. En om scholen 'op maat' te ondersteunen in het proces van kwaliteitsverbetering van cultuureducatie. K&C kan de resultaten van dit onderzoek vergelijken met de resultaten van andere penvoerders, omdat de dataverzamelings- en analysemethode van Evi voor alle penvoerders gelijk is. Hierdoor kunnen penvoerders ook onderling kennis uitwisselen en van elkaars programma's en aanpak leren.

3. Methode

In dit hoofdstuk wordt de gebruikte methode beschreven. De verzameling van de data, de onderzoeksomstandigheden en de verwerking van de data worden hier besproken. Daarnaast wordt er, indien van toepassing, een vergelijkingsmethode toegelicht, als de resultaten van het huidige jaar worden vergeleken met de resultaten uit een voorgaand rapport.

3.1 Samenvatting

Met behulp van zowel kwalitatieve als kwantitatieve gegevens worden de ervaringen van scholen op het gebied van de regeling Cultuureducatie met Kwaliteit in Groningen in kaart gebracht. De vragenlijst, Evi, genereert data waarmee de doelstellingen van de regeling geëvalueerd kunnen worden. De onderzoeker codeert en analyseert de data waaruit de resultaten voortkomen. Daarnaast vormt de onderzoeker op basis van deze resultaten adviezen voor de scholen en K&C.

3.2 De dataverzamelingsmethode

Het evaluatie-instrument Evi is ontwikkeld om het proces van kwaliteitsverbetering van cultuureducatie in het primair onderwijs inzichtelijk te maken. Met behulp van de digitale vragenlijst wordt nagegaan of de beoogde doelen zijn gerealiseerd. De vragen sluiten aan bij de CMK-doelstellingen zoals beschrevenin hoofdstuk 2. Evi is opgebouwd uit de volgende onderdelen: visie, deskundigheid, programma en samenwerking. De vragen zetten aan tot reflectie en vragen de scholen steeds te beschrijven, beoordelen (van tevredenheid) en verder te kijken. De vragenlijst bestaat zowel uit open als gesloten vragen.

Een van de gesloten vragen bij elk onderdeel gaat over scenario's, ofwel het niveau van cultuuronderwijs waar de school zich het meest in herkent. De keuze bestaat telkens uit vier scenario's. Aan het einde van de vragenlijst toont Evi een gemiddelde score die de school kan vergelijken met de score van een eerdere editie. Dit zorgt ervoor dat Evi naast een evaluatie-instrument ook een groeimodel is. Hierbij wordt rekening gehouden met het feit dat de vragenlijsten door de scholen zelf worden ingevuld. Dit heeft als nadeel dat de school de vragenlijst rooskleuriger kan invullen dan dat de werkelijkheid is. Door de combinatie van open en gesloten vragen wordt dit probleem zo veel mogelijk verholpen.

Overigens biedt Evi ook de mogelijkheid tot het inschakelen van hulp. Bij elk onderdeel wordt de vraag gesteld of de school behoefte heeft aan ondersteuning op dit vlak van Stichting Kunst en Cultuur. Wanneer de school hier *'ja'* invult, wordt de hulpvraag direct naar K&C doorgestuurd.

3.3 De onderzoeksomstandigheden

In het voorjaar van 2022 konden de deelnemende scholen de digitale vragenlijst invullen. Per mail ontvingen zij hiervoor de inloggegevens en zo kon Evi op een gewenst moment en op een gewenste locatie via een computer worden ingevuld. Als er problemen waren met het invullen van de vragenlijst was K&C bereikbaar voor de scholen.

3.4 De dataverwerking

De vragenlijst bestaat uit een samenstelling van open en een gesloten vragen en levert daarom zowel kwantitatieve als kwalitatieve data op. Alle antwoorden van alle vragenlijsten zijn nauwkeurig gelezen en gecodeerd. Dit is gedaan met behulp van het codeerprogramma *ATLAS.ti* en uitgaande van een handleiding opgesteld aan de hand van de voorgaande onderzoeken. Dankzij het volgen van deze handleiding blijft het onderzoek steeds een betrouwbare vergelijking met het vorige onderzoek en de onderzoeken die nog zullen volgen. Zo ontstaat er inzicht in de aard van de uitspraken (kwalitatief), het aantal keren dat een uitspraak voorkomt (kwantitatief) en in welk verband de uitspraken worden gedaan (relationeel). Ieder jaar vinden echter nuanceverschillen plaats in de rapporten doordat bepaalde wensen van penvoerders zijn veranderd of doordat de handleiding toe is aan aanvulling en verbetering. Deze veranderingen worden landelijk verzameld en worden indien nodig verwerkt in de handleiding voor de onderzoekers die de eerstvolgende onderzoeken zullen gaan uitvoeren.

De Evi-scores verschaffen hierbij de kwantitatieve data. Aan het eind van elk onderdeel wordt in de vragenlijst steeds de scenariovraag gesteld, waarbij de school zelf aangeeft in welk scenario zij denkt te zitten. Op basis van deze antwoorden wordt er voor de school een gemiddeld scenario berekend. Deze worden gebruikt om de gemiddelde scores op gemeentelijk en provinciaal niveau te berekenen.

Zoals eerder aangegeven wordt er ook een vergelijking gemaakt met het rapport uit 2020, waarbij met name wordt gekeken naar de vooruitgang van de scholen op de vier onderdelen van het proces van kwaliteitsverbetering van cultuuronderwijs. Per pijler wordt gekeken naar veranderingen en opvallende zaken. Aan het eind van elk onderdeel zijn de Evi-scenario's weergegeven en is er een vergelijking te zien met de resultaten van de provincie en gemeenten uit het rapport van 2020. Deze vergelijking is weergegeven in verschillende diagrammen om zo een duidelijk beeld te krijgen van de ontwikkeling.

4. Respons

De scholen in Groningen die deelnemen aan de CMK-regeling zijn verplicht om deel te nemen aan het jaarlijkse monitoring-en evaluatieonderzoek. Dit onderzoek helpt K&C om in te zien of de beoogde doelen van de regeling zijn behaald. Tevens helpt het onderzoek de scholen zelf om te reflecteren op hun cultuuronderwijs.

4.1 Samenvatting

Dit jaar hebben 179 scholen in de provincie Groningen de Evi-vragenlijst ingevuld, wat betekent dat 99% van de scholen die deelnemen aan de CMK-regeling (181 scholen) meedoet aan dit onderzoek. Dit percentage is gelijk aan de respons van 2020. In tegenstelling tot 2020, toen er negen vragenlijsten gedeeltelijk ongeldig zijn verklaard, zijn er dit jaar geen vragenlijsten ongeldig verklaard. Dit komt omdat alle deelnemende scholen hebben voldaan aan de vereiste om de vragenlijst door een tweede invuller te laten invullen. Alle vragenlijsten kunnen dus meegenomen worden in de analyse en dit houdt de representatieve respons op 99%, in tegenstelling tot de 95% van 2020. Dit percentage is voldoende om generaliserende uitspraken te kunnen doen.

Er zijn 64 (9%) onjuiste scenario's gecodeerd, wat inhoudt dat het aangevinkte scenario van de school niet overeenkwam met de antwoorden op de open vragen. De gegevens van deze onderdelen in de vragenlijsten worden niet meegenomen in de analyse. Dit is cijfer is aanzienlijk lager dan in 2020, toen er 131 (17%) onjuiste scenario's waren gecodeerd. In totaal zijn er in dit onderzoek 716 scenario's gecodeerd, wat betekent dat 91% van de kwantitatieve data nog steeds bruikbaar is voor het onderzoek.

4.2 Verwachte respons

Omdat het invullen van de vragenlijst verplicht is voor de scholen die deelnemen aan de CMK-regeling was er een verwachte respons van 100% (181 scholen). Stichting Kunst en Cultuur bood tijdens de invulperiode ondersteuning en nam contact op met de scholen die Evi op een gegeven moment nog niet hadden ingevuld. Bovendien heeft K&C de scholen weten te stimuleren door te benadrukken dat het een hulpmiddel is voor de scholen, waarin zij hun ontwikkeling op het gebied van cultuuronderwijs kunnen bijhouden. Voor een representatief onderzoek is een respons van 60% al voldoende om uitspraken over de data te kunnen doen indien de data representatief is voor de gemeenten, wat dit jaar ruim is overschreden.

4.3 Totale respons

Van de 181 scholen hebben 179 scholen de vragenlijst ingevuld. Het responspercentage is 99%, wat gelijk is gebleven ten opzichte van 2020. Dit is een hoog en goed responspercentage en zit dit percentage ver boven de benodigde 60% respons van een kwalitatief onderzoek, waardoor dit onderzoek dus als representatief voor de onderzoekspopulatie gezien kan worden en er valide uitspraken gedaan kunnen worden over de ontvangen data.

4.4 Respons per gemeente

Het responspercentage per gemeente wordt in de onderstaande tabel weergeven. Acht gemeenten hebben een responspercentage van 100%. Twee scholen vulden Evi dit jaar niet in. De gemeenten Stadskanaal en Veendam hebben hierdoor een responspercentage van respectievelijk 95% en 80%.

Gemeente	Aantal deelnemende scholen	Aantal ontvangen Evi's	Responspercentage
Eemsdelta	15	15	**100%**
Groningen	35	35	**100%**
Het Hogeland	19	19	**100%**
Midden-Groningen	17	17	**100%**
Oldambt	17	17	**100%**
Pekela	5	5	**100%**
Stadskanaal	19	18	**95%**
Veendam	5	4	**80%**
Westerkwartier	33	33	**100%**
Westerwolde	16	16	**100%**
Totalen	181	179	**99%**

Figuur 1: Tabel van responspercentage per gemeente.

4.5 Respons: vergelijking met voorgaand rapport

De respons in 2022 is gelijk aan de respons van 2020. In deze tabel is tevens te zien dat er in 2022 minder gemeentes zijn dan in 2020. Dit komt omdat de gemeente Eemsdelta sinds 2021 een fusiegemeente is bestaande uit voormalige gemeenten Appingedam, Delfzijl en Loppersum. Hierdoor worden er hier en verder in het rapport voor de gemeente Eemsdelta vergelijkingen gemaakt met de totalen van voormalige gemeenten Appingedam, Delfzijl en Loppersum.

Gemeente	Deelnemende scholen 2020	Ingevulde Evi's	Percentage	Deelnemende scholen 2022	Ingevulde Evi's	Percentage
Eemsdelta[3]	23	23	**100%**	15	15	**100%**
Groningen	39	39	**100%**	35	35	**100%**
Het Hogeland	24	24	**100%**	19	19	**100%**
Midden-Groningen	27	26	**96%**	17	17	**100%**
Oldambt	19	19	**100%**	17	17	**100%**
Pekela	4	4	**100%**	5	5	**100%**
Stadskanaal	10	10	**100%**	19	18	**95%**
Veendam	6	6	**100%**	5	4	**80%**
Westerkwartier	33	32	**97%**	33	33	**100%**
Westerwolde	12	12	**100%**	16	16	**100%**
Totalen	*194*	*192*	***99%***	*181*	*179*	***99%***

Figuur 2: Tabel vergelijking respons 2020 en 2022.

4.6 Geschikte respons

Bij het invullen van de vragenlijst zijn de invullers verplicht alle vragen in te vullen. Doordat scholen bij elke vraag een antwoord moeten geven, is non-respons niet mogelijk. De vragenlijst kan echter niet voorkomen dat een invuller bij een vraag 'geen', 'weet niet', of andere vergelijkbare antwoorden invult. Doordat de onderzoeker de vragenlijsten met een kwalitatieve methode benadert, kan deze gedeeltelijke non-respons verklaard worden. Dit betekent dus dat de non-respons geen invloed heeft op de validiteit en betrouwbaarheid van het onderzoek.

Ongeschikte respons is in dit onderzoek mogelijk door twee verschillende factoren:

1. Er is geen tweede invuller; de school heeft maar één persoon de vragenlijst laten invullen en Evi stelt het vereiste dat twee verschillende invullers, het liefste een ICC-er en een directeur, de vragenlijst invullen. Als dit niet het geval is, is de vragenlijst ongeschikt voor het onderzoek.
2. De vragenlijst is onvolledig ingevuld; een vragenlijst is voor een groot deel onvolledig ingevuld wat ervoor zorgt dat de vragenlijst ongeschikt is voor het onderzoek.

In dit onderzoek zijn er geen ingevulde vragenlijsten onjuist verklaard. De scholen hebben de vragenlijsten volledig ingevuld en zijn altijd door twee invullers ingevuld. In 2020 zijn er negen vragenlijsten onjuist verklaard, dit was 5% van het totaal. Dit betekent dat de scholen dit jaar de vragenlijsten aanzienlijk beter hebben ingevuld. Dit kan te verklaren zijn uit dat de aanbeveling uit het vorige rapport, waarin de rol van K&C in het benadrukken van het belang van twee invullers werd

[3] De deelnemende scholen in 2020 voor Eemsdelta is de som van de deelnemende scholen van de voormalige gemeenten Appingedam, Delfzijl en Loppersum. In 2021 zijn deze gemeenten samengevoegd in de nieuwe gemeente Eemsdelta.

uitgelicht, goed is opgevolgd. Naast de ongeschikte respons is het ook mogelijk dat er sprake is van een ongeldige respons. Dit betekent dat een school een scenario onjuist heeft aangevinkt. Deze scenario's worden niet meegenomen in de verdere verwerking van de gegevens. Dit jaar zijn er 64 onjuiste scenario's aangevinkt. Dit is 9% van alle totaal ingevulde scenario's. Dit is tevens aanzienlijk lager dan in 2020, toen er 132 onjuiste scenario's zijn gecodeerd. Een verklaring die wordt gegeven in het rapport van 2020 is dat door de coronacrisis en de bijbehorende sluiting van de scholen de scholen wellicht minder tijd en aandacht hadden om de vragenlijsten volledig in te vullen.

In totaal zijn er van de 716 (179 ingevulde Evi's vermenigvuldigd met de vier scenario's per school) 64 ongeldig en dat betekent dat nog 91% van de kwantitatieve data bruikbaar is voor het onderzoek. Dit is voldoende om generaliserende uitspraken te doen. In figuur 3 wordt weergegeven wat de verdeling van onjuiste scenario's is per onderdeel. Deze figuur laat zien dat in het onderdeel 'Programma' er overduidelijk de meeste onjuiste scenario's zijn aangevinkt, een totaal van 35. Dit is voornamelijk het geval omdat een deel van de scholen zichzelf in scenario 2, 3 of 4 plaatsen zonder blijk te geven van samenhang in hun cultuuronderwijs. De andere onderdelen liggen wat dichter bij elkaar. Zo zijn er in het onderdeel 'Visie' dertien onjuiste scenario's gecodeerd en in de onderdelen 'Deskundigheid' en 'Samenwerking' acht.

In figuur 4 zijn de onjuiste scenario's per onderdeel uit het onderzoek van 2020 weergeven. Hier is te zien dat de verdeling per onderdeel erg verschilt met de verdeling van 2022. Zo zijn er in het onderzoek van 2020 43 onjuiste scenario's gecodeerd voor het onderdeel 'Visie.' In het rapport van 2020 wordt er als reden gegeven dat er veel scholen zichzelf een schoolspecifieke visie toeschreven terwijl dit niet het geval was.[4] In de Evi-vragenlijst van 2022 hebben de scholen niet de optie om zichzelf een schoolspecifieke visie toe te schrijven, maar doet de onderzoeker dit door elke school een code toe te kennen van een algemene of schoolspecifieke visie. Deze verandering kan het grote verschil tussen de twee jaren verklaren.

[4] Van Heuvel, Floor. *Onderzoeksrapport 2020: Een kwalitatief onderzoek met behulp van EVI.* December 2020. P. 23.

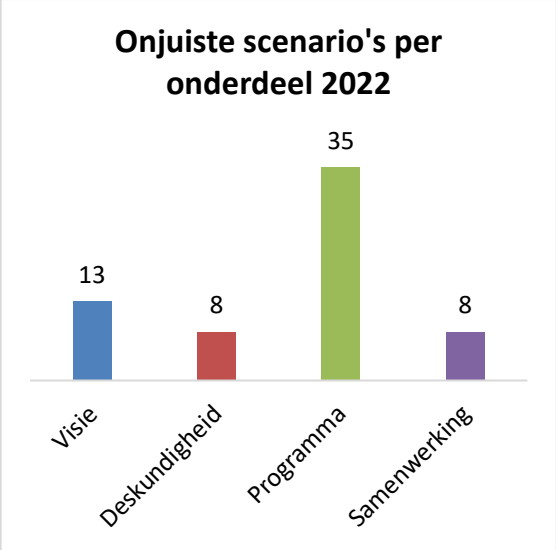

Figuur 3: Onjuiste scenario's per onderdeel 2022.

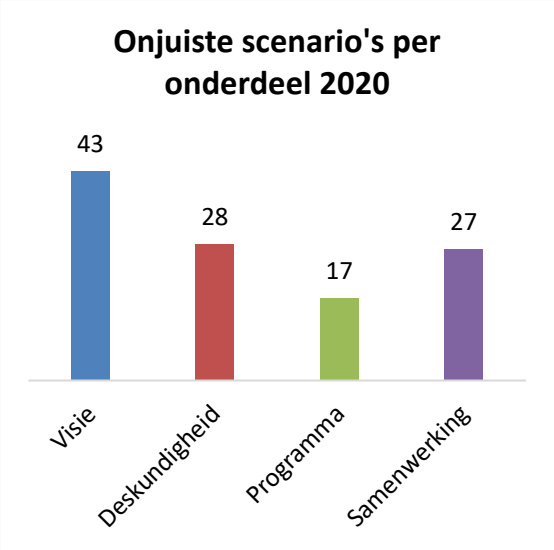

Figuur 4: Onjuiste scenario's per onderdeel 2020.

4.7 Respondenten

Stichting Kunst & Cultuur beveelt de scholen die Evi invullen aan om de vragenlijst te laten invullen door een Interne Cultuur Coördinator (ICC)/cultuurcontact persoon en de directeur van de school. Om geldig verklaard te worden, moet de vragenlijst tenminste worden ingevuld door twee verschillende medewerkers van de school. De voorkeur van K&C is de combinatie van een ICC-er en de directeur, omdat deze twee personen het meeste zicht zouden moeten hebben op cultuuronderwijs binnen de school. Dit is echter niet verplicht, het staat de scholen vrij om te kiezen wie de vragenlijst invult.

In figuur 5 en 6 is te zien wie de eerste en tweede invullers zijn van de vragenlijsten. Bij 56% van de scholen is de eerste invuller een ICC-er en bij 51% van de scholen is de tweede invuller de directeur. De andere eerste invullers zijn voor 29% directeur, 13% leerkracht en 2% heeft een andere functie. De tweede invullers zijn voor 25% ICC-er, 19% leerkracht en heeft 5% een andere functie. Deze percentages verschillen enigszins van de percentages van 2020. In 2020 was 68% van de eerste invullers ICC-er of cultuurcontactpersoon en slechts 22% van de tweede invullers directeur of teamleider.

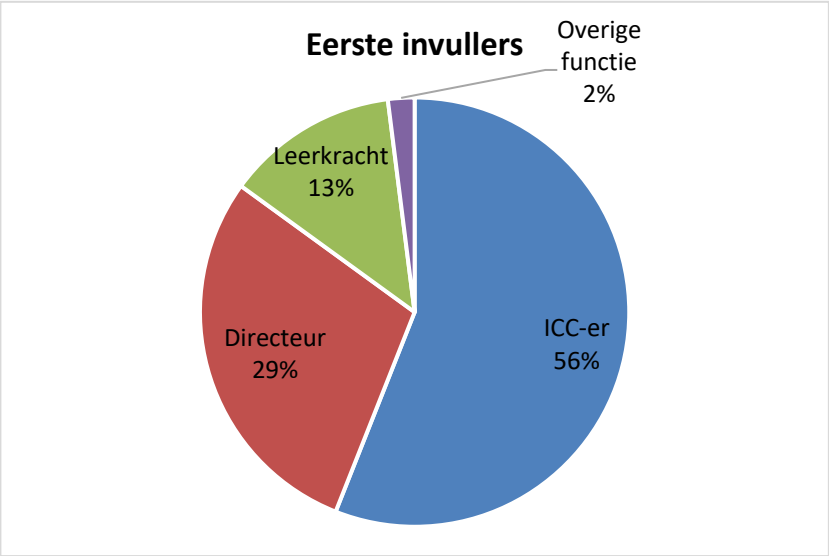

Figuur 5: Procentuele verdeling eerste invullers.

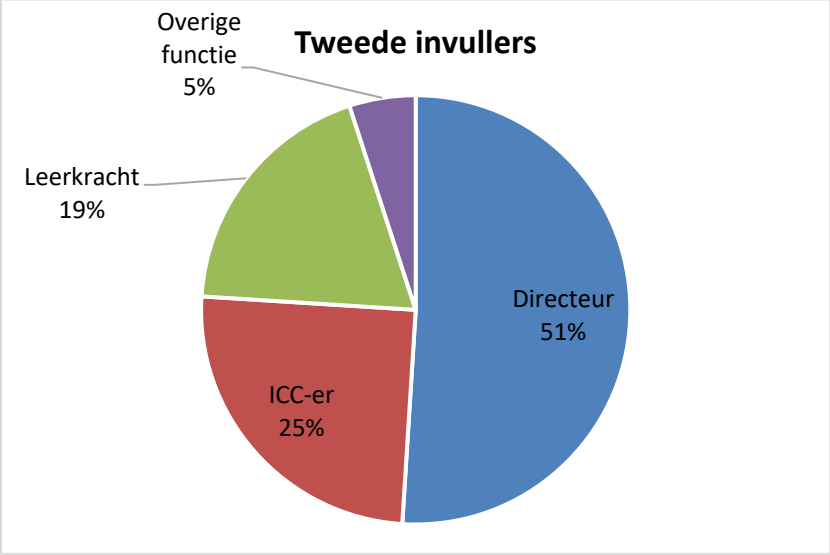

Figuur 6: Procentuele verdeling tweede invullers.

In figuur 7 is te zien hoevaak bepaalde combinaties van eerste en tweede invullers voorkomen. Hier is te zien dat 75 scholen als invuller 1 een ICC-er hebben en als tweede invuller een directeur. De omgekeerde combinatie van eerste invuller de directeur en als tweede invuller een ICC-er komt ook opvallend vaak voor, namelijk 32 keer. Het percentage van de combinatie invullers ICC-er en directeur is 60%, wat enigszins is afgenomen in vergelijking met 2020, toen dit percentage 70% bedroeg.

	Invuller 1: Directeur/ locatieleider	Invuller 1: Functie overig	Invuller 1: ICC-er	Invuller 1: Leerkracht
Invuller 2: Directeur/locatieleider	0	0	**75**	17
Invuller 2: Functie overig	1	1	4	2
Invuller 2: ICC-er	**32**	1	12	0
Invuller 2: Leerkracht	18	1	10	5

Figuur 7: Combinaties eerste en tweede invullers

4.8 Evaluatie van respons

De scholen die deelnemen aan de CMK-regeling in Groningen zijn verplicht om jaarlijks de Evi-vragenlijst in te vullen. Deze verplichting zorgt ook dit jaar weer voor een erg hoog responspercentage. De vragenlijst is geschikt voor twee verschillende doelen:

1. Zodat de school inzicht krijgt in haar eigen cultuuronderwijs en door de jaren heen kan zien wat de ontwikkeling is.
2. Data voor het tweejaarlijks onderzoek voor K&C zodat zij inzicht krijgen van de effectiviteit van de CMK-regeling

Dit jaar is er aanzienlijk minder ongeldige respons dan in 2020. Dit laat zien dat scholen wellicht de vragenlijsten beter begrijpen dan in voorgaande jaren. Ook is te zien dat de adviezen uit het rapport van vorig jaar zijn overgenomen, aangezien er geen optie meer voor de scholen om in Evi zichzelf een schoolspecifieke visie toe te kennen. Door deze aanpassing in Evi is het aantal onjuiste scenario's in het onderdeel 'Visie' significant afgenomen.

Het aantal onjuiste scenario's in het onderdeel 'Programma' is helaas wel toegenomen in vergelijking met 2020. Dit aantal is zelfs meer dan verdubbeld. Dit is af te leiden van dat veel scholen aangeven dat zij geen samenhang hebben in hun cultuuronderwijs, maar zichzelf wel plaatsen in scenario's die expliciet samenhang als voorwaarde hebben. Dit kan liggen aan bescheidenheid van scholen die hun mate van samenhang niet genoeg achten om samenhang aan zichzelf toe te kennen, onbegrip over wat samenhang precies inhoudt, of laksheid van scholen bij het invullen bij de vragenlijst door bijvoorbeeld de beschrijving van de scenario's niet goed te lezen. Een oplossing hiervoor kan zijn om een extra beschrijving te geven van wat wordt bedoelt met samenhang bij dit onderdeel van de vragenlijst.

De combinatie van de invullers ICC-er en directeur is afgenomen in vergelijking met het jaar 2020. Hoewel er nog steeds een meerderheid van de scholen het advies van K&C opvolgt, kan er hier volgend jaar extra nadruk op worden gelegd.

5. Visie

Dit hoofdstuk laat de resultaten van dit jaar zien op het gebied van de visie en maakt een vergelijking met de resultaten van 2020. De knelpunten die scholen tegen komen op het onderdeel 'Visie' worden ook besproken. Als laatste volgt een evaluatie en advies over de beschreven resultaten.

5.1 Samenvatting

Dit jaar is het aantal scholen met een visie iets afgenomen in vergelijking met 2020, dit is gedaald van 88% naar 86%. Van deze scholen heeft 47% een schoolspecifieke visie en 53% een algemene visie, wat wel een vooruitgang is ten opzichte van 2020, toen 40% een schoolspecifieke visie had. Net als in het vorige rapport is meer dan de helft van de scholen tevreden over hun visie, maar ook dit percentage is dit jaar gestegen van 53% in 2020 naar 63% in 2022. Tevens zijn scholen dit jaar meer bereid om zich te ontwikkelen, dit percentage is gestegen van 56% in 2020 naar 78% in 2022. 66 scholen hebben een vraag aan K&C op het gebied van visievorming.

Er bevinden zich dit jaar zeventig scholen (42%) in scenario 3 en 4, dit zijn scholen die een visie op cultuuronderwijs hebben die gedragen wordt door het team. Van deze scholen is 70% tevreden over hun visie, 3% ontevreden, 3% neutraal en heeft 14% haar tevredenheid niet beoordeeld. Verder geeft 74% van de scholen aan zich verder te willen ontwikkelen en heeft 56% een schoolspecifieke visie. Er zijn 23 scholen die aangeven een vraag te hebben voor K&C op het gebied van visievorming.

In scenario 2, scholen die een visie hebben omschreven op cultuuronderwijs, bevinden zich dit jaar 68 scholen (41%) en is daarmee het scenario waar de meeste scholen zich in bevinden. Van deze scholen heeft 38% een schoolspecifieke visie en is 64% tevreden over hun visie, 6% ontevreden, 12% neutraal, en heeft 18% van de scholen hun tevredenheid niet beoordeeld. Ook geeft 78% van de scholen aan hun visie verder te willen ontwikkelen en hebben 25 scholen een vraag voor K&C over visievorming.

Er zijn dit jaar 28 scholen (17%) die geen visie op cultuuronderwijs hebben omschreven en zich hiermee in scenario 1 bevinden. Van de 28 scholen in dit scenario geven dertien scholen (46%) aan wel een visie hebben, maar deze niet te hebben vastgelegd. Ook geven achttien scholen (64%) dat zij bezig zijn het het ontwikkelen van een visie. Ook wil 89% van de scholen hun visie graag ontwikkelen. Zestien scholen in scenario 1 geven aan een vraag te hebben voor K&C op het gebied van hun visie.

Het aantal onjuiste scenario's is in vergelijking met 2020 sterk afgenomen, van 43 naar dertien. Dit zorgt voor een representatiever onderzoek. Dit jaar heeft daardoor van het totaal aantal scholen 7% van de scholen een onjuist scenario, bevind 16% van de scholen zich in scenario 1, 38% in

scenario 2, 34% in scenario 3 en 6% in scenario 4.[5] Het gemiddelde scenario is echter gelijk geleven, dit is nog steeds 2.3. De gemeenten Het Hogeland, Midden-Groningen, Oldambt, Pekela en Westerwolde zijn allemaal gestegen in hun gemiddeld scenario ten opzichte van 2020. Midden-Groningen en Oldambt zijn bij dit onderdeel te grootste klimmers.

5.2 Visie in beeld

Een visie is van belang omdat het een voorwaarde is om vraaggericht te kunnen werken. Een visie zorgt ervoor dat een school inzicht krijgt in wat zij nodig heeft qua deskundigheid, hoe zij haar programma voor cultuuronderwijs wil vormgeven en wat voor samenwerkingen zij aan dient te gaan. In Evi wordt de scholen gevraagd om naar hun visie op cultuuronderwijs te kijken en aan te geven in welk scenario zij zich het meest herkennen. Zij kunnen kiezen tussen de volgende scenario's:

Scenario 1

- We hebben de visie op cultuuronderwijs niet beschreven.

Scenario 2

- We hebben een eigen visie op cultuuronderwijs vastgelegd.
- De visie wordt gedragen en geëvalueerd door de directeur en de cultuurcontactpersoon (icc'er of leerkracht cultuur bijvoorbeeld)
- De directeur en ICC-er houden het team op de hoogte.

Scenario 3

- We hebben een eigen visie op cultuuronderwijs opgenomen in ons schoolplan.
- De visie is met het team ontwikkeld en wordt door het team gedragen.
- De visie wordt minimaal jaarlijks met het team geëvalueerd.

Scenario 4

- We hebben een visie op cultuuronderwijs geïntegreerd in onze bredere onderwijsvisie en expliciet opgenomen in ons schoolplan.
- Het team voelt zich eigenaar van de visie en plannen, deze zijn een vast onderdeel geworden van de kwaliteitszorg van de school.

[5] Deze percentages verschillen van de eerder genoemde percentages in de samenvatting, omdat dit de percentages zijn van het totaal aantal 179 scholen. De eerder genoemde percentages zijn de percentages van het aantal scholen dat Evi geldig heeft ingevuld voor dit onderdeel, wat het totaal is min het aantal onjuiste scenario's.

Onderstaande analyse is opgedeeld in drie verschillende groepen: scholen met een visie op cultuuronderwijs die wordt gedragen door het team (scenario 3 en 4), scholen met een omschreven visie op cultuuronderwijs (scenario 2) en scholen die (nog) geen visie op cultuuronderwijs hebben omschreven (scenario 1).

5.2.1 Scholen met een visie op cultuuronderwijs die wordt gedragen door het team (scenario 3 en 4)

Zeventig scholen (42%) bevinden zich dit jaar in scenario 3 en 4. Omdat er in het vorige rapport gebruik werd gemaakt van andere modellen voor het onderdeel deskundigheid, kan er niet op elk onderdeel een procentuele vergelijking worden gemaakt met 2020. Binnen de omschreven visie's wordt er onderscheid gemaakt tussen algemene en schoolspecifieke visies. Hier wordt de voorkeur gegeven aan schoolspecifieke visies, omdat deze illustreren dat er goed wordt nagedacht over welke vorm van cultuuronderwijs het beste aansluit bij de school. Zoals af te lezen in figuur 8, heeft 56% van de scholen een schoolspecifieke visie en 44% van de scholen een algemene visie. Voor scenario 3 en 4 hebben 31 scholen een algemene visie en 39 een schoolspecifieke visie. Voorbeelden van schoolspecifieke visies zijn:

> *"Cultuureducatie draagt bij aan het ontwikkelen van verbeeldingskracht, waarnemingsvermogen, creativiteit en communicatieve vaardigheden. In het werken met kinderen met een tos en/of auditieve/communicatieve berperking wordt uitgegaan van een aantal uitgangspunten. Deze zijn ook van toepassing op cultuureducatie: Gewoon waar het kan, speciaal waar het moet, onderwijs op maat, aansluiten bij de mogelijkheden leerling, aanpassen van de taal, tijd voor mondelinge en schriftelijke taal, evt. gebruik van speciale materialen of methoden." (55, P8)*

> *"Bij ons op school leren we de kinderen dat ze allemaal uniek zijn en hun eigen gaven en talenten hebben. We laten de kinderen zichzelf ontdekken en van zichzelf houden, zodat ze van school zullen gaan als kinderen die weten wie ze zijn, wat ze kunnen en wat er leeft in de wereld om hen heen. Ons geloof kleurt ons onderwijs en vormt de basis bij alles wat we doen. Bij cultuuronderwijs zien we dat terug in vieringen en feesten." (113, P8)*

Algemene visies daarentegen geven een algemene kijk op het belang van cultuuronderwijs, maar dienen geen specifiek belang voor de school. Hierdoor kunnen deze visies makkelijk toepasbaar zijn

op een andere school. Voor scenario 3 en 4 hebben 31 scholen algemene doelstellingen. Voorbeelden van algemene doelstellingen zijn:

> *"Wij vinden het belangrijk dat onze leerlingen zich breed ontwikkelen en dat ze zich oriënteren op kunstzinnige en culturele aspecten die een rol spelen in hun leefwereld. Dat zij kennis verwerven van de actuele kunstzinnige en culturele diversiteit en dat ze die leren begrijpen en waarderen." (160, P7)*

> *"Leerlingen weten wie ze zijn en waar ze vandaan komen. Ze zijn zich bewust van de eigen cultuur en omgeving. Ze maken kennis met rituelen, tradities en geschiedenis van diverse culturen. Leerlingen leren zich op diverse manieren uiten; muziek, drama, dans, beeldhouwen, etc. Cultuureducatie is een manier om kinderen hun eigen creativiteit en hun passie te laten ontdekken." (73, P7)*

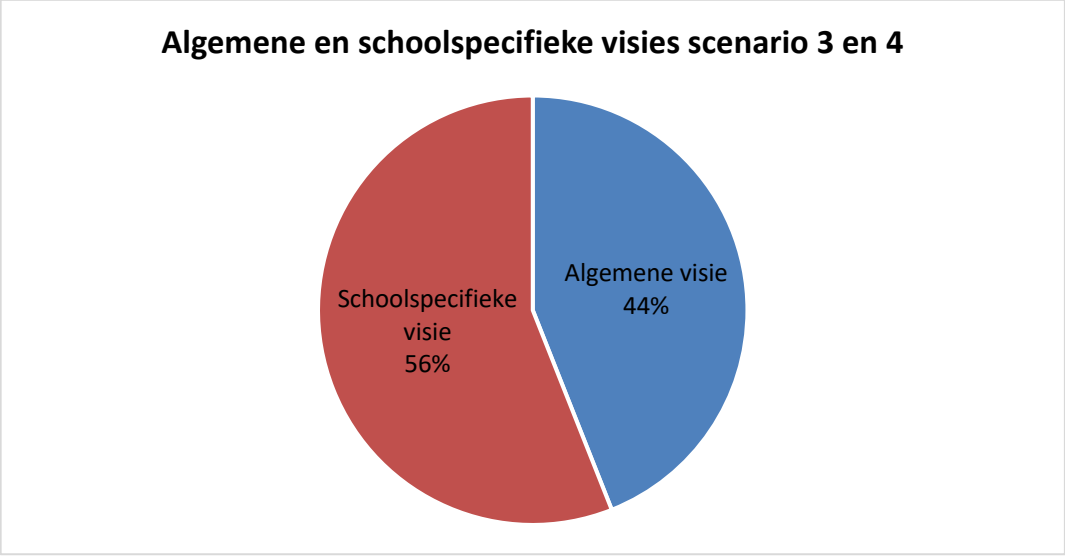

Figuur 8: Procentuele verdeling schoolspecifieke en algemene visies.

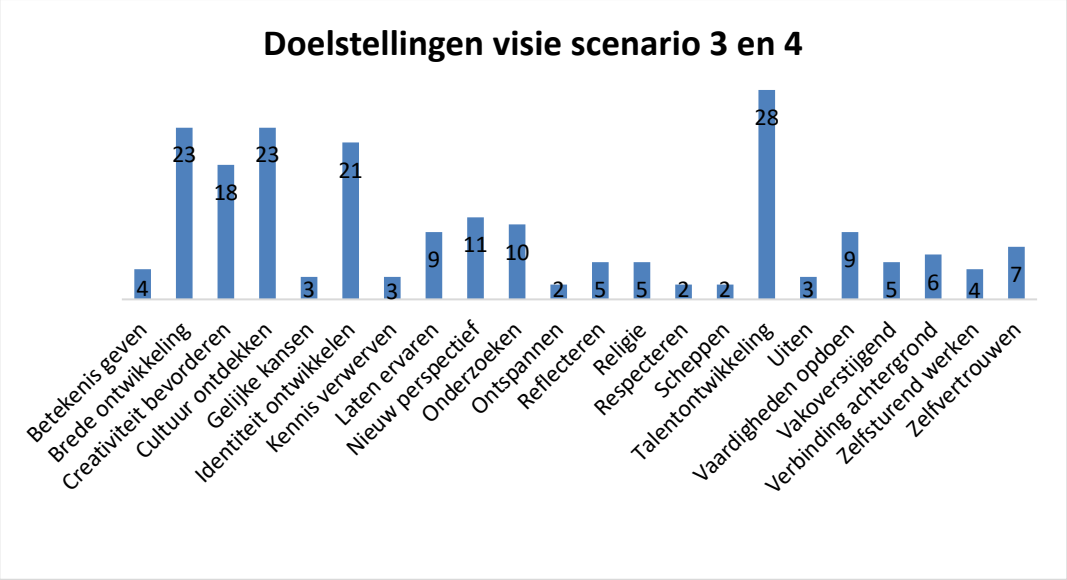

Figuur 9: Doelstellingen visie scenario 3 en 4

Inhoudelijk zijn er een aantal doelstellingen die scholen vaak hebben genoemd in de omschrijving van hun visie. Zoals af te lezen in figuur 9, is de doelstelling talentontwikkeling het vaakst genoemd, namelijk 28 keer. Ook zijn de doelstellingen brede ontwikkeling, creativiteit bevorderen, cultuur ontdekken en identiteit ontwikkelen vaak genoemd, respectievelijk 23, achttien, 23 en 21 keer.

Het grootste deel van de scholen in scenario 3 en 4 is tevreden over de visie, namelijk 56 scholen (80%). Zoals af te lezen in figuur 10 hebben tien scholen (14%) hun tevredenheid niet beoordeeld. Ook zijn twee scholen (3%) neutraal en zijn twee scholen (3%) ontevreden. Dit is opvallend aangezien deze scholen zichzelf wel in de hoogste scenario's plaatsen. Een voorbeeld van waarom deze scholen ontevreden zijn is als volgt:

> *"Ons beleidsplan is gedeeltelijk achterhaald en heeft een actualisering nodig. De inzet is om de kunstdisciplines stapsgewijs te koppelen aan het kosmisch onderwijs. Door wisselingen binnen het team was het vorig schooljaar niet gelukt om leerkrachten voldoende te betrekken bij het beleid. Dit was een aandachtspunt voor de komende periode. Dit voornemen is gelukt. Het team is weer compleet en tijdens teamvergaderingen is cultuurbeleid een agendapunt." (63, P8)*

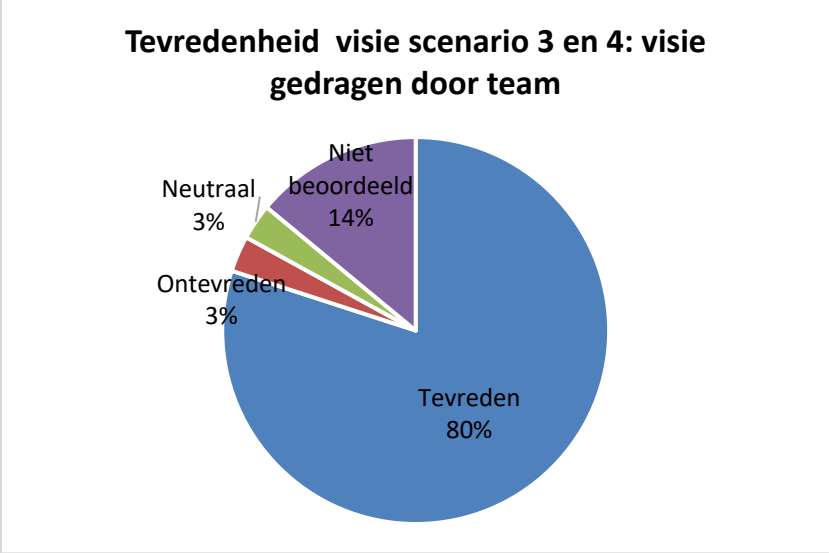

Figuur 10: Procentuele verdeling tevredenheid over Visie in scenario 3 en 4

Tevens noemen zestien scholen expliciet dat hun visie wordt gedragen door hun team en geen enkele school dat hun visie niet wordt gedragen door het team, wat logisch is in deze specifieke scenario's. Verder noemen twaalf scholen dat hun visie leidend is, maar ook één school geeft aan dat hun visie niet leidend is. Zes scholen geven aan dat hun visie zichtbaar is en elf scholen noemen dat hun visie onderbouwd of helder is.

Verder geven 52 scholen (74%) aan dat zij hun visie verder willen ontwikkelen. Van de achttien scholen (26%) die noemen dat zij hun visie niet verder willen ontwikkelen, willen zeventien scholen (94%) dat niet omdat ze aangeven dat de ontwikkeling van hun visie geborgd is. Van de scholen die zich willen ontwikkelen, weten zestien scholen (31%) nog niet hoe ze dit willen doen. Tevens geven zestien scholen (31%) aan dat ze zich willen ontwikkelen door middel van teamoverleg:

> *"Vanaf augustus 2022 gaan we fuseren […]. Hierbij zullen we met het nieuwe team moeten kijken wat onze visie is op cultuuronderwijs en hoe we dit aan laten sluiten bij het thematisch onderwijs." (149, P10)*

> *"Tijdens teamvergaderingen de visie verbreden en concretiseren op bepaalde vlakken." (49, P10)*

Verder noemen vijf scholen (10%) dat ze hun visie willen ontwikkelen door middel van scholing van het team. Ook zijn er zestien scholen (31%) die aangeven zich te willen ontwikkelen met hulp van een externe partij:

"Met de cmk-subsidies proberen we elk jaar expertise binnen te halen, zodat we onze kennis op een bepaald vakgebied kunnen vergroten. De samenwerking met kunstenaars werkt inspirerend en sterkt ons." (60, P9)

"Wij implementeren de culturele vaardigheden nu volgens plan. We willen dat het meer uit de leerlingen komt. Met hulp van externen en leerkrachten willen we deze vaardigheid ontwikkelen." (20, P9)

Tenslotte zijn er vier scholen (8%) die hun visie willen ontwikkelen door middel van het opleiden van een deskundige. Dit houdt vaak in dat de scholen een (extra) ICC-er willen opleiden.

Van de scholen in scenario 3 en 4 hebben zes scholen (9%) een gedeelde of gezamenlijke visie. Er waren 23 scholen (33%) die aangeven een vraag te hebben voor K&C.

5.2.2 Scholen met een omschreven visie op cultuuronderwijs (scenario 2)

68 scholen (41%) bevinden zich dit jaar in scenario 2. Omdat er in het vorige rapport gebruik werd gemaakt van andere modellen voor het onderdeel deskundigheid, kan er niet op elk onderdeel een procentuele vergelijking worden gemaakt met 2020. Ook binnen scenario 2 wordt er onderscheid gemaakt tussen algemene en schoolspecifieke doelstellingen. Zoals af te lezen in figuur 10, hebben 42 scholen (62%) een algemene visie en hebben 26 scholen (38%) een schoolspecifieke visie. Deze percentages verschillen met de scholen en scenario 3 en 4, waar 56% van de scholen schoolspecieke doelstellingen heeft en 44% algemene doelstellingen. Wat opvalt is dat nog steeds een aanzienlijk deel van de scholen in scenario 2 schoolspecifieke doelstellingen heeft:

"Vanuit ons geloof in de Schepper die ook creativiteit in de mens heeft gelegd, willen we de kinderen laten ontdekken wie ze zijn en waar hun eigen talenten liggen. Wij vinden het belangrijk dat kinderen cultuur te laten beleven door kennismaken, produceren en reflecteren in drama, muziek, beeldende werkstukken, poëzie, film en andere media." (172, P5)

"Onze school staat in een dorp. Veel kinderen komen nog wel eens in de stad Groningen maar verder is er een beperkte kennis van zaken buiten het dorp. Wij willen aan de hand van cultuur de kinderen een blik naar buiten geven." (77, P8)

Een voorbeeld van een algemene doelstelling voor een school in scenario 2 is:

"Cultuureducatie draagt bij aan de persoonlijke ontwikkeling van kinderen. Wij denken daarbij vooral aan sociale, intellectuele en emotionele vaardigheden, de eigen identiteit, de creativiteit, talenten, eigen initiatieven, begrip voor andere culturen." (100, P8)

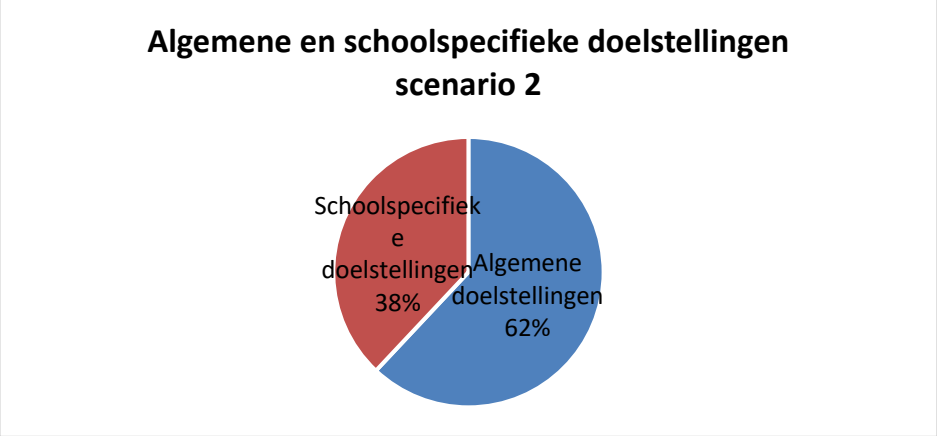

Figuur 11: Procentuele verdeling soorten doelstellingen

Ook voor scenario 2 zijn er codes toegekend aan de inhoudelijke doelstellingen die de scholen hebben benoemd in hun visie omschrijving. Deze codes zijn af te lezen in figuur 12. Hier is te zien dat de doelstelling cultuur ontdekken het vaakste is genoemd, 23 keer. Maar ook brede ontwikkeling, creativiteit ontdekken en talentontwikkeling zijn respectievelijk achttien, 22 en 21 keer genoemd. De meest genoemde doelstellingen komen overeen met de meest genoemde doelstellingen van scenario 3 en 4.

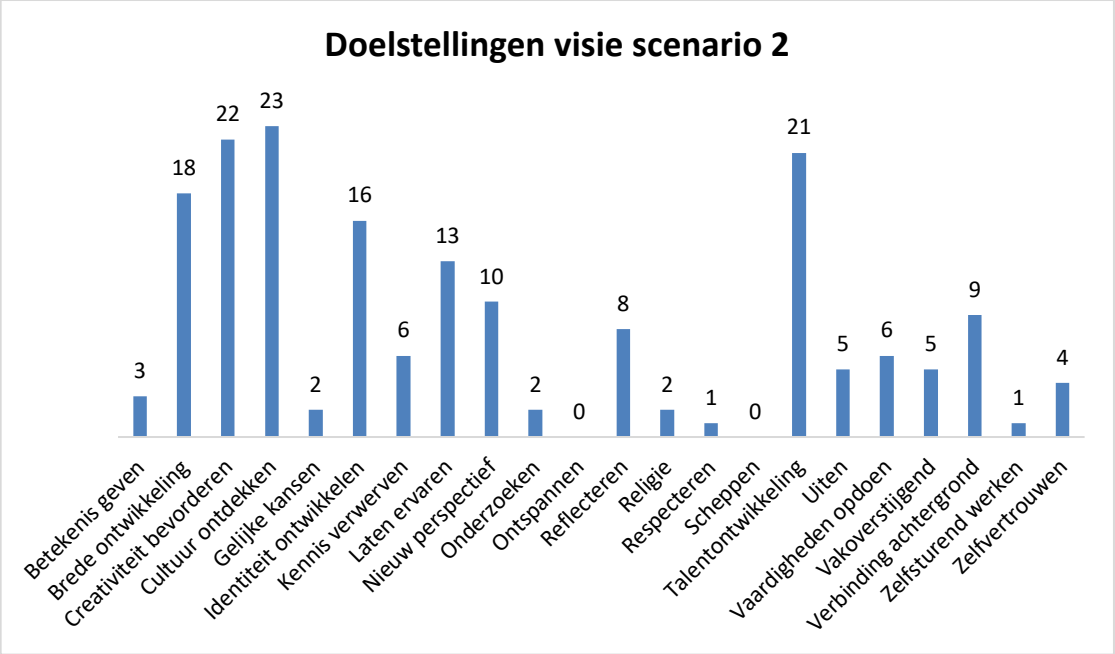

Figuur 12: Doelstellingen visie scenario 2

Ook in scenario 2 zijn de meeste scholen tevreden over hun visie, in totaal zijn dit 44 scholen (65%). Zoals af te lezen in figuur 13 hebben twaalf scholen (18%) hun tevredenheid niet beoordeeld. Dit gebeurt vaak als scholen bij de open vraag over hun tevredenheid niet schrijven over hun tevredenheid, maar bijvoorbeeld over hun inhoudelijke visie. Verder zijn acht scholen (12%) zijn neutraal wat betreft hun tevredenheid. Slechts vier scholen (6%) zijn ontevreden over hun visie. Een voorbeeld van waarom deze scholen ontevreden zijn is als volgt:

> *"In verband met veranderingen binnen het team en twee interim directeurs in één schooljaar is het dit jaar niet tot zijn recht gekomen. Wij hebben enkel lopende zaken voortgezet. Ons doel is om komend schooljaar een nieuwe visie te realiseren samen met het team door middel van een visiebijeenkomst." (148, P8)*

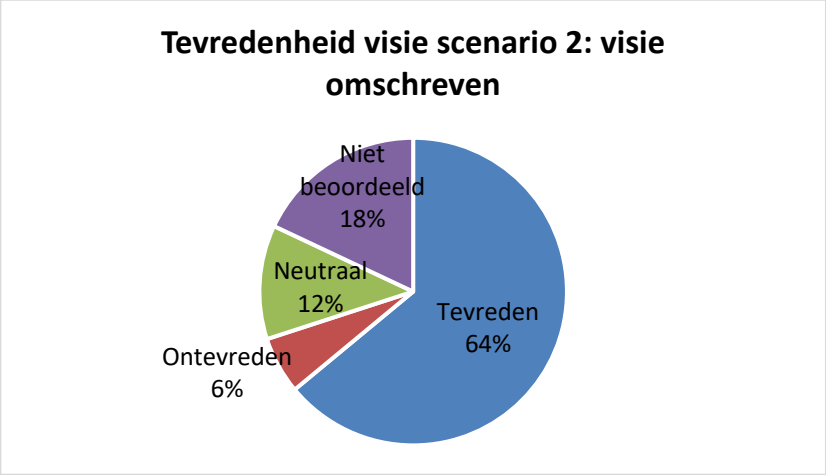

Figuur 13: Procentuele verdeling tevredenheid over Visie in scenario 2

Drie scholen noemen dat hun visie wordt gedragen door het team en tevens geven drie scholen aan dat hun visie juist niet wordt gedragen door het team. Ook geven drie scholen aan dat de visie leidend is en zeven scholen dat deze juist niet leidend is:

> *"Die visie is helder omschreven en voldoet aan wat we graag willen. Knelpunten zijn op dit ogenblik de uitvoering, besluitvorming binnen het team verloopt langzaam." (79, P8)*

> *"Het betreft mooie woorden. Het is alleen geen visie waar het huidige, voor een deel nieuwe team, van op de hoogte is. De visie vraagt van ons om opnieuw naar ons cultuuronderwijs te kijken." (173, P8)*

Verder noemt geen enkele school expliciet dat hun visie zichtbaar is, terwijl drie scholen aangeven dat hun visie juist niet zichtbaar is. Tien scholen noemen wel dat hun visie onderbouwd of helder is.

53 scholen (78%) geven aan dat ze hun visie graag verder willen ontwikkelen. Vijftien scholen (22%) geven aan hun visie niet verder te willen ontwikkelen. Twaalf van deze vijftien scholen (80%) willen hun visie niet verder ontwikkelen omdat de ontwikkeling van hun visie geborgd is. Van de scholen die aangeven hun visie verder te willen ontwikkelen weten vijftien scholen (28%) nog niet hoe ze dit willen doen. 23 scholen (43%) willen zich ontwikkelen door middel van overleg met het team:

> *"Door middel van een teamgesprek over hoe we onze visie specifieker kunnen maken en beter kunnen laten aansluiten bij de keuzes die we maken op cultuurgebied." (94, P10)*

Verder geven drie scholen (6%) aan dat ze willen ontwikkelen door het team te scholen en geven zes scholen (11%) aan dit te willen doen door een deskundige op te leiden. Ten slotte willen elf scholen (21%) hun visie ontwikkelen door een externe partij in te schakelen:

> *"Met name willen wij de ouderbetrokkenheid stimuleren." (46, P10)*

> *"Wij implementeren de culturele vaardigheden op het gebied van presentatie, vloggen en fotogratie nu nog niet voldoende. Met hulp van externen en leerkrachten willen we deze vaardigheid ontwikkelen." (24, P10)*

Drie scholen in scenario 2 geven aan dat de een gedeelde of gezamenlijke visie hebben. 25 scholen hebben een vraag voor K&C met betrekking tot de visie van hun school.

5.2.3 Scholen die (nog) geen visie op cultuuronderwijs hebben omschreven (scenario 1)

Dit jaar bevinden zich 28 scholen (17%) in scenario 1. Dit percentage is iets hoger dan in 2020, toen 11% aangaf geen omschreven visie te hebben op cultuuronderwijs. Van de 28 scholen in dit scenario geven dertien scholen (46%) aan wel een visie hebben, maar deze niet te hebben vastgelegd. Ook geven achttien scholen (64%) dat zij bezig zijn het het ontwikkelen van een visie. Dit is gelukkig een grote meerderheid:

> *"De visie is in ontwikkeling. Dit schooljaar is er voor het eerst sinds een lange tijd rust waardoor er ruimte ontstaat om te bouwen aan een visie. We hebben gesproken over onze visie op leren en daarin kwam ook cultuur naar voren. We willen dat leerlingen te maken krijgen met alle*

aspecten van cultuur en dit komt aan bod tijdens de projecten. Dit gaan we komend schooljaar goed wegzetten." (163, P7)

"Wij zijn in ontwikkeling over de visie op cultuuronderwijs. Bewust worden dat de leerling centraal staat, er een passend onderwerp wordt gekozen, dat er vaardigheden worden geoefend en de juiste media gekozen. Al deze punten zijn aanwezig, maar staan nog niet in een beleidsplan. Deze moet nog geschreven worden." (44, P8)

Van de scholen in scenario 1 geven 25 (89%) aan dat zij hun visie graag willen ontwikkelen. Drie scholen (11%) geven aan hun visie niet verder te willen ontwikkelen. De redenen die worden aangegeven zijn:

"Er zal komend schooljaar waarschinlijk geen cultuurcoördinator meer beschikbaar zijn op onze school. Ik leg mijn taak als cultuurcoördinator neer, er is momenteel geen opvolger." (88, P9)

"De school gaat na dit schooljaar sluiten vanwege een te klein leerlingenaantal." (136, P9)

Verder noemen twee scholen (7%) van de scholen die zich willen ontwikkelen dat ze nog niet weten hoe ze dit moeten doen. Veertien scholen (50%) noemen dat zij willen ontwikkelen door middel van overleg met het team:

"Structureel werken aan een stappenplan om tot een visie te komen. Vanuit de invertarisatie die gedaan is komen we tot een gezamenlijke visie. De visie spitsen we eerst toe op muziek en beeldend. Als dit geïmplementeerd is gaan we door naar de volgende stappen." (147, P9)

Acht scholen (29%) wil zich ontwikkelen door het inschakelen van een externe partij en vier scholen (14%) willen hun visie ontwikkelen door een deskundige op te leiden. Zestien scholen in scenario 1 geven aan een vraag te hebben voor K&C op het gebied van hun visie.

5.2.4 Vergelijking 2020 en 2022 modellen

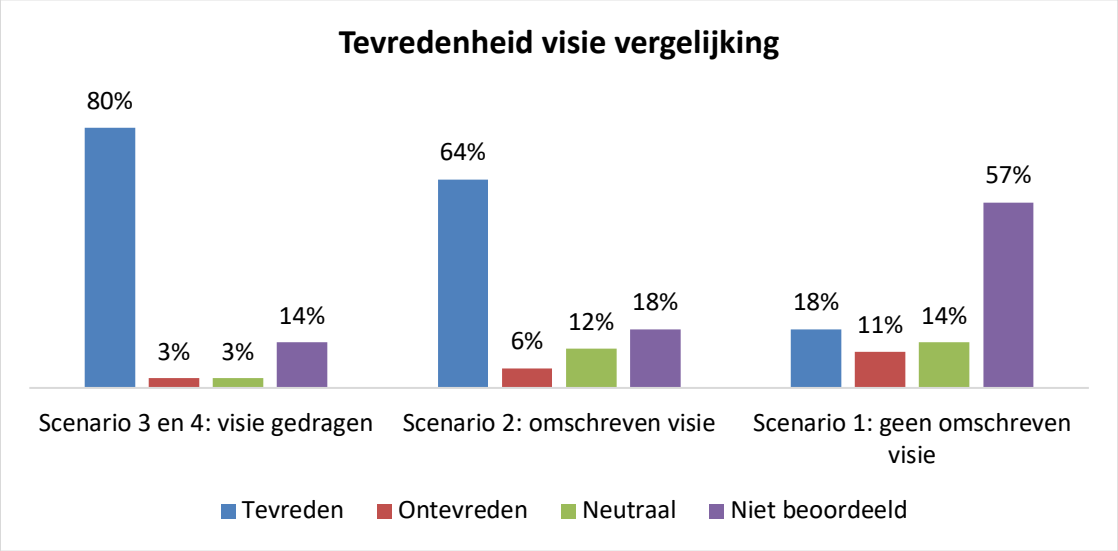

Figuur 14: Procentuele verdeling vergelijking tevredenheid Visie

Figuur 15: Bereidheid om visie te ontwikkelen 2020

Figuur 16: Bereidheid om visie te ontwikkelen 2022

5.3 Resultaten: Visie

Aan het eind van elk onderdeel wordt de school gevraagd in welk scenario zij zichzelf plaatsen. Van de 179 ingevulde Evi's, zijn er dertien scenario's onjuist aangevinkt voor het onderdeel 'Visie.' Dit is 7% van het totaal en een aanzienlijk lager percentage dan in 2020, toen 28% van de scholen niet werd meegenomen in de analyse van dit onderdeel. Dit is waarschijnlijk af te leiden uit het aanpassen van de richtlijnen van Evi. Waar het in het vorige rapport wordt aangegeven dat schoolspecifieke doelstellingen een vereiste zijn scenario 3 en 4, is dat dit jaar niet een vereiste.

Onjuiste scenario's voor dit onderdeel komen bijvoorbeeld doordat de school aangeeft nog geen vastgelegde visie te hebben maar zichzelf in scenario 2, 3 of 4 indeelt. Tevens is het gebeurd dat scholen aangeven een vastgelegde visie te hebben maar zichzelf indelen in scenario 1. De gegevens van deze scholen voor dit onderdeel zijn niet meegenomen in de bovenstaande en onderstaande resultaten.

5.3.1 Provinciale resultaten Visie

Niet alleen het aantal juiste scenario's, maar ook het aantal scenario's per onderdeel is veranderd in vergelijking met 2020. Terwijl, zoals is af te lezen in figuur 17, 52% van de scholen zich in scenario 2 bevond, bevindt in 2022 zich nog maar 41% in scenario 2. Hoewel het totale aantal scholen in scenario 1 in 2020 (achttien) groter is dan in 2022 (28), zijn de percentages niet erg veranderd. Dit zijn namelijk 13% van de scholen in 2020 en 17% in 2022 die zich in scenario 1 bevind. Tevens is het percentage van scholen in scenario 3 gestegen van 26% naar 36%, maar is het percentage scholen dat zich in scenario 4 bevindt gedaald van 9% naar 6%. Op basis van deze cijfers kan de conclusie worden getrokken dat de scholen in de provincie Groningen op het onderdeel 'Visie' het ongeveer even goed hebben gedaan als in 2020.

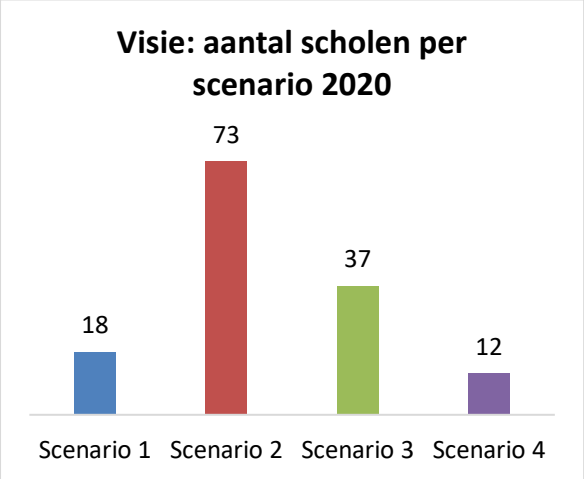

Figuur 17: Aantal scholen per scenario 2020 (N=140).

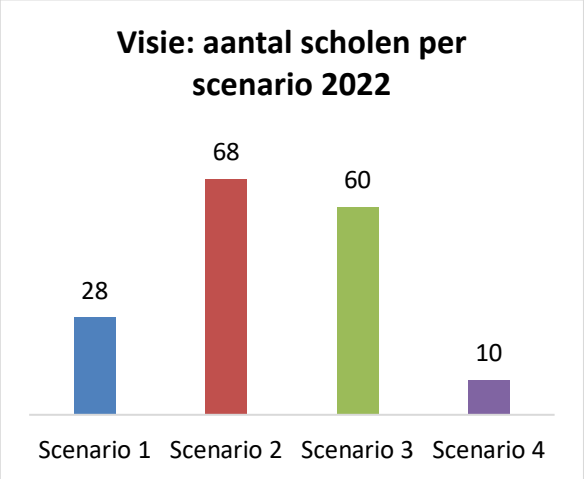

Figuur 18: Aantal scholen per scenario 2022 (N=166).

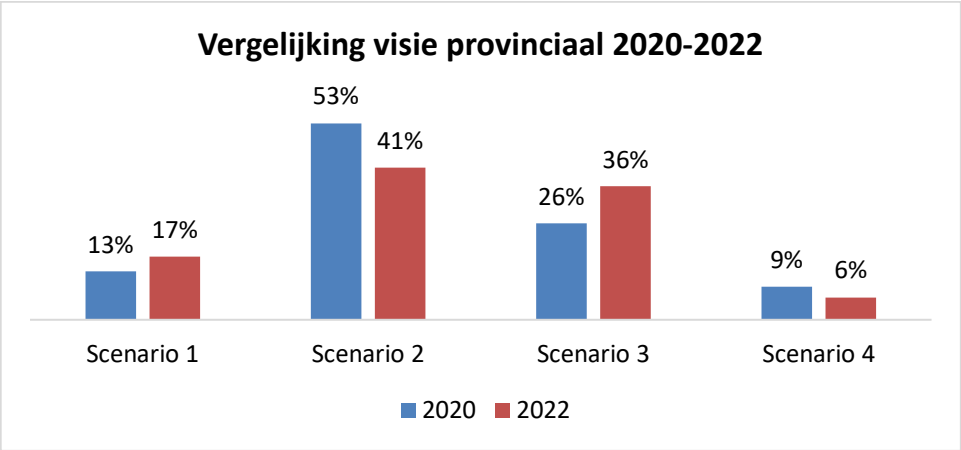

Figuur 19: Vergelijking verschillende scenario's Visie provinciaal 2020 en 2022

Het gemiddelde scenario van 2020 is voor het onderdeel 'Visie' **2.3.** In het jaar 2022 is dit gemiddelde scenario gelijk gebleven en is het nog steeds **2.3**.

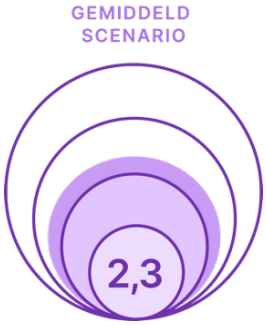

Figuur 20: Gemiddelde Evi score Visie van de Groningse scholen 2022

5.3.2 Gemeentelijke resultaten Visie

In dit paragraaf worden de resultaten per gemeente weergeven op het onderdeel 'Visie.' Tevens wordt er een vergelijking gemaakt tussen de resultaten van 2020 en 2022. Bij de gemeente Eemsdelta wordt er een vergelijking gemaakt met de gecombineerde resultaten van de voormalige gemeenten Appingedam, Delfzijl, en Loppersum. Dit is omdat dit een nieuwe gemeente is die in 2021 is ontstaan uit voormalige gemeenten Appingedam, Delfzijl en Loppersum. Ook zal de gemeente Veendam niet worden meegenomen in dit onderdeel omdat het aantal scholen dat Evi heeft ingevuld voor deze gemeente lager is dan vijf. In de handleiding van Evi wordt dan aangeven dat de anonimiteit van de scholen niet langer te waarborgen is.

De gemeenten Het Hogeland, Midden-Groningen, Oldambt, Pekela en Westerwolde hebben allemaal gemiddeld hoger gescoord dan in 2020 op het onderdeel Visie.

Eemsdelta: scenario 2.5 (in 2020 2.2) (n=13, 2 Evi's zijn ongeschikt. In 2020 n=20)[6]

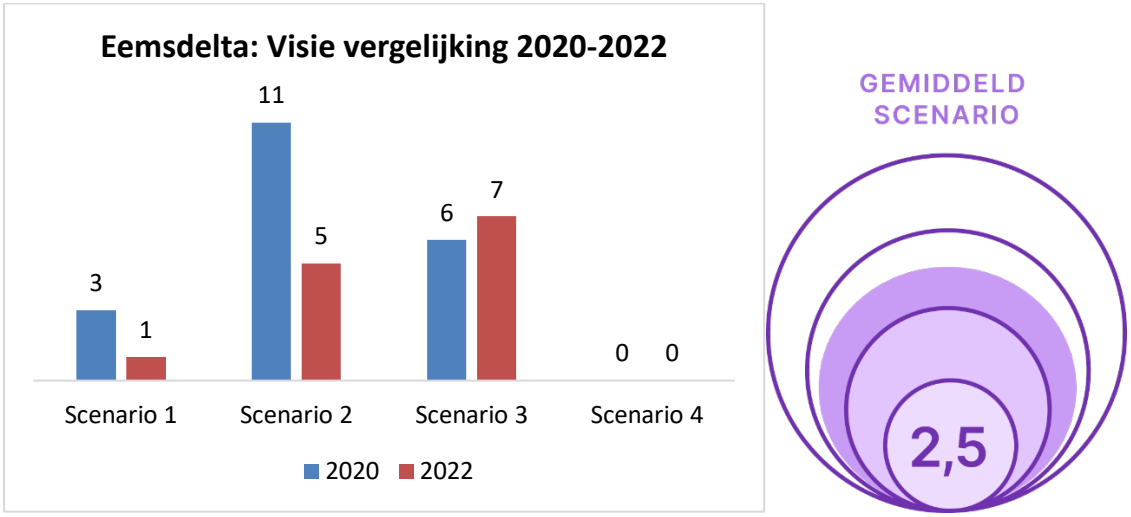

Figuur 21: Verdeling scenario's Visie Eemsdelta 2022 en gemeenten Appingedam, Delfzijl en Loppersum 2020

Groningen: scenario 2.5 (in 2020 2.7) (n=34, 1 Evi is ongeschikt. In 2020 n=25)[7]

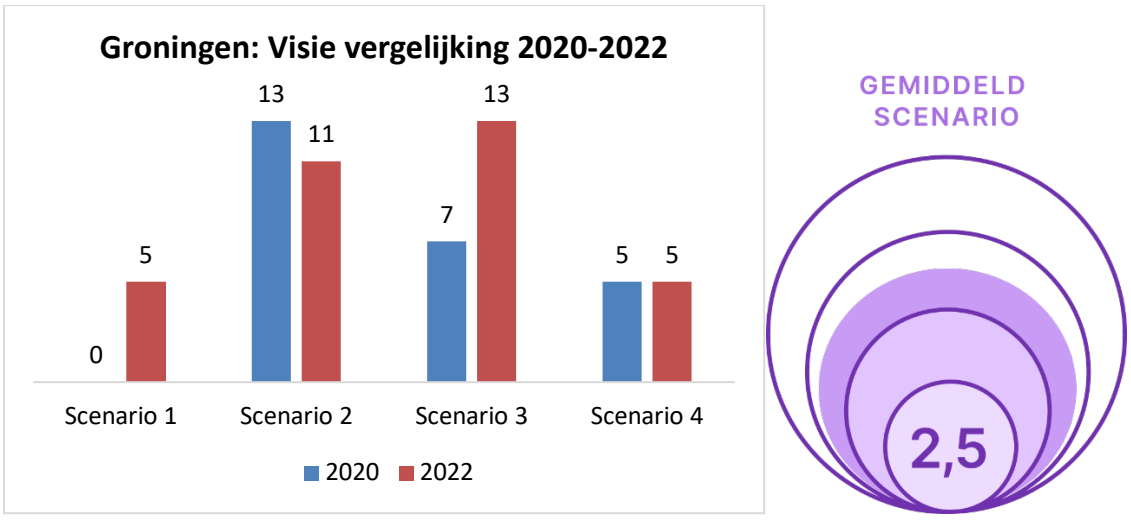

Figuur 22: Verdeling scenario's Visie Groningen 2020-2022

[6] In de gemeente Eemsdelta zijn dit jaar in totaal 15 scholen die meedoen aan de CMK-regeling, in 2020 waren dat er 23. Er zijn dit jaar twee scenario's binnen dit onderdeel onjuist bevonden. Dit kan leiden tot een vertekend beeld in de vergelijking met 2020.

[7] In de gemeente Groningen zijn dit jaar in totaal 35 scholen die meedoen aan de CMK-regeling, in 2020 waren dit er 39. Er is dit jaar één scenario binnen dit onderdeel onjuist bevonden. Dit kan leiden tot een vertekend beeld in de vergelijking met 2020.

Het Hogeland: scenario 2.2 (in 2020 2.1) (n=18, 1 Evi is ongeschikt. In 2020 n=18)[8]

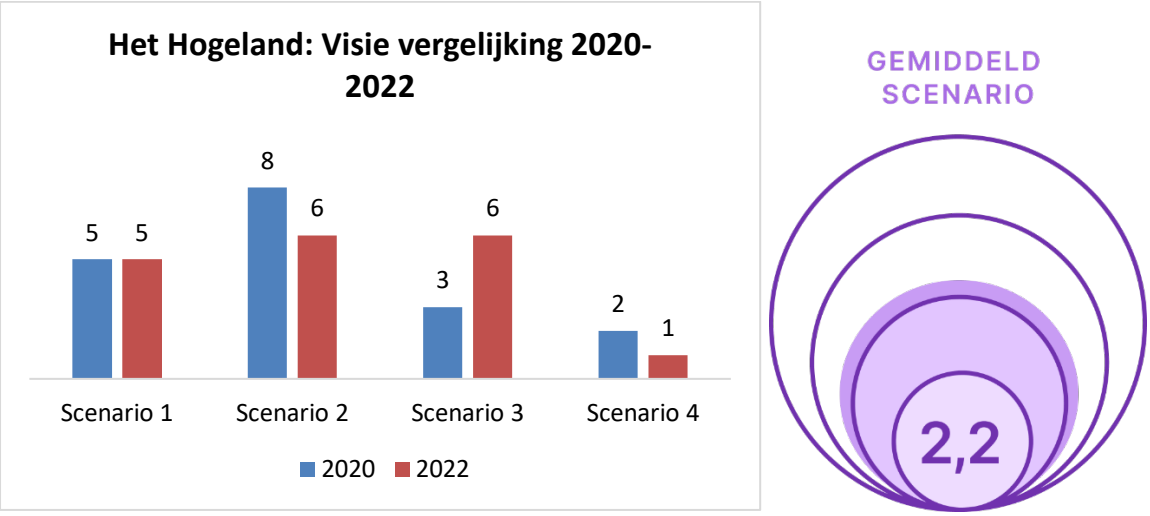

Figuur 23: Verdeling scenario's Visie Het Hogeland 2020-2022

Midden-Groningen: scenario 2.3 (in 2020 2.0) (n=15, 2 Evi's zijn ongeschikt. In 2020 n=21)[9]

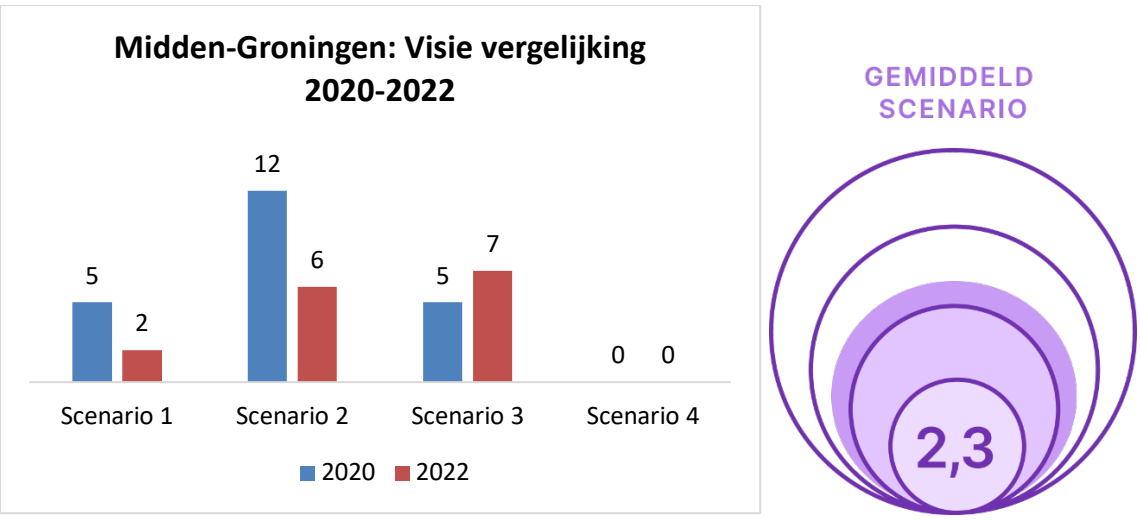

Figuur 24: Verdeling scenario's Visie Midden-Groningen 2020-2022

[8] In de gemeente Het Hogeland zijn dit jaar in totaal 19 scholen die meedoen aan de CMK-regeling, in 2020 waren dit er 24. Er is dit jaar één scenario binnen dit onderdeel onjuist bevonden. Dit kan leiden tot een vertekend beeld in de vergelijking met 2020.

[9] In de gemeente Midden-Groningen zijn dit jaar in totaal 17 scholen die meedoen aan de CMK-regeling, in 2020 waren dit er 26. Er zijn dit jaar twee scenario's binnen dit onderdeel onjuist bevonden. Dit kan leiden tot een vertekend beeld in de vergelijking met 2020.

Oldambt: scenario 2.3 (in 2020 2.0) (n=16, 1 Evi's is ongeschikt. In 2020 n=12)[10]

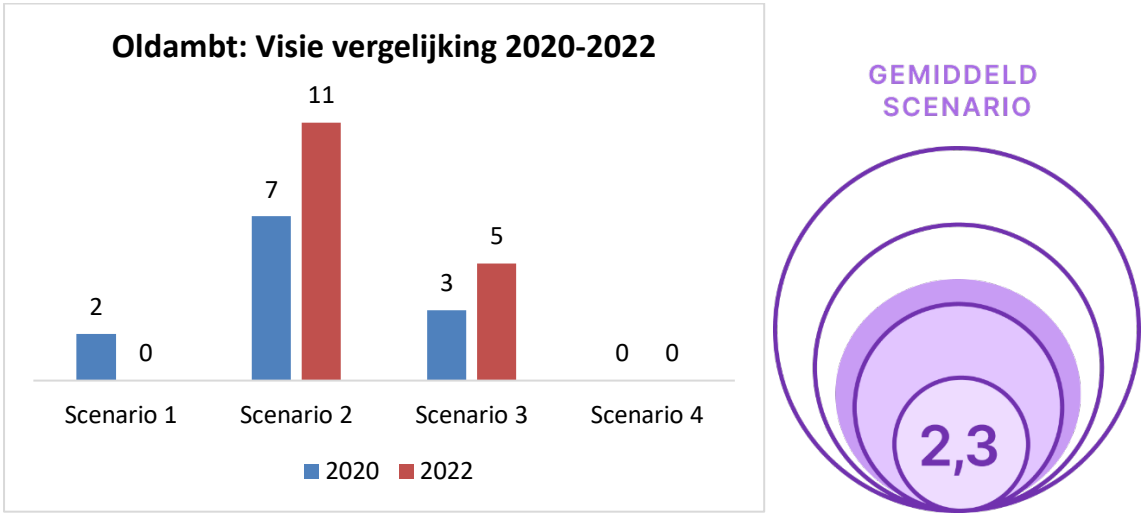

Figuur 25:: Verdeling scenario's Visie Oldambt 2020-2022

Pekela: scenario 2.2 (in 2020 2.0) (n=5, 0 Evi's zijn ongeschikt. In 2020 n=4)[11]

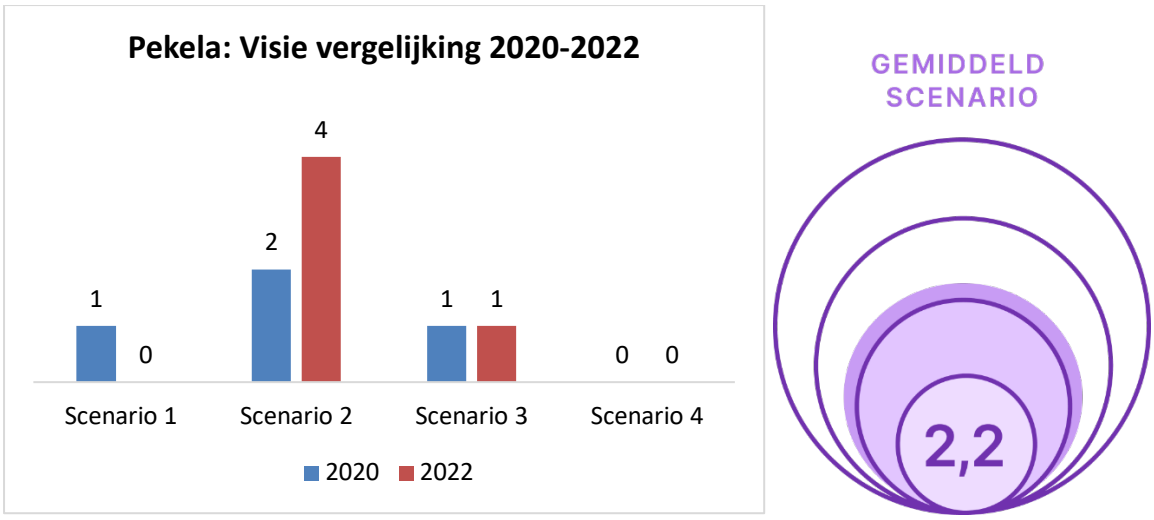

Figuur 26: Verdeling scenario's Visie Pekela 2020-2022

[10] In de gemeente Oldambt zijn dit jaar in totaal 17 scholen die meedoen aan de CMK-regeling, in 2020 waren dit er 19. Er is dit jaar één scenario binnen dit onderdeel onjuist bevonden. Dit kan leiden tot een vertekend beeld in de vergelijking met 2020.

[11] In de gemeente Pekela zijn dit jaar in totaal 5 scholen die meedoen aan de CMK-regeling, in 2020 waren dit er 4. Er is dit jaar geen scenario's binnen dit onderdeel onjuist bevonden.

Stadskanaal: scenario 1.7 (in 2020 2.0) (n=17, 1 Evi is ongeschikt. In 2020 n=6)[12]

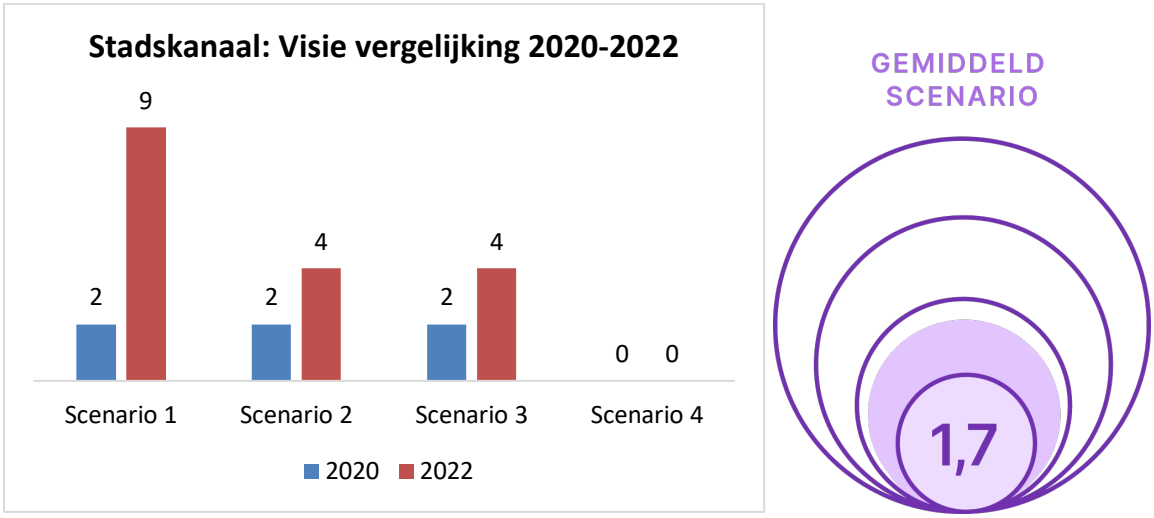

Figuur 27: Verdeling scenario's Visie Stadskanaal 2020-2022

Westerkwartier: scenario 2.3 (in 2020 2.4) (n=29, 4 Evi's zijn ongeschikt. In 2020 n=23)[13]

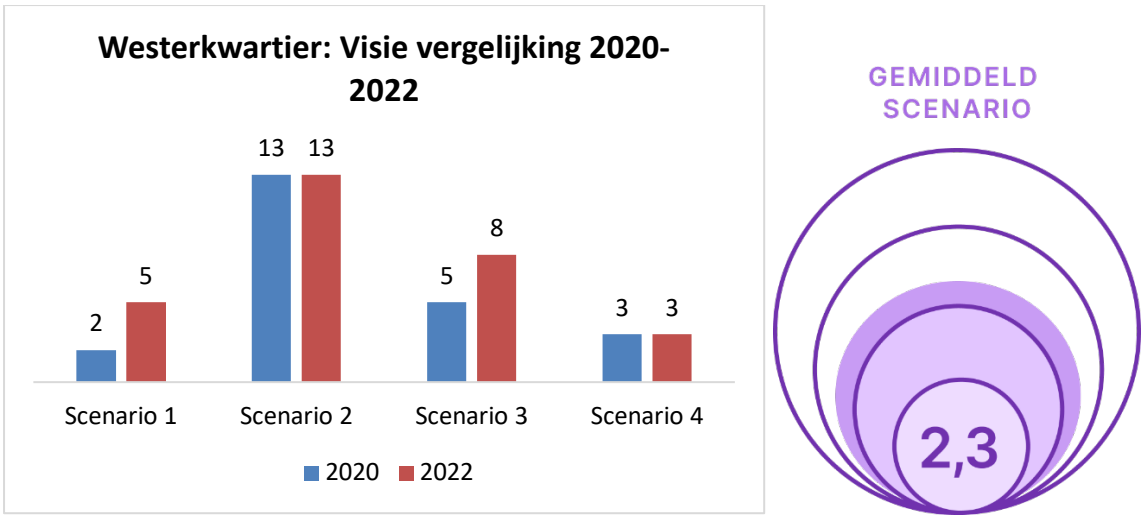

Figuur 28: Verdeling scenario's Visie Westerkwartier 2020-2022

[12] In de gemeente Stadskanaal zijn dit jaar in totaal 18 scholen die meedoen aan de CMK-regeling, in 2020 waren dit er 10. Er is dit jaar één scenario binnen dit onderdeel onjuist bevonden. Dit kan leiden tot een vertekend beeld in de vergelijking met 2020.

[13] In de gemeente Westerkwartier zijn dit jaar in totaal 33 scholen die meedoen aan de CMK-regeling, in 2020 waren dit er 32. Er zijn dit jaar vier scenario's binnen dit onderdeel onjuist bevonden. Dit kan leiden tot een vertekend beeld in de vergelijking met 2020.

Westerwolde: scenario 2.4 (in 2020 2.2) (n=15, 1 Evi's is ongeschikt. In 2020 n=10)[14]

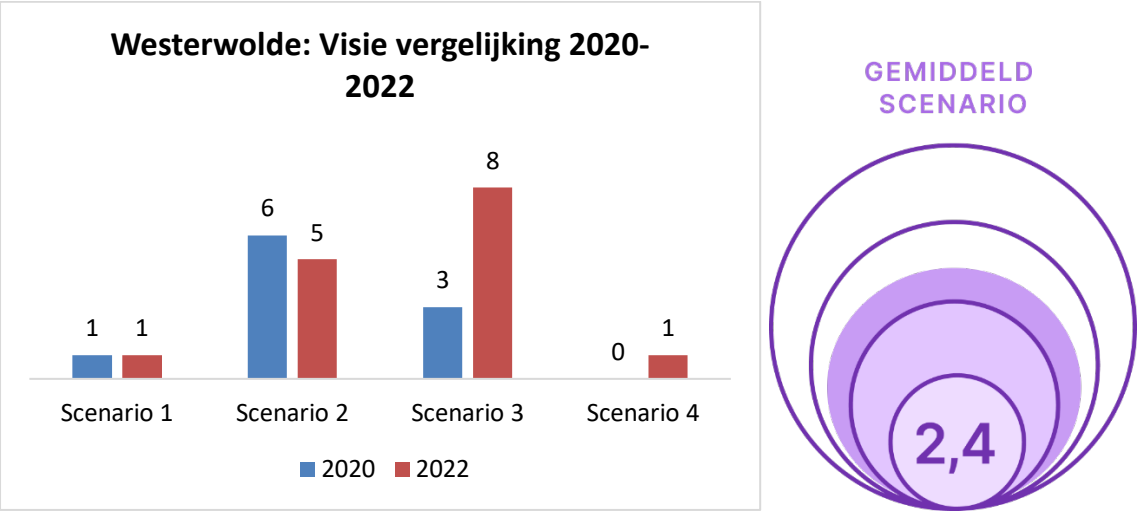

Figuur 29: Verdeling scenario's Visie Westerwolde 2020-2022

5.4 Knelpunten visievorming

In dit deelhoofdstuk zullen de knelpunten die in het onderdeel 'Visie' naar voren zijn gekomen worden besproken. Dit houdt in dat er een beeld wordt geschetst van waar de scholen precies tegenaan lopen in het proces van visievorming. Dit jaar zijn er voor dit onderdeel 111 knelpunten gecodeerd, wat er aanzienlijk meer zijn dan de 39 knelpunten in 2020. In totaal zijn er voor dit onderdeel 24 verschillende knelpunten gecodeerd. Binnen deze knelpunten wordt onderscheid gemaakt tussen specifieke en aspecifieke knelpunten. De specifieke knelpunten kunnen door het K&C worden beïnvloed. De knelpunten die specifiek van toepassing zijn op het cultuuronderwijs van de school zijn met een streep gemarkeerd:

- Coronacrisis;
- Deskundige vertrokken;
- Directeur afwezig/vertrokken;
- Externe factoren;
- Financieel;
- Gebrek deskundigheid;
- Gebrek zelfvertrouwen;
- Geen prioriteit;
- Groei leerlingenaantal;

[14] In de gemeente Westerwolde zijn dit jaar in totaal 16 scholen die meedoen aan de CMK-regeling, in 2020 waren dit er 12. Er is dit jaar één scenario binnen dit onderdeel onjuist bevonden. Dit kan leiden tot een vertekend beeld in de vergelijking met 2020.

- Kleine school;
- Niet gedragen door team;
- Niet leidend;
- Niet zichtbaar;
- Nieuwe school;
- Nog niet aan toe;
- Onduidelijk;
- Organisatie;
- Problemen in het team;
- Roostering;
- School sluit/fuseert;
- Speciaal onderwijs;
- Tijdgebrek;
- Werkdruk;
- Zwakke school

In figuur 30 is te zien hoe vaak deze knelpunten voorkomen in het onderdeel 'Visie.' Zo is te zien dat het knelpunt 'corona' het vaakst voorkomt (31 keer). In 2020 was dit tevens het vaakstvoorkomende knelpunt. Het werd toen tien keer genoemd. Voorbeelden van hoe de impact van de coronapandemie visietrajecten op scholen heeft beïnvloed zijn:

> *"Moet nog ontwikkelt worden, zit geen doorgaande lijn in. Hier gaan we schooljaar 2022/2023 mee aan de slag. Mede door corona is het dit jaar vertraagd." (128, P7)*

> *"Wij zijn tevreden over onze huidige visie, maar de concrete uitvoering kan nog beter. Dit heeft tijdens de coronatijd stil gelegen. Hierdoor is er meer aandacht geweest voor de basisvaardigheden van Rekenen en Taal. We zijn nu bezig met de planning, met als doel dat alle geplande activiteiten weer aan bod komen." (160, P8)*

Een ander veel voorkomend knelpunt is 'niet leidend,' (tien keer genoemd) wat directe betrekking heeft op de toepassing van de visie op de werkvloer. Dit knelpunt houdt in dat de samengestelde visie niet leidend is voor de toepassing van het cultuuronderwijs op de school:

"Wij zijn als school tevreden over de vise maar minder tevreden over de uitvoering. Omdat onze school afgelopen jaren nogal wat voor de kiezen heeft gehad, hebben we veel op het gebied van culturele vakken onvoldoende kunnen doen." (174, P8)

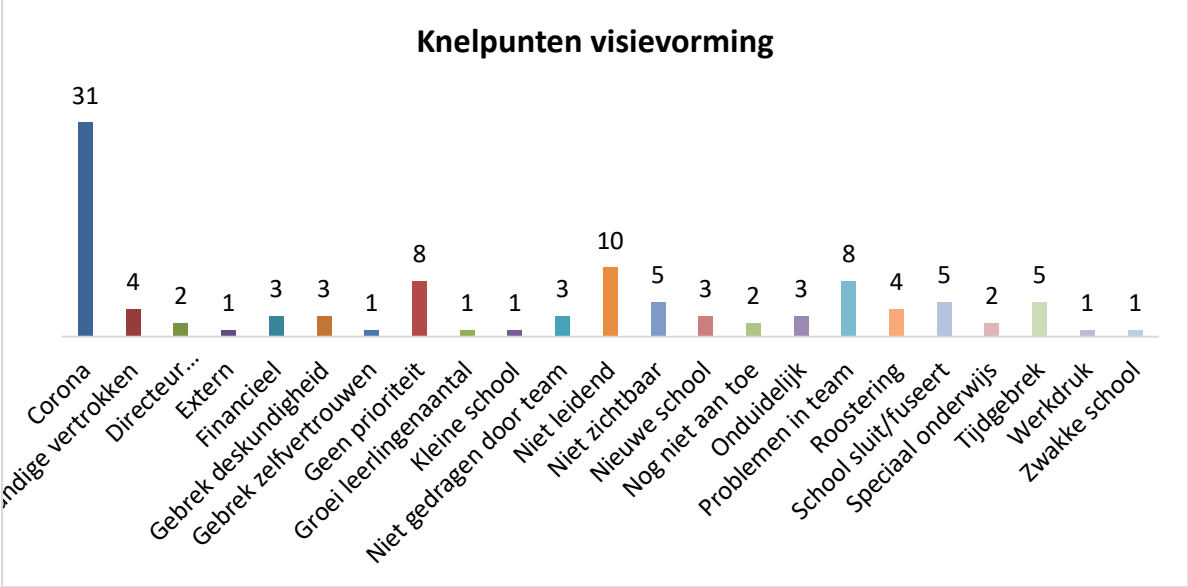

Figuur 30: Knelpunten visievorming

5.5 Evaluatie en advies

In dit deelhoofdstuk wordt gekeken hoe de regeling Cultuureducatie met Kwaliteit heeft bijgedragen aan de visievorming zoals beschreven in de voorgaande deelhoofdstukken. Daarnaast wordt er een advies gegeven over hoe K&C ondersteuning kan bieden bij bepaalde onderdelen van visievorming. De CMK-regeling die wordt verstrekt via K&C draagt bij aan visievorming op de volgende manieren:

1. **Een financiële bijdrage beschikbaar stellen met de mogelijkheid voor de scholen om dit aan visievorming uit te geven:** dit kon onder andere worden gedaan door personeel een ICC cursus te laten doen. Bij deze cursus worden de deelnemers getraind in het opstellen van een visie voor de school. Tevens konden scholen deze middelen inzetten om externe deskundigheid in te schakelen bij het opstellen van een visie.
2. **Scholen stimuleren om hun visie (verder) te ontwikkelen:** de verschillende scenario's motiveren scholen om zich verder te ontwikkelen naar het volgende scenario. In de Evi-vragenlijst staan ook tips over hoe de school zich het beste kan ontwikkelen tot een volgend scenario.

Het aantal scholen met een visie is dit jaar procentueel iets afgenomen. Waar in 2020 88% van de scholen aangaf een visie te hebben, is dat in 2022 gedaald naar 86%. Het gemiddelde scenario van de scholen binnen het onderdeel visie is echter gelijk gebleven, dit is nog steeds 2.3. De bereidheid van scholen om zich te ontwikkelen sterk gestegen van 56% in 2020 naar 78% in 2022. Dit is een finke stijging en een goede ontwikkeling.

In verhouding met het vorige onderzoek is de ongeldige respons voor dit onderdeel sterk afgenomen. Hierdoor is de analyse van dit jaar meer representatief, een goede ontwikkeling. Nog steeds is er sprake van onjuiste scenario's in het onderdeel 'Visie,' deze maken 7% uit van de totaal ingevulde Evi's. Deze komen voor omdat de scholen bijvoorbeeld noemen dat hun visie niet wordt gedragen door het team maar zichzelf in scenario 3 en 4 plaatsen. Een ander voorbeeld is dat een school aangeeft dat ze een vastgelegde visie hebben maar zichzelf in scenario 1 plaatsen. De voornaamste reden van onjuiste scenario's dit jaar lijkt te zijn dat de scholen niet altijd even goed de beschrijvingen van de scenario's lezen, of dat ze simpelweg de vragenlijst te ruim of bescheiden invullen. Een mogelijke oplossing voor dit probleem kan zijn dat K&C extra de nadruk kan leggen op het goed lezen van de scenario's en de voorwaarden voordat de school ze invult. Dit kan bijvoorbeeld gedaan worden bij het opsturen van de vragenlijsten. Hier ligt een ondersteunde rol voor K&C: het belang van cultuuronderwijs benadrukken, ook in crisissituaties, en scholen ondersteunen in het weer uitvoeren van hun visie nu de scholen weer open zijn. Tevens kan K&C met het oog op de toekomst scholen helpen met hun visie op cultuuronderwijs aan te passen voor crisissituaties. Hoe kunnen scholen bijvoorbeeld cultuuronderwijs blijven aanbieden als het onderwijs online plaatsvindt?

6. Deskundigheid

Dit hoofdstuk laat de resultaten van dit jaar zien op het gebied van de deskundigheid en maakt een vergelijking met de resultaten van 2020. De knelpunten die scholen tegen komen op het onderdeel Deskundigheid worden ook besproken. Als laatste volgt een evaluatie en advies over de beschreven resultaten.

6.1 Samenvatting

De meest voorkomende kunstvormen waar deskundigheid over aanwezig is op de Groningse scholen zijn muziek (119 scholen), beeldende kunst (78 scholen) en drama/spel (62 scholen).

77 scholen (45%) bevinden zich dit jaar in scenario 3 en 4, wat betekent dat deze scholen deskundigheid coördineren en bevorderen. Van de scholen in deze scenario's geven zestig scholen (78%) aan dat zij hun deskundigheid graag verder willen ontwikkelen. 28 scholen (47%) wil hun deskundigheid ontwikkelen door middel van scholing van het team. Van de scholen in scenario 3 en 4 zijn er 48 (64%) tevreden over hun aanwezige deskundigheid. Negen scholen (12%) zijn neutraal wat betreft hun tevredenheid. Verder zijn zeven scholen ontevreden (9%) en hebben dertien scholen (15%) hun tevredenheid niet beoordeeld. Dit is een relatief hoog tevredenheidspercentage. 24 scholen hebben aangegeven een vraag te hebben voor K&C met betrekking tot de deskundigheid binnen de school.

87 scholen (51%) bevinden zich dit jaar in scenario 2. Van deze scholen zijn 34 scholen (39%) tevreden over de aanwezige deskundigheid. Verder waren 21 scholen ontevreden (24%), vijftien scholen (17%) neutraal over hun tevredenheid en hebben zeventien scholen (20%) hun tevredenheid wat betreft hun aanwezige deskundigheid niet beoordeeld. Van de scholen in scenario 2 geeft 82% aan dat zij hun deskundigheid graag verder willen ontwikkelen, dit zijn 71 scholen. Ook hebben 32 scholen een vraag voor K&C met betrekking tot de deskundigheid op hun school.

Dit jaar zijn er zeven scholen (4%) die de deskundigheid niet coördineren en bevorderen en daardoor zich in scenario 1 bevinden. Van de zeven scholen in scenario 1 is er geen één tevreden over de aanwezige deskundigheid op school. Vijf scholen zijn ontevreden (72%), één school is neutraal (14%) en één school heeft de tevredenheid niet beoordeeld (14%). Dit is vergeleken met de andere scenario's een erg laag tevredenheidspercentage, wat te verklaren is vanuit het feit dat de scholen in scenario 1 geen zicht hebben op de aanwezige deskundigheid. Ook is het aantal scholen in deze groep erg klein, wat een vertekende vergelijking geeft met de groep scholen in scenario 2 en de groep scholen in scenario 3 en 4. Van de zeven scholen in scenario 1, geven zes scholen (86%) aan dat zij de deskundigheid willen ontwikkelen. Ook hebben vijf scholen een vraag voor K&C over de deskundigheid op hun school.

De verdeling van de scenario's voor het onderdeel 'Deskundigheid' lijkt op het eerste gezicht niet erg veranderd ten opzichte van 2020, maar het grootste verschil is te vinden bij scenario 3, waar het percentage scholen in scenario 3 gestegen is van 28% in 2020 naar 39% in 2022. Deze stijging zorgt er mede voor dat het gemiddelde scenario voor de provincie Groningen voor het onderdeel 'Deskundigheid' is gestegen van een 2.3 naar een 2.5. Dit betekent dat de scholen gemiddeld genomen structureler en bewuster inzetten op de deskundigheidsbevordering van hun cultuuronderwijs. Ook zijn er een aantal gemeenten die erg goed hebben gescoord op dit onderdeel, met name Eemsdelta, Het Hogeland en Pekela.

6.2 Deskundigheid in beeld

De scholen wordt gevraagd om naar hun deskundigheid op cultuuronderwijs te kijken en aan te geven in welk scenario zij zich het meest herkennen. Zij kunnen kiezen uit de volgende scenario's:

Scenario 1

- Wij coördineren en bevorderen de deskundigheid op het gebied van cultuuronderwijs niet.

Scenario 2

- Wij coördineren cultuuronderwijs en de deskundigheid op dit gebied.
- We hebben inzicht op de deskundigheid die we in huis hebben.

Scenario 3

- We bevorderen deskundigheid op het gebied van cultuuronderwijs bewust en gericht.
- We stimuleren kwaliteiten van teamleden en zetten deze in.
- Hiervoor reserveren we structureel tijd en middelen

Scenario 4

- De school bevordert planmatig en structureel de deskundigheid van het hele team op het gebied van cultuuronderwijs.
- Wij zijn op het vlak van cultuuronderwijs een lerende organisatie.
- Hiervoor stellen we structureel tijd en middelen beschikbaar.

Onderstaande analyse is opgedeeld in drie verschillende groepen: scholen die deskundigheid bevorderen (scenario 3 en 4), scholen die inzicht hebben in de aanwezige deskundigheid en deze

coördineren (scenario 2) en scholen die de deskundigheid niet coördineren en bevorderen (scenario 1).

6.2.1 Deskundigheid per discipline

Figuur 31 laat zien hoe vaak scholen benomen dat zij deskundigheid omtrent een bepaalde kunstvorm in huis hebben. Zo is bijvoorbeeld af te lezen dat 49 scholen deskundigheid in huis hebben op het gebied van literatuuronderwijs. Tevens geven 23 scholen aan geen deskundigheid te hebben rondom een bepaalde kunstvorm, dit houdt vaak in dat scholen enkel een ICC-er in huis hebben.

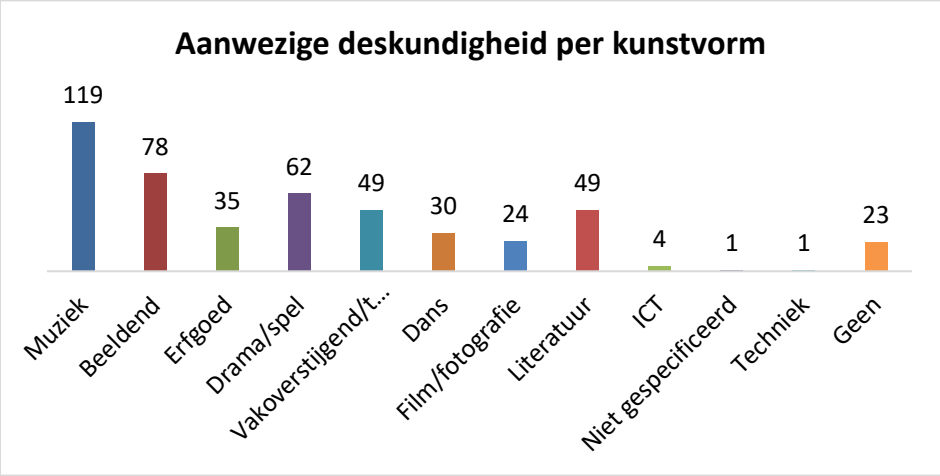

Figuur 31: Aanwezige deskundigheid per kunstvorm

Figuur 32 laat zien hoeveel verschillende soorten deskundigheid in totaal aanwezig zijn op de scholen. Zo is bijvoorbeeld af te lezen dat er 28 scholen zijn die twee of drie vakleerkrachten in huis hebben.

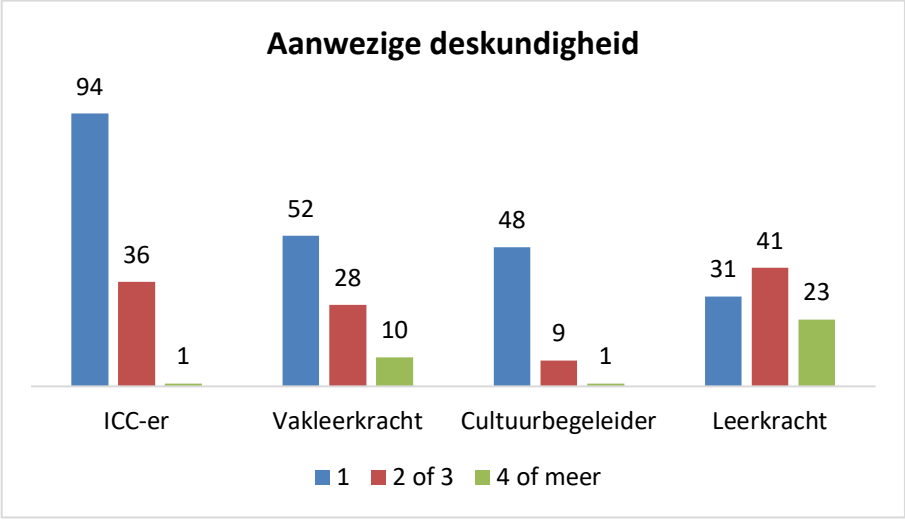

Figuur 32: Aanwezige deskundigheid

6.2.2 Scholen die deskundigheid bevorderen (scenario 3 en 4)

77 scholen (45%) bevinden zich dit jaar in scenario 3 en 4. Omdat er in het vorige rapport gebruik werd gemaakt van andere modellen voor het onderdeel deskundigheid, kan er niet op elk onderdeel een procentuele vergelijking worden gemaakt met 2020. Van de scholen in scenario 3 en 4 zijn er 48 (64%) tevreden over hun aanwezige deskundigheid. Negen scholen (12%) zijn neutraal wat betreft hun tevredenheid. Verder zijn zeven scholen ontevreden (9%) en hebben dertien scholen (15%) hun tevredenheid niet beoordeeld.

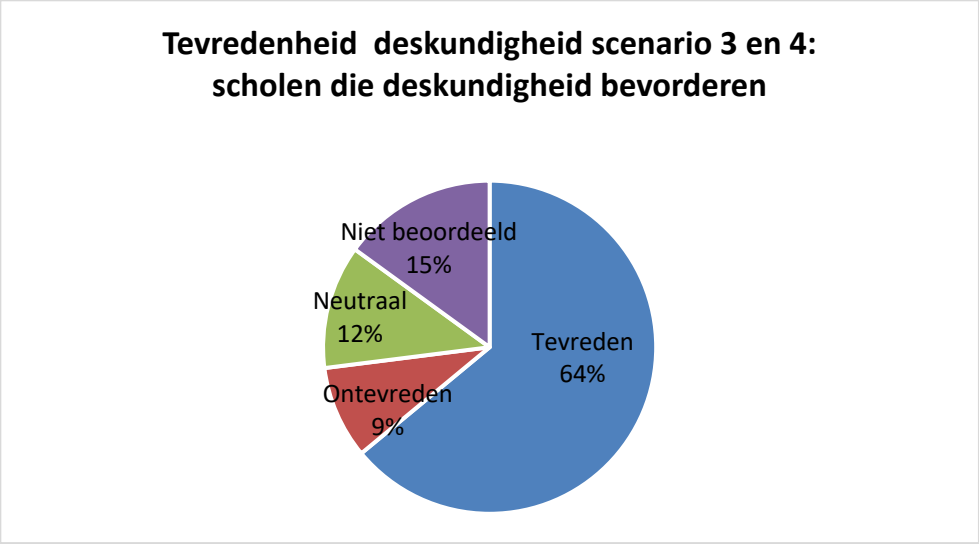

Figuur 33: Procentuele verdeling tevredenheid over Deskundigheid in scenario 3 en 4

Vijf scholen geven expliciet aan dat hun deskundigheid is verankerd in het team en zes scholen geven aan dat de deskundigheid juist niet verankerd is in het team. Dit kan komen omdat de school bijvoorbeeld leunt op externe deskundigheid. Redenen hiervoor zijn vaak financieel of hebben te maken met werkdruk.

Figuur 34 illustreert wat de verdeling is van aanwezige deskundigheid in de scenario's 3 en 4. Zo is te zien dat 42 scholen één ICC-er in huis hebben en 24 scholen zelfs twee of drie ICC-ers in huis hebben. Tevens is hier te zien dat 55 scholen (71%) twee of drie leerkrachten met deskundigheid op het gebied van kunst en cultuur in huis hebben.

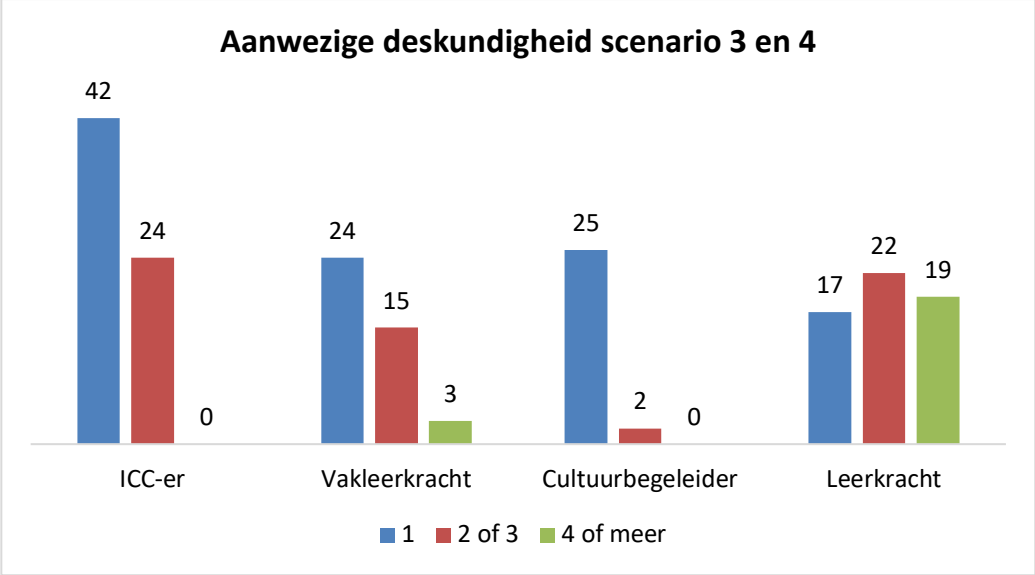

Figuur 34: Aanwezige deskundigheid scenario 3 en 4

Van de scholen in deze scenario's geven er zestig (78%) aan dat zij hun deskundigheid graag verder willen ontwikkelen. Zeventien scholen (22%) geven aan de deskundigheid niet verder te willen ontwikkelen. Elf van die zeventien scholen (65%) wil dit niet omdat de ontwikkeling van de deskundigheid geborgd is. Figuur 35 laat zien op welk vlak de scholen hun deskundigheid graag zouden willen ontwikkelen. Hier is te zien dat een groot deel van de scholen, namelijk 55% van de scholen die de deskundigheid willen ontwikkelen, aangeeft dat hun deskundigheid willen ontwikkelen op het gebied van een bepaalde kunstvorm:

> *"Wij gaan het komende schooljaar onze deskundigheid op het gebied van drama verder ontwikkelen. Dit jaar hebben we de hulp van Saskia Broertjes (dramadocent) ingezet voor het uitvoeren van de musical van groep 6/7/8. Zij ondersteunt de leerkracht met de voorbereiding en uitvoering van de musical." (169, P14)*

> *"Het benutten van elkaars talenten willen we verbeteren. We doen dit al op het gebied van 'drama en presenteren' en 'ateliers.' Graag breiden we dit uit naar de disciplines muziek en dans." (40, P14)*

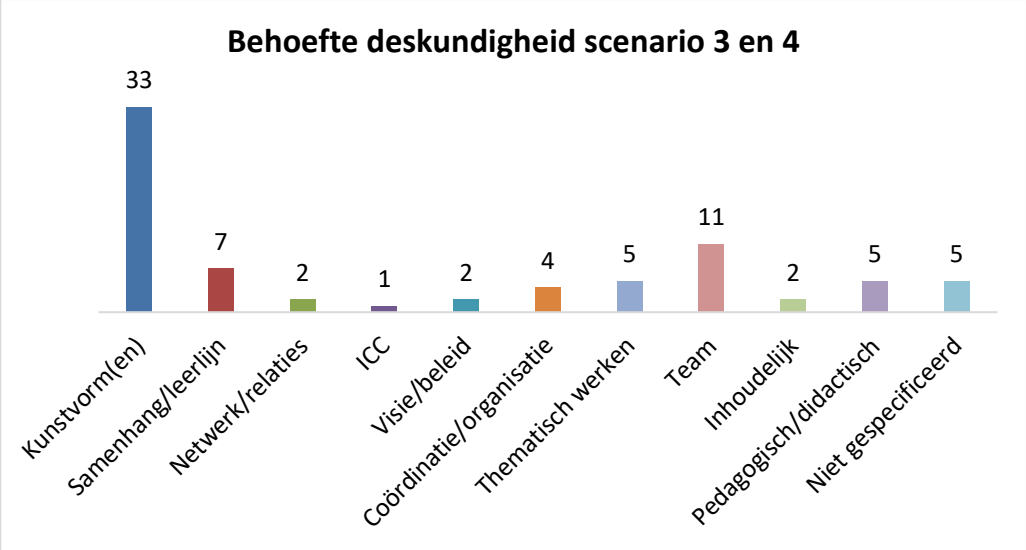

Figuur 35: Verschillende soorten behoeftes omtrent deskundigheid van de scholen uit scenario 3 en 4

Verder weten van de scholen die zich willen ontwikkelen tien nog niet hoe ze dit willen doen. Dit is 17% van de scholen die zich willen ontwikkelen. Drie scholen (5%) geeft aan de deskundigheid te willen ontwikkelen door een deskundige op te leiden. Achttien scholen (30%) willen de deskundigheid ontwikkelen door een externe partij in te schakelen:

> *"Wij zijn een samenwerking aangegaan met zintuigelijk leren. Samen met hem zijn we bezig met een plan hoe we dit vorm gaan geven." (28, P15)*

> *"Wij zullen als school komend schooljaar gaan meedoen in een onderzoek 'Curious Hands' waarbij wij een E-lab gaan inrichten om vakoverstijgend en onderzoekend te gaan werken. Drie vakleerkrachten zullen de handen in een slaan om lessen te ontwikkelen waarbij leerlingen vanuit onderzoeksvragen bezig gaan met cultuuronderwijs. Voor dit onderzoek zal er scholing gegeven worden aan alle docenten van de school over hoe je talentenkracht kunt combineren met kunst en onderzoeksvragen." (37, P15)*

Het grootste deel, namelijk 28 scholen (47%) wil hun deskundigheid ontwikkelen door middel van scholing van het team:

> *"We huren nu muzieklessen van Vrijdag in en hebben teamscholingen gehad op het gebied van muziekonderwijs. Leerkrachten worden geïnspireerd en daarnaast hebben we straks voor iedere bouw een vakspecialist muziek, zodat alle kinderen wekelijks muziekonderwijs krijgen. Deze leerkrachten houden hun specialisatie bij." (41, P15)*

Ten slotte willen tien scholen (17%) de deskundigheid ontwikkelen door in overleg te gaan met het team. Eén school geeft aan gedeelde of gezamenlijke deskundigheid te hebben en 28 scholen geven aan een vraag te hebben voor K&C met betrekking tot de deskundigheid op hun school.

6.2.3 Scholen die inzicht hebben in de aanwezige deskundigheid en deze coördineren (scenario 2)

87 scholen (51%) hebben inzicht in en coördineren de aanwezige deskundigheid en bevinden zich daarmee dit jaar in scenario 2. Omdat er in het vorige rapport gebruik werd gemaakt van andere modellen voor het onderdeel deskundigheid, kan er niet op elk onderdeel een procentuele vergelijking worden gemaakt met 2020. Van deze scholen zijn 34 scholen (39%) tevreden over de aanwezige deskundigheid. Verder waren 21 scholen ontrevreden (24%), vijtien scholen neutraal over hun tevredenheid (17%) en hebben zeventien scholen hun tevredenheid wat betreft hun aanwezige deskundigheid niet beoordeeld (20%). Dit kan bijvoorbeeld voorkomen doordat scholen inhoudelijk ingaan op hun deskundigheid als antwoord op de open vraag over tevredenheid.

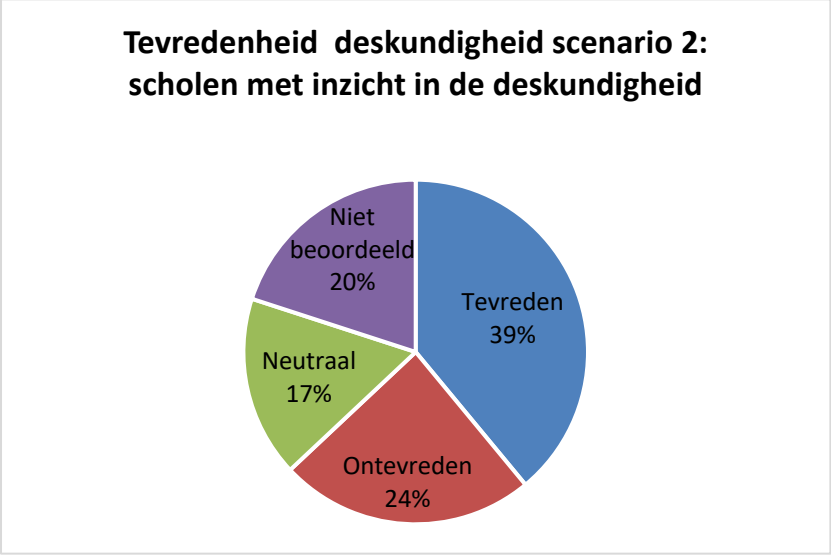

Figuur 36: Procentuele verdeling tevredenheid over Deskundigheid in scenario 2

Zes scholen geven expliciet aan dat de aanwezige deskundigheid is verankerd in het team. Twaalf scholen geven in dit scenario aan dat de deskundigheid juist niet verankerd is in het team. Dit kan komen omdat de school bijvoorbeeld leunt op externe deskundigheid. Redenen hiervoor zijn vaak financieel of hebben te maken met werkdruk.

Figuur 37 geeft weer wat de aanwezige deskundigheid is voor de scholen in scenario 2. Zo is bijvoorbeeld te zien dat vier scholen twee of drie cultuurbegeleiders in huis hebben. Wat opvalt is dat er veel minder deskundigheid binnen de school aanwezig is dan bij scholen in de scenario's 3 en 4. Zo

heeft van de scholen in scenario 2 43% van de scholen minstens één leerkracht met kennis over kunst en cultuur in huis, terwijl in scenario 3 en 4 75% van de scholen minstens één leerkracht met kennis over kunst en cultuur in huis heeft.

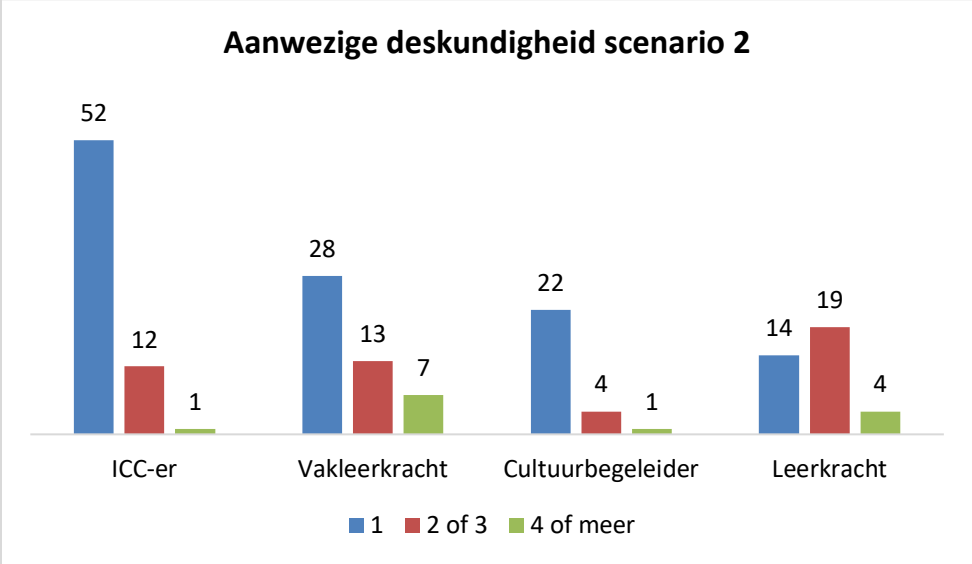

Figuur 37: Aanwezige deskundigheid scenario 2

Van de scholen in scenario 2 geven 71 scholen (82%) aan dat zij hun deskundigheid graag verder willen ontwikkelen. Zestien scholen (18%) geven aan de deskundigheid niet verder te willen ontwikkelen. Vier van die zestien scholen (25%) willen dit niet omdat de ontwikkeling van de deskundigheid geborgd is. Figuur 38 laat zien op welk vlak de scholen hun deskundigheid graag zouden willen ontwikkelen. Net als in scenario 3 en 4 wil de meerderheid van de scholen de deskundigheid ontwikkelen op het gebied van een bepaalde kunstvorm. Voor scenario 2 is dit 56% van de scholen die zich willen ontwikkelen. Ook zeggen negen scholen de deskundigheid te willen ontwikkelen binnen het team:

> *"De scholjaren (2021-2023) zetten we in op coaching on the job voor het creatieve proces bij beeldend onderwijs. In het schooljaar 2021-2022 krijgen de onderbouw leerkrachten deze coaching van een gespecialiseerde beeldend kunstenares. De onderbouw leerkrachten gaan hiermee verder en coachen elkaar." (157, P15)*

> *"Iemand de cursus tot cultuur coördinator laten doen en workshops inhuren voor leerkrachten om praktische tips op te doen." (33, P14)*

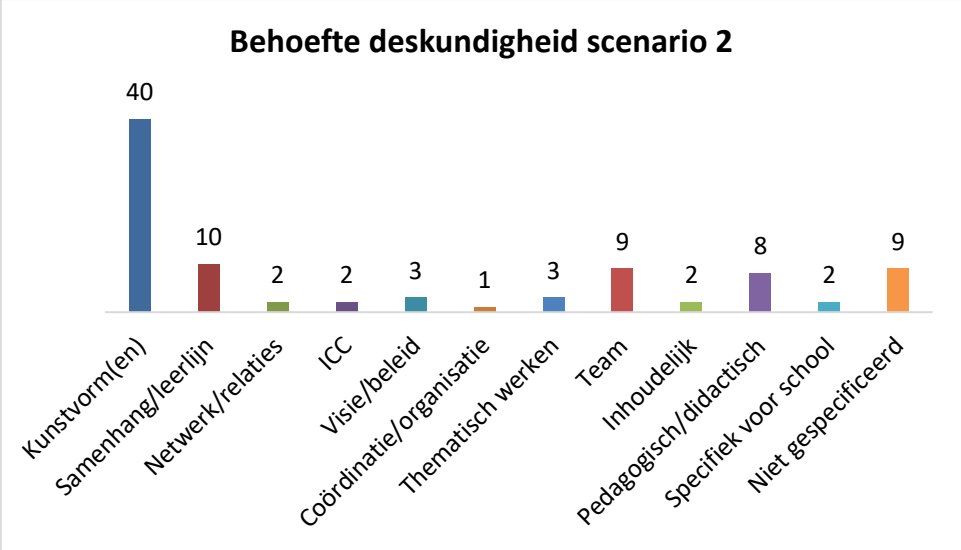

Figuur 38: Verschillende soorten behoeftes omtrent deskundigheid van de scholen uit scenario 2

Van de scholen die zich willen ontwikkelen weten tien (14%) nog niet hoe ze dat willen doen. Verder willen vijf scholen (7%) zich ontwikkelen door een deskundige op te leiden en willen 21 scholen (30%) de deskundigheid ontwikkelen door het team te scholen. De grootste groep, namelijk 33 scholen (46%), wil de deskundigheid ontwikkelen door een externe partij in te schakelen:

> *"Wij willen een externe muziek docent en een externe docent voor expressie." (110, P13)*

> *"We hebben binnen school inmiddels een talentmiddag en talentweek opgezet en daarin ontplooien de collega's steeds meer hun eigen talenten. Zo willen we dit verder proberen uit te breiden. Verder gaan we in 22/23 hierbij ook de ouders inschakelen en gebruik maken van hun talenten en kunnen wij hier ook van leren." (102, P14)*

Ten slotte geven twaalf (17%) van de scholen aan dat ze de deskundigheid willen ontwikkelen door in overleg te gaan met het team.

Er zijn geen scholen in dit scenario die aangeven gezamenlijke of gedeelde deskundigheid te hebben. Wel zijn er 32 scholen die een vraag hebben aan K&C wat betreft deskundigheid(sbevordering) bij hen op school.

6.2.4 Scholen die de deskundigheid niet coördineren en bevorderen (scenario 1)

Dit jaar zijn er zeven scholen (4%) die de deskundigheid niet coördineren en bevorderen en daardoor zich in scenario 1 bevinden. Dit maakt 4% uit van de 179 deelnemende scholen. Omdat er in het vorige rapport gebruik werd gemaakt van andere modellen voor het onderdeel deskundigheid, kan er niet op elk onderdeel een procentuele vergelijking worden gemaakt met 2020. Van de zeven scholen in scenario 1 is er geen één tevreden over de aanwezige deskundigheid op school. Vijf scholen zijn ontevreden (72%), één school is neutraal (14%) en één school heeft de tevredenheid niet beoordeeld (14%). Deze cijfers zijn tevens af te lezen in figuur 39.

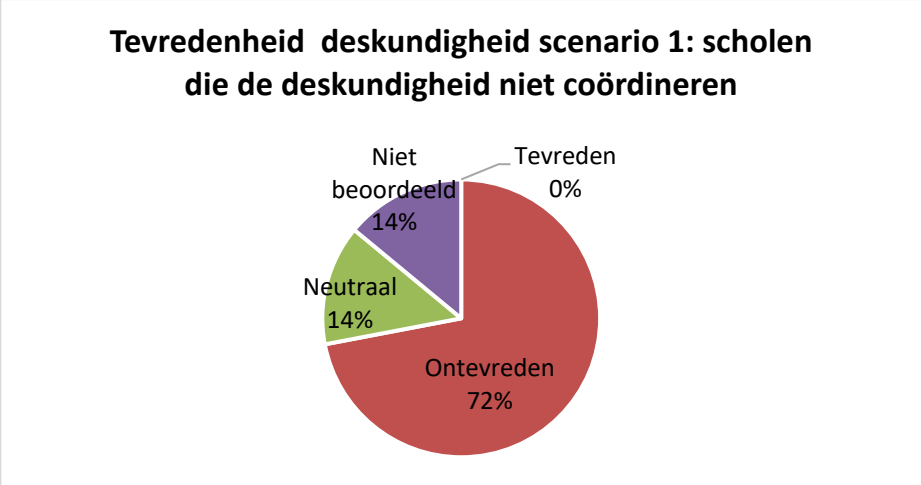

Figuur 39: Procentuele verdeling tevredenheid over Deskundigheid in scenario 1

Figuur 40 illustreert de aanwezige deskundigheid op scholen in scenario 1. Hier is bijvoorbeeld te zien dat geen enkele school een ICC-er of vakleerkracht in huis heeft. Scholen die een ICC-er in huis hebben kunnen niet in scenario 1 worden geplaatst, omdat het hebben van een ICC-er zou betekenen dat de deskundigheid in ieder geval tot op een zekere hoogte wordt gecoördineerd.

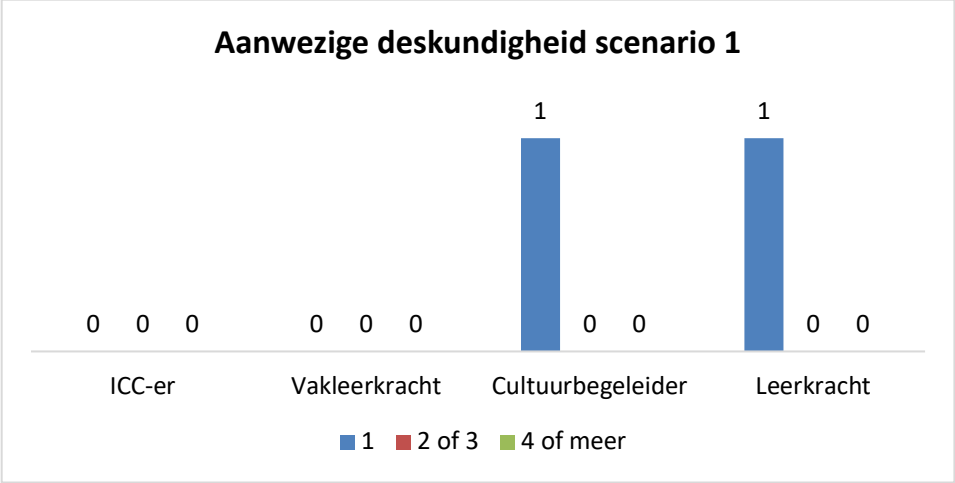

Figuur 40: Aanwezige deskundigheid scenario 1

Van de zeven scholen in scenario 1, geven zes scholen (86%) aan dat zij de deskundigheid willen ontwikkelen. Eén school (14%) zegt de deskundigheid niet te willen ontwikkelen. Geen enkele school geeft expliciet aan dat de deskundigheid wel of niet verankerd is binnen het team.

Figuur 41 illustreert hoe vaak scholen aangeven dat zij zich op een bepaald gebied willen ontwikkelen. Hier is af te lezen dat drie scholen hun deskundigheid willen ontwikkelen op het vlak van een kunstvorm. Ook in scenario 1 is de ontwikkeling van kunstvorm(en) de grootste behoefte, echter is de vergelijking met scenario 2 en scenario 3 en 4 lichtelijk scheef omdat de groepen zo verschillen van grote.

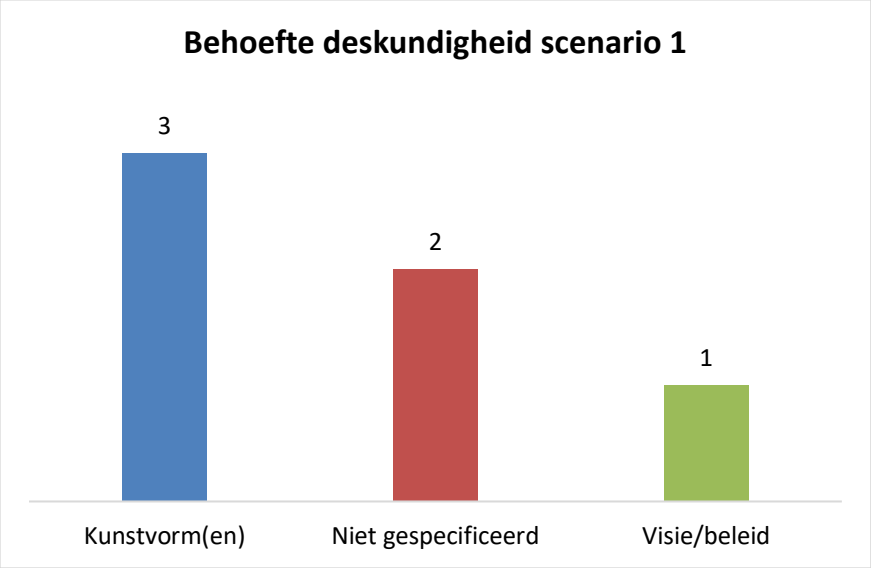

Figuur 41: Verschillende soorten behoeftes omtrent deskundigheid van de scholen uit scenario 1

Van de zes scholen die zich verder willen ontwikkelen weet één school (17%) nog niet hoe zij het wil gaan doen. Drie scholen (50%) willen zich ontwikkelen door middel van overleg met het team en één school (17%) wil dit doen door een externe partij in te schakelen. Er zijn twee scholen (33%) die de deskundigheid willen ontwikkelen door een deskundige op te leiden:

> *"Opnieuw aanstellen ICC-er het volgende cursusjaar. Contact zoeken met een externe die daarbij kan ondersteunen." (87, P14)*

Er zijn geen scholen met gezamenlijke of gedeelde deskundigheid en vijf scholen hebben een vraag voor het K&C met betrekking tot de deskundigheid bij hen op school.

6.2.5 Vergelijking 2020 en 2022 modellen

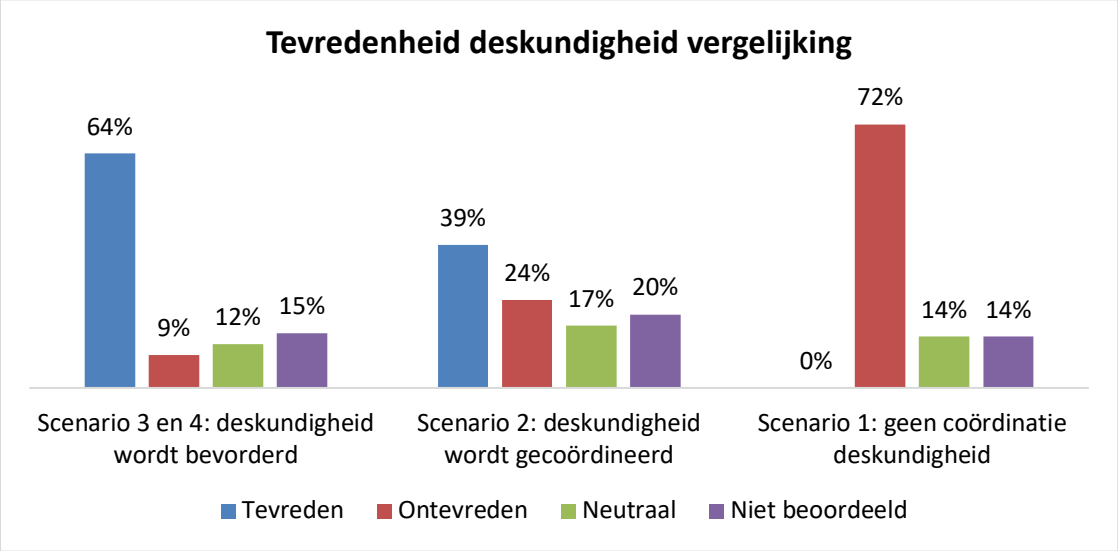

Figuur 42: Procentuele verdeling vergelijking tevredenheid Deskundigheid

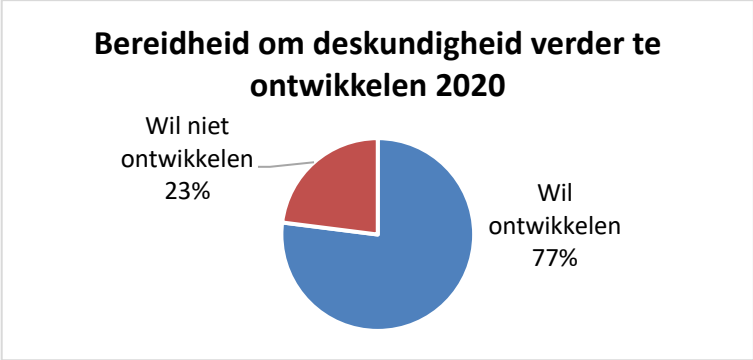

Figuur 43: Bereidheid om deskundigheid te ontwikkelen 2020

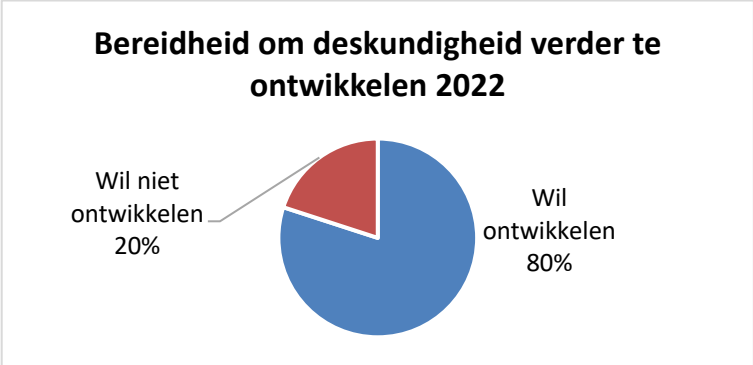

Figuur 44: Bereidheid om deskundigheid te ontwikkelen 2022

6.3 Resultaten: Deskundigheid

Er zijn dit jaar acht scholen (4%) die een onjuist scenario hebben aangevinkt voor het onderdeel 'Deskundigheid.' Dat zijn er wederom een stuk minder dan in 2020, toen er 37 onjuiste scenario's waren aangevinkt. Dit grote verschil is belangrijk om in acht te nemen bij het trekken van conclusies. Ook dit jaar zijn de gegevens van de scholen die een onjuist scenario hebben aangevinkt voor dit onderdeel niet meegenomen. De meest voorkomende reden voor een onjuist scenario bij dit onderdeel was scholen die aangaven een ICC-er in huis te hebben maar zichzelf alsnog in scenario 1 plaatsten.

6.3.1 Provinciale resultaten Deskundigheid

Niet alleen het aantal onjuiste scenario's, maar ook het aantal scenario's per onderdeel is veranderd in vergelijking met 2020. Zo is in figuur 45 en 46 de verdeling van de scholen per scenario te zien in 2020 en 2022 en in figuur 47 de percentuele vergelijking. Voornamelijk figuur 47 geeft weer hoe de percentage scholen per scenario niet van elkaar verschillen. Zo zat in 2020 58% (90 scholen) van de scholen in scenario 2 en in 2022 51% (87 scholen). Het grootste verschil is te vinden bij scenario 3, waar het percentage scholen in scenario 3 gestegen is van 28% in 2020 naar 39% in 2022. Deze stijging zorgt er voor dat gemiddeld genomen de Groningse scholen in 2022 iets beter hebben gescoord dan in 2020 op het onderdeel 'Deskundigheid.'

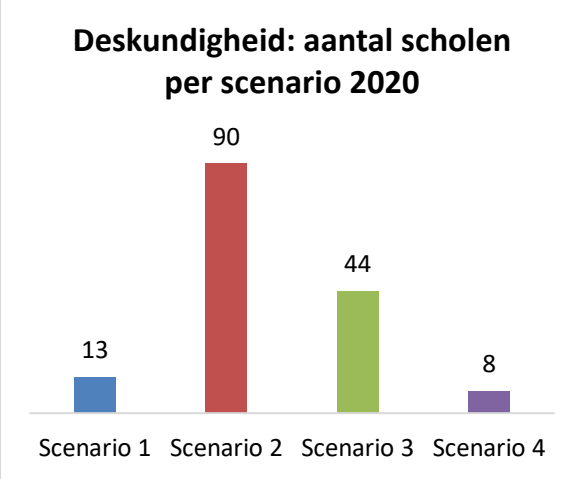

Figuur 45: Aantal scholen per scenario 2020 (N=155).

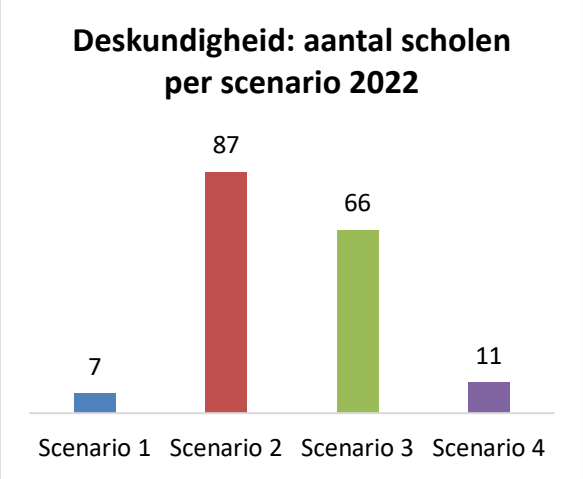

Figuur 46: Aantal scholen per scenario 2022 (N=171).

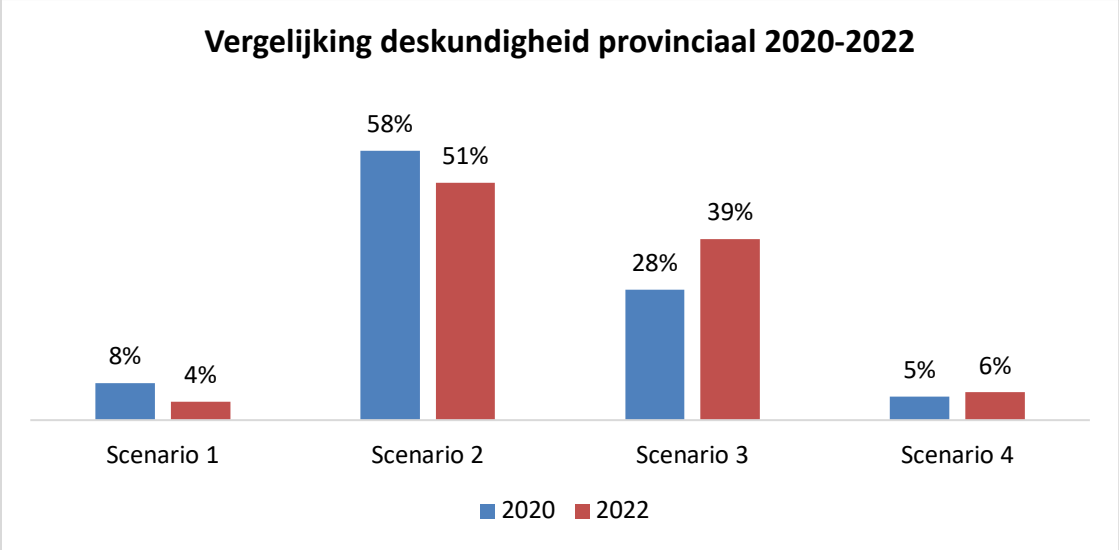

Figuur 47: Vergelijking verschillende scenario's Deskundigheid provinciaal 2020 en 2022

Het gemiddelde scenario van 2022 voor het onderdeel 'Deskundigheid' is **2.5.** Dit is toegenomen ten opzichte van 2020, toen het gemiddelde scenario 2.3 bedroeg.

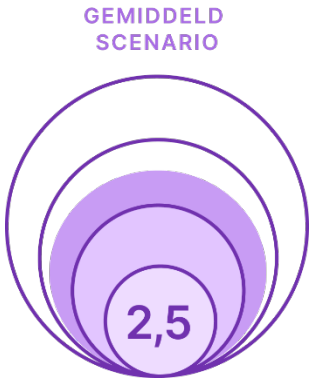

Figuur 48: Gemiddelde Evi score Deskundigheid van de provincie Groningen scholen 2022

6.3.2 Gemeentelijke resultaten Deskundigheid

In deze paragraaf worden de resultaten per gemeente weergeven op het onderdeel 'Deskundigheid.' Tevens wordt er een vergelijking gemaakt tussen de resultaten van 2020 en 2022. Bij de gemeente Eemsdelta wordt er een vergelijking gemaakt met de gecombineerde resultaten van de voormalige gemeenten Appingedam, Delfzijl, en Loppersum. Dit is omdat dit een nieuwe gemeente is die in 2021 is ontstaan uit voormalige gemeenten Appingedam, Delfzijl en Loppersum. Ook zal de gemeente Veendam niet worden meegenomen in dit onderdeel omdat het aantal scholen dat Evi heeft ingevuld voor deze gemeente lager is dan vijf. In de handleiding van Evi wordt dan aangeven dat de anonimiteit van de scholen niet langer te waarborgen is.

De gemeenten Het Hogeland, Midden-Groningen, Oldambt, Pekela en Westerwolde hebben allemaal gemiddeld hoger gescoord dan in 2020 op het onderdeel 'Deskundigheid.'

Eemsdelta: scenario 2.7 (in 2020 2.2) (n=15, 0 Evi's zijn ongeschikt. In 2020 n=20)[15]

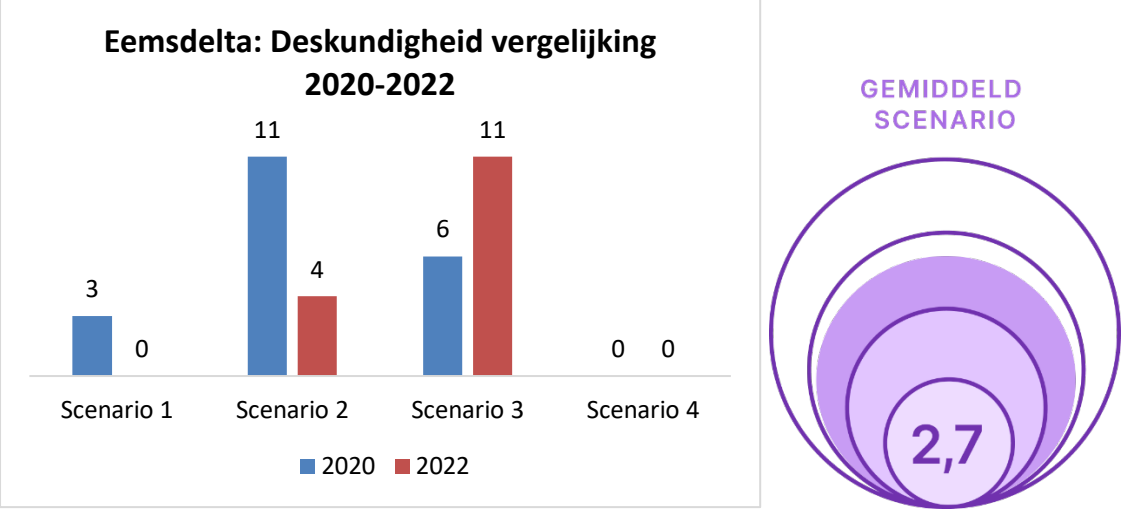

Figuur 49: Verdeling scenario's Deskundigheid Eemsdelta 2022 en Appingedam, Delfzijl en Loppersum 2020.

Groningen: scenario 2.2 (in 2020 2.6) (n=35, 0 Evi's zijn ongeschikt. In 2020 n=33)[16]

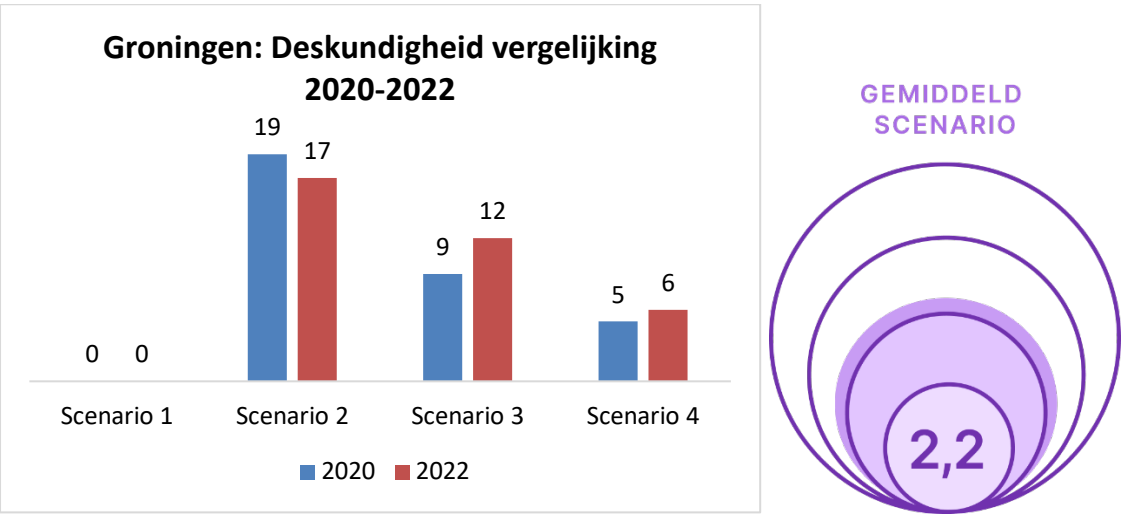

Figuur 50: Verdeling scenario's Deskundigheid Groningen 2020-2022

[15] In de gemeente Eemsdelta zijn dit jaar in totaal 15 scholen die meedoen aan de CMK-regeling, in 2020 waren dit er 23. Er zijn dit jaar geen scenario's binnen dit onderdeel onjuist bevonden.
[16] In de gemeente Groningen zijn dit jaar in totaal 35 scholen die meedoen aan de CMK-regeling, in 2020 waren dit er 39. Er zijn dit jaar geen scenario's binnen dit onderdeel onjuist bevonden. Dit kan leiden tot een vertekend beeld in de vergelijking met 2020.

Het Hogeland: scenario 2.6 (in 2020 2) (n=18, 1 Evi is ongeschikt. In 2020 n=18)[17]

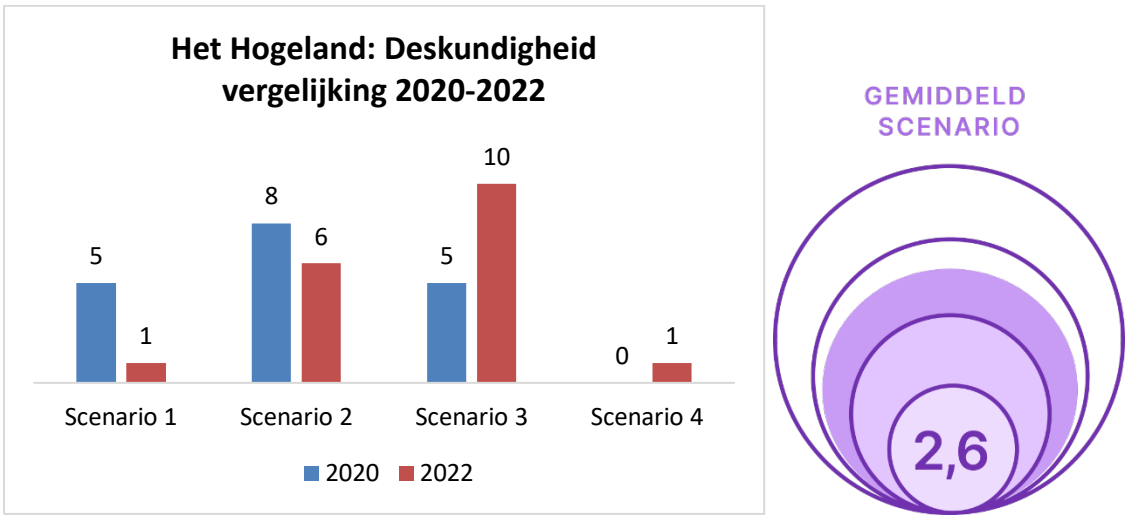

Figuur 51: Verdeling scenario's Deskundigheid Het Hogeland 2020-2022

Midden-Groningen: scenario 2.3 (in 2020 2.1) (n=16, 1 Evi is ongeschikt. In 2020 n=21)[18]

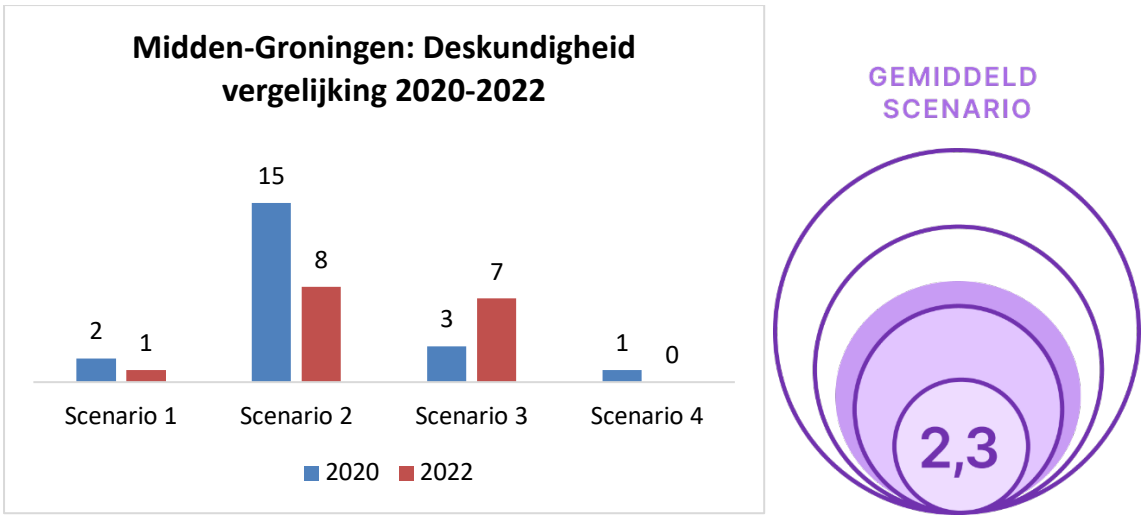

Figuur 52: Verdeling scenario's Deskundigheid Midden-Groningen 2020-2022

[17] In de gemeente Het Hogeland zijn dit jaar in totaal 19 scholen die meedoen aan de CMK-regeling, in 2020 waren dit er 24. Er is dit jaar één scenario binnen dit onderdeel onjuist bevonden. Dit kan leiden tot een vertekend beeld in de vergelijking met 2020.

[18] In de gemeente Midden-Groningen zijn dit jaar in totaal 17 scholen die meedoen aan de CMK-regeling, in 2020 waren dit er 26. Er is dit jaar één scenario binnen dit onderdeel onjuist bevonden. Dit kan leiden tot een vertekend beeld in de vergelijking met 2020.

Oldambt: scenario 2.2 (in 2020 2.3) (n=17, 0 Evi's zijn ongeschikt. In 2020 n=11)[19]

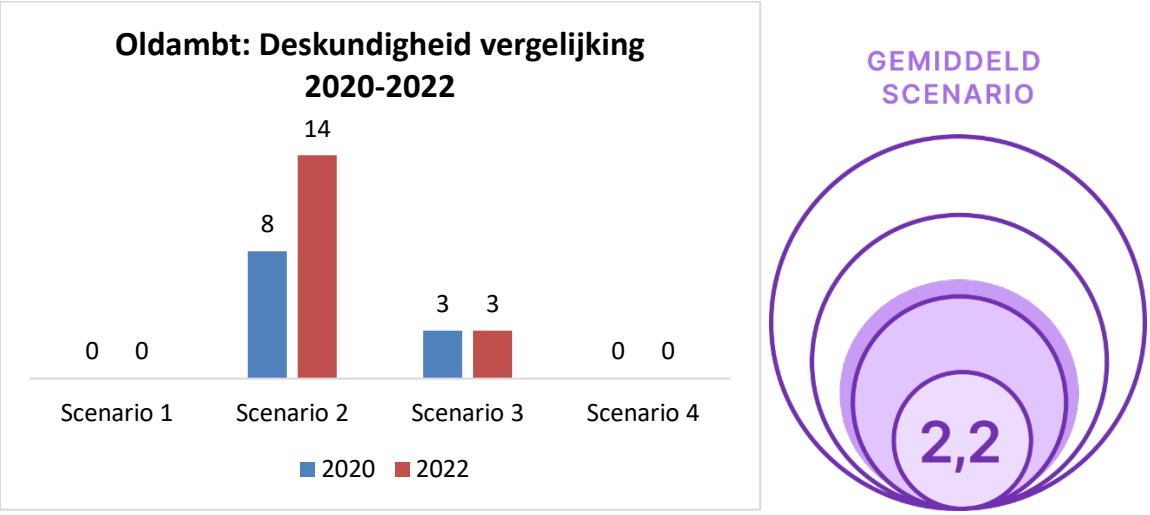

Figuur 52: Verdeling scenario's Deskundigheid Oldambt 2020-2022

Pekela: scenario 2.4 (in 2020 1.7) (n=5, 0 Evi's zijn ongeschikt. In 2020 n=3)[20]

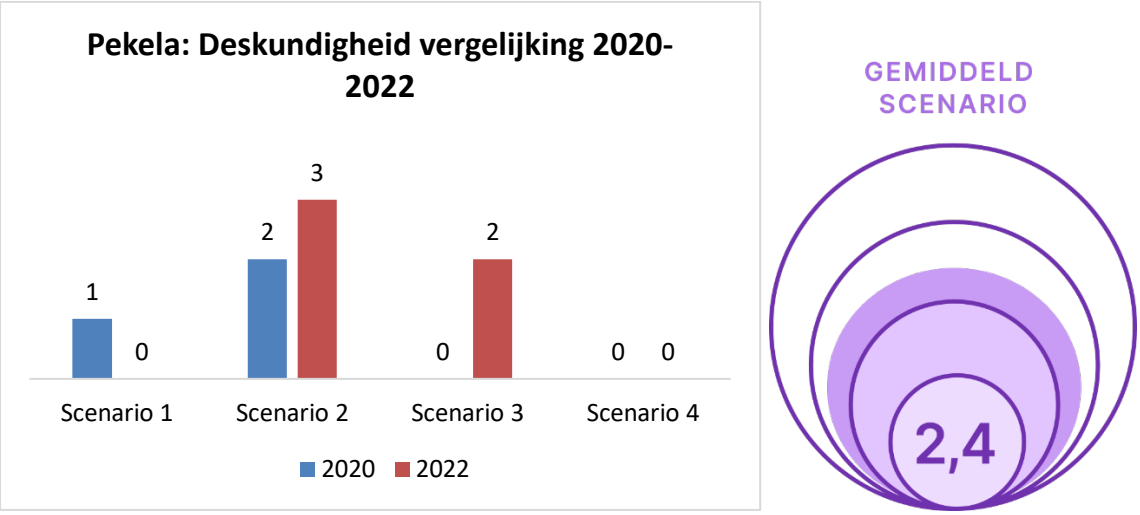

Figuur 53: Verdeling scenario's Deskundigheid Pekela 2020-2022

[19] In de gemeente Oldambt zijn dit jaar in totaal 17 scholen die meedoen aan de CMK-regeling, in 2020 waren dit er 19. Er zijn dit jaar geen scenario's binnen dit onderdeel onjuist bevonden.
[20] In de gemeente Pekela zijn dit jaar in totaal 5 scholen die meedoen aan de CMK-regeling, in 2020 waren dit er 4. Er zijn dit jaar geen scenario's binnen dit onderdeel onjuist bevonden.

Stadskanaal: scenario 2.2 (in 2020 2.6) (n=14, 4 Evi's zijn ongeschikt. In 2020 n=9)[21]

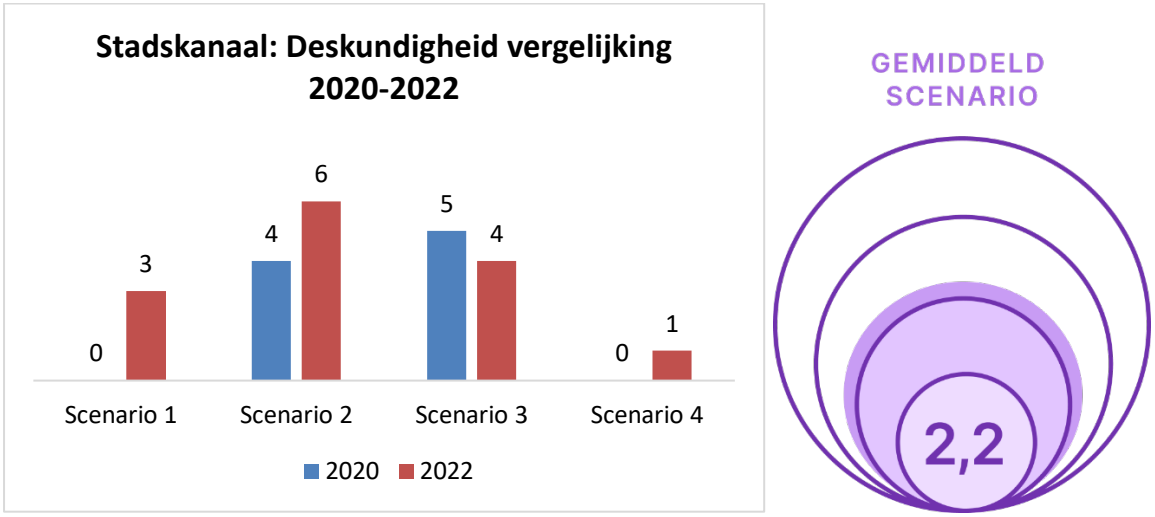

Figuur 54: Verdeling scenario's Deskundigheid Stadskanaal 2020-2022

Westerkwartier: scenario 2.3 (in 2020 2.4) (n=33, 0 Evi's zijn ongeschikt. In 2020 n=27)[22]

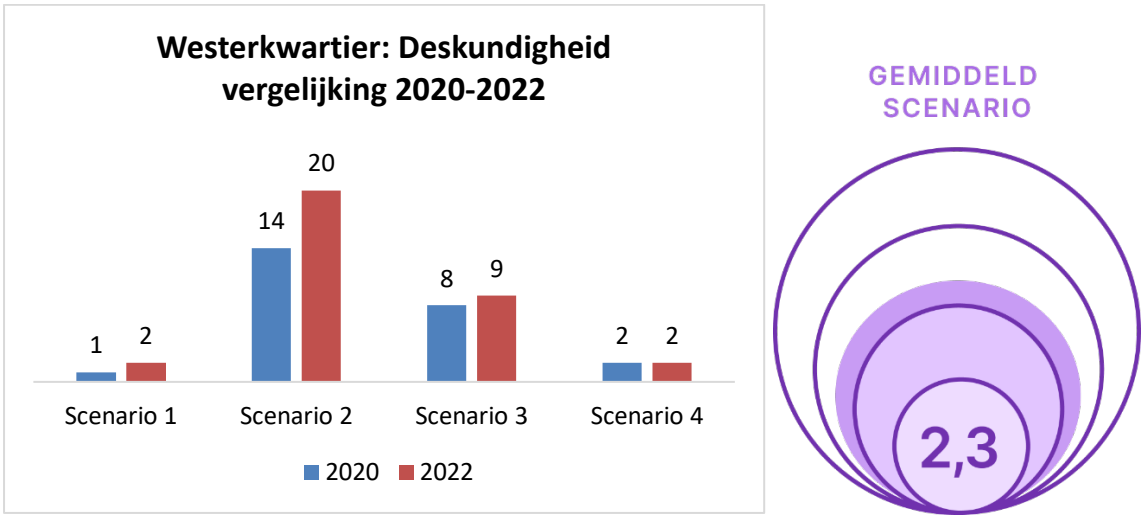

Figuur 55: Verdeling scenario's Deskundigheid Westerkwartier 2020-2022

[21] In de gemeente Stadskanaal zijn dit jaar in totaal 18 scholen die meedoen aan de CMK-regeling, in 2020 waren dit er 10. Er zijn dit jaar vier scenario's binnen dit onderdeel onjuist bevonden. Dit kan leiden tot een vertekend beeld in de vergelijking met 2020.

[22] In de gemeente Westerkwartier zijn dit jaar in totaal 33 scholen die meedoen aan de CMK-regeling, in 2020 waren dit er 32. Er zijn dit jaar geen scenario's binnen dit onderdeel onjuist bevonden.

Westerwolde: scenario 2.5 (in 2020 2.3) (n=15, 1 Evi's is ongeschikt. In 2020 n=11)[23]

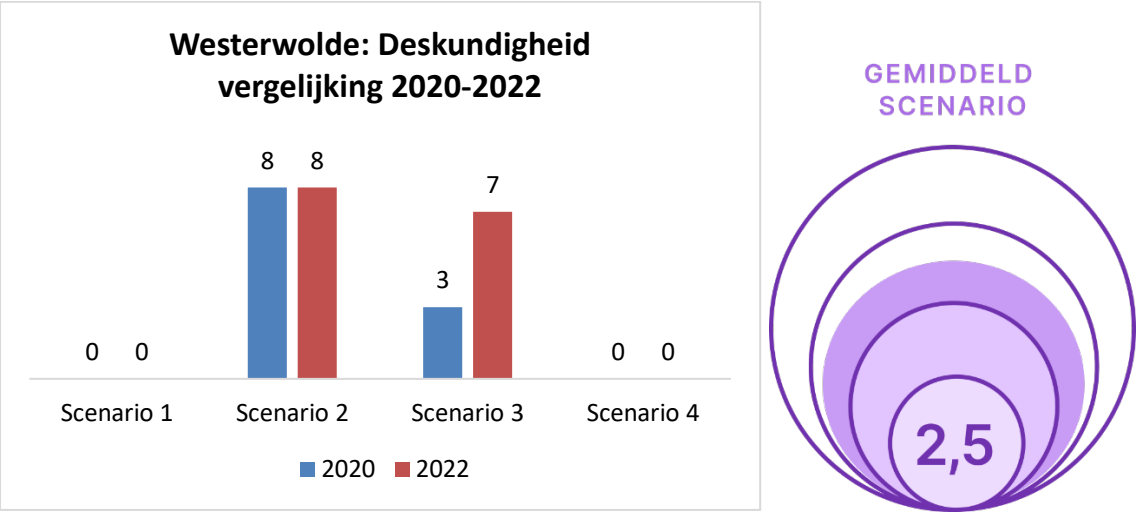

Figuur 56: Verdeling scenario's Deskundigheid Westerwolde 2020-2022

6.4 Knelpunten Deskundigheid

In dit deelhoofdstuk zullen de knelpunten die in het onderdeel 'Deskundigheid' naar voren zijn gekomen worden besproken. Dit houdt in dat er een beeld wordt geschetst van waar de scholen precies tegenaan lopen in het proces van visievorming. Dit jaar zijn er voor dit onderdeel 112 knelpunten gecodeerd, wat er wederom meer zijn dan de 34 knelpunten in 2020. In totaal zijn er voor dit onderdeel twintig verschillende knelpunten gecodeerd. Binnen deze knelpunten wordt onderscheid gemaakt tussen specifieke en aspecifieke knelpunten. De specifieke knelpunten kunnen door het K&C worden beïnvloed. De specifieke knelpunten die specifiek van toepassing zijn op het cultuuronderwijs van de school zijn met een streep gemarkeerd:

- Corona;
- Deskundige vertrokken;
- Directeur afwezig;
- Financieel;
- Gebrek deskundigheid;
- Gebrek zelfvertrouwen;

[23] In de gemeente Westerwolde zijn dit jaar in totaal 16 scholen die meedoen aan de CMK-regeling, in 2020 waren dit er 12. Er is dit jaar één scenario binnen dit onderdeel onjuist bevonden. Dit kan leiden tot een vertekend beeld in de vergelijking met 2020.

- Geen behoefte/belangstelling team;
- Geen prioriteit;
- Kleine school;
- Niet verankerd in team;
- Nieuw personeel;
- Nieuwe school;
- Nog niet aan toe;
- Organisatie;
- Problemen in team;
- Roostering;
- School sluit/fuseert;
- Speciaal onderwijs;
- Tijdgebrek;
- Werkdruk

In figuur 57 is af te lezen hoe vaak deze knelpunten voorkomen. Zo is te zien dat het meest voorkomende knelpunt voor het onderdeel deskundigheid 'gebrek deskundigheid' is. Tevens worden 'geen prioriteit,' 'kleine school' en 'niet verankerd in team' een aantal keer genoemd. De scholen zeggen het volgende over hoe de deskundigeheid niet verankerd is in het team:

> *"Wij vinden het jammer dat we geen deskundigheid voor cultuuronderwijs op school hebben. Wel kunnen we terugvallen op kunstenaars die af en toe lessen verzorgen bij ons op school. We moeten het doen met het eigen personeel en daar gaan al onze beschikbare uren naar toe." (163, P12)*

> *"We missen een muziekspecialist in het team maar we vangen dit op door mensen (muziekdocent) uit het dorp in de school in te zetten bij de lessen." (142, P13)*

> *"Dankzij een uitstekende muziekdocent en een drama/dans docent zijn onze huidige behoeften vervuld, maar wij willen meer expertise binnen ons eigen team en zelf de handvatten ontwikkelen om strutureel beter cultuuronderwijs te kunnen geven." (56, P12)*

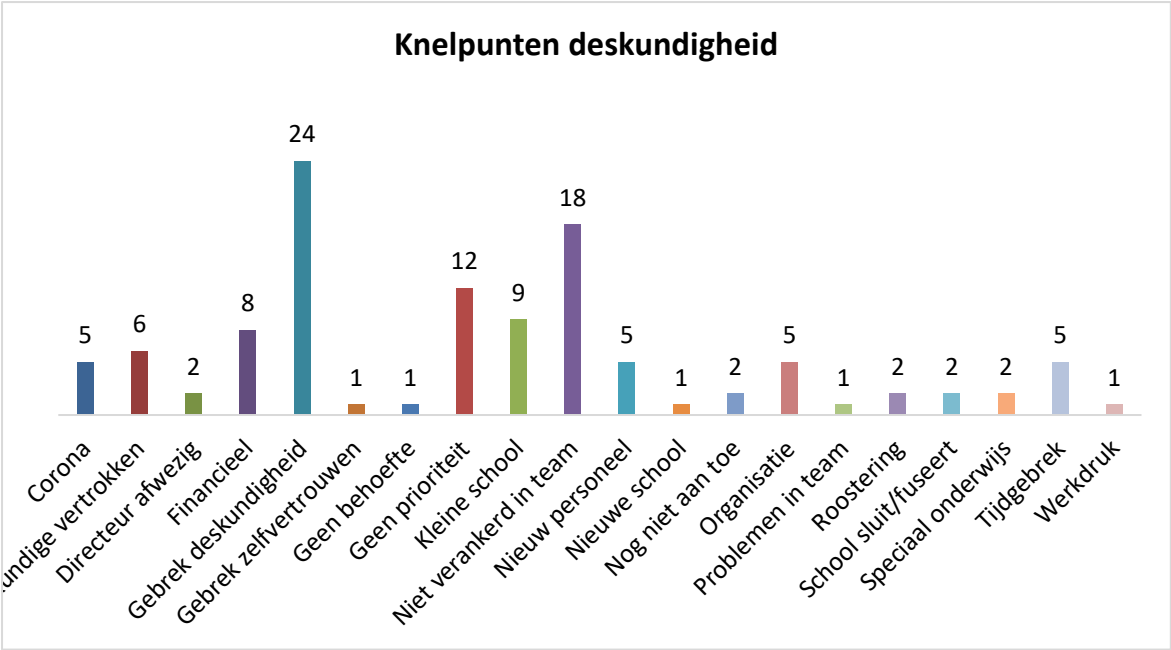

Figuur 57: Knelpunten deskundigheid

6.5 Evaluatie en advies

In dit deelhoofdstuk wordt gekeken hoe de regeling Cultuureducatie met Kwaliteit heeft bijgedragen aan de deskundigheidsbevordering zoals beschreven in de voorgaande deelhoofdstukken. Daarnaast wordt er een advies gegeven over hoe K&C ondersteuning kan bieden bij bepaalde onderdelen van deskundigheidsbevordering. Er zijn twee kernmanieren te onderscheiden waarop K&C heeft bijgedragen aan de deskundigheidsbevordering op de scholen:

1. **Een financiële bijdrage beschikbaar stellen met de mogelijkheid voor de scholen om dit aan deskundigheidsbevordering uit te geven:** Deze bijdrage kan onder andere worden ingezet om een medewerker een opleiding te laten doen tot ICC-er of een reeds aanwezige ICC-er een bijscholingscursus te laten doen. Tevens kan dit geld worden gebruikt om externe deskundigheid in huis te halen. Door de gehele provincie worden cursussen en trainingen aangeboden om het personeel van de school te scholen.
2. **Scholen stimuleren om de financiële bijdrage aan deskundigheidsbevordering uit te geven:** Door middel van het hosten van informatiebijeenkomsten benadrukt K&C het belang van deskundigheidsbevordering.

De gemiddelde score van ‘Deskundigheid’ is dit jaar gestegen ten op zichte van 2020, van 2.3 naar 2.5. Deze stijging komt voornamelijk doordat er meer scholen in scenario 3 en minder scholen in scenario

1. Dit betekent dat er in 2022 meer scholen zijn die de deskundigheid op het gebied van cultuuronderwijs bevorderen en coördineren dan in 2020. Ook is de bereidheid om de deskundigheid te ontwikkelen iets gestegen in vergelijking met 2020, van 77% naar 80%. Ook zijn er meerdere gemeenten die een grote sprong maken in hun scenario. Zo stijgt gemeente het Hogeland van een gemiddeld scenario van 2.0 naar een emiddeld scenario van 2.6. Ook Pekela doet het erg goed, deze gemeente stijgt van een 1.7 naar een 2.4. Gemeente Eemsdelta scoort het beste met een gemiddeld scenario van 2.7, maar omdat dit een nieuwe gemeente is kan er pas in het volgende rapport een vergelijking over de scores van deze gemeente worden gemaakt. Opmerkelijk is dat het gemiddelde scenario van de gemeente Groningen daalt van een 2.6 naar een 2.2.

Ook voor dit onderdeel zijn er dit jaar aanzienlijk minder ongeldige scenario's gecodeerd dan in het onderzoek van 2020. Het verschil is wel kleiner dan bij het onderdeel 'Visie'. In 2020 zijn er 27 ongeldige scenario's gecodeerd voor het onderdeel 'Deskundigheid,' in 2022 zijn dat er acht. Ook hier geldt net als bij het onderdeel 'Visie' dat dit aantal onjuiste scenario's is af te leiden aan onbegrip of slordigheid vanuit de invullers. Waar misschien nog iets te winnen valt is het aanscherpen van de scenario's: in de handleiding van Evi staat duidelijk aangegeven dat bij het hebben van een ICC-er en blijk van inzicht van de deskundigheid de school niet in scenario 1 kan zetten. De meest voorkomende reden voor een onjuist scenario is dat de school zich indeelt bij scenario 1 ondanks het hebben van een ICC-er en inzicht in de deskundigheid. Wellicht wordt het duidelijker voor de scholen als 'coördineren van deskundigheid' als voorwaarde van scenario 2 wordt vervangen met 'wij hebben zicht op de deskundigheid.' Goed om aan te geven is dat het aantal onjuiste scenario's voor dit onderdeel het laagst lag van alle onderdelen dus dat dit wellicht geen prioriteit hoeft te zijn.

Waar verder nog een rol ligt voor K&C is het benadrukken van andere vlakken van deskundigheidbevordering. Zoals te zien in de bovenstaande analyse, wordt er door de scholen veelal aangegeven dat zij hun deskundigheid willen ontwikkelen op het gebied van bepaalde kunstvormen. Echter kan de deskundigheid ook worden bevorderd door een (extra) ICC-er op te leiden of het aanscherpen van de visie van de school. Ondanks deze opties leken scholen vaak direct aan de verschillende kunstvormen te denken als het gaat om deskundigheidsbevordering. Door K&C kan er in bijeenkomsten nadruk worden gelegd op andere vormen van deskundigheidsbevordering. Ook is het wellicht een goed idee om de open vraag met betrekking tot op welk vlak de scholen de deskundigheid willen ontwikkelen een gesloten vraag te maken, zodat scholen verder denken dan alleen de kunstvormen.

Ten slotte valt het op dat het knelpunt 'niet verankerd in het team' vaak wordt genoemd in dit onderdeel. Veel scholen geven aan dat zij door een personeelstekort, tijdsgebrek of financiële redenen het erg lastig vinden om de deskundigheid te verankeren in het team. Hierdoor leunen veel

scholen voornamelijk op externe deskundigheid. In principe hoeft dit geen probleem te zijn, maar vaak geven deze scholen tevens aan dat er wel een wens is om de deskundigheid verder te verankeren in het team. Hier liggen mogelijkheden voor het K&C om bij te springen: zo kan het K&C extra aandacht geven aan coachingstrajecten als *coaching on the job.* Op deze manier geven scholen een deel van hun financiële bijdrage uit aan deskundigheid die daarna verankerd kan worden in het team. Tevens kan K&C in de algemeenheid meer de nadruk leggen op het belang van deskundigheidsbevordering binnen het team. Dit lijkt misschien voor veel scholen een te grote financiële investering, maar wanneer de kennis zich eenmaal in het team bevindt zal dit uiteindelijk geld besparen.

7. Programma

Dit hoofdstuk laat de resultaten van dit jaar zien op het gebied van het programma en maakt een vergelijking met de resultaten van 2020. De knelpunten die scholen tegen komen op het onderdeel Programma worden ook besproken. Als laatste volgt een evaluatie en advies over de beschreven resultaten.

7.1 Samenvatting

De meestvoorkomende onderwijsvormen in de onderbouw zijn 'excursies,' 'jaarlijkse activiteiten' en 'thematisch onderwijs.' Op de bovenbouw zijn dit 'excursies,' 'jaarlijkse activiteiten' en 'projecten.' De kunstvormen die het meeste worden aangeboden op zowel de onder- als bovenbouw zijn muziek, beeldende vorming, en erfgoedonderwijs.

Dit jaar zijn er 62 scholen (43%) die bewust samenhang aanbrengen in hun cultuuronderwijs en zich dus in scenario 3 of 4 bevinden. In 2020 zaten er 44 scholen (25%) in scenario 3 en 4. Van de scholen in scenario 3 en 4 is er geen één ontevreden over haar programma. Er zijn 47 scholen tevreden (76%), zijn tien scholen tevredenheidsneutraal (16%) en hebben vijf scholen hun tevredenheid niet beoordeeld (8%). Het tevredenheidspercentage is sterk gestegen in vergelijking met 2020, toen slechts 49% van de scholen aangaf tevreden te zijn. Er komen in totaal 78 verticale leerlijnen voor binnen deze groep scholen en 28 andere manieren van samenhang. Met name beeldende vorming en muziek zijn vormgeven in leerlijnen. Van de 62 scholen in scenario 3 en 4 geven vijftig (81%) aan dat zij hun programma verder willen ontwikkelen. Tevens hebben twintig scholen een vraag voor K&C met betrekking tot hun programma voor cultuuronderwijs.

Er zijn 71 scholen (49%) met enigszins samenhangend cultuuronderwijs die zich daarmee in scenario 2 bevinden. In 2020 zat 64% van de deelnemende scholen in scenario 2. Er is dus sprake van een afname van het percentage scholen dat zich in scenario 2 bevindt. Van de scholen in scenario 2 geven 35 (49%) aan tevreden te zijn over hun cultuuronderwijsprogramma. Dit is bijna een verdubbeling van 2020, toen slechts 24% van de scholen in scenario 2 tevreden was. Elf scholen (15%) hebben de tevredenheidsvraag niet beoordeeld. Negen scholen (13%) geven aan ontevreden te zijn over hun programma en zestien scholen (23%) zijn tevredenheidsneutraal. Net als in scenario 3 en 4 is thematisch onderwijs het vaakst voorkomend als manier om samenhang te brengen in cultuuronderwijs, maar er zijn ook veel scholen in dit scenario aangeven een eigen manier te hebben voor samenhang in hun cultuuronderwijs te zorgen. Van de 71 scholen in scenario 2 geven zestig scholen (85%) aan hun programma te willen ontwikkelen. Ook hebben 27 scholen een vraag aan het K&C met betrekking tot dit onderdeel.

Er zijn elf scholen (8%) die geen samenhangend cultuuronderwijs hebben en zich hiermee in scenario 1 bevinden. In 2020 bestond deze groep uit achttien scholen, wat 10% bedroeg van de deelnemende scholen. Er is dus sprake van een lichte daling van het aantal scholen in scenario 1 binnen het onderdeel 'programma.' Van de scholen in dit scenario zijn er slechts twee tevreden, wat 18% uitmaakt van het totaal. Dit is nog steeds een stijging ten opzichte van 2020, toen er geen enkele school tevreden was binnen scenario 1. Het grootste deel van de scholen is ontevreden, bestaande uit zes scholen (55%). Drie scholen zijn tevredenheidsneutraal (27%) en geen enkele school heeft haar tevredenheid niet beoordeeld. Acht van de elf scholen geven aan dat ze hun programma verder willen ontwikkelen, dit bedraagt 36%. Tevens zijn er acht scholen die aangeven dat ze een vraag hebben aan K&C met betrekking tot dit onderdeel.

Binnen dit onderdeel zit 8% van de scholen in scenario 1, 49% van de scholen in scenario 2, 36% van de scholen in scenario 3 en 7% van de scholen in scenario 4. Er zijn 35 onjuiste scenario's aangevinkt. Dit bedraagt 20% van het totale aantal ingevulde Evi's en maakt tevens het onderdeel 'Programma' het onderdeel met het hoogste aantal onjuist ingevulde Evi's.

De gemeenten Groningen, Het Hogeland, Midden-Groningen en Pekela hebben gemiddeld hoger gescoord dan in 2020 op het onderdeel 'Programma.'

7.2 Programma in beeld

De scholen wordt gevraagd om naar hun programma voor cultuuronderwijs te kijken en aan te geven in welk scenario zij zich het meest herkennen. In de visie van de school kan deze het programma vormgeven. In de evaluatie van het programma wordt er gelet op aspecten als diversiteit en samenhang. In Evi wordt de scholen gevraagd om naar hun programma te kijken en aan te geven in welk scenario zij zich het meest herkennen. Zij kunnen kiezen tussen de volgende scenario's:

Scenario 1

- De programmaonderdelen vertonen geen samenhang.
- Activiteiten vinden incidenteel plaats en worden gekozen op initiatief van individuele leerkrachten.

Scenario 2

- De programmaonderdelen zijn enigszins op elkaar afgestemd, bijvoorbeeld in de vorm van een methode, cultuurmenu of projectweek.
- Hiervoor reserveren we tijd en middelen in.

Scenario 3

- We brengen – vanuit zelfbenoemde doelen – bewust samenhang aan in de programmaonderdelen door bijvoorbeeld verbinding met andere vakken of een leerling van groep 1 t/m 8.
- Hiervoor reserveren we structureel tijd en middelen.

Scenario 4

- We brengen – vanuit zelfbenoemde doelen – bewust samenhang aan in de programmaonderdelen door bijvoorbeeld samenhang met andere vakken en een leerlijn van groep 1 t/m 8.
- Ook maken we verbinding met buitenschoolse activiteiten, de voorschoolse educatie of het voortgezet onderwijs.
- We reserveren hiervoor structureel voldoende tijd en middelen.

Onderstaande analyse is opgedeeld in drie verschillende groepen: scholen die bewust samenhang aanbrengen in hun cultuuronderwijs (scenario 3 en 4), scholen met enigszins samenhangend cultuuronderwijs (scenario 2) en scholen zonder samenhangend cultuuronderwijs (scenario 1).

7.2.1 Onderwijsvormen

In Evi wordt er onderscheid gemaakt tussen negen verschillende onderwijsvormen. Deze zijn als volgt:

- Ateliers: de school biedt keuzelessen aan op een wekelijkse basis;
- Excursies: de school biedt culturele buitenschoolse tripjes aan;
- Jaarlijkse activiteiten: de school biedt culturele activiteiten aan die terugkomen op jaarbasis, zoals een musical of een viering;
- Losse lessen: de school biedt cultuuronderwijs aan door middel van losse lessen die niet worden gegeven op een vast moment of als onderdeel van een geheel;
- Projecten: de school geeft cultuuronderwijs in de vorm van projecten of projectweken;
- Structurele lessen: de school geeft cultuuronderwijs door middel van vaste structurele lessen;
- Thematisch onderwijs: de school geeft cultuuronderwijs als onderdeel van een bepaald thema;
- Workshops: de school biedt cultuuronderwijs aan door middel van workshops gegeven door externen;
- Anders: andere vormen van cultuuronderwijs die niet in het bovenstaande lijstje voorkomen.

In figuur 58 is af te lezen hoe vaak deze onderwijsvormen voorkomen op de onderbouw. Er kan voor dit onderdeel helaas geen vergelijking worden gemaakt met het rapport van 2020, aangezien er in dat jaar andere onderwijsvormen werden gebruikt. Wat opvalt is dat de onderwijsvorm ‘excursies’ het vaakst wordt genoemd, 122 keer. Er ook “projecten,’ ‘jaarlijkse activiteiten,’ en ‘thematisch’ worden vaker genoemd. ‘Structurele lessen’ en ‘ateliers’ worden minder vaak genoemd.

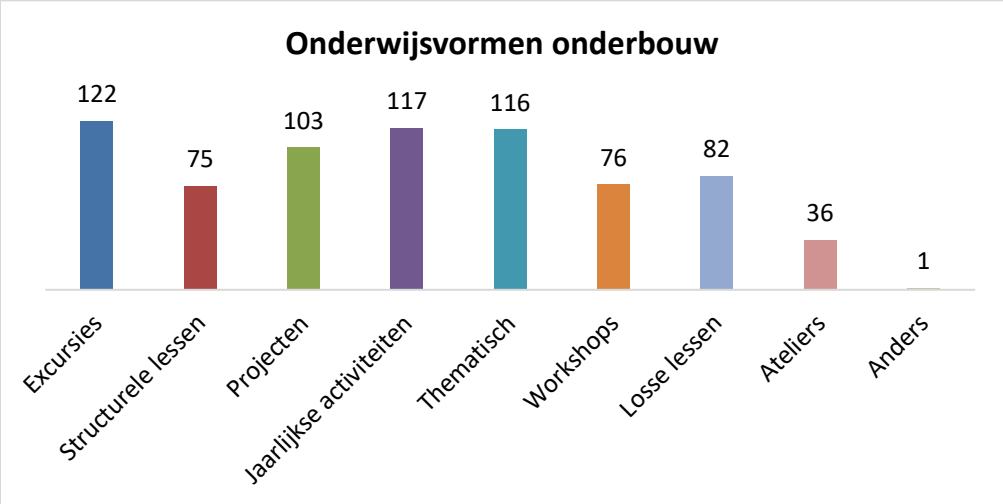

Figuur 58: Onderwijsvormen onderbouw

In figuur 59 is af te lezen hoe vaak bepaalde onderwijsvormen worden genoemd door de scholen wanner het gaat om cultuuronderwijs in de bovenbouw. Wat opvalt is dat de scholen in totaal meer verschillende onderwijsvormen aanbieden in de bovenbouw (749) dan in de onderbouw (728). Ook in de bovenbouw zijn de vormen ‘excursies’ en ‘jaarlijkse activiteiten’ het populairst, maar er is wel te zien dat thematisch onderwijs in de onderbouw aanzienlijk meer wordt gegeven dan in de bovenbouw. Dit kan zijn te verklaren uit dat kleuterklassen vaker werken vanuit thema’s, waar oude leerlingen vaker afhankelijk zijn van apparte methodes van de kernvakken.

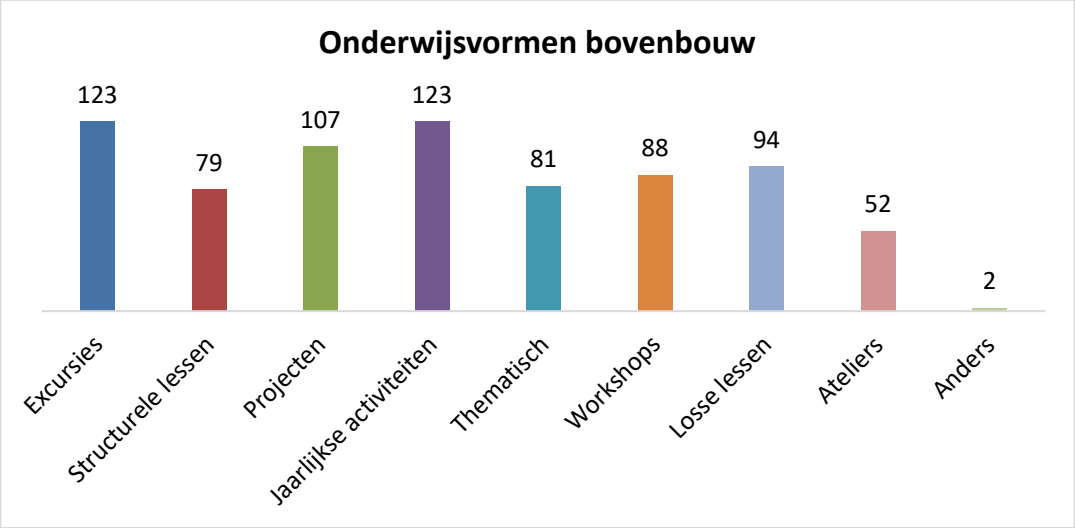

Figuur 59: Onderwijsvormen bovenbouw

Figuur 60 geeft de verschillende aangeboden cultuurvormen weer. De meest voorkomende vormen zijn ‘beeldend,’ ‘muziek,’ en ‘erfgoed.’ Hier valt het op dat er veel overlap is tussen de aanwezigheid van erfgoed onderwijs en de onderwijsvoem ‘excursies. Veel scholen maken in hun cultuuronderwijs gebruik van lokale erfgoedinstellingen en organiseren excursies om deze te bezoeken. Tevens valt op dat er een overeenkomst is tussen ‘muziek’ als meest voorkomende discipline als het gaat om aanwezige deskundigheid (te lezen in hoofdstuk 6) en ‘muziek’ als één van de meest aangeboden kunstvormen. 119 scholen geven aan deskundigheid in huis te hebben op het gebied van muziek en 135 scholen geven aan dat ze muziek aanbieden als kunstvorm. Dit betekent dat op 88% van de scholen muziekonderwijs door deskundigen wordt gegeven. Dit is een redelijk groot verschil met de meest aangeboden kunstvorm ‘beeldend,’ waar op 55% van de scholen de lessen die aangeboden worden gegeven worden door een deskundige.

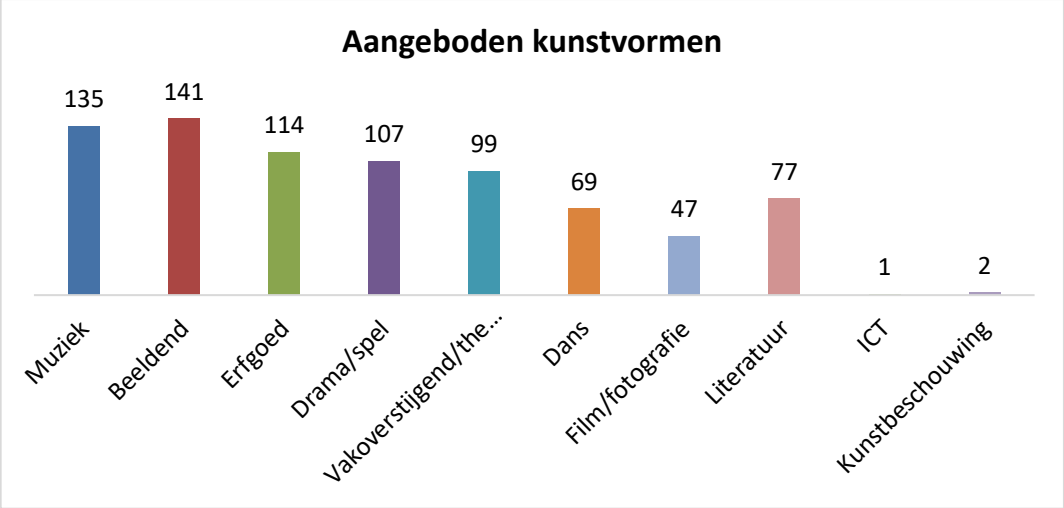

Figuur 60: Aangeboden cultuurvormen

7.2.2 Scholen die bewust samenhang aanbrengen in hun cultuuronderwijs (scenario 3 en 4)

Dit jaar zijn er 62 scholen (43%) die bewust samenhang aanbrengen in hun cultuuronderwijs en zich dus in scenario 3 of 4 bevinden. In 2020 zaten er 44 scholen (25%) in scenario 3 en 4. Een opmerkelijke stijging die deels te verklaren is uit de inhoudelijke verandering van de scenario's ten opzichte van 2020. In 2020 was het hebben van een doorlopende leerlijn een vereiste voor een plaatsing in scenario 3 en 4, dat is dit jaar verandert naar het bewust aanbrengen van samenhang.

Van de scholen in scenario 3 en 4 is er geen één ontevreden over haar programma. Zoals in figuur 61 te zien is, zijn 47 scholen tevreden (76%), zijn tien scholen tevredenheidsneutraal (16%) en hebben vijf scholen hun tevredenheid niet beoordeeld (8%). Het tevredenheidspercentage is sterk gestegen in vergelijking met 2020, toen slechts 49% van de scholen aangaf tevreden te zijn.

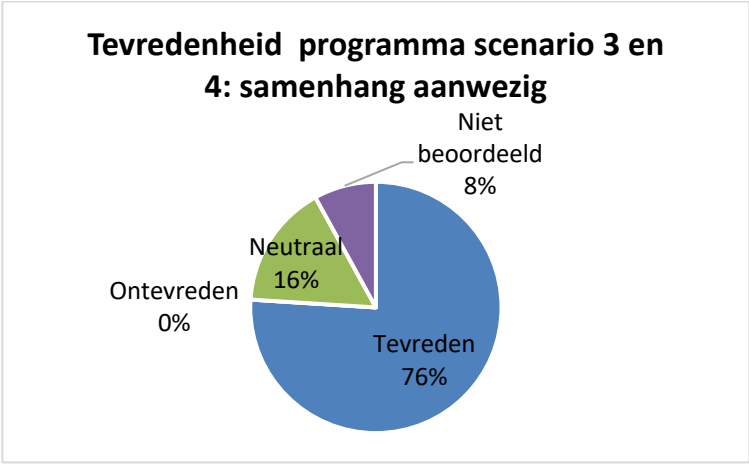

Figuur 61: Procentuele verdeling tevredenheid over Programma in scenario 3 en 4

In scenario 3 en 4 zijn er slechts twee scholen die aangeven dat ze problemen hebben met het opstellen van een leerlijn. Geen enkele school geeft expliciet aan problemen te hebben met het uitvoeren van een leerlijn.

Figuur 62 geeft weer hoeveel leerlijnen er worden gegeven op de scholen in scenario 3 en 4 en voor welke kunstvormen er leerlijnen worden gegeven. Een leerlijn is een doorlopende vorm van cultuuronderwijs voor meerdere groepen, meestal voor één specifieke cultuurvorm. In de figuur is te zien dat 'beeldend' en 'muziek' wederom de meest populaire vormen zijn.

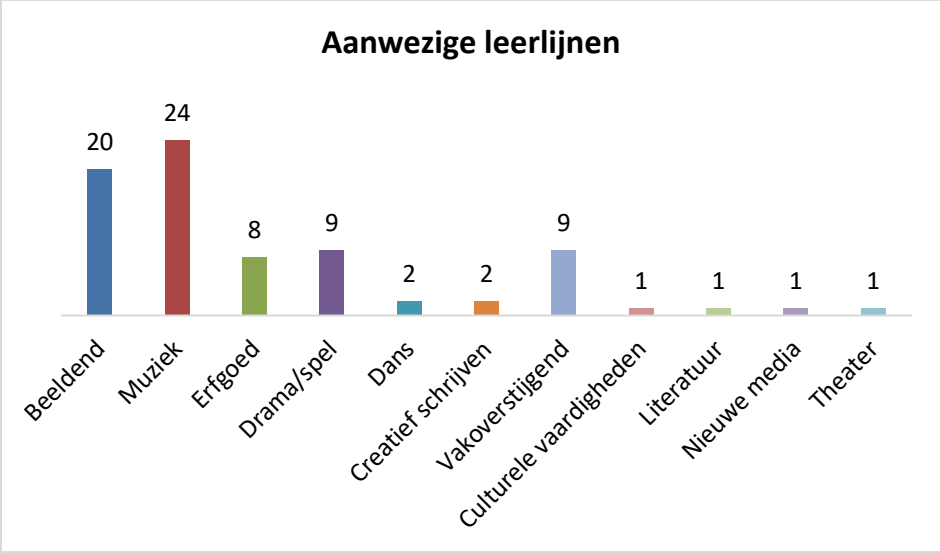

Figuur 62: Aanwezige leerlijnen scenario 3 en 4

26 scholen geven aan dat zij een bestaande leerlijn gebruiken en zeventien scholen benoemen dat de leerlijn zelfontworpen is. Deze eigen leerlijnen zijn vaak ontwikkeld met de hulp van een (externe) deskundige.

Figuur 63 laat zien hoe de scholen die niet met een leerlijn werken hun samenhang aanbrengen en hoe vaak deze manieren van samenhang aanbrengen voorkomen. Er zijn in totaal 28 scholen (45%) die samenhang aanbrengen zonder het gebruik van een leerlijn.

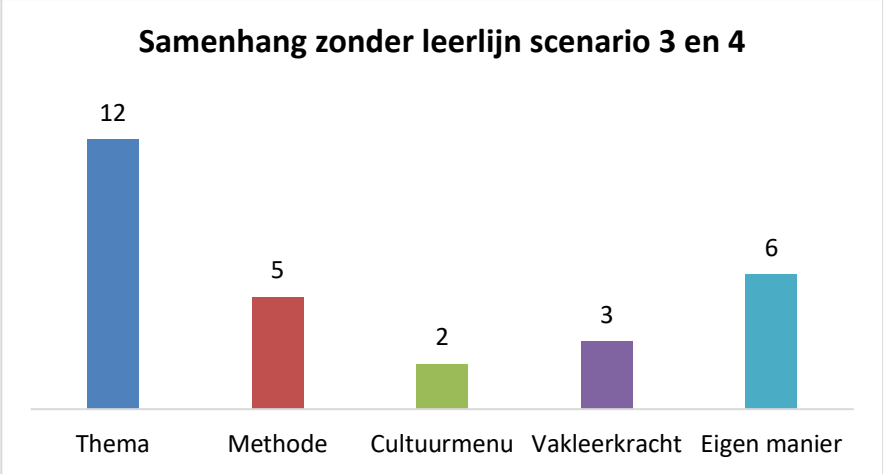

Figuur 63: Samenhang zonder leerlijn scenario 3 en 4

Van de 62 scholen in scenario 3 en 4 geven vijftig (81%) aan dat zij hun programma verder willen ontwikkelen. Twaalf scholen (19%) zeggen dit niet te willen en van deze twaalf scholen willen elf (92%) dat niet omdat de ontwikkeling van hun programma geborgd is.

Van de vijftig scholen die zich wel willen ontwikkelen weten 23 (46%) nog niet hoe ze dit willen doen. Negen scholen (18%) geven aan zich te willen ontwikkelen door het scholen van het team en negen scholen (18%) geven aan zich te willen ontwikkelen door in overleg te gaan in het team:

> *"Door het uitwerken van de andere disciplines ontstaat er nog een breder aanbod voor een gevarieerd cultuurprogramma. Samen met het team moeten we gaan kijken hoe we dit zo goed mogelijk in het lesaanbod gaan inzetten, zonder het idee te hebben, overspoeld te worden door allerlei activiteiten." (165, P20)*

> *"Meer verbinding met de rest van het cultuuronderwijsprogramma leggen door de inhoud samen te bespreken in teamvergaderingen, te delen via nieuwsberichten en de mail. Hier is een vast contactpersoon voor nodig die op vrijdagmiddag werkt en deel uitmaakt van het docententeam of aanwezigheid van mentoren bij de kunstvaklessen." (50, P20)*

Verder willen acht scholen (16%) hun programma ontwikkelen met de hulp van een externe partij en willen twee scholen (4%) hun programma ontwikkelen door een deskundige op te leiden.

Figuur 64 laat zien hoe (en of) de scholen de ontwikkeling van hun leerlingen op het gebied van cultuuronderwijs volgen. Hier is af te lezen dat 15% van de scholen de ontwikkeling van hun leerlingen op het gebied van cultuuronderwijs volgt door middel van een leerlingvolgsysteem.

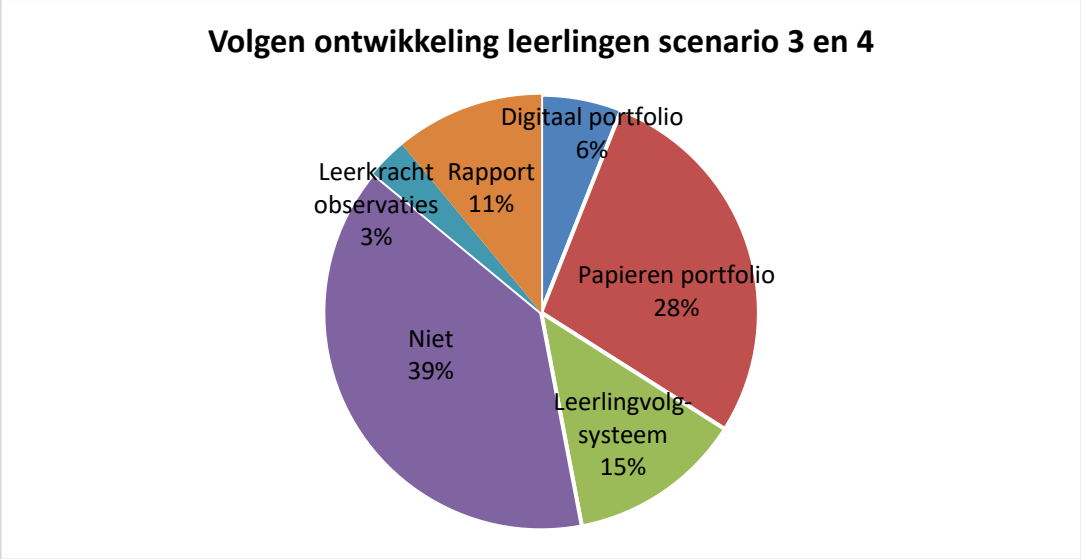

Figuur 64: Procentuele verdeling volgen ontwikkeling leerlingen scenario 3 en 4

Wat opvalt is dat 39% van de scholen aangeeft de ontwikkeling van hun leerlingen nog niet volgt, een groot percentage, voornamelijk voor de scholen in scenario 3 en 4 die wel nadrukkelijk aandacht geven aan samenhang binnen hun cultuuronderwijs.

Tevens hebben twintig scholen een vraag voor K&C met betrekking tot hun programma voor cultuuronderwijs.

7.2.3 Scholen met enigszins samenhangend cultuuronderwijs (scenario 2)

Dit jaar zijn er 71 scholen (49%) met enigszins samenhangend cultuuronderwijs die zich daarmee in scenario 2 bevinden. In 2020 zat 64% van de deelnemende scholen in scenario 2. Er is dus sprake van een afname van het percentage scholen dat zich in scenario 2 bevindt.

Van de scholen in scenario 2 geven 35 (49%) aan tevreden te zijn over hun cultuuronderwijsprogramma. Dit is bijna een verdubbeling van 2020, toen slechts 24% van de scholen in scenario 2 tevreden was. Elf scholen (15%) hebben de tevredenheidsvraag niet beoordeeld, negen scholen (13%) geven aan ontevreden te zijn over hun programma en zestien scholen (23%) zijn tevredenheidsneutraal.

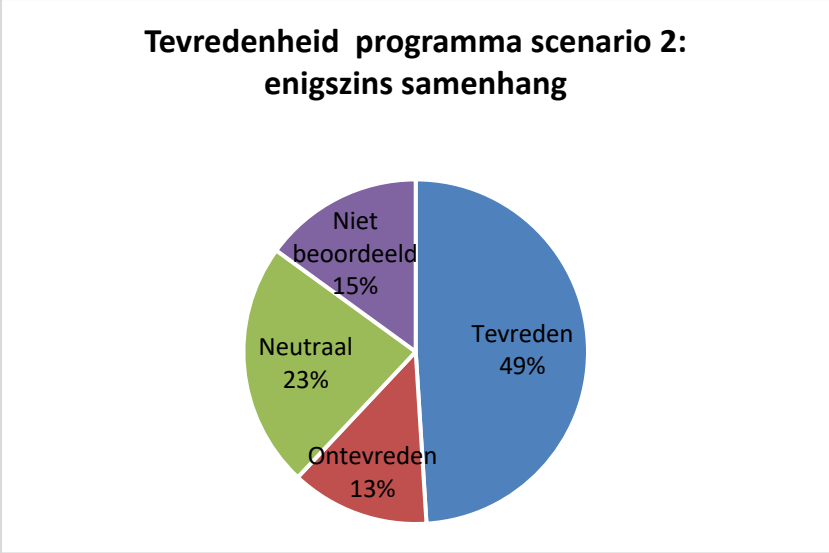

Figuur 65: Procentuele verdeling tevredenheid over Programma in scenario 2

Van de scholen in scenario 2 zijn er drie die expliciet aangeven een probleem te hebben het het opstellen van een leerlijn en zijn er tevens drie scholen die aangeven een probleem te hebben met de uitvoering van de leerlijn. Een school geeft bijvoorbeeld aan:

> *"We hebben ingevuld dat we bewust samenhang in ons programma voor cultuuronderwijs brengen, maar dit is nog wel een ontwikkelpunt. Erfgoed, creatieve vorming en muziek hebben we goed in het jaarplan weggezet. We proberen jaarlijks in ieder geval 1X aandacht te besteden aan drama en dans." (141, P. 19)*

Figuur 66 geeft weer hoeveel leerlijnen er worden gegeven op de scholen in scenario 2 en voor welke kunstvormen er leerlijnen worden gegeven. Er zijn aanzienlijk minder scholen met leerlijnen in scenario 2 omdat deze scholen slechts in een bepaalde mate samenhang brengen in hun cultuuronderwijs. De scholen met leerlijnen die toch in scenario 2 zijn beland zijn scholen die bijvoorbeeld alleen een leerlijn hebben voor de onderbouw en geen samenhang in hun cultuuronderwijs toepassen in de bovenbouw. Verder is in de grafiek te zien dat ook voor dit scenario 'muziek' de kunstvorm is waar het vaakst een leerlijn voor is toegepast.

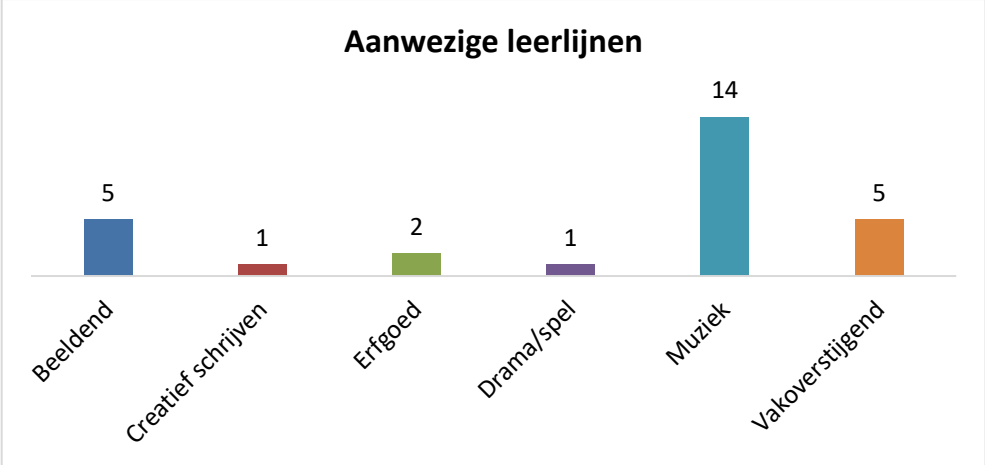

Figuur 66: Aanwezige leerlijnen scenario 2

In figuur 67 is te zien hoe de scholen hun samenhang aanbrengen en hoe vaak deze manieren van samenhang aanbrengen voorkomen. Hier is te zien dat net als in scenario 3 en 4 thematisch onderwijs het vaakst voorkomt als manier om samenhang te brengen in cultuuronderwijs, maar dat ook veel scholen in dit scenario aangeven een eigen manier te hebben voor samenhang in hun cultuuronderwijs te zorgen. Voorbeelden hiervan zijn:

> *"Wij gaan de lessen, die ontwikkeld zijn voor en door onze school, cyclisch aanbieden, zodat de leerlingen op verschillende leeftijden in aanraking komen met de lessen. Dit zorgt voor verdieping en verbreding." (51, P.19)*

> *"Gezamenlijk teamafspraken die aanbodgestuurd zijn. Dus op het moment dat er sprake is van een aanbod, bespreken we de wenselijkheid en uitvoeringsmogelijkheden daarvan en maken vervolgens de afspraken met de aanbieders." (125, P.18)*

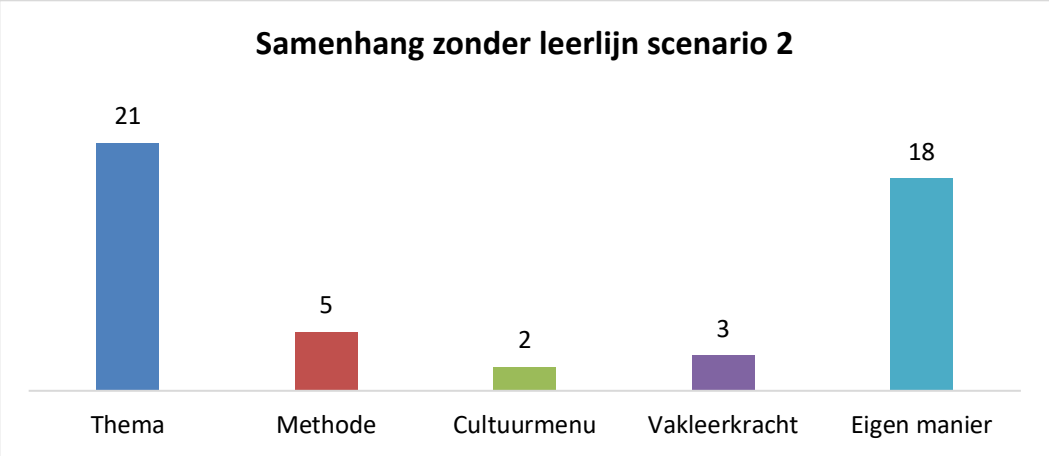

Figuur 67: Samenhang zonder leerlijn scenario 2

Van de 71 scholen in scenario 2 geven zestig scholen (85%) aan hun programma te willen ontwikkelen, De andere 15%, oftewel elf scholen, geeft aan niet de willen ontwikkelen. Van deze elf scholen willen acht scholen (73%) dit niet omdat de ontwikkeling van hun programma al geborgd is.

Van de zestig scholen die hun programma wel willen ontwikkelen weten twintig scholen (33%) nog niet hoe ze dat gaan doen. Verder willen zes scholen (10%) zich ontwikkelen door in overleg te gaan met het team en willen nog eens zes scholen (10%) zich ontwikkelen door een deskundige op te leiden. Vijftien scholen (25%) willen zich ontwikkelen met de hulp van een externe partij, maar de grootste groep van zeventien scholen (28%) wil het programma ontwikkelen door middel van teamoverleg. Voorbeelden hiervan zijn:

> *"Het cultuuronderwijs van beide locaties zal samengevoegd worden op de nieuwe locatie […]. In het komende schooljaar 2022-2023 zal hier een start mee gemaakt worden. We willen dit aanpakken door samen en met deskundigen te overleggen om zo te komen tot een gezamenlijk plan. Door de thematisch werken kunnen we het cultuuronderwijs verbinden met de andere vakgebieden." (13, P.20)*

> *"Nadenken met het team over hoe we cultuuronderwijs zichtbaar kunnen maken in onze nieuwe portfolio's." (157, P.20)*

Figuur 68 geeft weer hoe (en of) de scholen de ontwikkeling van hun leerlingen op het gebied van cultuuronderwijs volgen. Zo is te zien dat 7% van de scholen de ontwikkeling van hun leerlingen volgt door het gebruik van het rapport. Ook is te lezen dat nog meer scholen dan in scenario 3 en 4 de ontwikkeling van hun leerlingen niet volgen, zo'n 65%.

In dit scenario hebben 27 scholen een vraag aan K&C die te maken heeft met het programma van cultuuronderwijs op de school.

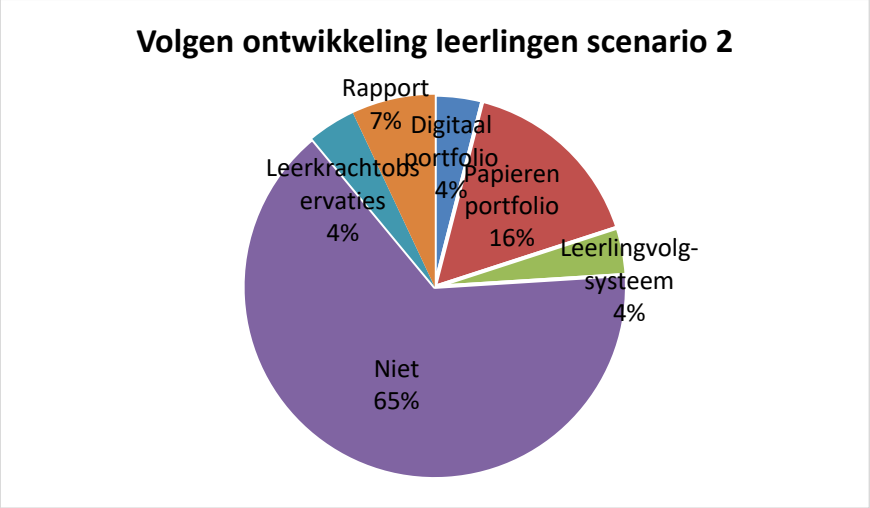

Figuur 68: Procentuele verdeling volgen ontwikkeling leerlingen scenario 2

7.2.4 Scholen zonder samenhangend cultuuronderwijs (scenario 1)

Er zijn elf scholen (8%) die geen samenhangend cultuuronderwijs hebben en zich hiermee in scenario 1 bevinden. In 2020 bestond deze groep uit achttien scholen, wat 10% bedroeg van de deelnemende scholen. Er is dus sprake van een lichte daling van het aantal scholen in scenario 1 binnen het onderdeel 'Programma.'

Van de scholen in dit scenario zijn er slechts twee (18%) tevreden. Dit is nog steeds een stijging ten opzichte van 2020, toen er geen enkele school tevreden was binnen scenario 1. Zoals te zien in figuur 69, is het grootste deel van de scholen ontevreden, bestaande uit zes scholen (55%). Drie scholen zijn tevredenheidsneutraal (27%) en geen enkele school heeft haar tevredenheid niet beoordeeld.

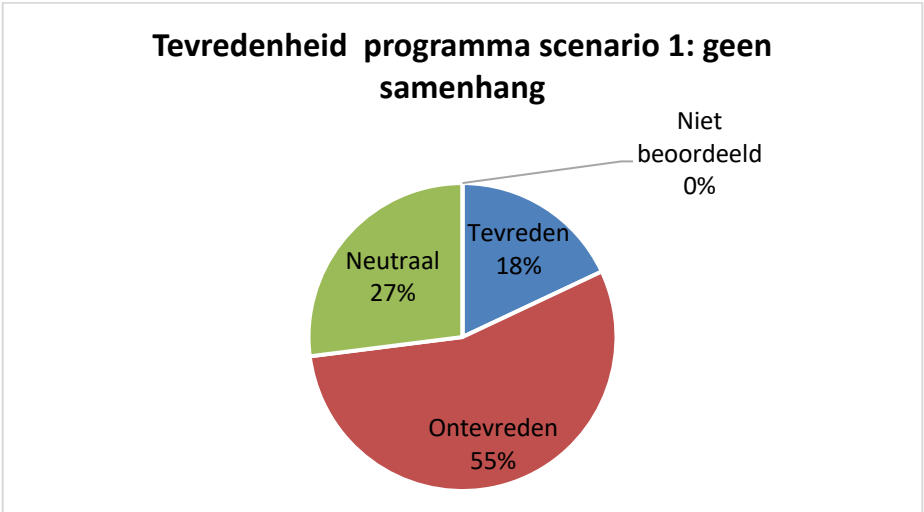

Figuur 69: Procentuele verdeling tevredenheid over Programma in scenario 1

Binnen scenario 1 is er één school die expliciet aangeeft dat er problemen zijn het het opstellen van een leerlijn. Geen enkele school geeft aan dat er problemen zijn met het uitvoeren van een leerlijn, wat te verklaren is uit het feit dat scholen in scenario 1 geen leerlijn hebben.

Acht van de elf scholen (36%) geven aan dat ze hun programma verder willen ontwikkelen. De andere drie scholen (27%) geven aan dat ze zich niet verder willen ontwikkelen, geen enkele school wil dit niet omdat de ontwikkeling van het programma geborgd is. Andere redenen die scholen aangeven zijn:

> *"Wij zullen eerst bij het begin moeten beginnen voordat we aan uitbreiden kunnen denken." (79, P20)*

> *"De komende jaren willen ons eerst richten op waar we nu mee bezig zijn." (135, P20)*

Van de acht scholen die zich wel willen ontwikkelen weten vier scholen (50%) nog niet hoe ze dit willen doen. Drie scholen (38%) geven aan het programma te willen ontwikkelen door middel van overleg met het team en twee (35%) scholen benoemen dat ze het programma willen ontwikkelen met de hulp van een externe partij. Voorbeelden hiervan zijn:

> *"Contact leggen met externe instanties en een breed draagvlak creëren in het team." (130, P19)*

> *"Met ondersteuning komen tot een geïntegreerd (meerjaren)plan." (150, P20)*

Figuur 70 laat zien hoe (en of) de scholen de ontwikkeling van hun leerlingen op het gebied van cultuuronderwijs volgen. Net als bij de andere scenario's volgt hier ook de grootste groep scholen de ontwikkeling van hun leerlingen op het gebied van cultuuronderwijs niet.

Er zijn acht scholen die aangeven een vraag te hebben voor K&C op het gebied van hun cultuuronderwijsprogramma.

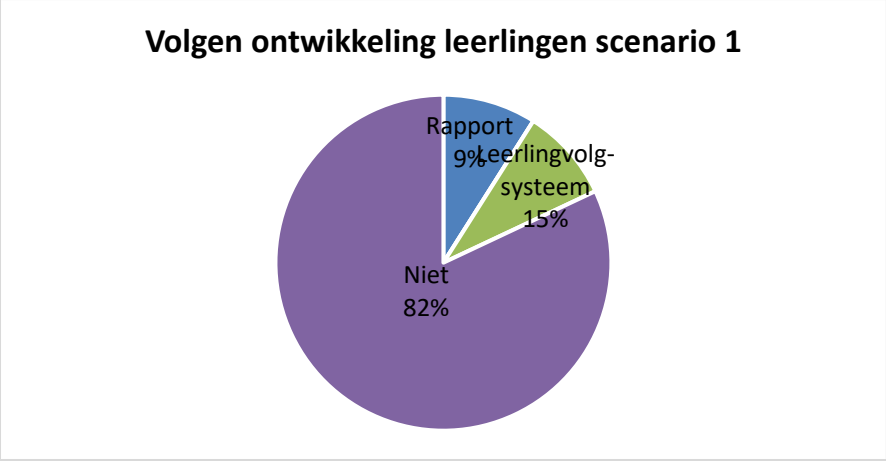

Figuur 70: Procentuele verdeling volgen ontwikkeling leerlingen scenario 1

7.2.5 Vergelijking 2020 en 2022 modellen

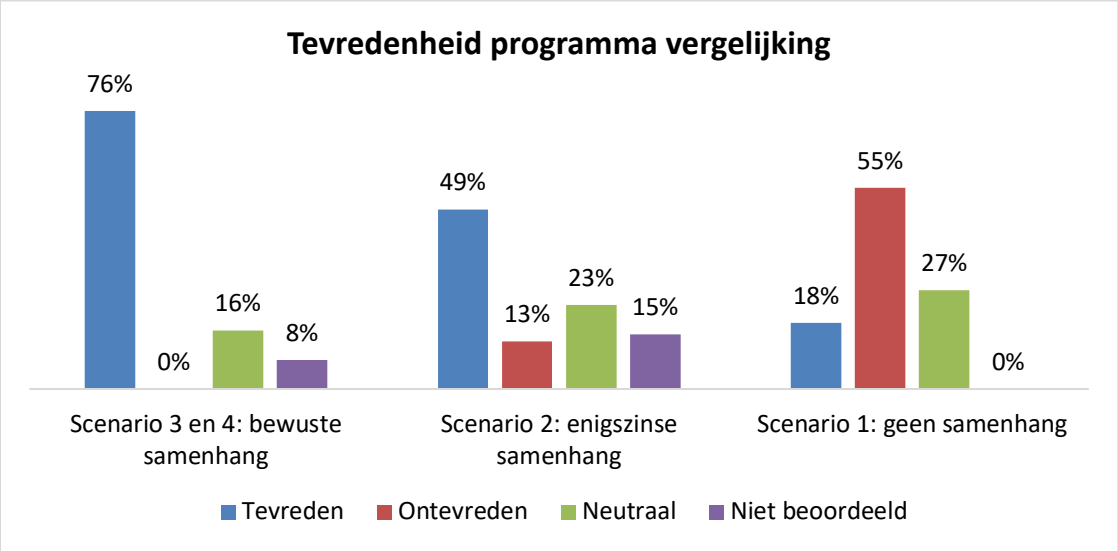

Figuur 71: Procentuele verdeling vergelijking tevredenheid Programma

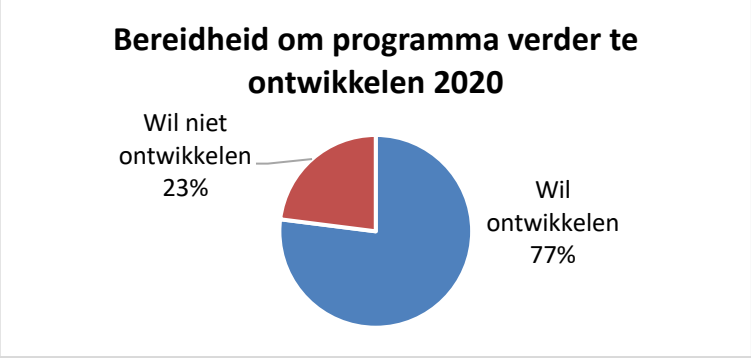

Figuur 72: Bereidheid om programma te ontwikkelen 2020

Figuur 73: Bereidheid om programma te ontwikkelen 2022

7.3 Resultaten: Programma

Binnen dit onderdeel zijn er in totaal 35 onjuiste scenario's aangevinkt. Dit bedraagt 20% van het totale aantal ingevulde Evi's en maakt tevens het onderdeel 'Programma' het onderdeel met het hoogste aantal onjuist ingevulde Evi's. In 2020 zijn er voor dit onderdeel 26 vragenlijsten onjuist geacht, dit maakte toen 14% uit van het totaal. De gegevens van deze scholen zijn niet meegenomen in de bovenstaande en onderstaande resultaten. In dit onderdeel zijn er relatief veel onjuiste scenario's aangevinkt omdat scholen zichzelf in scenario 2, 3 of 4 plaatsen terwijl ze tegelijkertijd geen blijk geven van samenhang in hun cultuuronderwijs. Dit is extra opvallend omdat dit de focus van dit onderdeel van Evi is veranderd van 'Doorlopende leerlijn' met een expliciete focus op samenhang, naar 'Programma,' waar samenhang belangrijk is maar er ook inhoudelijk naar het programma wordt gekeken. Desalniettemin lijken sommige scholen over het belang van samenhang heen te kijken wanneer zij zichzelf indelen in een bepaald scenario.

7.3.1 Provinciale resultaten Programma

Figuur 74 en 75 laten het aantal scholen per scenario voor het onderdeel 'Programma' zien voor 2020 en 2022. Figuur 76 geeft een vergelijking van het percentage scholen per scenario weer. Hier is af te lezen dat het aantal scholen in scenario 1 en 2 is afgenomen, respectievelijk van 10% naar 8% en van 64% naar 49%. Het aantal scholen in scenario 3 en 4 is echter toegenomen, respectievelijk van 24% naar 36% en van 2% naar 7%. De Groningse scholen hebben dus in het algemeen beter gescoord op het onderdeel 'Programma' in 2022 dan in 2020.

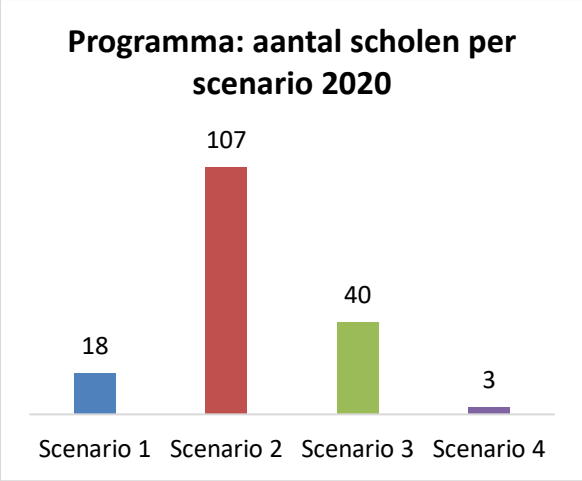

Figuur 74: Aantal scholen per scenario 2020 (N=166).

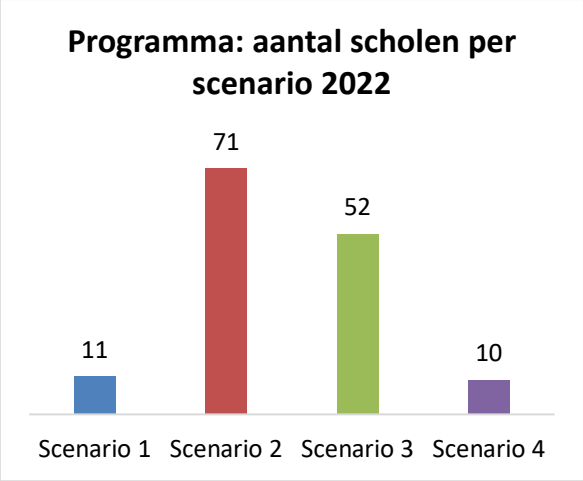

Figuur 75: Aantal scholen per scenario 2022 (N=144).

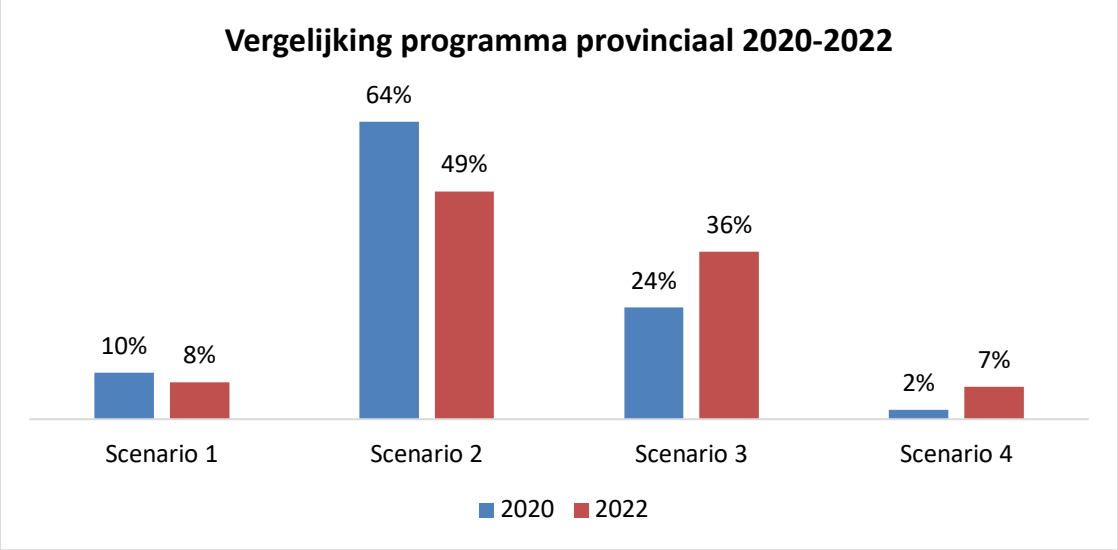

Figuur 76: Vergelijking verschillende scenario's Programma provinciaal 2020 en 2022

Het gemiddelde scenario van 2020 bedroeg **2.2.** Dit is dit jaar gestegen naar een gemiddeld scenario van **2.4**.

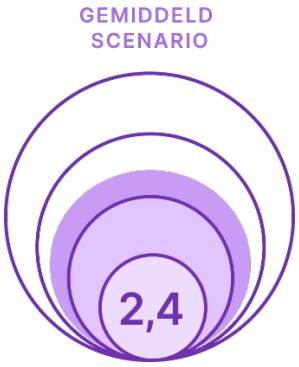

Figuur 77: Gemiddelde Evi score Programma van de provincie Groningen scholen 2022

7.3.2 Gemeentelijke resultaten Programma

In dit paragraaf worden de resultaten per gemeente weergeven op het onderdeel 'Programma.' Tevens wordt er een vergelijking gemaakt tussen de resultaten van 2020 en 2022. Bij de gemeente Eemsdelta wordt er een vergelijking gemaakt met de gecombineerde resultaten van de voormalige gemeenten Appingedam, Delfzijl, en Loppersum. Dit is omdat dit een nieuwe gemeente is die in 2021 is ontstaan uit voormalige gemeenten Appingedam, Delfzijl en Loppersum. Ook zal de gemeente Veendam niet worden meegenomen in dit onderdeel omdat het aantal scholen dat Evi heeft ingevuld voor deze gemeente lager is dan vijf. In de handleiding van Evi wordt dan aangeven de anonimiteit van de scholen dan niet langer te waarborgen is. De gemeenten Groningen, Het Hogeland, Midden-Groningen en Pekela hebben gemiddeld hoger gescoord dan in 2020 op het onderdeel 'Programma.'

Eemsdelta: scenario 2.8 (in 2020 2) (n=12, 3 Evi's zijn ongeschikt. In 2020 n=20.)[24]

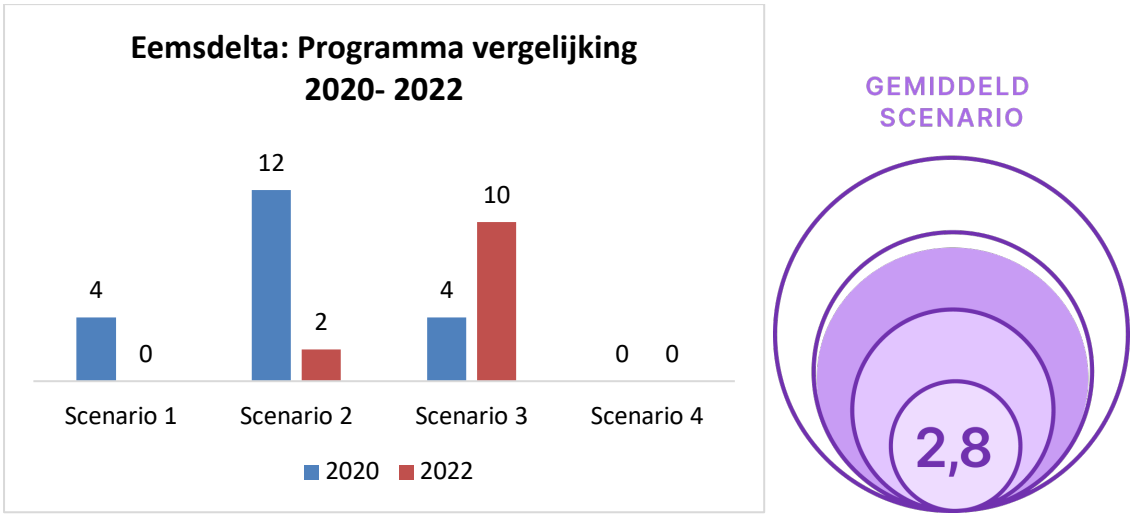

Figuur 78: Verdeling scenario's Programma Eemsdelta 2022 en Appingedam, Delfzijl en Loppersum 2020

[24] In de gemeente Eemsdelta zijn dit jaar in totaal 15 scholen die meedoen aan de CMK-regeling, in 2020 waren dit er 23. Er zijn dit jaar drie scenario's binnen dit onderdeel onjuist bevonden. Dit kan leiden tot een vertekend beeld in de vergelijking met 2020

Groningen: scenario 2.9 (in 2020 2.4) (n=28, 7 Evi's zijn ongeschikt. In 2020 n=35)[25]

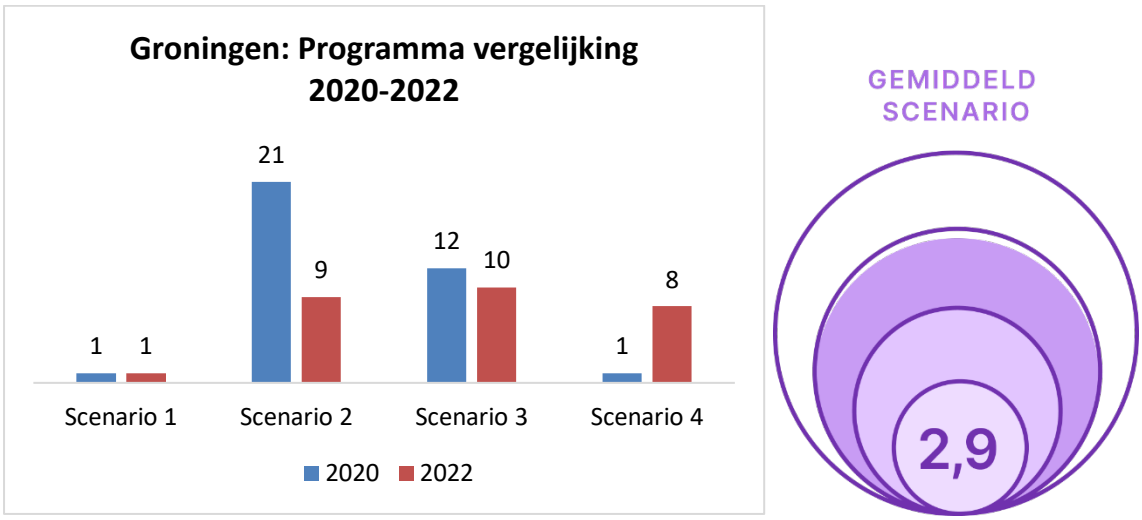

Figuur 79: Verdeling scenario's Programma Groningen 2020-2022

Het Hogeland: scenario 2.3 (in 2020 2.1) (n=18, 1 Evi is ongeschikt. In 2020 n=22)[26]

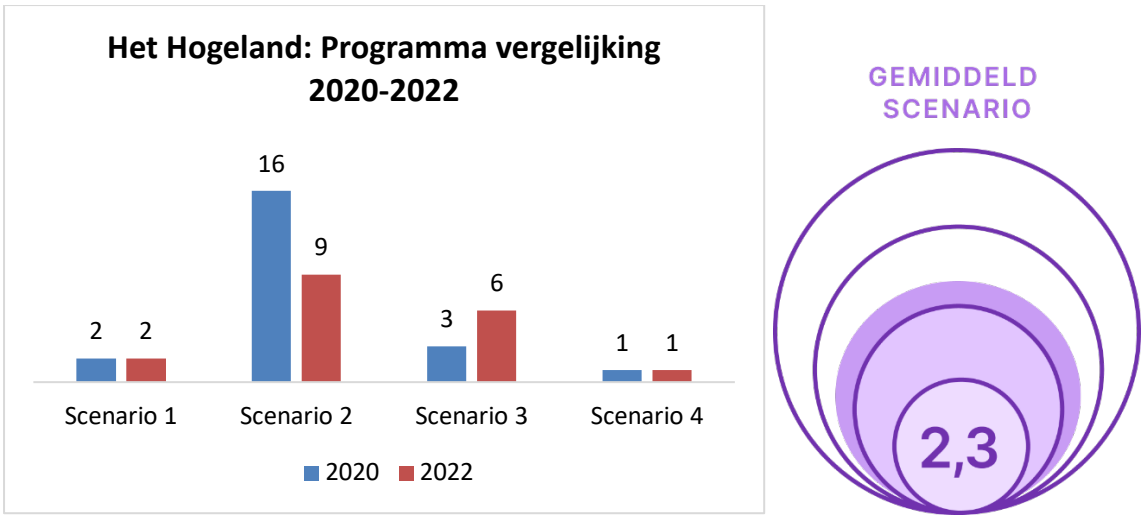

Figuur 80: Verdeling scenario's Programma Het Hogeland 2020-2022

[25] In de gemeente Groningen zijn dit jaar in totaal 35 scholen die meedoen aan de CMK-regeling, in 2020 waren dit er 39. Er zijn dit jaar zeven scenario's binnen dit onderdeel onjuist bevonden. Dit kan leiden tot een vertekend beeld in de vergelijking met 2020.

[26] In de gemeente Het Hogeland zijn dit jaar in totaal 19 scholen die meedoen aan de CMK-regeling, in 2020 waren dit er 24. Er is dit jaar één scenario binnen dit onderdeel onjuist bevonden. Dit kan leiden tot een vertekend beeld in de vergelijking met 2020.

Midden-Groningen: scenario 2.3 (in 2020 2.0) (n=10, 7 Evi's zijn ongeschikt. In 2020 n=23)[27]

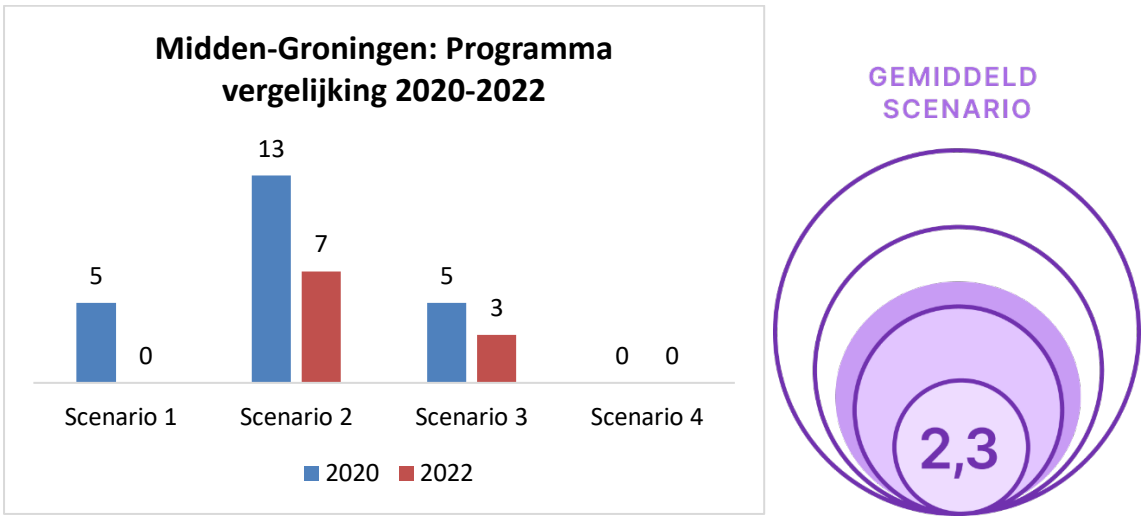

Figuur 81: Verdeling scenario's Programma Midden-Groningen 2020-2022

Oldambt: scenario 2.0 (in 2020 2.1) (n=15, 2 Evi's zijn ongeschikt. In 2020 n=14)[28]

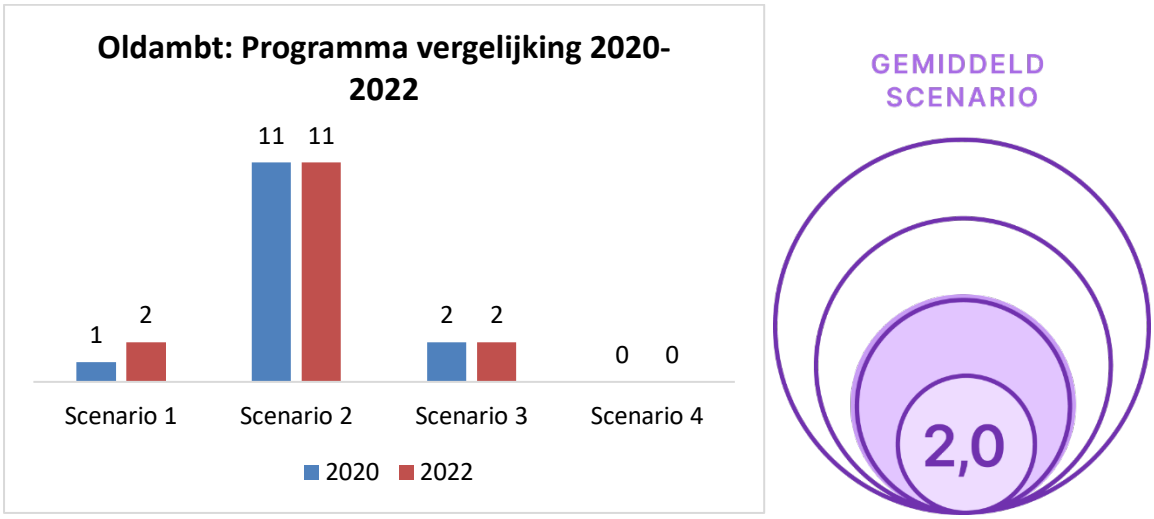

Figuur 82: Verdeling scenario's Programma Oldambt 2020-2022

[27] In de gemeente Midden-Groningen zijn dit jaar in totaal 17 scholen die meedoen aan de CMK-regeling, in 2020 waren dit er 26. Er zijn dit jaar zeven scenario's binnen dit onderdeel onjuist bevonden. Dit kan leiden tot een vertekend beeld in de vergelijking met 2020.

[28] In de gemeente Oldambt zijn dit jaar in totaal 17 scholen die meedoen aan de CMK-regeling, in 2020 waren dit er 19. Er is dit jaar één scenario binnen dit onderdeel onjuist bevonden. Dit kan leiden tot een vertekend beeld in de vergelijking met 2020.

Pekela: scenario 2.3 (in 2020 1.5) (n=3, 2 Evi's zijn ongeschikt. In 2020 n=4)[29]

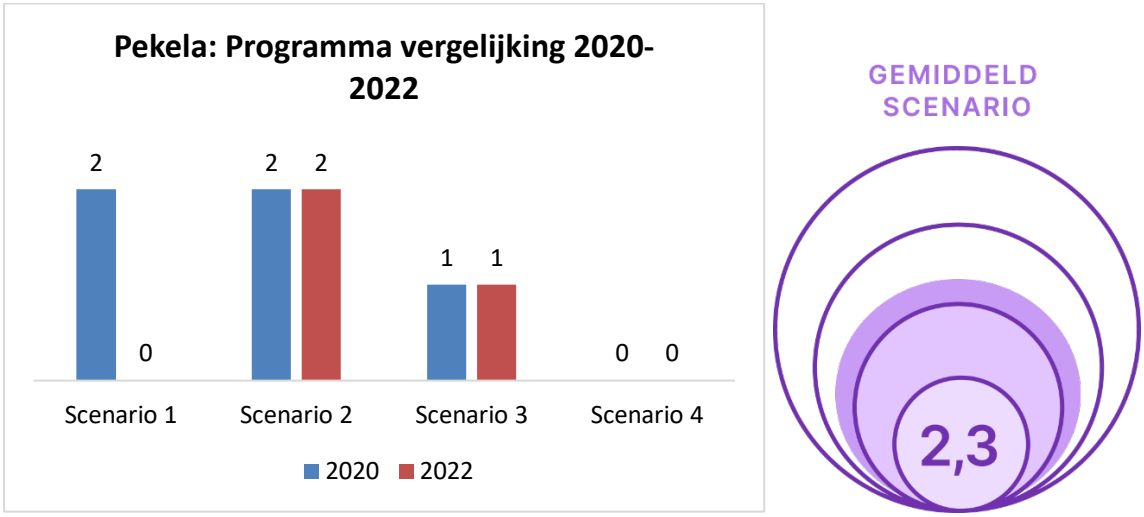

Figuur 83: Verdeling scenario's Programma Pekela 2020-2022

Stadskanaal: scenario 1.9 (in 2020 2.1) (n=14, 4 Evi's zijn ongeschikt. In 2020 n=9)[30]

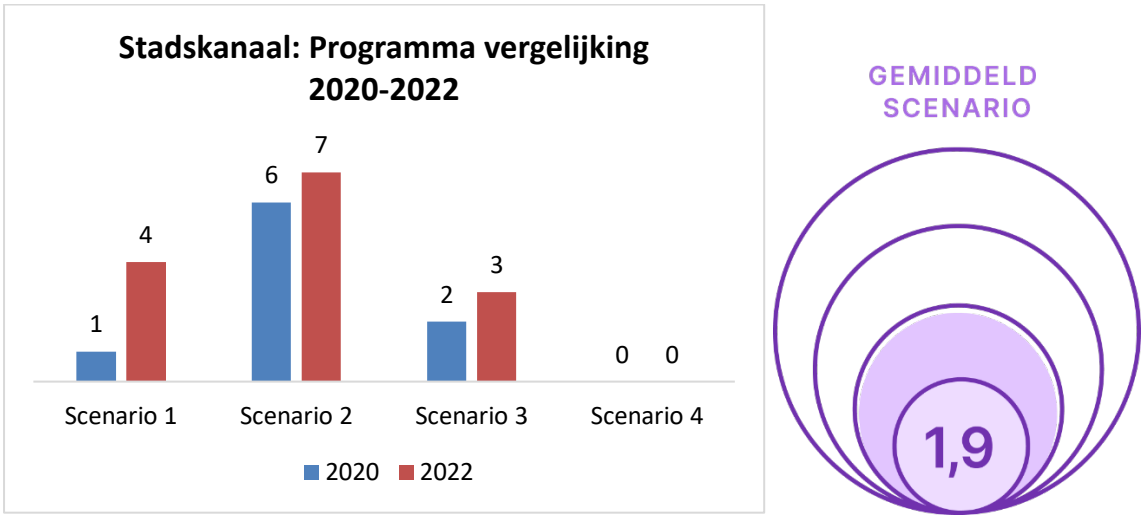

Figuur 84: Verdeling scenario's Programma Stadskanaal 2020-2022

[29] In de gemeente Pekela zijn dit jaar in totaal 5 scholen die meedoen aan de CMK-regeling, in 2020 waren dit er 4. Er zijn dit jaar twee scenario's binnen dit onderdeel onjuist bevonden. Dit kan leiden tot een vertekend beeld in de vergelijking met 2020.

[30] In de gemeente Stadskanaal zijn dit jaar in totaal 18 scholen die meedoen aan de CMK-regeling, in 2020 waren dit er 10. Er is zijn jaar vier scenario's binnen dit onderdeel onjuist bevonden. Dit kan leiden tot een vertekend beeld in de vergelijking met 2020.

Westerkwartier: scenario 2.4 (in 2020 2.4) (n=25, 8 Evi's zijn ongeschikt. In 2020 n=27)[31]

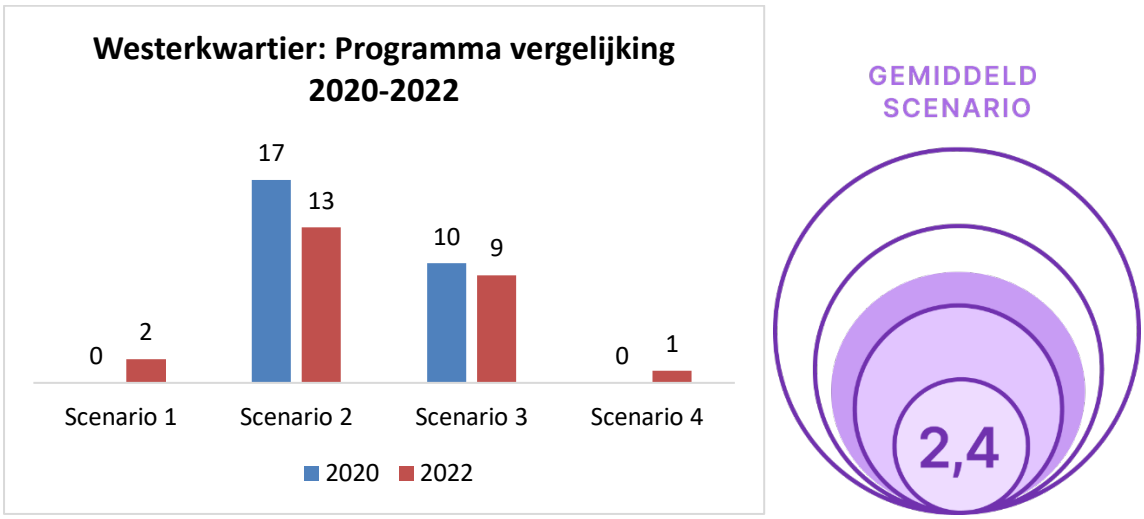

Figuur 85: Verdeling scenario's Programma Westerkwartier 2020-2022

Westerwolde: scenario 2.5 (in 2020 2.4) (n=15, 1 Evi's is ongeschikt. In 2020 n=10)[32]

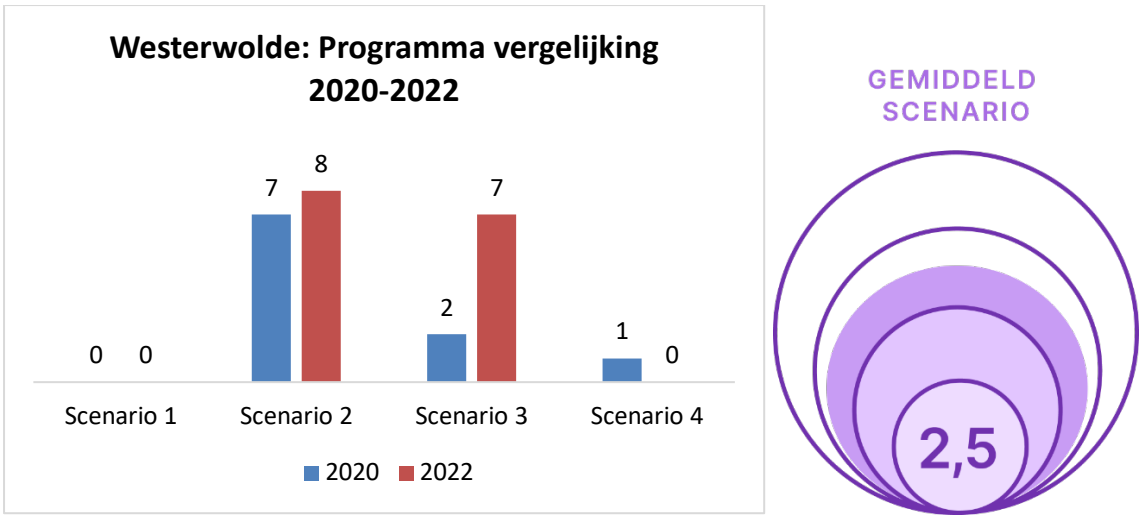

Figuur 86: Verdeling scenario's Programma Westerwolde 2020-2022

[31] In de gemeente Westerkwartier zijn dit jaar in totaal 33 scholen die meedoen aan de CMK-regeling, in 2020 waren dit er 32. Er zijn dit jaar acht scenario's binnen dit onderdeel onjuist bevonden. Dit kan leiden tot een vertekend beeld in de vergelijking met 2020.

[32] In de gemeente Westerwolde zijn dit jaar in totaal 16 scholen die meedoen aan de CMK-regeling, in 2020 waren dit er 12. Er is dit jaar één scenario binnen dit onderdeel onjuist bevonden. Dit kan leiden tot een vertekend beeld in de vergelijking met 2020.

7.4 Knelpunten Programma

In dit deelhoofdstuk zullen de knelpunten die in het onderdeel 'Programma' naar voren zijn gekomen worden besproken. Dit houdt in dat er een beeld wordt geschetst van waar de scholen precies tegenaan lopen bij hun programma voor cultuuronderwijs. Dit jaar zijn er voor dit onderdeel zestig knelpunten gecodeerd, wat er wederom meer zijn dan de 34 knelpunten in 2020. In totaal zijn er voor dit onderdeel dertien verschillende knelpunten gecodeerd. Binnen deze knelpunten wordt onderscheid gemaakt tussen specifieke en aspecifieke knelpunten. De specifieke knelpunten die specifiek van toepassing zijn op het cultuuronderwijs van de school kunnen door het K&C worden beïnvloed. Deze knelpunten zijn met een streep gemarkeerd:

- Corona;
- Financieel;
- Gebrek deskundigheid;
- Geen behoefte/belangstelling team;
- Geen prioriteit;
- Groei leerlingaantal;
- Kleine school;
- Nieuw personeel;
- Nog niet aan toe;
- Problemen opstellen leerlijn;
- Problemen uitvoering leerlijn;
- School sluit/fuseert;
- Tijdgebrek;

In figuur 87 is af te lezen hoe vaak deze knelpunten voorkomen. Hier is te zien dat 'corona,' 'nog niet aan toe,' en 'tijdgebrek' de meest voorkomende knelpunten zijn. 'Nog niet aan toe' is hierbij het meest voorkomende specifieke knelpunt. Dit knelpunt komt vaak voor als scholen nog bezig zijn met de basis van hun cultuuronderwijsprogramma goed op orde te krijgen en nog niet toe zijn om zich te focussen op samenhang:

> *"We zullen eerst bij het begin moeten beginnen voordat we aan uitbreiden kunnen denken." (79, P20).*

> *"Er is deels samenhang aangebracht, bepaalde dingen doen we structureel, school breed en goed onderbouwd. Losse lessen en bepaalde vakgebieden hebben echter onvoldoende samenhang. We maken gebruik van een muziekmethode en volgen het cultuurmenu. Dit komt*

grotendeels omdatwe als school nog in ontwikkeling zijn wat betreft de organisatie van het cultuuronderwijs. We zijn er nog niet aan toe gekomen om een goede samenhang te creëren." (94, P18).

Ook het knelpunt 'gebrek deskundigheid' wordt bij dit onderdeel vaker genoemd. De scholen bij wie dit voorkomt kampen vaak met een gebrek aan kennis om een leerlijn of andere manier van samenhang te creëren. Ook gebeurt het dat scholen afhankelijk zijn van externe deskundigheid om cultuuronderwijs aan te kunnen bieden:

"We zijn op dit moment tevreden. Voor de komende jaren is het afwachten of we weer vakdocenten aan kunnen trekken. (Afhankelijk van subsidies)" (100, P19).

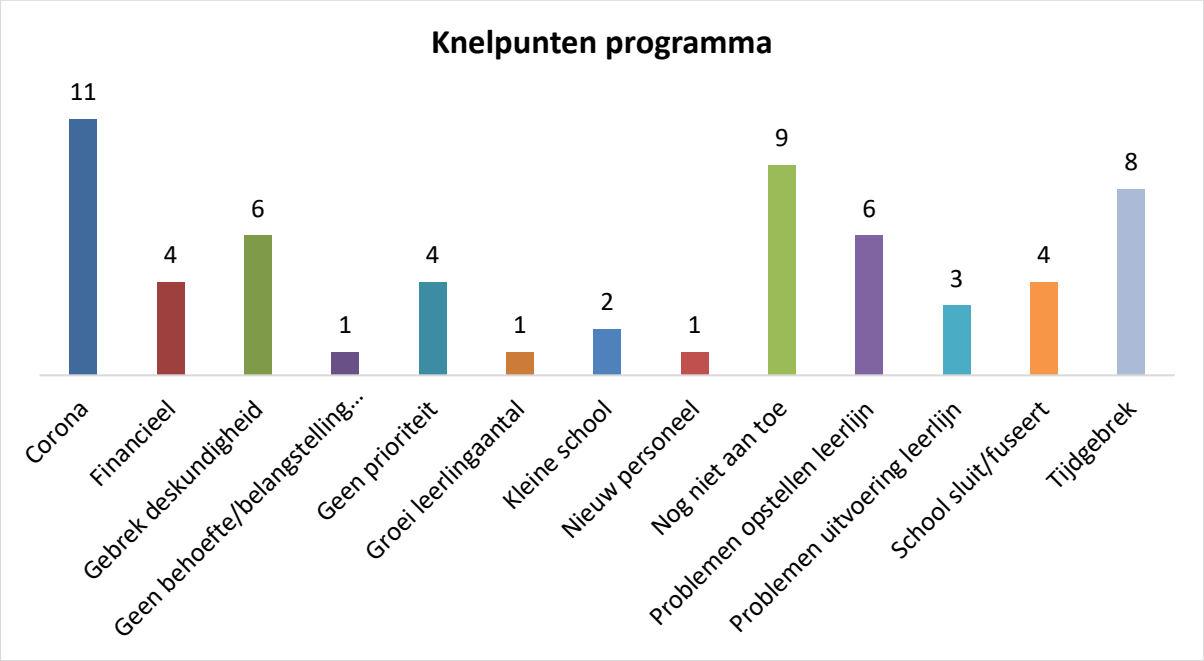

Figuur 87: Knelpunten programma

7.5 Evaluatie en advies

In dit deelhoofdstuk wordt gekeken hoe de regeling Cultuureducatie met Kwaliteit heeft bijgedragen aan de vormgeving van het programma voor cultuuronderwijs zoals beschreven in de voorgaande deelhoofdstukken. Daarnaast wordt er een advies gegeven over hoe K&C ondersteuning kan bieden bij bepaalde onderdelen van het programma. De CMK-regeling die wordt verstrekt via K&C draagt bij aan het programma voor cultuuronderwijs op de volgende manieren:

1. Een financiele bijdrage beschikbaar stelllen met de mogelijkheid voor de scholen om dit aan het programma voor cultuuronderwijs uit te geven: scholen kunnen de financiële bijdrage gebruiken om de interne of externe deskundigheid te verberen om voor een uitgebreider programma of betere samenhang te realiseren. Ook kan het geld gebruikt worden om een bestaande methode of leerlijn aan te schaffen of om culturele excursies te financieren. Ook was K&C beschikbaar voor individueel advies met betrekking tot het programma voor cultuuronderwijs.
2. Scholen stimuleren om hun programma (verder) te ontwikkelen: Door middel van het organiseren van informatiebijeenkomsten benadrukt het K&C het belang van samenhang en diversiteit binnen het programma voor cultuuronderwijs. Ook verschaft K&C de regeling productontwikkeling die culturele ondernemers de mogelijkheid biedt om een product op maat te ontwikkelen op de vraag van de school.

Het gemiddelde scenario van het onderdeel 'Programma' is gestegen van een 2.2 naar een 2.4. Ook is het aantal scholen in scenario 3 en 4 hoger dan in 2020. Echter is deze vergelijking enigszins scheef aangezien de vragen in Evi voor dit onderdeel zijn aangepast. Zo is focus van samenhang binnen het programma veranderd naar een meer algemene evaluatie van het programma. Een aantal gemeenten zijn er op vooruit gegaan ten opzichte van 2020, waarbij de grooste stijgers de gemeenten Eemsdelta en Groningen zijn. De gemeente Pekela lijkt enorm te stijgen, maar dat is te verklaren uit het lage aantal deelnemende scholen in deze gemeente.

Het aantal onjuiste scenario's zijn voor dit onderdeel aanzienlijk veel hoger dan voor de andere onderdelen. Dit is voornamelijk het geval omdat scholen zeggen geen samenhang te hebben binnen hun cultuuronderwijs maar zichzelf wel in scenario 2, 3 of 4 plaatsen. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat scholen niet een duidelijk beeld hebben van wat er bedoeld wordt met 'bewuste samenhang.' Is het hebben van een methode bewust samenhang aanbrengen in het cultuuronderwijs? Volgens Evi wel, maar dat was voor sommige scholen niet duidelijk. Zij gaven aan dat ze geen bewuste samenhang aanbrengen in hun programma voor cultuuronderwijs, om vervolgens bij de open vraag die om een toelichting vraagt te antwoorden dat ze een methode gebruiken. Een andere verklaring kan zijn, zoals eerder genoemd bij de andere scenario's, dat scholen de beschrijvingen van de scenario's niet aandachtig genoeg lezen. De eerste verklaring kan worden opgelost door een kleine toelichting te geven bij de vraag. Er kan een extra zin of een blokje worden toegevoegd die aangeeft: "Samenhang kan bijvoorbeeld voorkomen in de vorm van een doorlopende leerlijn, methode, thematisch onderwijs, gebruik van het cultuurmenu of door een vakleerkracht."

Ten tweede valt het op dat niet veel scholen zijn die de ontwikkeling van hun leerlingen in cultuuronderwijs volgen. Dit is slechts 61% binnen scenario 3 en 5, 35% binnen scenario 2 en 28% binnen scenario 1. Hoewel er scholen zijn die aangeven hiermee aan de slag te willen, valt er nog progressie te maken op dit specifieke punt. K&C kan scholen hiermee ondersteunen door aan te kaarten bij ICC trainingen dat het volgen van de ontwikkeling van leerlingen van groot belang is voor de interne evaluatie van cultuuronderwijs. De ICC-ers kunnen dit dan meenemen tijdens het (her)schrijven van een visie op cultuuronderwijs. Tevens kan het opnieuw aangekaart worden op informatiebijeenkomsten van het K&C.

Ten slotte valt het op dat er binnen sommige scholen erg weinig diversiteit is binnen het programma voor cultuuronderwijs. Zoals eerder genoemd in dit hoofdstuk, is er een duidelijke overeenkomst tussen de aanwezige deskundigheid binnen scholen op muziek en de mate waarin muziekonderwijs wordt aangeboden. Dit geldt niet voor het onderdeel beeldend, dit blijkt veel te worden aangeboden ook bij een gebrek aan deskundigheid. Maar naast deze meest voorkomende kunstvormen die een groot gedeelte van de deelnemende scholen van dit onderdeel lijkt aan te bieden, 98% voor muziek en 94% voor beeldend, lijken muziekvormen als dans (48%) en film/fotografie (33%) hier op de achtergrond te vallen. K&C kan scholen ondersteunen in hun gebrek aan diversiteit binnen hun cultuuronderwijs door te wijzen op de aanwezige lokale deskundigheid en instellingen die bepaalde kunstvormen aanbieden. Niet elke kunstvorm hoeft strucureel in lesvorm te worden aangeboden, maar kan wel langskomen in de vorm van een excursie of eenmalige les door een lokale deskundige. Zo kan een jaarlijks bezoek aan de bibliotheek de school voorzien van literatuuronderwijs.

8. Samenwerking

Dit hoofdstuk laat de resultaten van dit jaar zien op het gebied van de samenwerkingen en maakt een vergelijking met de resultaten van 2020. De knelpunten die scholen tegen komen op het onderdeel Samenwerking worden ook besproken. Als laatste volgt een evaluatie en advies over de beschreven resultaten.

8.1 Samenvatting

De meest voorkomende partners zijn dit jaar de bibliotheek (91%), erfgoedinstellingen (76%), en een kunstenaar/gastdocent/gastspreker (73%).

Er zijn dit jaar 117 scholen (68%) die structureel samenwerken met partners en invloed uitoefenen op de inhoud van de samenwerking en zich daarbij in scenario 3 of 4 bevinden. Dit percentage is meer dan verdubbeld ten opzichte van 2020, toen slechts 33% van de scholen zich in scenario 3 of 4 bevond. Deze stijging kan te verklaren zijn uit de aanpassing van de scenario's: waar in 2020 een schoolspecifieke visie een vereiste was voor scenario 3, is dit in 2022 weggelaten. Over het algemeen was het erg opvallend dat scholen die slechter scoorden op de eerdere onderdelen het vaak beter deden op het onderdeel 'Samenwerking.' Gemiddeld hebben de scholen in deze scenario's zeven culturele partners. Slechts één school (1%) is ontevreden over haar samenwerkingen en ook heeft maar één school (1%) haar tevredenheid niet beoordeeld. Vier scholen (3%) zijn tevredenheidsneutraal en 112 scholen (95%) zijn tevreden over de samenwerking met hun partners. Dit is hoger dan in 2020, toen 82% van de scholen in deze scenario's tevreden was. Van de scholen in deze scenario's geven 64 scholen (55%) aan dat ze zich willen ontwikkelen. De andere 53 (45%) geven aan dit niet te willen. 47 van die 53 scholen (89%) willen zich niet ontwikkelen omdat de ontwikkeling van de samenwerking al geborgd is. Er zijn 27 scholen die aangeven een vraag te hebben voor K&C op het gebied van samenwerkingen.

Er zijn dit jaar 53 scholen (31%) die samenwerken met partners maar minder invloed uitoefenen op de samenwerking en zich daarmee in scenario 2 bevinden. Het aantal scholen in dit scenario is aanzienlijk lager dan in 2020, toen 53% van de scholen zich in scenario 2 bevond. Het gemiddelde aantal verschillende partners in scenario 2 bedraagt vijf partners. Er zijn van de scholen in dit scenario 43 (84%) tevreden over de samenwerking. Ook dit percentage ligt hoger dan in 2020, toen 55% van de scholen in dit scenario tevreden was over de samenwerking met hun partners. Verder zijn er twee scholen ontevreden (4%), vijf scholen tevredenheidsneutraal (10%) en heeft 1 school haar tevredenheid niet beoordeeld (2%). Van de scholen in scenario 2 geven er 27 aan dat ze hun samenwerking willen ontwikkelen. Dit maakt 51% uit van het totaal. De andere 26 scholen (49%) geven aan niet te willen ontwikkelen. Dertien van deze 26 scholen (50%) willen niet ontwikkelen omdat de

ontwikkeling van hun samenwerkingen al is geborgd. Er zijn twaalf scholen scholen die aangeven een vraag te hebben voor K&C op het gebied van samenwerkingen.

Omdat zich er slechts één school (1%) in scenario 1 bevind zijn er geen analyses gemaakt voor dit specifieke scenario binnen dit onderdeel. Ook dit aantal is gedaald van vijf scholen naar één school.

Het gemiddelde scenario voor dit onderdeel is gestegen van een 2.3 in 2020 naar een 2.9. Dit maakt het onderdeel 'Samenwerking' het onderdeel met het hoogste gemiddelde scenario. Ook zijn bijna alle gemeenten gestegen in hun gemiddelde scenario binnen dit onderdeel, met Het Hogeland en Pekela als de grootste stijgers.

8.2 Samenwerking in beeld

De scholen wordt gevraagd om naar hun samenwerkingen binnen cultuuronderwijs te kijken en aan te geven in welk scenario zij zich het meest herkennen. Zij kunnen kiezen uit de volgende scenario's:

Scenario 1

- We hebben geen of hoogstens incidenteel samenwerking of contacten met partners.

Scenario 2

- Wij werken samen met partners.
- De externe partner maakt veelal inhoudelijke keuzes (bijvoorbeeld door het afnemen van cultuuraanbod).

Scenario 3

- Wij werken structureel samen met partners.
- We onderzoeken samen met de partner hoe het aanbod kan aansluiten bij wat wij de leerlingen willen meegeven.

Scenario 4

- Wij werken structureel samen met partners en leggen de afspraken over samenwerking met hen vast.
- De samenwerking is erop gericht de inhoud van het programma optimaal te laten aansluiten bij wat wij de leerlingen willen meegeven.
- Wij voeren zelf actief de regie over de samenwerking.

Onderstaande analyse is opgedeeld in drie verschillende groepen: scholen die structureel samenwerken met partners en (veel) invloed uitoefenen op de inhoud van de samenwerking (scenario 3 en 4), scholen die samenwerken met partners en minder invloed uitoefenen op de inhoud (scenario 2) en scholen die geen of hoogstens incidenteel samenwerken met partners (scenario 1).

8.2.1 Partners

Scholen kunnen veel verschillende partners hebben op het gebied van cultuuronderwijs. Deze partners variëren van de plaatstelijke bibliotheek tot andere ICC-ers. De onderstaande figuur beschrijft hoe vaak bepaalde partners worden genoemd door de scholen. Hier valt direct op dat er slechts één school is die aangeeft geen enkele partner te hebben op het gebied van cultuuronderwijs. Verder zijn de meest voorkomende partners de bibliotheek, erfgoedinstellingen, en een kunstenaar/gastdocent/gastspreker. Dit is een opmerkelijke verschuiving in vergelijking met 2020, toen theatergezelschap, lokale vereniging en kunstenaar/gastdocent/gastspreker de meest voorkomende partners waren. Deze vergelijking is enigszins scheef, aangezien de aanvinkbare partners in 2020 anders waren dan in 2022. In de huidge vragenlijst zijn de partners uit figuur 88 de aanvinkbare opties.

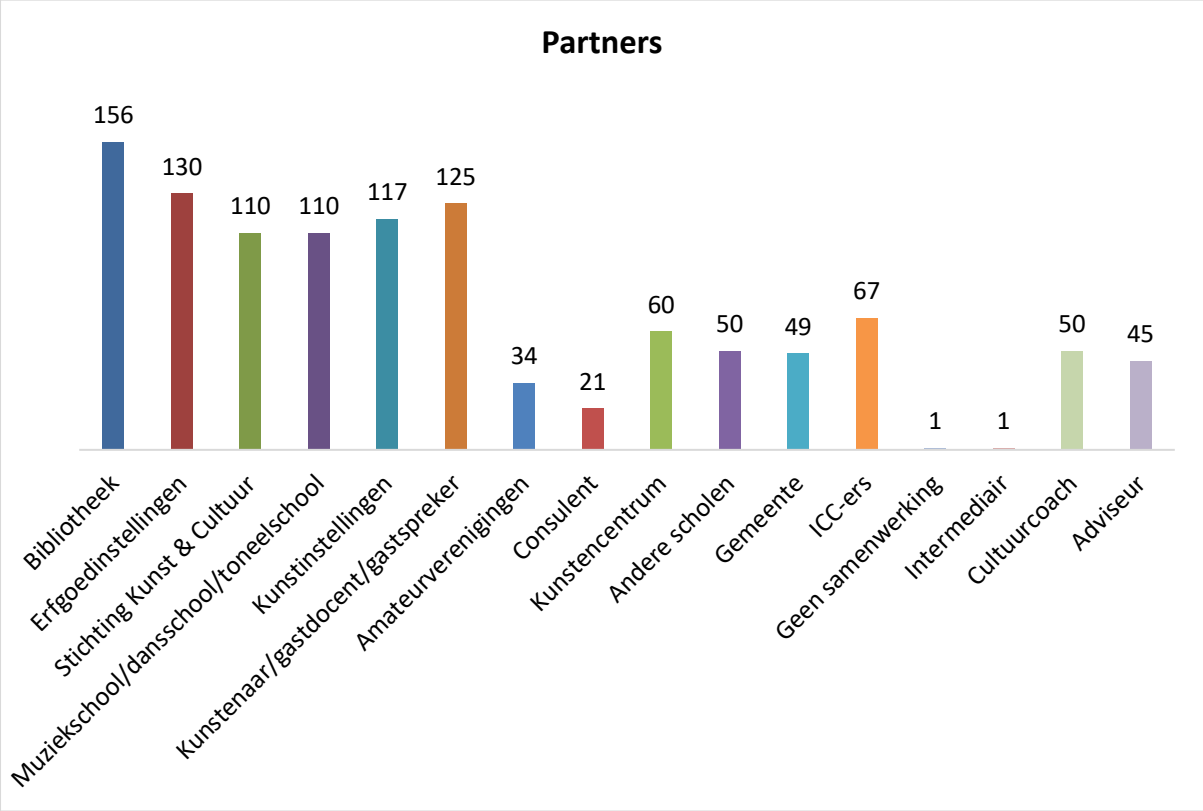

Figuur 88: Relaties met de verschillende (culturele) instellingen van de scholen

8.2.2 Scholen die structureel samenwerken met partners en (veel) invloed uitoefenen op de inhoud van de samenwerking (scenario 3 en 4)

Er zijn dit jaar 117 scholen (68%) die structureel samenwerken met partners en invloed uitoefenen op de inhoud van de samenwerking en zich daarbij in scenario 3 of 4 bevinden. Dit percentage is bijna verdubbeld ten opzichte van 2020, toen slechts 33% van de scholen zich in scenario 3 of 4 bevond. Over het algemeen was het erg opvallend dat scholen die slechter scoorden op de eerdere onderdelen het vaak beter deden op het onderdeel 'Samenwerking.'

Figuur 89 heeft weer hoeveel verschillende partners de scholen binnen deze groep noemen. Gemiddeld hebben de scholen in deze scenario's zeven partners.

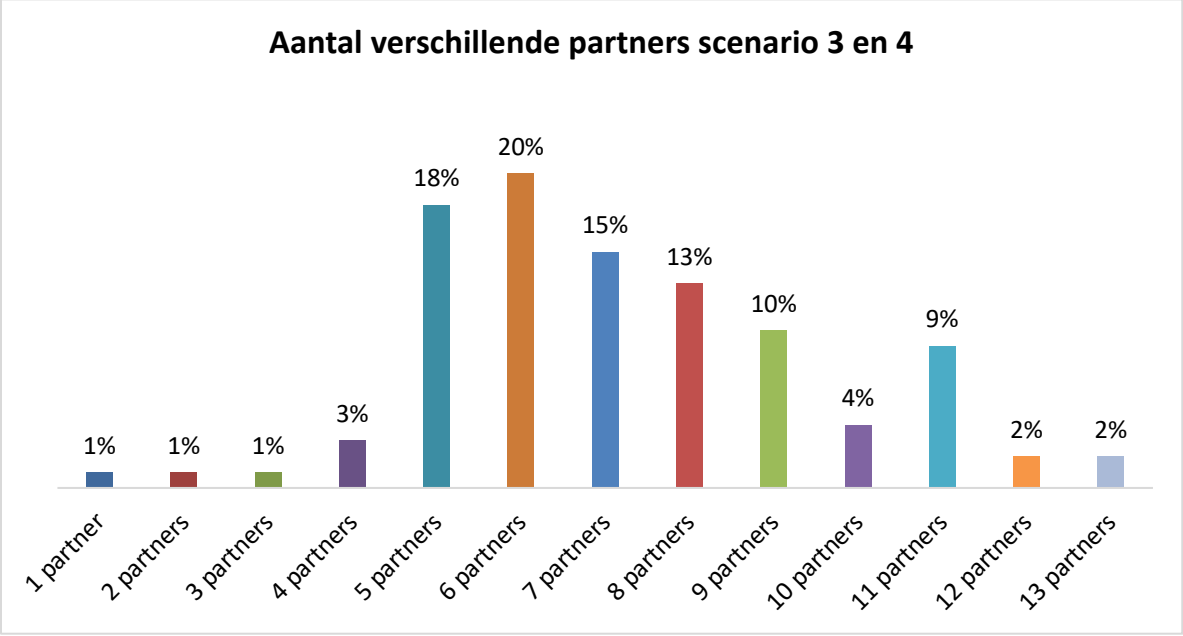

Figuur 89: Procentuele verdeling aantal verschillende partners scenario 3 en 4

Zoals te zien in figuur 90, is van de scholen in deze scenario's slechts één ontevreden, wat tevens 1% uitmaakt van het totaal. Dit geldt ook voor het aantal scholen dat de tevredenheid niet heeft beoordeeld. Vier scholen (3%) zijn tevredenheidsneutraal en 112 scholen, dus een flinke meerderheid van 95%, zijn tevreden over de samenwerking met hun partners. Dit is een zeer hoog percentage en stijgt met kop en schouders boven de andere onderdelen uit. Het is ook hoger dan in 2020, toen 82% van de scholen in deze scenario's tevreden was.

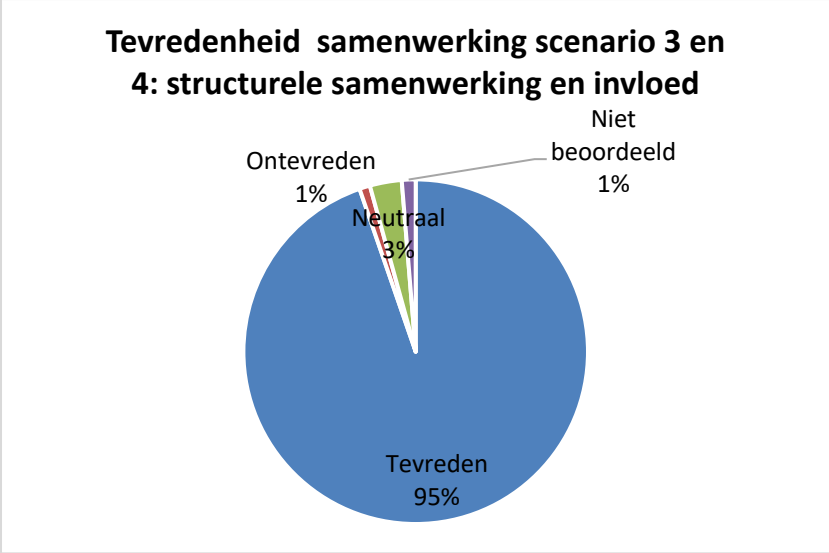

Figuur 90: Procentuele verdeling tevredenheid over Samenwerking in scenario 3 en 4

Geen enkele school benoemt expliciet dat ze onvoldoende partners heeft. Wel noemen twee scholen dat zij problemen ervaren met één van hun partners. Ook geven drie scholen aan bij één van hun partners te weinig regie te ervaren in de samenwerking.

Van de scholen in deze scenario's geven 64 scholen (55%) aan dat ze zich willen ontwikkelen. De andere 53 (45%) geven aan dit niet te willen. 47 van die 53 scholen (89%) willen zich niet ontwikkelen omdat de ontwikkeling van de samenwerking al geborgd is. Van de scholen die zich wél willen ontwikkelen, weten 22 scholen (34%) nog niet hoe ze dit willen aanpakken. 34 scholen (53%) benoemen zich te willen ontwikkelen met de hulp van een externe partij:

> *"De komende twee schooljaren zullen we nog meer zelf proberen culturele uitstapjes te laten plaatsvinden binnen ons thema. Eerder lieten we dit voor een deel verzorgen door het cultuurmenu. Het nadeel daarvan was echter dat de culturele uitstapjes heel vaak niet binnen het thema plaatsvonden en dat vonden we erg jammer. De ICC-er gaat nu proberen deze uitstapjes zelf te organiseren en daarvoor zijn alle culturele contacten welkom." (36, P23).*

> *"Komend schooljaar willen wij graag contact met iemand die ons hierbij kan helpen." (56, P24).*

Verder noemen drie scholen (5%) dat ze de samenwerking met partners willen ontwikkelen door een deskundige op te leiden, noemen vier scholen (6%) dat ze dit willen doen door het team te scholen en noemen scholen (8%) dit te willen doen door in overleg te gaan met het team.

Van de scholen die zich willen ontwikkelen geven er tien aan de relatie met een bestaande partner te willen verbeteren. Tevens zijn er vijftig scholen die op zoek gaan naar een nieuwe partner

en drie scholen die willen ontwikkelen door hun eigen rol of regie te willen verbeteren binnen de samenwerking.

27 scholen geven aan een vraag te hebben aan K&C met betrekking tot de samenwerking met hun partners.

8.2.3 Scholen die samenwerken met partners en minder invloed uitoefenen op de samenwerking (scenario 2)

Er zijn dit jaar 53 scholen (31%) die samenwerken met partners maar minder invloed uitoefenen op de samenwerking en zich daarmee in scenario 2 bevinden. Het aantal scholen in dit scenario is aanzienlijk lager dan in 2020, toen 53% van de scholen zich in scenario 2 bevond.

Figuur 91 geeft weer hoeveel verschillende partners de scholen binnen scenario 2 noemen. Het gemiddelde aantal verschillende partners in scenario 2 bedraagt vijf partners. Dit is dus twee partners minder dan in scenario 3 en 4, waar het gemiddelde aantal partners zeven bedraagt.

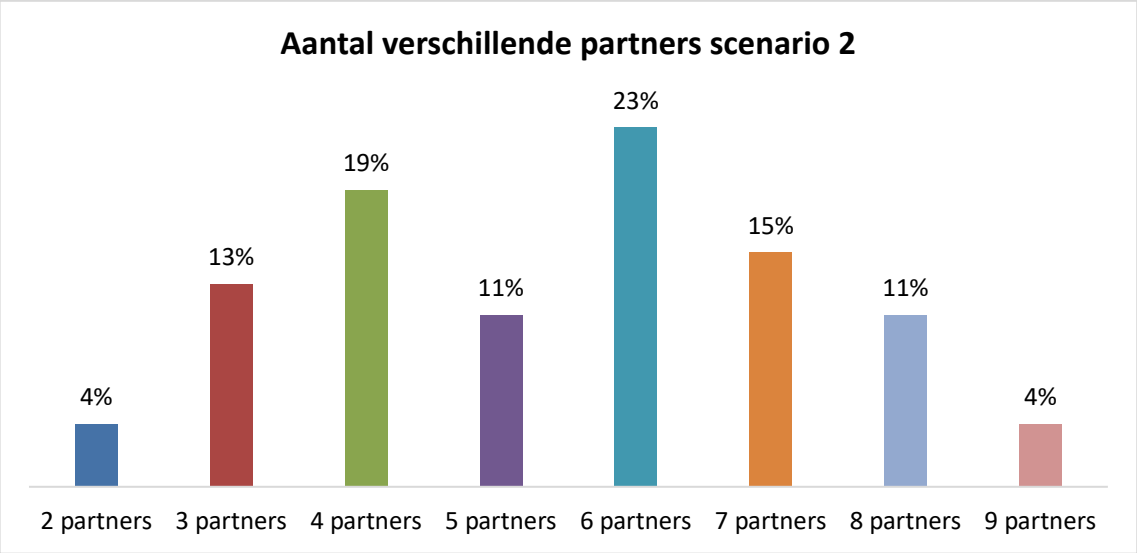

Figuur 91: Procentuele verdeling aantal verschillende partners scenario 2

Zoals te zien in figuur 92, zijn er van de scholen in dit scenario 43 tevreden over de samenwerking, wat 84% van het het aantal scholen in dit scenario bedraagt. Ook dit percentage ligt hoger dan in 2020, toen 55% van de scholen in dit scenario tevreden was over de samenwerking met hun partners. Verder zijn er twee scholen ontevreden (4%), vijf scholen tevredenheidsneutraal (10%) en heeft één school haar tevredenheid niet beoordeeld (2%).

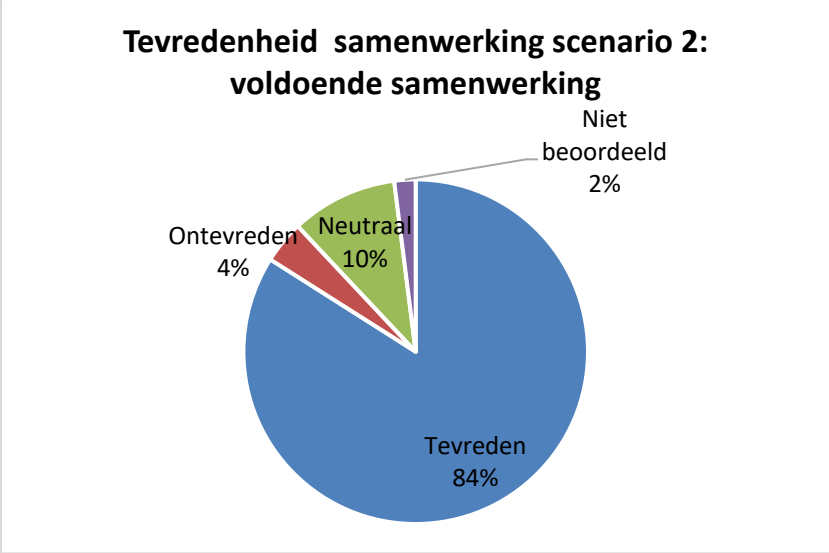

Figuur 92: Procentuele verdeling tevredenheid over Samenwerking in scenario 2

Ook in dit scenario geeft geen enkele school aan dat zij onvoldoende partners hebben. Wel noemen twee scholen dat zij problemen ervaren met één van hun partners en ervaren drie scholen te weinig regie in hun samenwerkingen:

> *"Meestal tevreden over het inhoudelijke aanbod van lessen. Niet altijd tevreden over afspraken (worden niet altijd nagekomen, bv. Het vroegtijdig bespreken van een lessencyclus), het is soms niet duidelijk waar de verantwoordelijkheden liggen voor bepaalde regelzaken. De cultuuraanbieder reageert soms opportunistisch over wat zij als mogelijkheden zien: overziet niet wat er geregeld moet worden op school/hoeveel tijd dit kost." (50, P24).*

Van de scholen in scenario 2 geven er 27 aan dat ze hun samenwerking willen ontwikkelen. Dit maakt 51% uit van het totaal. De andere 26 scholen (49%) geven aan niet te willen ontwikkelen. Dertien van deze 26 scholen (50%) willen niet ontwikkelen omdat de ontwikkeling van hun samenwerkingen al is geborgd. Van de scholen die zich wel willen ontwikkelen weten vijf scholen (19%) nog niet hoe ze dit willen doen. Net als in scenario 3 en 4, wil de meerderheid hun samenwerkingen ontwikkelen met de hulp van een externe partij. Deze groep bestaat uit zeventien scholen (63%). Verer wil één school (4%) zich ontwikkelen door het team te scholen en willen drie scholen (11%) zich ontwikkelen door in overleg te gaan met het team.

Verder geven twee scholen aan dat ze de relatie met een bestaande partner willen verbeteren en benoemen 24 scholen dat ze op zoek gaan naar een nieuwe partner:

"Kunstenaar volgend schooljaar in de school halen en samen met haar een doorgaande lijn voor beeldende vorming ontwikkelen." (155, P24)

"Kunstenschool door met hen afspraken te maken over de uitvoering/ontwikkeling van ons beleid." (125, P24)

In dit scenario hebben twaalf scholen een vraag aan K&C op het gebied van hun samenwerkingen op het gebied van cultuuronderwijs.

8.2.4 Scholen die geen of hoogstens incidenteel samenwerken met partners (scenario 1)

Er is dit jaar slechts één school die aangeeft hoogstens incidenteel samen te werken met partners. Dit is minder dan 1% van het totaal deelnemende scholen. In 2020 waren dit zeven scholen wat 4% uitmaakte van het totaal. Omdat er slechts één school zich in dit scenario bevind, zullen er geen verdere vergelijkende analyses worden gemaakt over de scholen in dit scenario. Wel wordt deze school meegenomen in de onderstaande resultaten.

8.2.5 Vergelijking 2020 en 2022 modellen

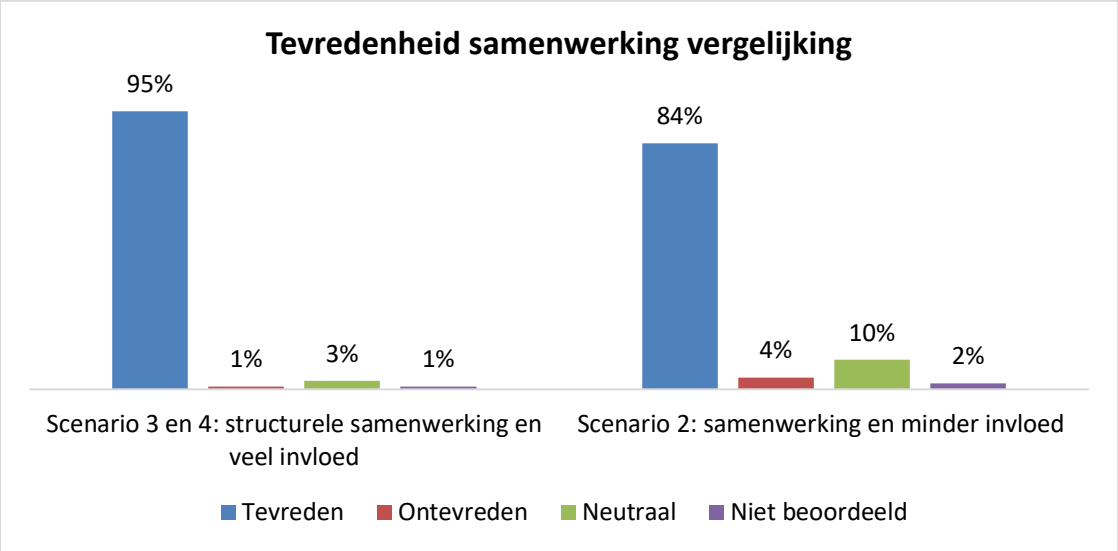

Figuur 93: Procentuele verdeling vergelijking tevredenheid Samenwerking

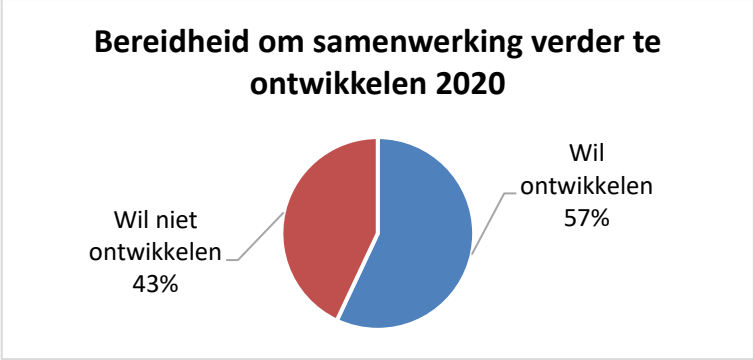

Figuur 94: Bereidheid om visie te ontwikkelen 2020

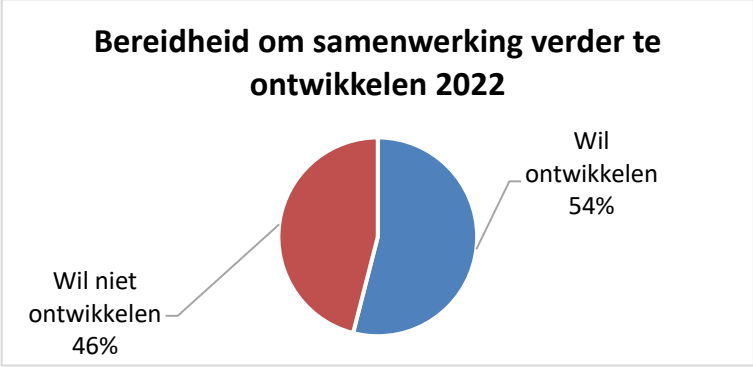

Figuur 95: Bereidheid om visie te ontwikkelen 2022

8.3 Resultaten: Samenwerking

Voor het onderdeel 'Samenwerking' waren er dit jaar acht scholen (4%) die een onjuist scenario hebben aangevinkt. Deze scholen gaven meestal duidelijk aan een samenwerking met meerdere culturele partners te hebben, maar plaatsten zichzelf toch in scenario 1. Deze scholen zijn niet meegenomen in de bovenstaande en onderstaande resultaten. In 2020 plaatsen 36 scholen (19%) zich in een foutief scenario. Dit percentage is dus significant afgenomen.

8.3.1 Provinciale resultaten Samenwerking

Figuur 96 en 97 geven de verdeling van de scholen per scenario weer. Hier is te zien dat in 2020 de meeste scholen zich in scenario 2 bevonden (61%) en dat dit jaar de meeste scholen zich in scenario 3 bevinden (82%). Figuur 98 geeft een vergelijking de verdeling van de scholen per scenario weer van beide jaren. Hier is af te lezen dat het aantal scholen in de scenario's 1 en 2 is afgenomen (respectievelijk met drie procentpunt en dertig procentpunt), terwijl het aantal scholen in scenario 3 en 4 is toegenomen (respectievelijk met zestien procentpunt en zeventien procentpunt). Over het

algemeen betekent dit dat de Groningse scholen binnen het onderdeel ‘Samenwerking’ erop vooruit zijn gegaan in vergelijking met 2020.

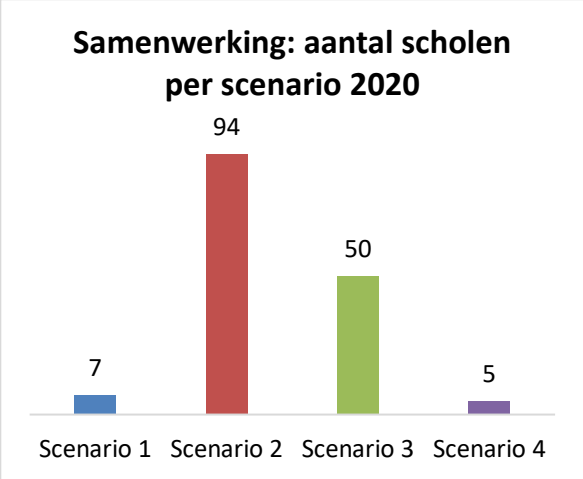

Figuur 96: Aantal scholen per scenario 2020 (N=156).

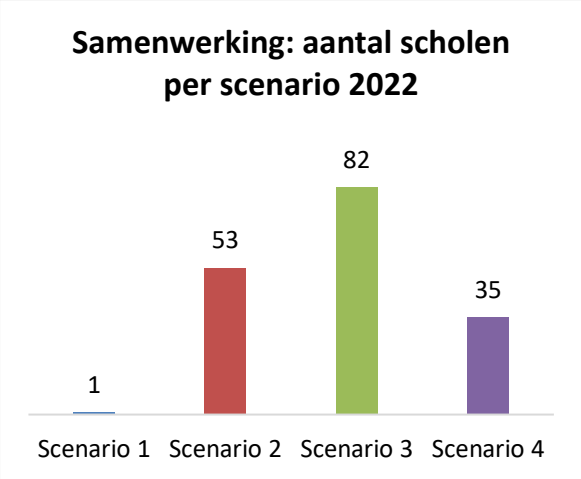

Figuur 97: Aantal scholen per scenario 2022 (N=171).

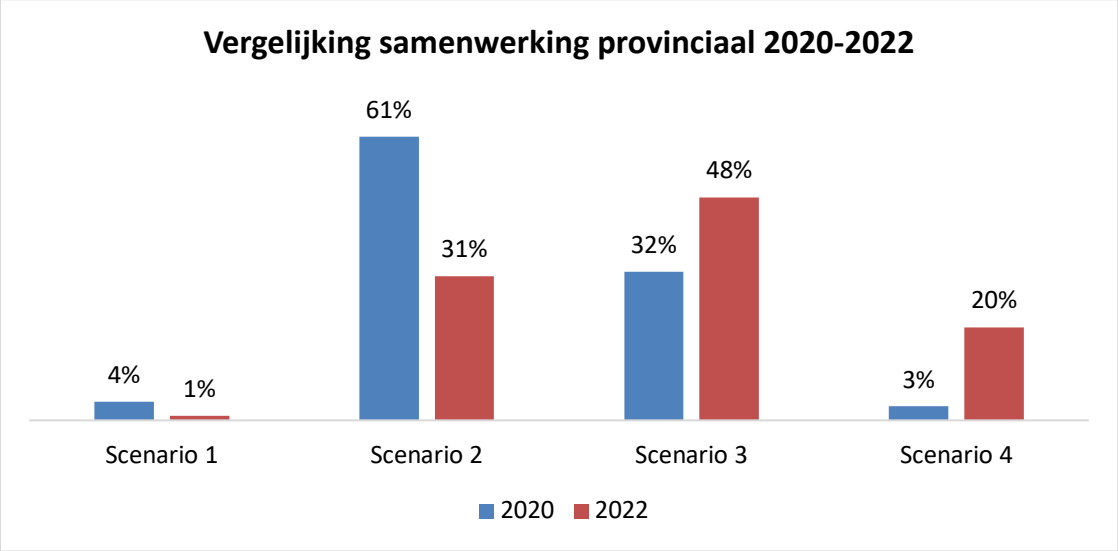

Figuur 98: Vergelijking verschillende scenario’s Samenwerking provinciaal 2020 en 2022

Het gemiddelde scenario van 2022 voor het onderdeel ‘Samenwerking’ is **2.9**. Dit is sterk toegenomen ten opzichte van 2020, toen het gemiddelde scenario 2.3 bedroeg.

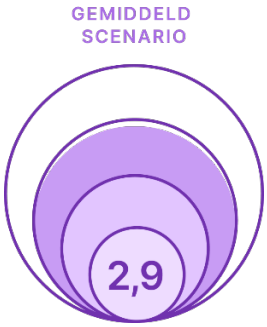

Figuur 99: Gemiddelde Evi score Samenwerking van de provincie Groningen scholen 2022

8.3.2 Gemeentelijke resultaten Samenwerking

In dit paragraaf worden de resultaten per gemeente weergeven op het onderdeel 'Samenwerking.' Tevens wordt er een vergelijking gemaakt tussen de resultaten van 2020 en 2022. Bij de gemeente Eemsdelta wordt er een vergelijking gemaakt met de gecombineerde resultaten van de voormalige gemeenten Appingedam, Delfzijl, en Loppersum. Dit is omdat dit een nieuwe gemeente is die in 2021 is ontstaan uit voormalige gemeenten Appingedam, Delfzijl en Loppersum. Ook zal de gemeente Veendam niet worden meegenomen in dit onderdeel omdat het aantal scholen dat Evi heeft ingevuld voor deze gemeente lager is dan vijf. In de handleiding van Evi wordt dan aangeven de anonimiteit van de scholen niet langer te waarborgen is.

Alle gemeenten hebben dit jaar een hoger gemiddeld scenario gehaald dan in 2020, met Het Hogeland en Pekela als de grootste stijgers.

Eemsdelta: scenario 3 (in 2020: 2.5) (n=15, 0 Evi's zijn ongeschikt. In 2020 n=19)[33]

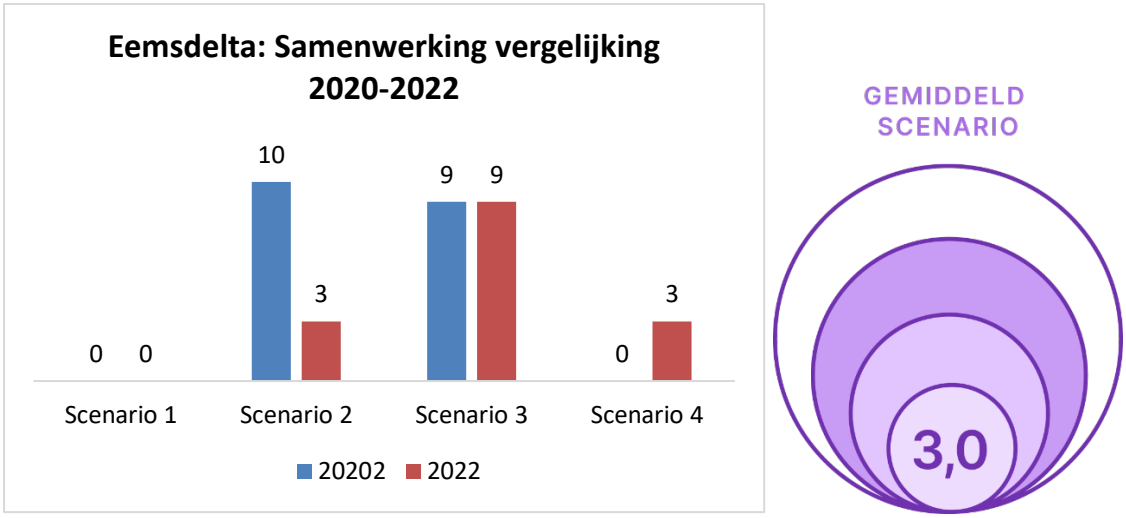

Figuur 100: Verdeling scenario's Samenwerking Eemsdelta 2022 en Appingedam, Delfzijl en Loppersum in 2020

[33] In de gemeente Eemsdelta zijn dit jaar in totaal 15 scholen die meedoen aan de CMK-regeling. In 2020 waren dit er 23. Er zijn dit jaar geen scenario's binnen dit onderdeel onjuist bevonden.

Groningen: scenario 3.1 (in 2020 2.6) (n=35, 0 Evi's zijn ongeschikt. In 2020 n=32)[34]

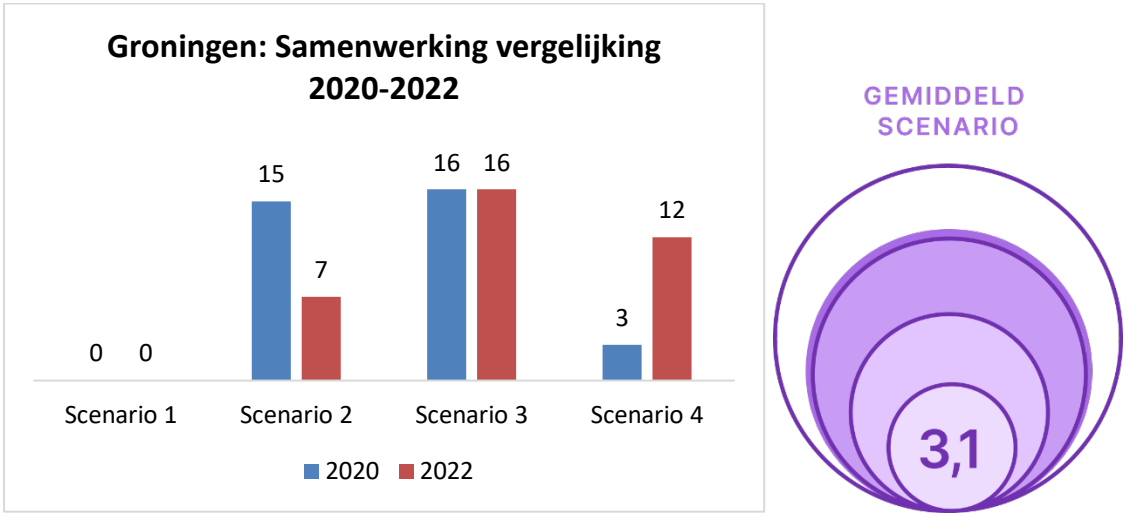

Figuur 101: Verdeling scenario's Samenwerking Groningen 2020-2022

Het Hogeland: scenario 3 (in 2020 2) (n=17, 2 Evi's zijn ongeschikt. In 2020 n=22)[35]

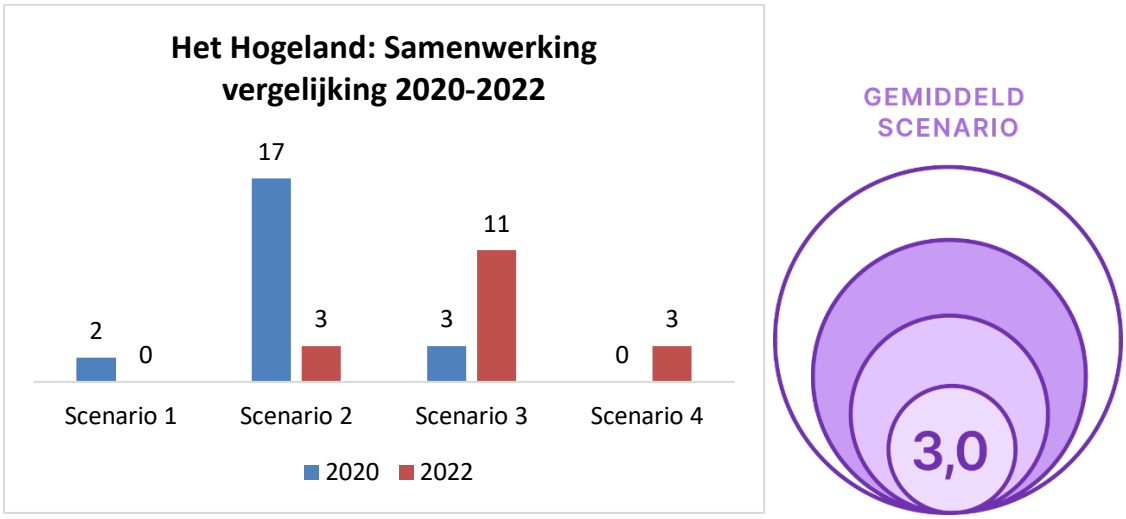

Figuur 102: Verdeling scenario's Samenwerking Het Hogeland 2020-2022

[34] In de gemeente Groningen zijn dit jaar in totaal 35 scholen die meedoen aan de CMK-regeling, in 2020 waren dit er 39. Er zijn dit jaar geen scenario's binnen dit onderdeel onjuist bevonden. Dit kan leiden tot een vertekend beeld in de vergelijking met 2020.

[35] In de gemeente Het Hogeland zijn dit jaar in totaal 19 scholen die meedoen aan de CMK-regeling, in 2020 waren dit er 24. Er zijn dit jaar twee scenario's binnen dit onderdeel onjuist bevonden. Dit kan leiden tot een vertekend beeld in de vergelijking met 2020.

Midden-Groningen: scenario 2.5 (in 2020 2.2) (n=17, 0 Evi's zijn ongeschikt. In 2020 n=20)[36]

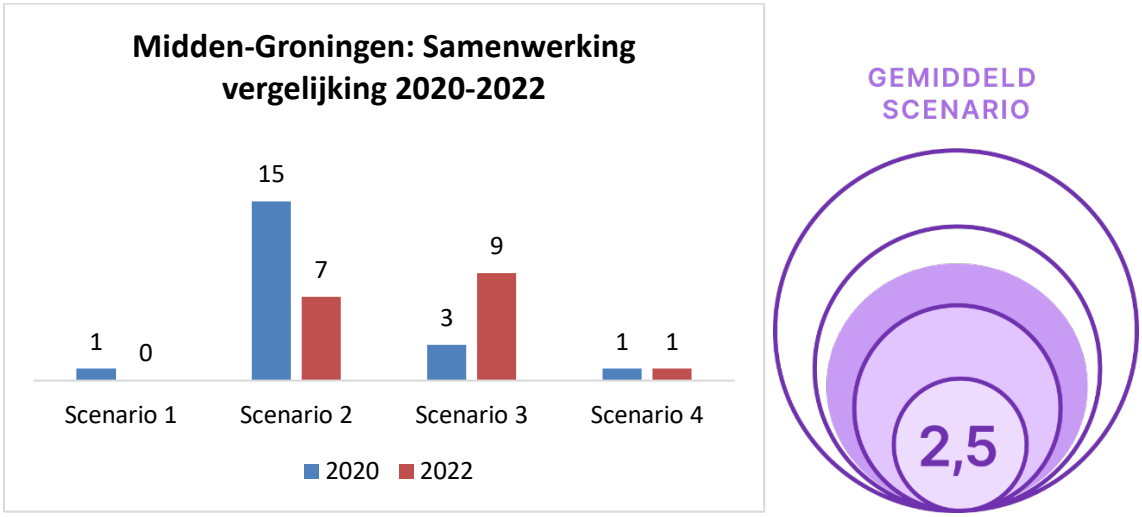

Figuur 103: Verdeling scenario's Samenwerking Midden-Groningen 2020-2022

Oldambt: scenario 2.5 (in 2020 2.4) (n=16, 1 Evi is ongeschikt. In 2020 n=8)[37]

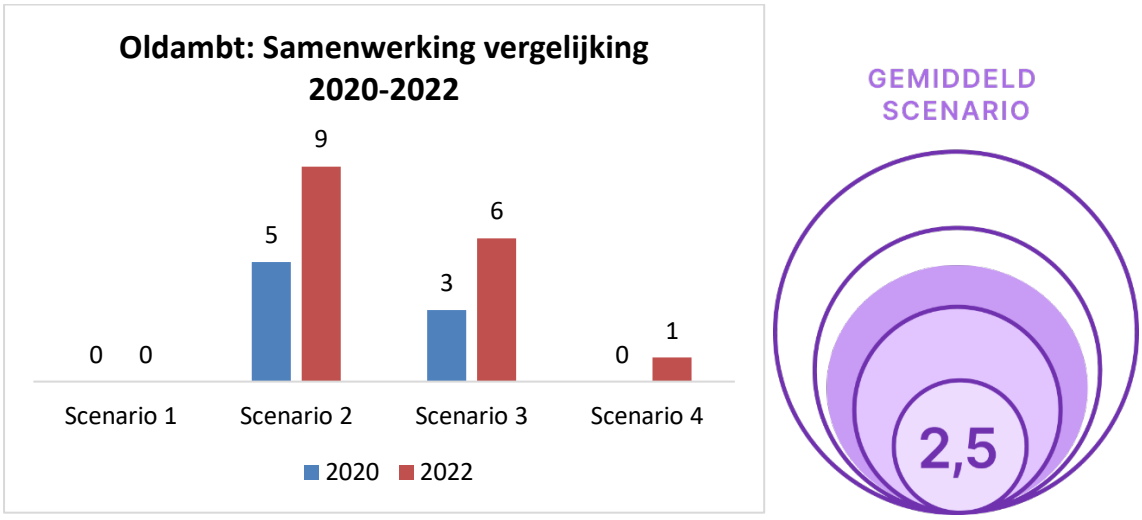

Figuur 104: Verdeling scenario's Samenwerking Oldambt 2020-2022

[36] In de gemeente Midden-Groningen zijn dit jaar in totaal 17 scholen die meedoen aan de CMK-regeling, in 2020 waren dit er 26. Er zijn dit jaar geen scenario's binnen dit onderdeel onjuist bevonden. Dit kan leiden tot een vertekend beeld in de vergelijking met 2020.

[37] In de gemeente Oldambt zijn dit jaar in totaal 17 scholen die meedoen aan de CMK-regeling, in 2020 waren dit er 19. Er is dit jaar één scenario binnen dit onderdeel onjuist bevonden. Dit kan leiden tot een vertekend beeld in de vergelijking met 2020.

Pekela: scenario 3 (in 2020 1.8) (n=4, 1 Evi is ongeschikt. In 2020 n=4)[38]

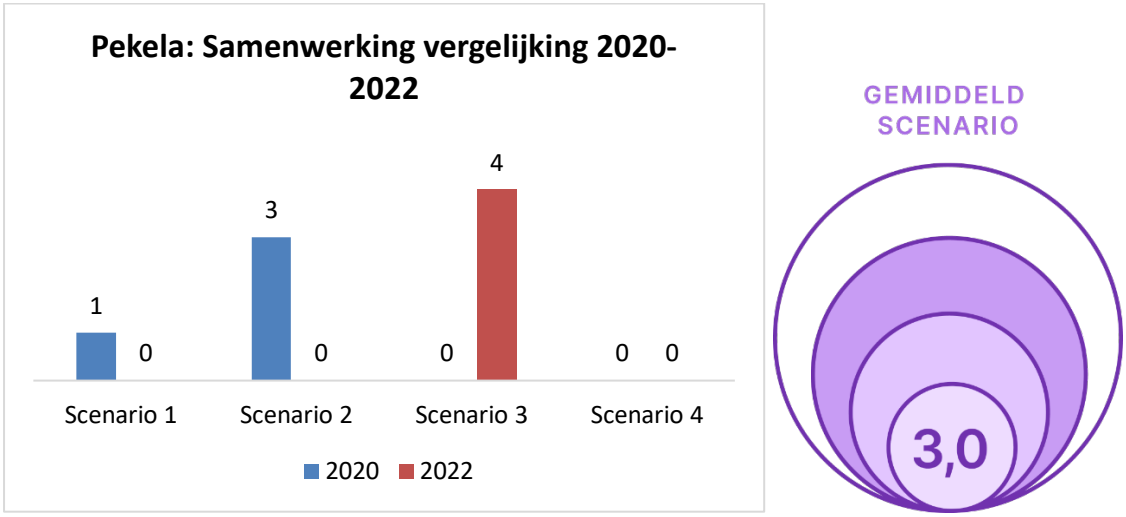

Figuur 105: Verdeling scenario's Samenwerking Pekela 2020-2022

Stadskanaal: scenario 2.7 (in 2020 2.1) (n=14, 4 Evi's zijn ongeschikt. In 2020 n=8)[39]

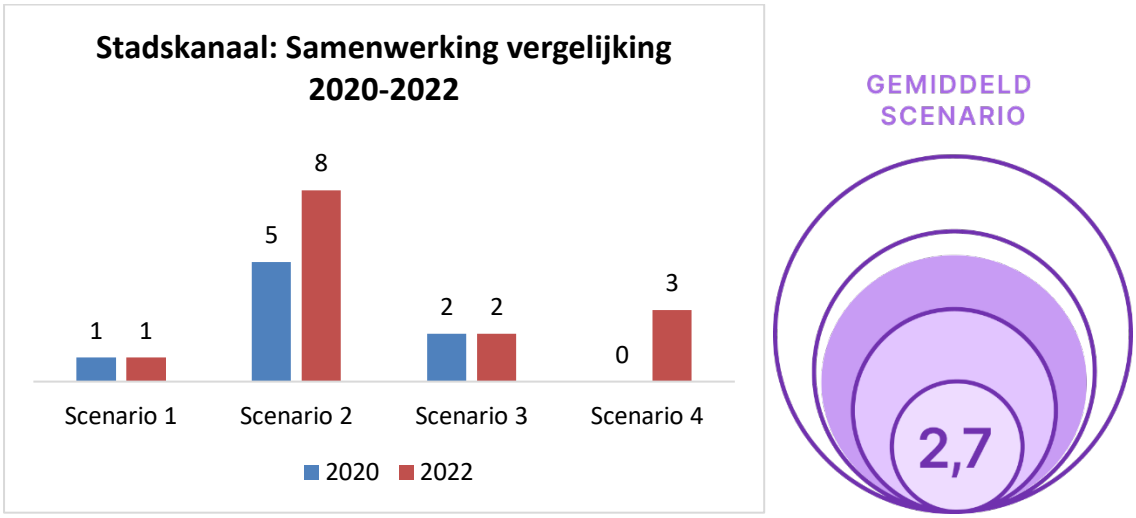

Figuur 106: Verdeling scenario's Samenwerking Stadskanaal 2020-2022

[38] In de gemeente Pekela zijn dit jaar in totaal 5 scholen die meedoen aan de CMK-regeling, in 2020 waren dit er 4. Er is dit jaar één scenario binnen dit onderdeel onjuist bevonden. Dit kan leiden tot een vertekend beeld in de vergelijking met 2020.

[39] In de gemeente Stadskanaal zijn dit jaar in totaal 18 scholen die meedoen aan de CMK-regeling, in 2020 waren dit er 10. Er is zijn jaar vier scenario's binnen dit onderdeel onjuist bevonden. Dit kan leiden tot een vertekend beeld in de vergelijking met 2020.

Westerkwartier: scenario 2.9 (in 2020 2.4) (n=33, 0 Evi's zijn ongeschikt. In 2020 n=27)[40]

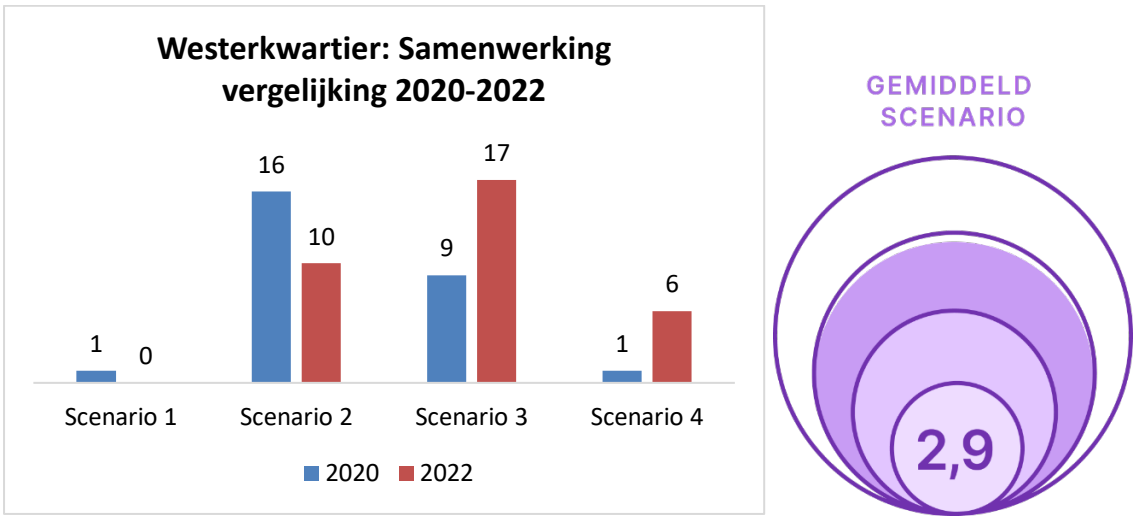

Figuur 107: Verdeling scenario's Samenwerking Westerkwartier 2020-2022

Westerwolde: scenario 2.9 (in 2020 2.5) (n=16, 0 Evi's zijn ongeschikt. In 2020 n=11)[41]

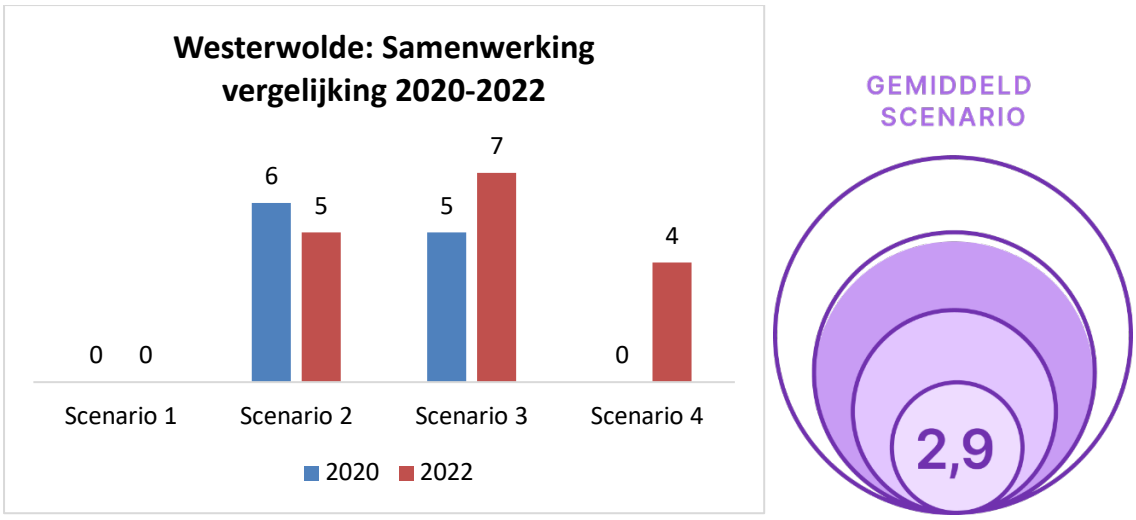

Figuur 108: Verdeling scenario's Samenwerking Westerwolde 2020-2022

[40] In de gemeente Westerkwartier zijn dit jaar in totaal 33 scholen die meedoen aan de CMK-regeling, in 2020 waren dit er 32. Er zijn dit jaar geen scenario's binnen dit onderdeel onjuist bevonden. Dit kan leiden tot een vertekend beeld in de vergelijking met 2020.

[41] In de gemeente Westerwolde zijn dit jaar in totaal 16 scholen die meedoen aan de CMK-regeling, in 2020 waren dit er 12. Er zijn dit jaar geen scenario's binnen dit onderdeel onjuist bevonden. Dit kan leiden tot een vertekend beeld in de vergelijking met 2020.

8.4 Knelpunten Samenwerking

In dit deelhoofdstuk zullen de knelpunten die in het onderdeel 'Samenwerking' naar voren zijn gekomen worden besproken. Dit houdt in dat er een beeld wordt geschetst van waar de scholen precies tegenaan lopen in het samenwerkingsproces. Dit jaar zijn er voor dit onderdeel 42 knelpunten gecodeerd, wat er aanzienlijk minder zijn dan de 100 knelpunten in 2020. In totaal zijn er voor dit onderdeel twaalf verschillende knelpunten gecodeerd. Binnen deze knelpunten wordt onderscheid gemaakt tussen specifieke en aspecifieke knelpunten. De specifieke knelpunten kunnen door het K&C worden beïnvloed. De knelpunten die specifiek van toepassing zijn op het cultuuronderwijs van de school zijn met een streep gemarkeerd:

- Coronacrisis;
- Deskundige vertrokken;
- Financieel;
- Geen prioriteit;
- Ligging school;
- Nog niet aan toe;
- Problemen partners;
- Roostering;
- Speciaal onderwijs;
- School sluit/fuseert;
- Te weinig regie;
- Tijdgebrek.

In figuur 109 is te zien hoe vaak deze knelpunten voorkomen in het onderdeel 'Samenwerking.' Zo is te zien dat het knelpunt 'Te weinig regie' het vaakst voorkomt (tien keer). In 2020 was 'Coronavirus voor dit onderdeel het vaakstvoorkomende knelpunt. Het werd toen 27 keer genoemd. Voorbeelden van manieren waarop scholen te weinig regie ervaren zijn als volgt:

> *"Ik zou in de toekomst wel meer zelf regie willen hebben over het aanbod in samenwerking met de partner's gekoppeld aan onze thema's." (163, P24)*

> *"We hebben geprobeerd de regie te nemen in de inhoudelijke keuze van ons muziekonderwijs. Helaas leveren gesprekken met de docent weinig op, omdat deze minder open lijkt te staan voor de doelen die wij nastreven met ons muziekonderwijs." (85, P27)*

Tevens wordt het knelpunt 'Nog niet aan toe' zes keer genoemd:

"Voordat we meer samenwerkingen aan gaan, moeten we echter eerst beter kijken naar onze visie en naar de opbouw van ons cultuurprogramma." (94, P25)

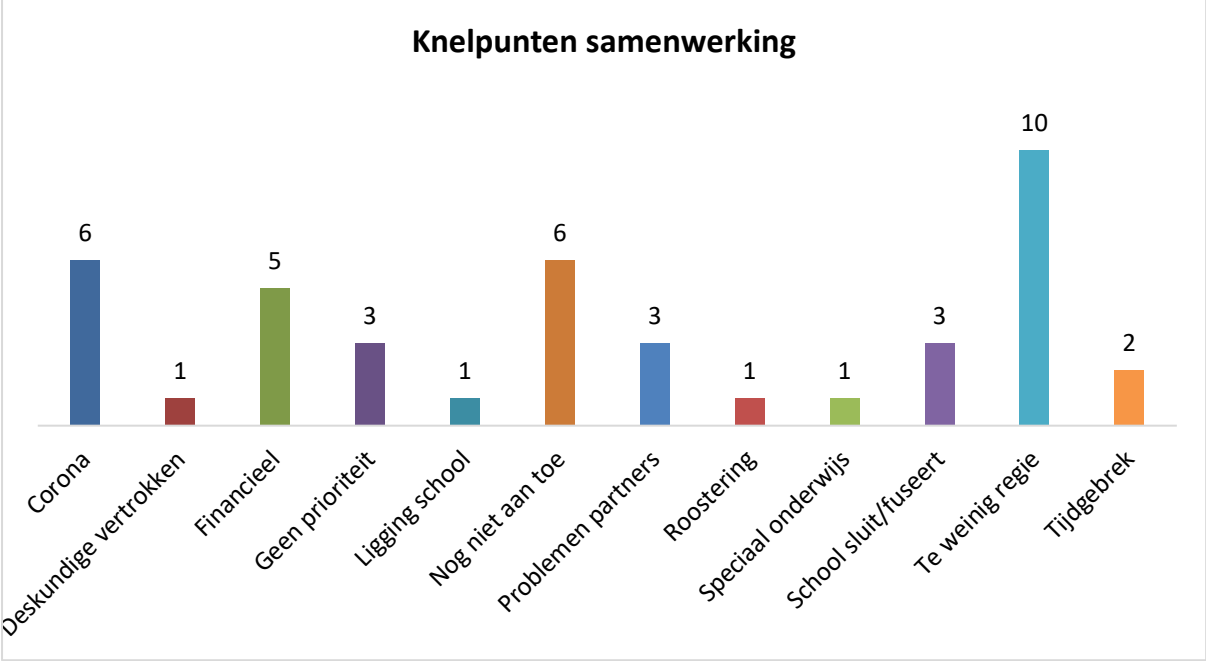

Figuur 109: Knelpunten samenwerkng

8.5 Evaluatie en advies

In dit deelhoofdstuk wordt gekeken hoe de regeling Cultuureducatie met Kwaliteit heeft bijgedragen aan de bevordering van samenwerkingen op het gebied van cultuuronderwijs zoals beschreven in de voorgaande deelhoofdstukken. Daarnaast wordt er een advies gegeven over hoe K&C ondersteuning kan bieden bij bepaalde onderdelen van samenwerkingen. Er zijn twee kernmanieren te onderscheiden waarop K&C heeft bijgedragen aan het versterken en uitbreiden van de samenwerkingen op het gebied van cultuuronderwijs op de scholen:

1. **Een financiële bijdrage beschikbaar stellen met de mogelijkheid om dit uit te geven aan de ontwikkeling van samenwerkingen:** scholen konden de gelden inzetten om personeel te scholen, bijvoorbeeld als ICC-er, om vanuit die deskundigheid makkelijker samenwerkingen te kunnen aangaan. Tevens kan het geld worden ingezet als er een financiële barrière is voor bepaalde samenwerkingen.

2. **Scholen stimuleren om hun samenwerkingen (verder) te ontwikkelen en meer regie te nemen over de samenwerkingen:** door middel van het organiseren van informatiebijeenkomsten benadrukt K&C het belang van samenwerkingen en kunnen scholen elkaar ontmoeten en ervaringen uitwisselen.

De Groningse scholen hebben dit jaar zeer goed gescoord op het onderdeel 'Samenwerking.' Het gemiddelde scenario is 2.9, wat niet alleen 0.6 punten gestegen is ten opzichte van 2020 maar ook het hoogste gemiddelde scenario is van alle onderdelen binnen dit onderzoek. Tevens hebben alle losse gemeenten een hoger gemiddeld scenario behaald dan in 2020. Dit is een zeer goede ontwikkeling.

Tevens zijn er aanzienlijk minder knelpunten knelpunten gecodeerd dan in 2020, dit aantal is gedaald van 100 naar 42. Dit kan ook een aanwijzing zijn van dat scholen zijn gegroeid in hun samenwerkingen op het gebied van cultuuronderwijs. Het knelpunt dat nog wel een aantal keren wordt genoemd, 'te weinig regie,' kan een punt zijn waar K&C extra aandacht aan kan besteden. Aangezien het een beperkte groep scholen is die dit aangeeft is persoonlijke hulp het meest gepast. Dit kan worden gerealiseerd door in gesprekken van contactpersonen met de scholen te noemen dat er advies kan worden gegeven op het nemen van regie in samenwerkingen met partners. Tevens geven bijna alle scholen die noemen de weinig regie te ervaren ook aan dat zij een hulpvraag hebben voor het K&C, dus een deel van dit probleem wordt daarmee automastisch al aangekaard.

Het percentage scholen dat zich wil ontwikkelen is iets gedaald ten opzichte van 2020, van 57% naar 54%. Deze daling is te verklaren uit dat er bijna geen scholen zich meer in scenario 1 bevinden en de stijging van het aantal scholen in scenario 3 en 4: scholen voelen minder behoefte om zich te ontwikkelen omdat zij de huidige samenwerkingen als voldoendend en prettig ervaren. 82% van de scholen geeft aan zich niet te willen ontwikkelen omdat de ontwikkeling van de samenwerkingen al geborgd is.

Ten slotte is er nog een onderdeel van de vragenlijst dat kan worden verbeterd. In de huidige vragenlijst wordt scholen gevraagd "Met wie/op welk vlak" ze hun samenwerkingen willen ontwikkelen. Deze open vraag heeft als bedoelde uitkomst dat de onderzoeker kan coderen of ze scholen met een bestaande partner de samenwerking willen ontwikkelen, opzoek willen naar nieuwe partner of dat ze hun regie op een samenwerking willen versterken. Echter is het gedeelte 'op welk vlak' van de vraag verwarrend voor sommige scholen: er is een groot aantal scholen dat als antwoord op deze vraag een bepaalde kunstvorm of meerdere kunstvormen als antwoord geeft. Dit kan te verklaren zijn uit de soortgelijke vraag die wordt gesteld binnen het onderdeel 'Deskundigheid' waar wel onder andere een kunstvorm een geschikt antwoord kan zijn. Deze verwarring kan worden voorkomen door van deze vraag wellicht een gesloten vraag te maken.

9. Vragen/opmerkingen voor Stichting Kunst & Cultuur

In dit onderdeel worden de opmerkingen over Evi en suggesties en vragen aan K&C weergegeven. Deze antwoorden komen voort uit vraag 25 van Evi die de scholen de mogelijkheid geeft om een opmerking over de vragenlijst of K&C te geven. Dit zijn niet alle antwoorden die zijn gegeven door de scholen omdat sommige scholen hulpvraag herhaalden die al bij K&C terecht is gekomen.

"Wij vinden de vragenlijst erg uitgebreid en langdradig en zouden het prettiger vinden om hierover bevraagd te worden door een professional, zodat we dit ook concreet om kunnen zetten in ons handelen." (141, P27)

"Wij zouden een breder idee willen hebben van alle mogelijkheden qua samenwerkingen binnen de provincie. Waar moet je zijn als je een nieuwe samenwerking wil aangaan." (31, P26)

"Het eerste gedeelte gaat uitgebreid over onze visie. Deze is naar mijn weten al ingestuurd met de CMK aanvraag (als bijlage is toen het Cultuurplan toegevoegd). Deze stap voelt als een herhaling van eerder gegeven informatie. EVI is bedoeld als een evaluatie document en dit gedeelte (visievragen) voelt als een herhaling. Tevens mis ik een gedeelte dat specifiek gaat over onze CMK aanvraag: Zijn onze doelen behaald? Hebben we onze plannen kunnen realiseren? Hoe de komende twee jaar verder?" (38, P28)

"In het verleden was er een site waar je alle kunstaanbieders kon vinden die je kon benaderen voor je provincie. Dit werkte heel efficiënt en overzichtelijk. Naar ons weten is deze site nooit teruggekomen, nadat Kunst & Cultuur het heeft overgenomen. Dit zou heel wenselijk zijn." (57, P27)

"We zien nergens het stukje financiële verantwoording terug. In CMK heb je daar best een groot stuk over moeten maken. We missen nog een vraag met betrekking tot het beleidsplan. Wellicht heb je deze aangescherpt, alleen daar kun je nergens iets over kwijt." (57, P27)

"De instellingen en professionals goed zicht hebben/ontwikkelen op de bijzondere doelgroep de we lesgeven. Standaard aanbod is lang niet altijd geschikt voor onze doelgroep (te moeilijk, te talif, te makkelijk, te veel luisteren), waarrdoor de aansluiting niet altijd goed is." (61, P29)

“Het zou leuk zijn eer een kant en klaar programma beschikbaar is die mogelijkheden geeft tot activiteiten in de buurt van onze school.” (73, P28)

“Wat erg fijn zou zijn als er een platform zou zijn waarin cultuurprofessionals en culturele instellingen zichtbaar zijn. Je kan dan gericht gaan zoeken en je jaarthema’s op aansluiten.” (123, P27)
“Het invullen van EVI kost veel tijd. Veel vragen lijken op elkaar.” (123, P27)

“Er wordt op dit moment vooral vraaggestuurd gewerkt, maar het zou ook fijn zijn als er zo nu en dan een aanbod is waaruit gekozen kan worden. Dit kan stimulerend werken om eens buiten de vaste patronen te kijken.” (145, P28)

“Het invullen van de vragenlijst vond ik af en toe best pittig. Ik heb de laatste jaren weinig zicht gehad op wat er precies gebeurde op het gebied van kunst en cultuur (in de groepen). Vanwege Corona was er veel niet mogelijk. Ook de wisseling van de teamleden maakte het lastig.” (145, P28)

“Als nieuwe commissie hebben wij veel vragen en onduidelijkheden en daarom zouden wij een klankbord erg op prijs stellen.” (148, P27)

“suggestie: Evi is te uitgebreid, te wollig en te veel zweverige vragen.” (179, P27)

“Tijens de netwerkbijeenkomsten meer partners en mogelijkheden laten zien m.b.t. Cultuuronderwijs.” (181, P27)

“De open vragen zijn fijn om in te vullen, maar wel veel dubbel, ondanks de verschillende ‘onderdelen.’ De stellingen om in te vullen zijn wat te vaag omschreven om goed antwoord te geven.” (181, P27)

10. Consistentie visie en uitvoering

In dit deelhoofdstuk wordt de consistentie van het cultuuronderwijs bellicht. Per onderdeel kent de Evi-vragenlijst een tiental stellingen waar de scholen op aangeven of zij zich in deze stelling, op dit onderdeel, herkennen of niet, op een schaal van 1 tot 5. Op deze manier wordt dus zichtbaar welke stellingen de scholen belangrijk vinden en met welke stellingen de scholen consistent werken of juist niet. Hierin wordt altijd gekeken naar de consistentie tussen aan de ene kant de visie en aan de andere kant de overige onderdelen, ofwel de uitvoering: komt een bepaalde stelling voor in de visie (of juist niet) en wordt deze consistent uitgevoerd in de overige onderdelen, zoals in deskundigheid, programma en/of samenwerking? Met andere woorden: in hoeverre sluit het cultuuronderwijs aan bij de visie van de school?

De stellingen die de scholen beoordelen zijn de volgende:

- Leerlingen ontwikkelen ambachtelijke vaardigheden in uiteenlopende media (materialen, ICT-middelen, voorwerpen, instrumenten, gesproken en geschreven taal, het (eigen) lichaam)
- Leerlingen zo veel mogelijk verschillende vormen van kunst en cultuur laten maken en meemaken.
- Leerlingen ontwikkelen hun creatief en innovatief vermogen
- Leerlingen leren zich uiten door artistieke expressie en presentatie
- Er zijn verbindingen met andere vakken, leergebieden, overkoepelende vaardigheden en thema's
- Leerlingen voelen zich verbonden met hun eigen omgeving en achtergrond
- Leerlingen leren betekenis geven aan en reflecteren op zichzelf en de wereld
- Leerlingen zijn zelfsturend en werken vanuit hun eigen vraag en interesse
- Versterken van brede ontwikkeling zoals taal- en sociaal-emotionele ontwikkeling
- Leerlingen ontwikkelen een onderzoekende en open houding

10.1 Samenvatting

In het algemeen wordt er het meest gewerkt met de stellingen 'Breed ontwikkelen' en 'Betekenis geven.' Er wordt het minste gewerkt met de stelling 'Zelfsturend werken.'

De meeste scholen werken consistent met alle stellingen in zowel hun visie als in de uitvoering. Een uitzondering hierop is de stelling 'Zelfsturend werken,' die bij 115 scholen in zowel de visie als in de uitvoering consistent wordt doorgevoerd. Deze stelling komt 58 keer zowel niet in de visie als in de uitvoering voor.

Binnen het onderdeel samenwerking wordt er het minst consistent gewerkt met stellingen die wel aanwezig zijn in de visie. Het zijn echter slechts negen scholen bij wie dit voorkomt. Voor de stelling “Brede ontwikkeling” is er binnen geen van de verschillende onderdelen een afwijking gevonden.

10.2 Beoordeling stellingen

10.2.1 Beoordeling stellingen Visie

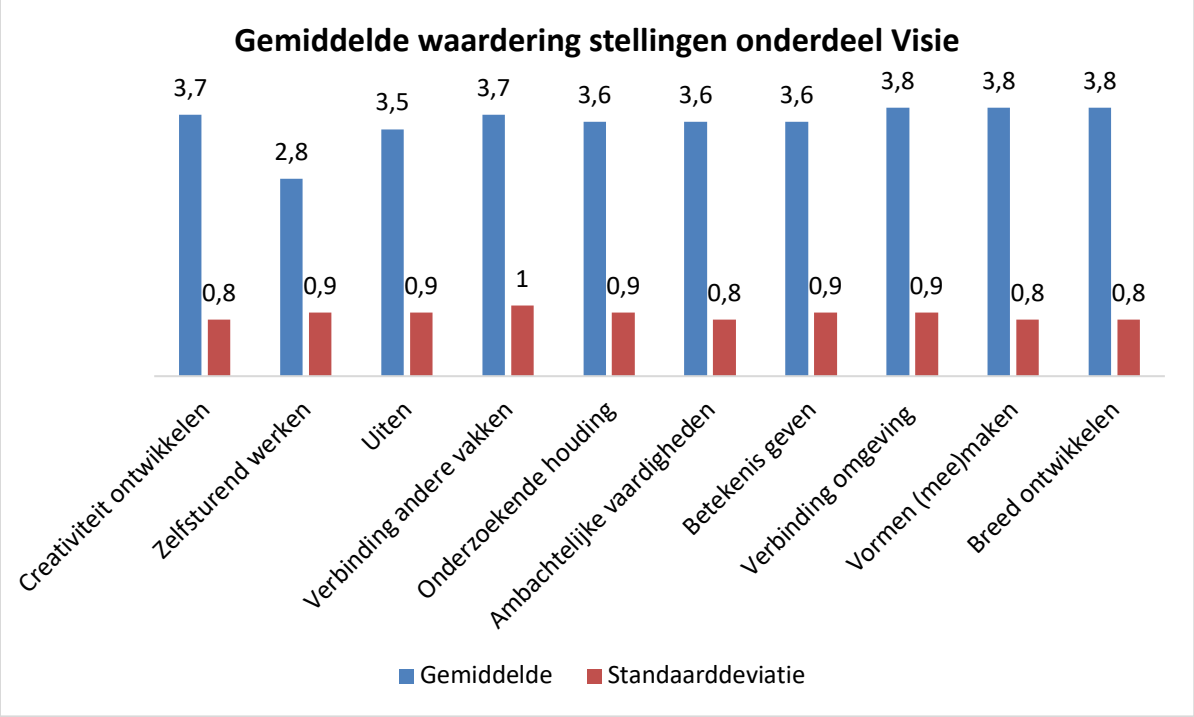

Figuur 110: Gemiddelde waardering stellingen onderdeel Visie

Figuur 110 geeft weer wat de scholen gemiddeld hebben ingevuld op de stellingen op een schaal van een tot vijf en de standaarddeviatie voor het onderdeel ‘Visie.’ Hier is af te lezen dat de stellingen ‘verbinding omgeving,’ ‘vormen (mee)maken), en ‘breed ontwikkelen’ het hoogst worden beoordeeld. Ook valt op dat de gemiddelde scores op alle stellingen erg dicht bij elkaar liggen. De laagst beoordeelde stelling is ‘zelfsturend werken’ met een gemiddelde van 2,8. Dit betekent dat leerlingen zelfsturend laten werken binnen cultuuronderwijs relatief gezien minder aan bod komt binnen de visies van de scholen. De standaarddeviaties, die de mate aangeven waarin de scores onderling van elkaar verschillen, liggen tevens dicht bij elkaar. Hier zijn dus geen opvallende verschillen te vinden.

10.2.2 Beoordeling stellingen Deskundigheid

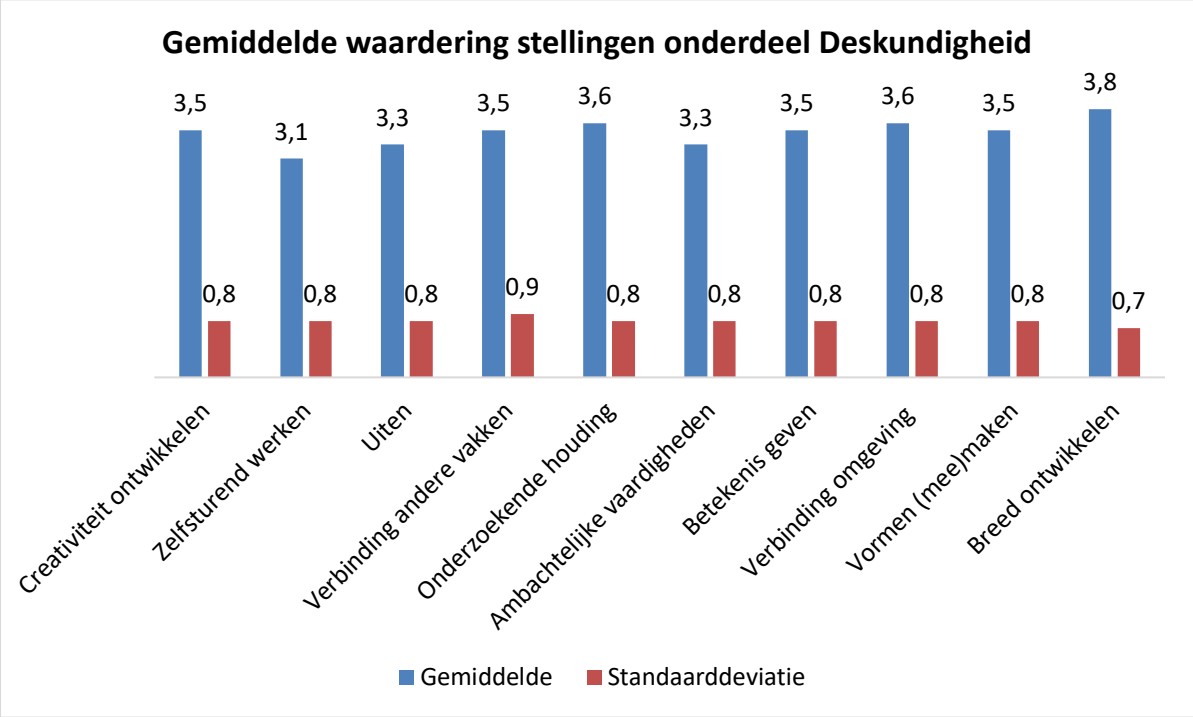

Figuur 111: Gemiddelde waardering stellingen onderdeel Deskundigheid

Figuur 111 geeft weer wat de scholen gemiddeld hebben ingevuld op de stellingen op een schaal van een tot vijf en de standaarddeviatie voor het onderdeel 'Deskundigheid.' Hier is te zien dat 'Breed ontwikkelen' het hoogst wordt beoordeeld, maar het verschil met de stellingen 'Verbinding omgeving' en 'Onderzoekende houding' is erg klein. Over het algemeen liggen de gemiddelde beoordelingen van deze stellingen voor dit onderdeel erg dicht bij elkaar. Ook bij dit onderdeel wordt de stelling 'Zelfsturend werken' het laagst beoordeeld. Dit betekent dat leerlingen zelfsturend laten werken binnen cultuuronderwijs relatief gezien minder aan bod komt bij het inzetten van de aanwezige deskundigheid. De standaarddeviaties, die de mate aangeven waarin de scores onderling van elkaar verschillen, liggen tevens dicht bij elkaar. Hier zijn dus geen opvallende verschillen te vinden.

10.2.3 Beoordeling stellingen Programma

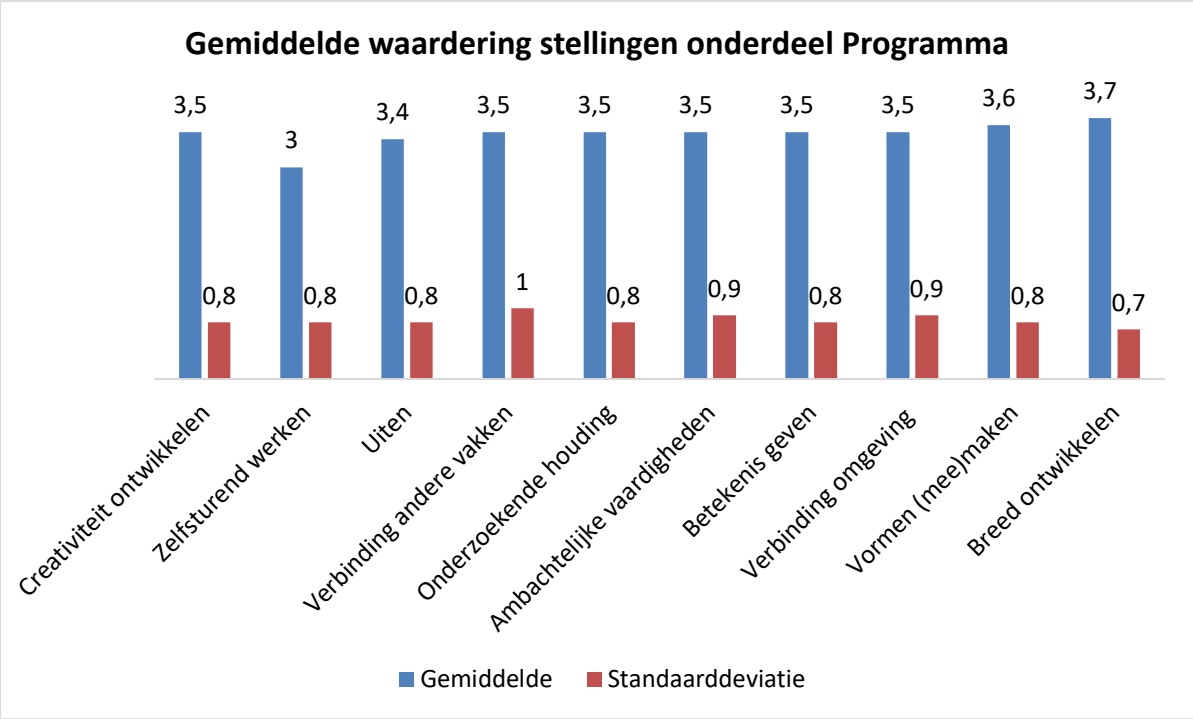

Figuur 112: Gemiddelde waardering stellingen onderdeel Programma

Figuur 112 geeft weer wat de scholen gemiddeld hebben ingevuld op de stellingen op een schaal van een tot vijf en de standaarddeviatie voor het onderdeel 'Programma.' Ook voor dit onderdeel wordt de stelling 'Breed ontwikkelen' het hoogst beoordeeld, wat betekent dat de aanwezige deskundigheid binnen de scholen het meeste wordt ingezet om de brede ontwikkeling van de leerlingen te versterken. Ook bij dit onderdeel wordt de stelling 'Zelfsturend werken' het laagst beoordeeld. Dit betekent dat leerlingen zelfsturend laten werken binnen cultuuronderwijs relatief gezien minder aan bod komt bij het opstellen van een programma voor cultuuronderwijs. De standaarddeviaties, die de mate aangeeft waarin de scores onderling van elkaar verschillen, liggen tevens dicht bij elkaar. Hier zijn dus geen opvallende verschillen te vinden.

10.2.4 Beoordeling stellingen Samenwerking

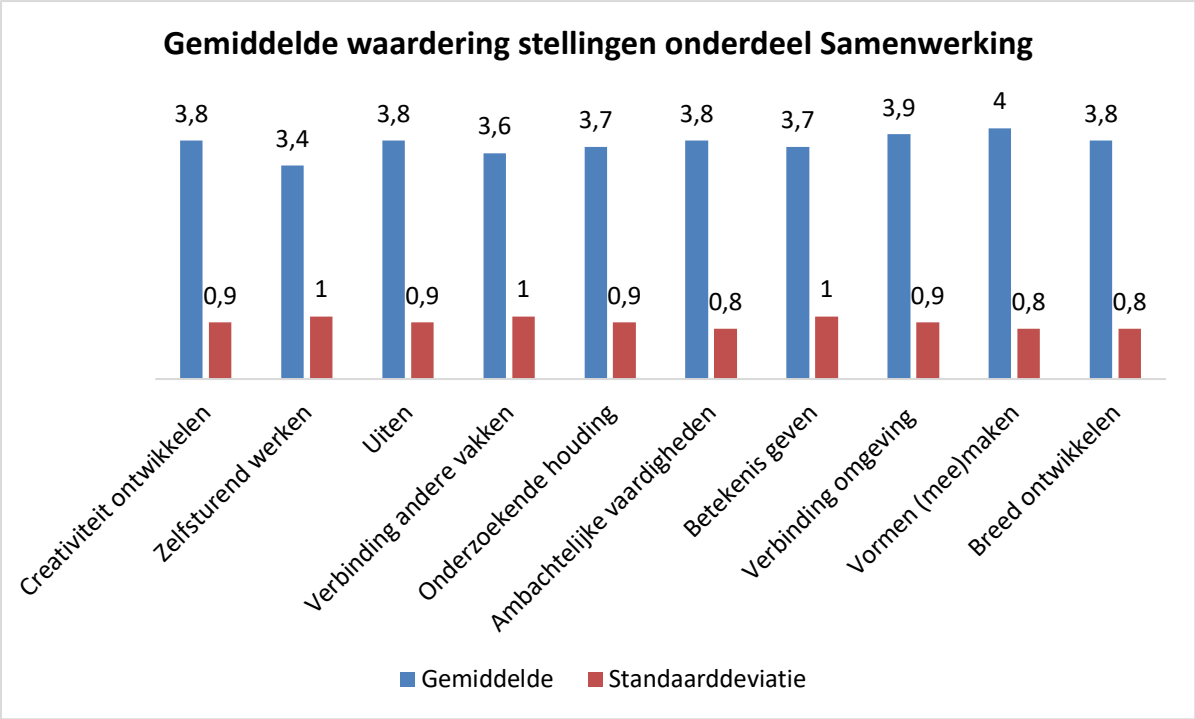

Figuur 113: Gemiddelde waardering stellingen onderdeel Samenwerking

Figuur 113 geeft weer wat de scholen gemiddeld hebben ingevuld op de stellingen op een schaal van een tot vijf en de standaarddeviatie voor het onderdeel ‘Samenwerking.’ Hier is te zien dat alle stellingen gemiddeld het hoogst worden beoordeeld binnen dit onderdeel vergeleken met de andere onderdelen. Binnen dit onderdeel worden de stellingen ‘Vormen (mee)maken’ en ‘Verbinding omgeving’ het hoogst beoordeeld. Dit betekent dat de inhoudelijke samenwerkingen van de scholen op het gebied van cultuuronderwijs vaak als doel hebben om leerlingen zo veel mogelijk verschillende vormen van kunst en cultuur te laten (mee)maken en om leerlingen zich verbonden te laten voelen met hun eigen omgeving en achtergrond. Ook bij dit onderdeel wordt de stelling ‘Zelfsturend werken’ het laagst beoordeeld, maar ook deze stelling wordt in vergelijking met de andere onderdelen binnen ‘Samenwerking’ beter beoordeeld. De standaarddeviaties, die de mate aangeeft waarin de scores onderling van elkaar verschillen, liggen tevens dicht bij elkaar. Hier zijn dus geen opvallende verschillen te vinden

10.2.5 Beoordeling stellingen gemiddelden totaal

Figuur 114 geeft de totale gemiddeldes van de stellingen weer. Hier is te zien dat er in het algemeen het meest wordt gewerkt met de stellingen ‘Breed ontwikkelen’ en ‘Betekenis geven.’ Tevens laat de grafiek zien dat er in het algemeen het minste wordt gewerkt met de stelling ‘Zelfsturend werken.’

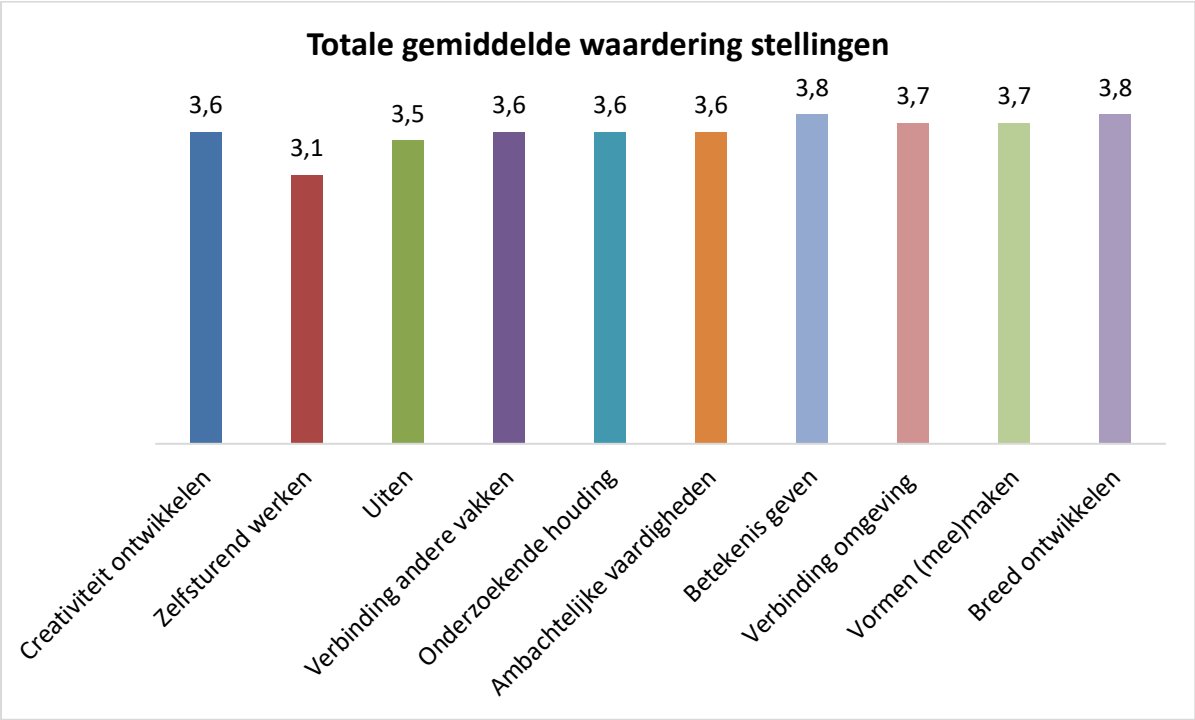

Figuur 114: Gemiddelde waardering stellingen totaal

10.3 Consistentie visie en uitvoering stellingen

10.3.1 Categorie 1: Aanwezig in visie en consistent in uitvoering

Figuur 115 geeft weer welke stellingen bij de scholen zowel aanwezig zijn in de visie als consistent zijn in de uitvoering. Hier valt op dat bijna alle scholen (95%) “Creativiteit ontwikkelen” zowel in de visie als in de uitvoering laten doorklinken. Echter komt de stelling “Zelfsturend werken” minder vaak in zowel de visie als de uitvoering voor. Dit is in lijn met de bovenstaande analyse die laat zien dat dit ook in de losse onderdelen de minst hoog beoordeelde stelling is.

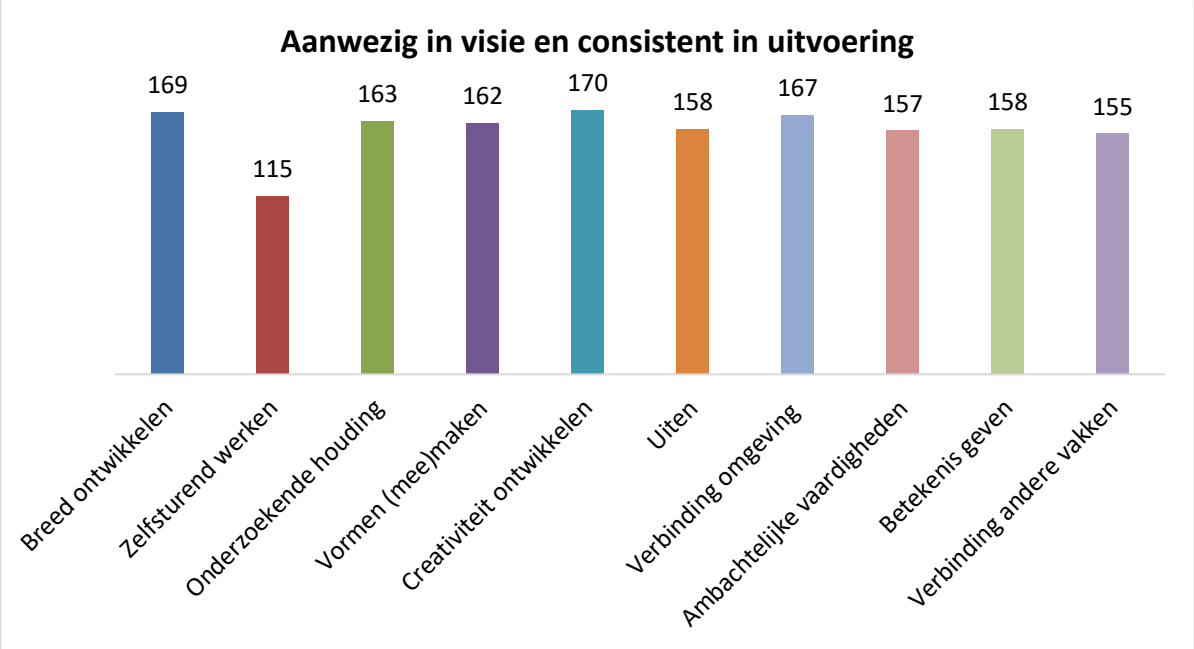

Figuur 115: Verdeling stellingen Categorie 1: Aanwezig in visie en consistent in uitvoering

10.3.2 Categorie 2: Aanwezig in visie maar minder consistent in uitvoering

Figuur 116 geeft weer welke stellingen binnen de visie's van de scholen aanwezig zijn, maar niet consistent worden uitgevoerd. Bij de stellingen "Ambachtelijke vaardigheden" en "Vormen (mee)maken" komt dit het vaakst voor.

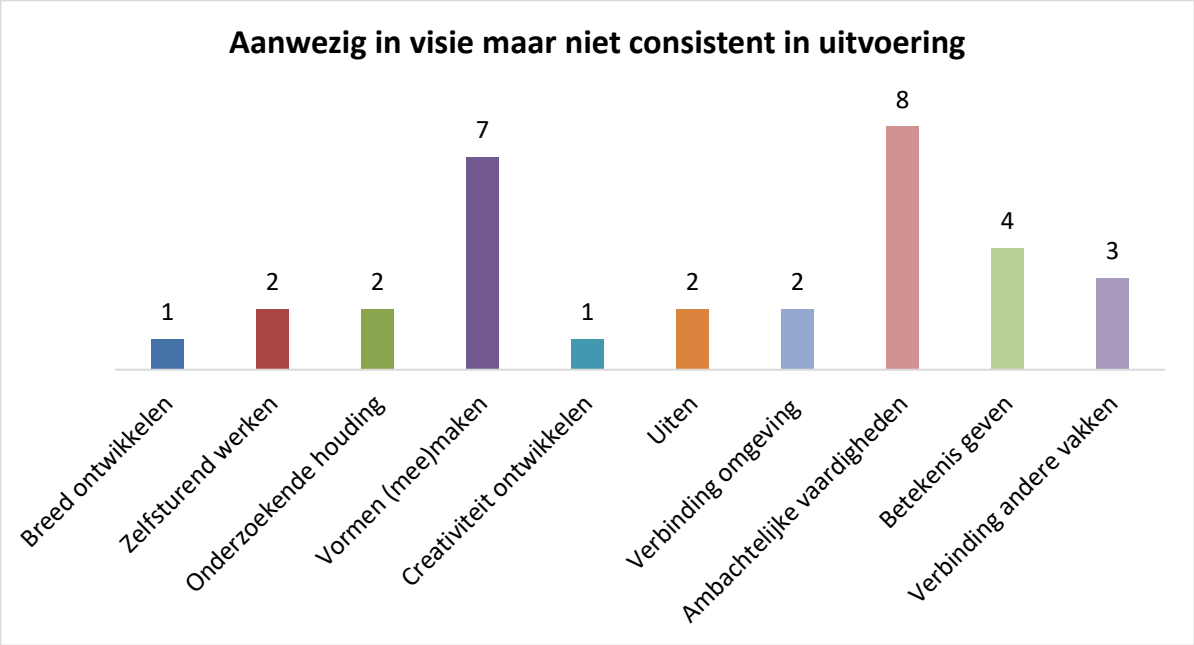

Figuur 116: Verdeling stellingen Categorie 2: Aanwezig in visie maar niet consistent in uitvoering

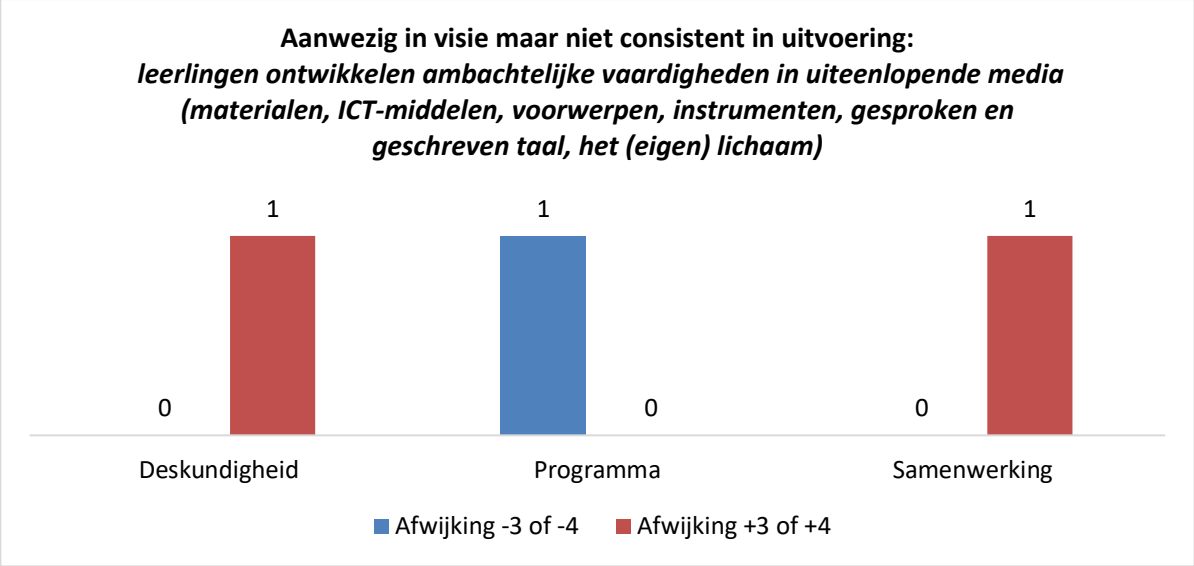

Figuur 117: Aanwezig in visie maar niet consistent in uitvoering: ambachtelijke vaardigheden

Figuur 117 geeft weer dat voor de stelling “Ambachtelijke vaardigheden” er één school is die deze stelling beter heeft verwerkt in hun deskundigheid maar deze nog niet in haar visie heeft verwerkt. Tevens geeft de figuur weer dat er ook één chool is die aanzienlijk meer aandacht voor deze stelling heeft in hun programma, maar deze niet heeft verwerkt in de uitvoering. Tevens is er één school die deze stelling goed heeft verwerkt in haar samenwerkingen maar nog niet heeft vastgelegd in de visie.

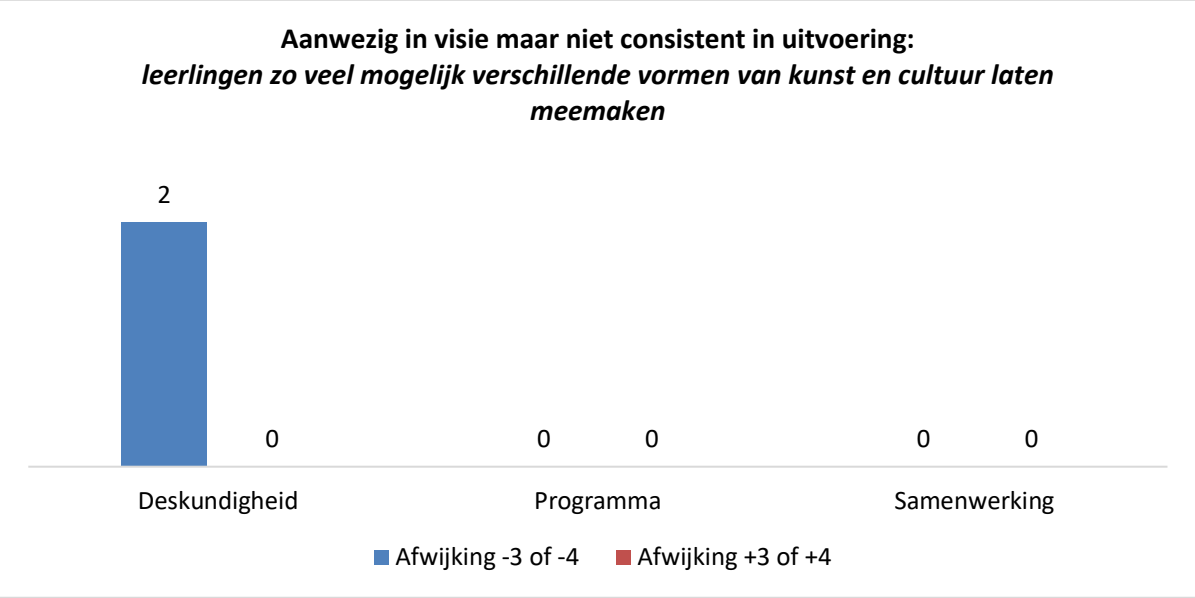

Figuur 118: Aanwezig in visie maar niet consistent in uitvoering:

Figuur 118 geeft weer dat er twee scholen zijn die de stelling “Vormen (mee)maken” goed hebben verwerkt in de visie, maar dat deze nog mist in de uitvoering binnen het onderdeel deskundigheid.

Figuur 119 geeft weer dat er ook een school is die de stelling “Creatief ontwikkelen” goed heeft verwerkt in de visie maar dat de uitvoering hiervan nog niet voldoende is binnen haar samenwerkingen.

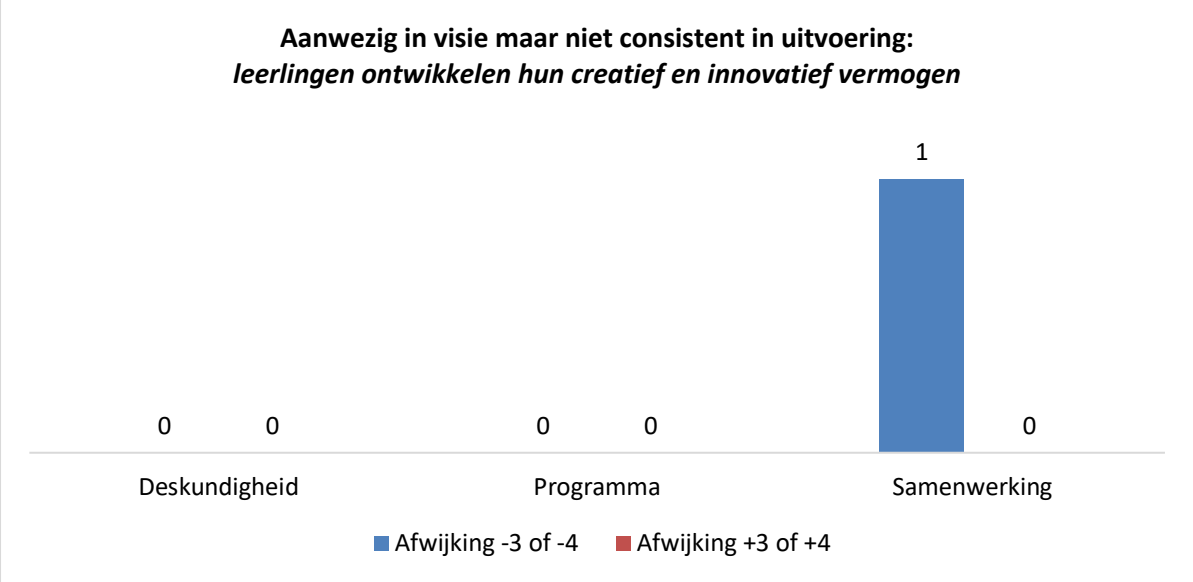

Figuur 119: Aanwezig in visie maar niet consistent in uitvoering: creativiteit ontwikkelen

Figuur 120 geeft weer dat er een school is die de stelling “Uiten” duidelijk heeft opgenomen in haar visie, maar dat de uitvoering hiervan nog niet voldoende is te zien binnen het onderdeel samenwerking.

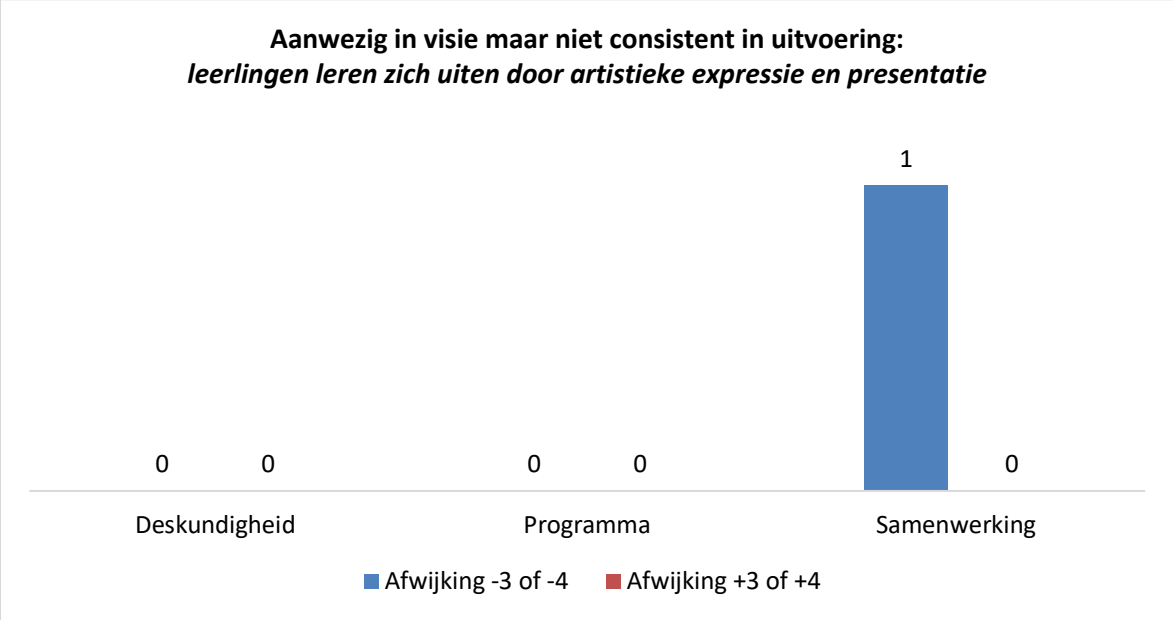

Figuur 120: Aanwezig in visie maar niet consistent in uitvoering: uiten

Figuur 121 laat zien dat er een school is die aanzienlijk meer aandacht heeft voor de stelling “Verbinding andere vakken” in haar visie dan zij uitvoert in het onderdeel samenwerking.

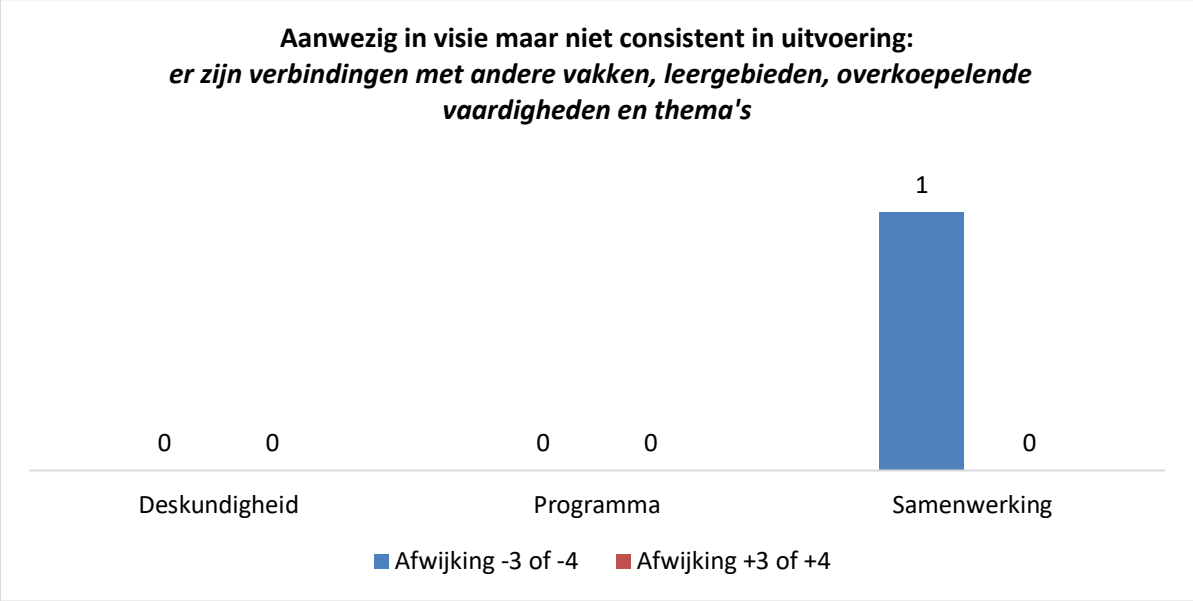

Figuur 121: Aanwezig in visie maar niet consistent in uitvoering: verbinding andere vakken

Figuur 122 laat zien dat er tevens twee scholen zijn die de stelling “Verbinding omgeving” meer laten doorklinken in hun visie dan in de uitwerking dan zij uitvoeren in het onderdeel samenwerking.

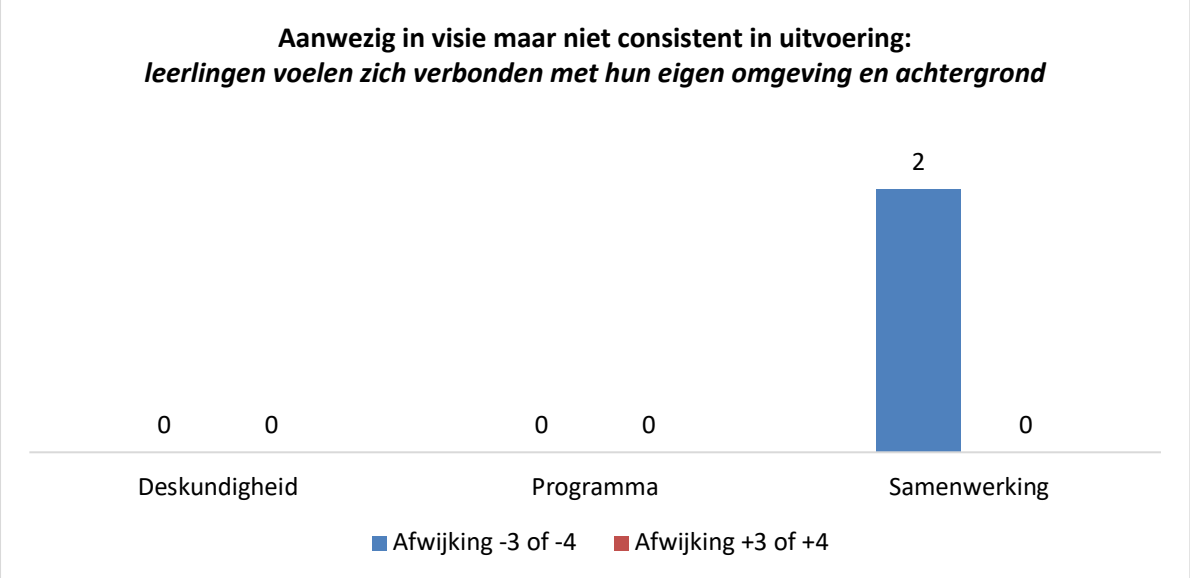

Figuur 122: Aanwezig in visie maar niet consistent in uitvoering: verbinding omgeving

Figuur 123 laat zien dat voor de stelling “Betekenis geven” er een school is die deze goed heeft vastgelegd in haar visie, maar niet in de uitvoering van haar programma. Ook zijn er twee scholen die

de stelling goed hebben vastgelegd in hun visie, maar niet uitvoeren binnen het onderdeel samenwerking.

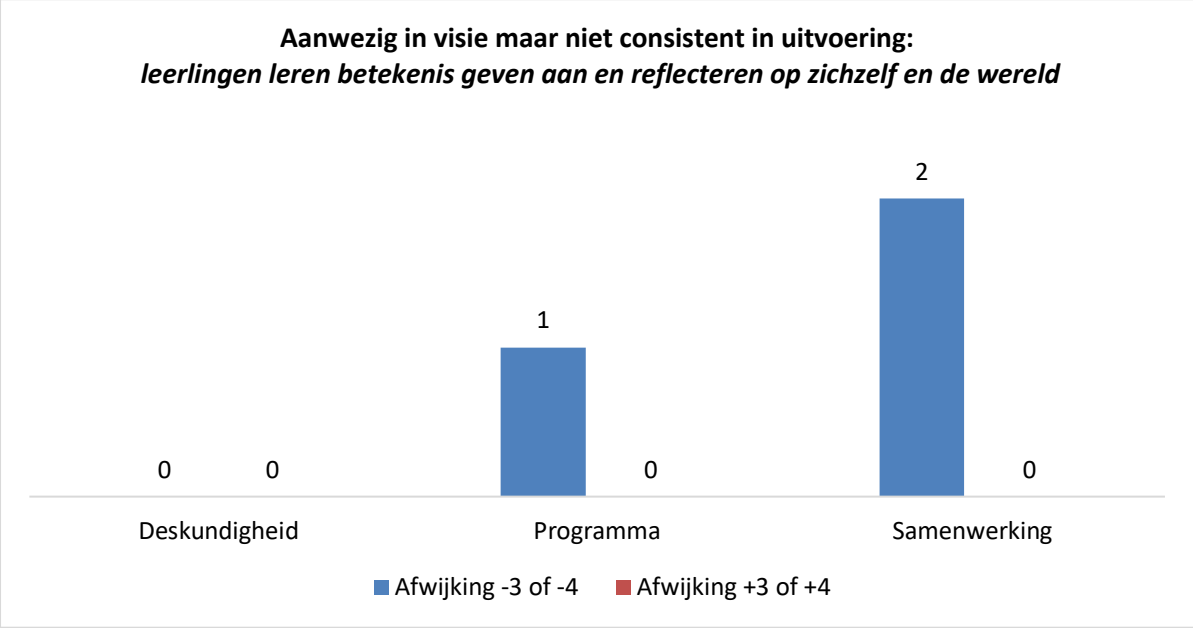

Figuur 123: Aanwezig in visie maar niet consistent in uitvoering: betekenis geven

Figuur 124 laat zien dat dat er een school is die binnen het onderdeel samenwerking de stelling "Zelfsturend werken" goed heeft verwerkt in haar visie maar dat deze nog mist in de uitvoering.

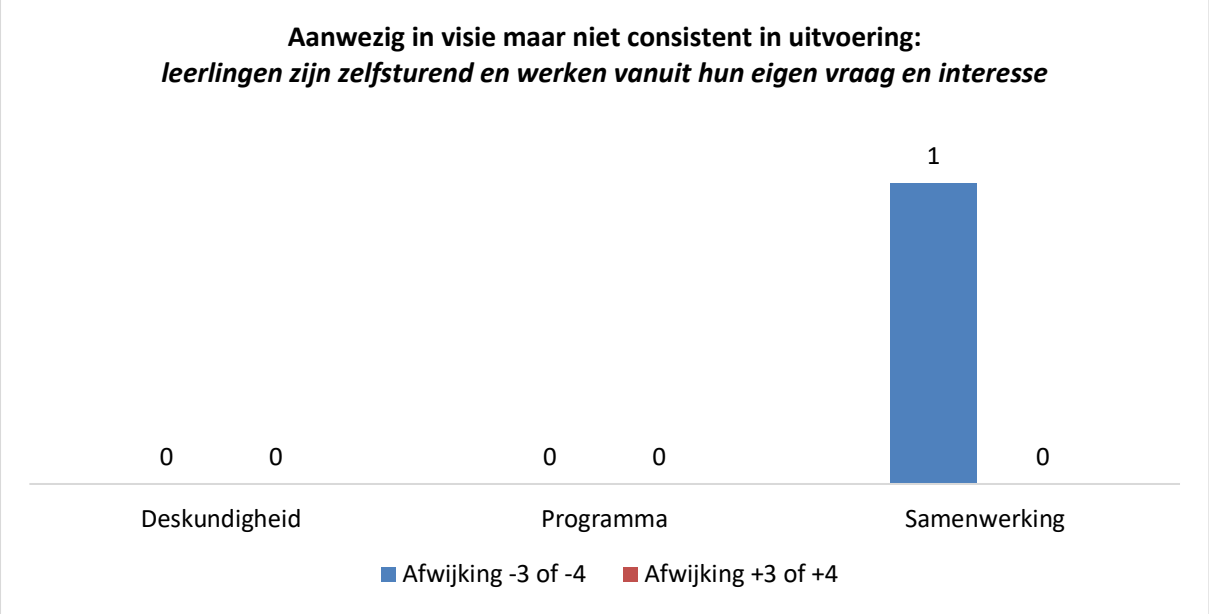

Figuur 124: Aanwezig in visie maar niet consistent in uitvoering: zelfsturend werken

Ten slotte laat figuur 125 zien dat er een school is die de stelling “Onderzoekende houding” binnen haar programma goed uitvoert, maar dat deze nog moet worden opgenomen in de visie. Tevens is er een school die deze stelling in het onderdeel samenwerking wel goed heeft opgenomen in de visie, maar dat deze nog mist in de uitvoering.

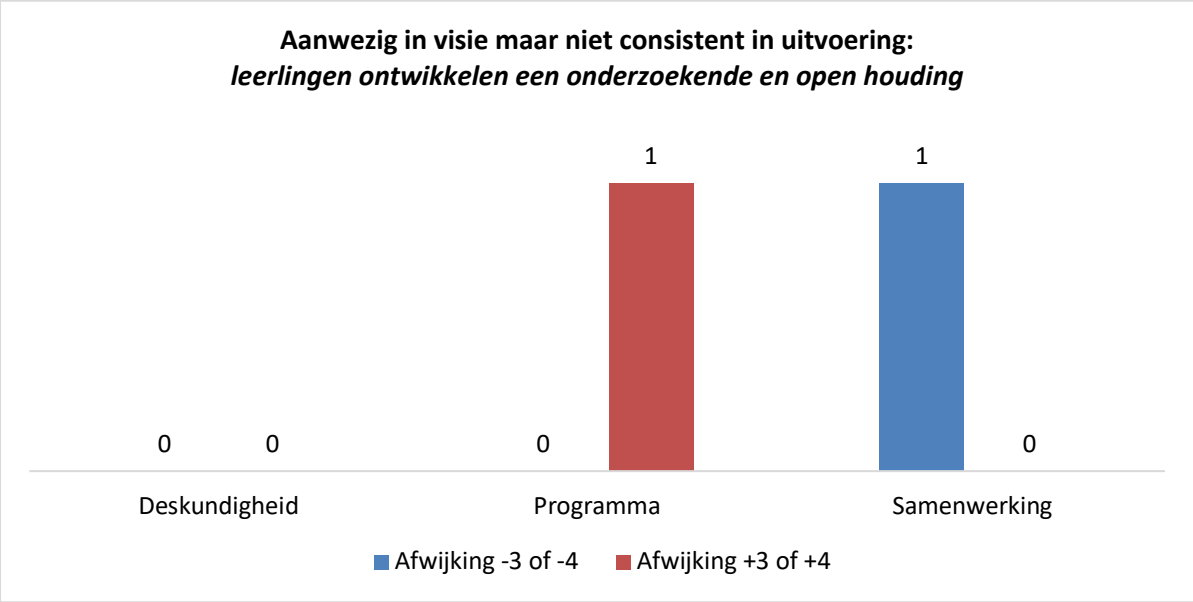

Figuur 125: Aanwezig in visie maar niet consistent in uitvoering: onderzoekende houding

10.3.3 Categorie 3: Afwezig in visie maar aanwezig in uitvoering

Figuur 126 geeft weer welke stellingen niet voorkomen binnen de visie’s van de scholen maar die wel consistent worden uitgevoerd. Dit komt drie keer voor bij de stelling “Ambachtelijke vaardigheden”

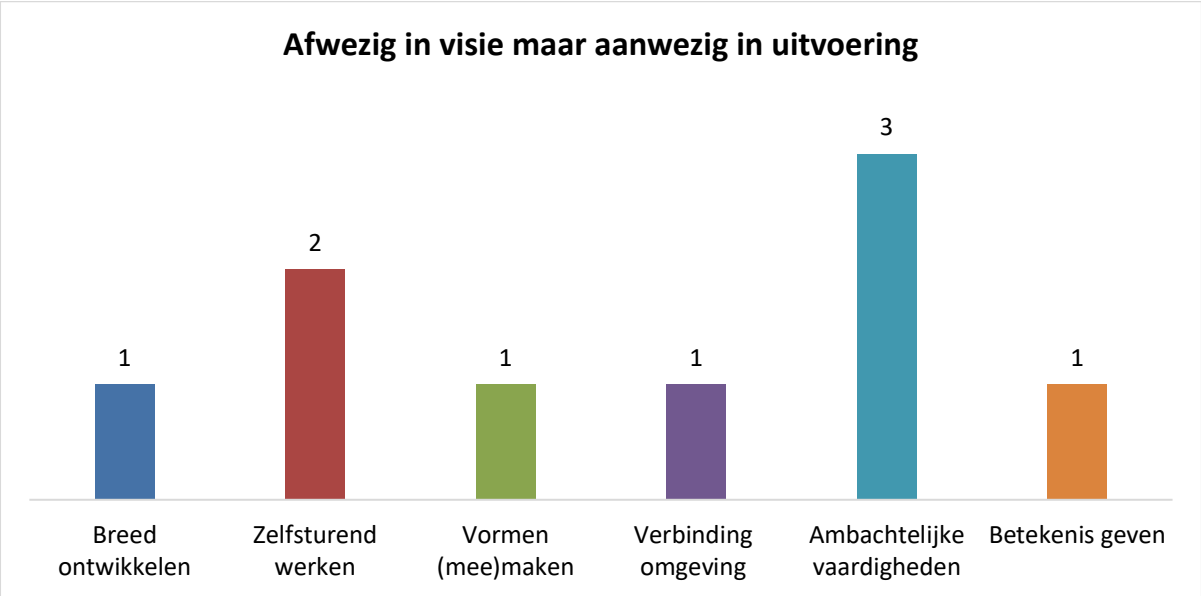

Figuur 126: Verdeling stellingen Categorie 3: Afwezig in visie maar aanwezig in uitvoering

10.3.4 Categorie 4: Afwezig in zowel visie als uitvoering

Figuur 127 geeft weer welke stellingen in zowel de visie als de uitvoering niet voorkomen. Bij de stelling “Zelfsturend werken” komt dit 58 keer voor. Dit is relatief vaak ten opzichte van de andere stellingen. Ook bij “Verbinding andere vakken” komt dit 21 keer voor en bij “Uiten” negentien keer.

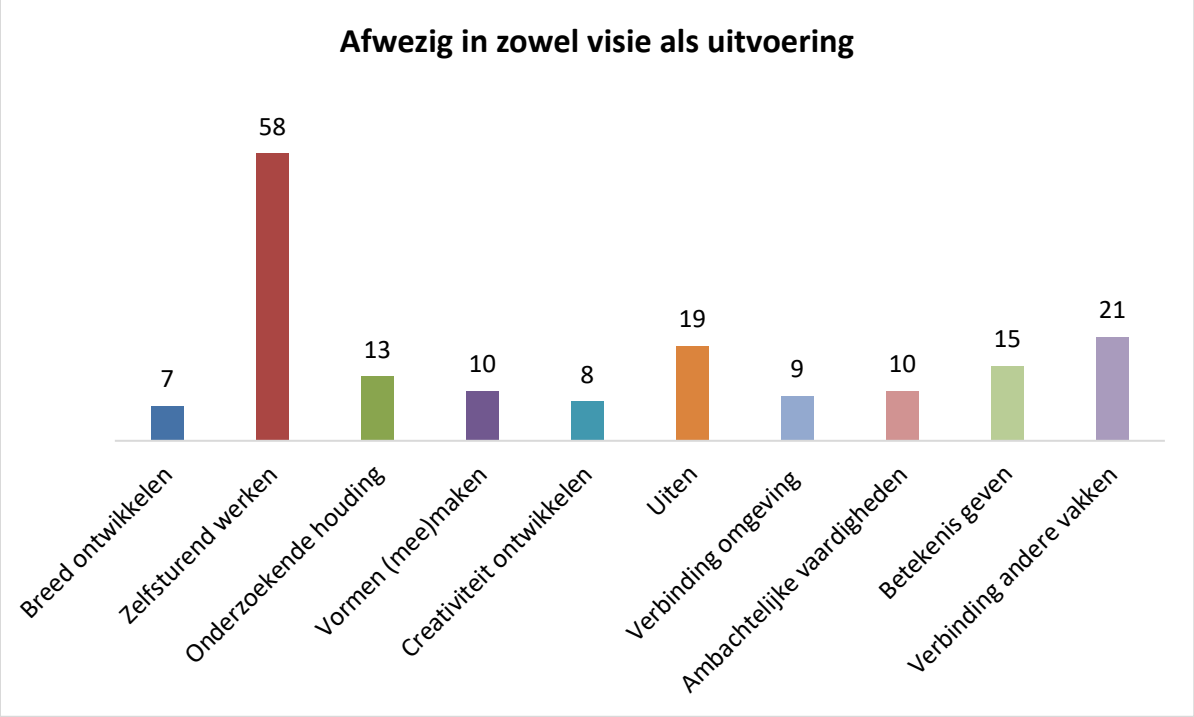

Figuur 127: Verdeling stellingen Categorie 4: Afwezig in zowel visie als uitvoering

10.3.5 Vergelijking

Dit hoofdstuk laat zien hoe vaak de stellingen uit de Evi vragenlijst voorkomen en hoe consistent ze worden uitgevoerd. Binnen de verschillende onderdelen valt op dat alle stellingen een hoge gemiddelde waardering hebben. Deze hoge waarderingen komen niet altijd overeen met de gemiddelde scenario’s van de scholen. Dit kan te verklaren zijn uit dat de scholen zichzelf sneller overschatten bij het waarderen van de stellingen dan bij de open vragen. Ook geven een aantal scholen aan dat ze de stellingen moeilijk vonden te begrijpen en dat ze het telkens opnieuw waarderen van de stellen als herhalend ervaarden. Dit laatste kan leiden op het minder actief waarderen van de stellingen: een aantal scholen leek elke stelling dezelfde waardering te geven zonder er bij elk onderdeel opnieuw kritisch over na te denken.

Voor bijna alle stellingen geldt dat het grootste deel van de scholen ze zowel in de visie als in de uitvoering door laat klinken. Een uitzondering hierop is de stelling “Zelfsturend werken, ” die 57 keer zowel niet in de visie als in de uitvoering terugkomt. Een verklaring hiervoor kan zijn dat de

scholen zich eerst willen focussen op vormgeven van hun eigen programma met de deskundigheid die zij in huis hebben voordat zij de ruimte hebben om de leerlingen zelfsturend te laten werken. Dit is echter speculatie, omdat er geen open vragen binnen Evi zijn waar scholen de ruimte krijgen om de waarderingen van de stellingen toe te lichten.

Omdat er maar een relatief klein aantal scholen was die stellingen wel in de visie maar niet in de uitvoering liet doorklinken, is de losstaande analyse van de verschillende stellingen binnen de verschillende onderdelen in deze categorie enigszins overbodig. Echter is het dit jaar voor het eerst dat dit onderdeel wordt meegenomen in het rapport en kan het zijn dat er in een volgend rapport meer scholen zich binnen deze categorie bevinden.

11. Conclusies

In de conclusies staat de centrale vraag van dit onderzoek centraal:

"In hoeverre zijn de doelen van Cultuureducatie met Kwaliteit in het afgelopen jaar behaald?"

In de voorgaande hoofdstukken, 'Visie,' 'Deskundigheid,' 'Programma' en 'Samenwerking' is per onderdeel gekeken wat de ontwikkelingen van dit jaar zijn. Deze vergelijking wordt weergegeven op provinciaal en gemeentelijk niveau.

11.1 Samenvatting

Het gemiddelde scenario van de Groningse scholen is dit jaar 2.5, wat een stijging is ten opzichte van 2020, toen het gemiddelde scenario 2.3 bedroeg. Binnen de gemiddelde scenario's zijn drie scenario's gestegen in hun gemiddelde: 'Deskundigheid,' 'Programma' en 'Samenwerking.' 'Samenwerking' is hierbij de grootste stijger met een groei van zes decimalen. Het gemiddelde scenario van het onderdeel 'Visie' is gelijk gebleven ten opzichte van 2020. Er valt binnen het onderdeel 'Visie' dus nog meer winst te boeken, aangezien er een hoger gemiddeld scenario was voor dit onderdeel in 2018.

De gemeenten Eemsdelta, Groningen, Veendam en Westerwolde scoren hoger dan het provinciale gemiddelde scenario. Daarnaast scoren de gemeenten Midden-Groningen, Oldambt en Stadskanaal onder het provinciale gemiddelde en behaalden Het Hogeland, Pekela en Westerkwartier hetzelfde gemiddelde scenario.

Zoals te zien in het provinciale gemiddelde scenario, wordt er voornamelijk winst geboekt binnen het onderdeel 'Samenwerking.' Alleen in de gemeente Stadskanaal is er sprake van een kleine daling ten opzichte van 2020 binnen dit onderdeel en in de gemeente Westerwolde is het gemiddelde scenario gelijk gebleven. Er zijn echter binnen meerdere gemeenten groei cijfers van 1+, wat laat zien dat de scholen een stuk beter scoren op dit onderdeel dan in 2020.

11.2 Provinciaal

Dit jaar is het gemiddelde scenario van de provincie Groningen scholen 2.5.[42] In 2020 was het gemiddelde scenario 2.3. Dit duidt op een lichte groei. Het gemiddeld bereikte scenario ziet er als volgt uit:

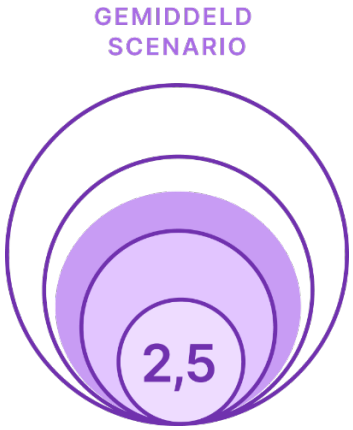

Figuur 128: Gemiddeld scenario van de Drentse scholen 2020.

Dit gemiddelde scenario is ontstaat uit de vier onderdelen die besproken zijn in de voorgaande hoofdstukken:

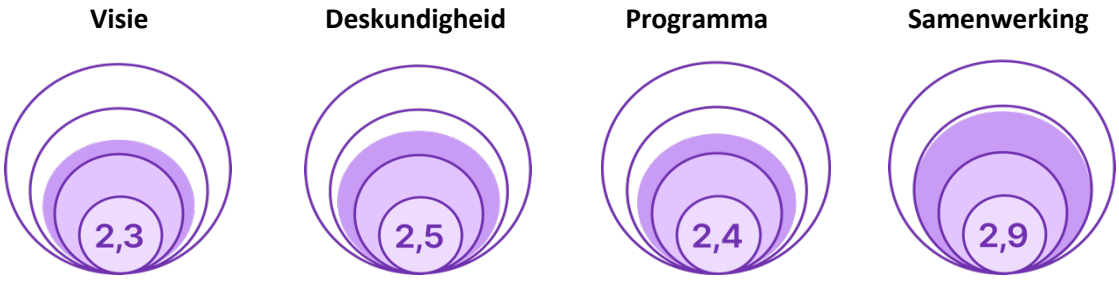

Drie van de vier van de onderdelen kennen dit jaar een vooruitgang van de score. ‘Deskundigheid’ en ‘Programma’ kennen beide een groei van 0.2. Het onderdeel ‘Samenwerking’ is gegroeid met zes decimalen en is daarme de grootste groeier. Het onderdeel ‘Visie’ bevindt zich in hetzelfde scenario als in 2020. De groei is toegenomen ten opzichte van 2020, toen het gemiddelde scenario gelijk was aan het voorgaande rapport. Dit betekent dat dat de scholen weer stappen hebben gemaakt op het gebied van cultuuronderwijs. Deze groei is wellicht deels te verklaren uit het opnieuw vormgeven van het cultuuronderwijs na de sluitingen van de scholen door de coronacrisis.

[42] In totaal zijn er dit jaar 64 scenario’s onjuist bevonden. Deze scenario’s zijn niet meegenomen in de uiteindelijke berekening van de gemiddelde score.

11.3 Gemeente Eemsdelta

De scholen in de gemeente Eemsdelta hebben dit jaar het gemiddelde scenario 2.7 behaald. In 2022 deden vijftien school mee aan de CMK-regeling en al deze vijftien scholen hebben de Evi-vragenlijst ingevuld. In vergelijking met 2020 doen minder scholen mee met de regeling, toen 23 scholen mee deden en alle 23 scholen Evi invulden.[43] Deze scholen waren echter toen nog onderdeel van de gemeenten Appingedam, Delfzijl en Loppersum.

Figuur 129: Gemiddeld scenario van de scholen van de gemeente Eemsdelta 2022.

Dit gemiddelde scenario is ontstaat uit de vier onderdelen die besproken zijn in de voorgaande hoofdstukken:

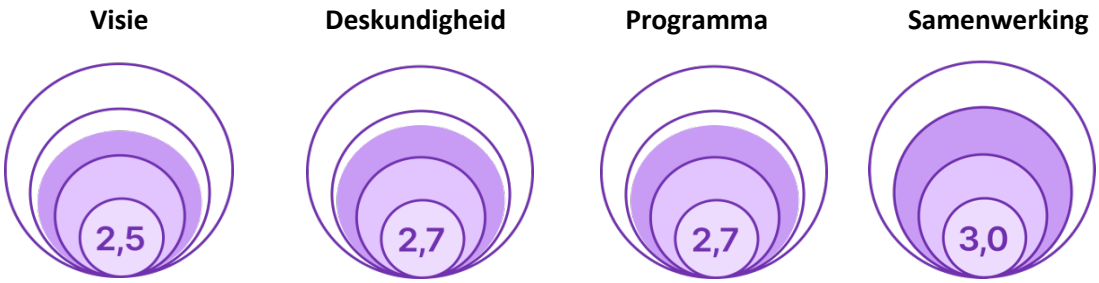

In 2020 was het gemiddelde scenario van de gemeente 2.2 en dit is toegenomen tot 2.7. De scholen scoren aanzienlijk beter op alle onderdelen. Op ‘Deskundigheid’ en ‘Samenwerking’ allebei +0.5, op ‘Programma’ +0.8 en op ‘Visie’ +0.3. De gemiddelde score van deze gemeente ligt twee decimalen hoger dan het provinciale gemiddelde.

[43] Geen van de ontvangen vragenlijsten uit deze gemeente is onjuist bevonden. Wel zijn enkele scenario’s per verschillende onderdelen onjuist bevonden: Visie 2 en Programma 3.

11.4 Gemeente Groningen

De scholen in de gemeente Groningen hebben dit jaar het gemiddelde scenario 2.7 behaald. In 2022 deden 35 scholen mee aan de CMK-regeling en al deze 35 scholen hebben de Evi-vragenlijst ingevuld. In vergelijking met 2020 doen minder scholen mee met de regeling, toen 39 scholen mee deden en alle 39 scholen Evi invulden.[44]

Figuur 130: Gemiddeld scenario van de scholen van de gemeente Groningen 2022.

Dit gemiddelde scenario is ontstaat uit de vier onderdelen die besproken zijn in de voorgaande hoofdstukken:

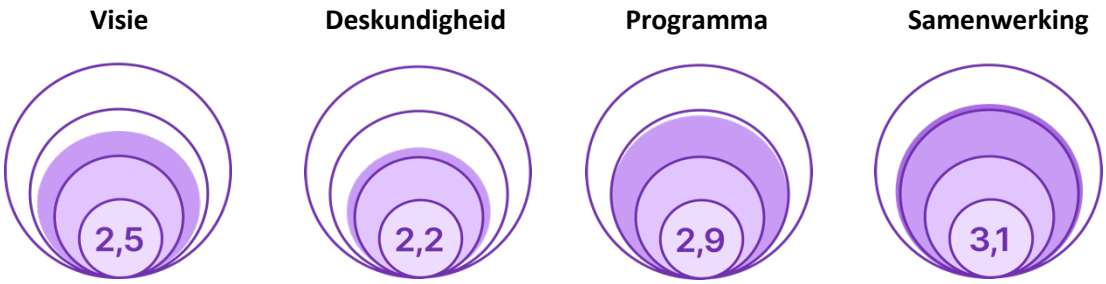

In 2020 was het gemiddelde scenario van de gemeente 2.6 en dit is toegenomen tot 2.7. De scholen scoren aanzienlijk beter op de onderdelen 'Programma' en 'Samenwerking' (allebei +0.5). Echter heeft er een redelijke daling plaatsgevonden bij de onderdelen 'Visie' en 'Deskundigheid' (respectievelijk -0.2 en -0.4). De gemiddelde score van deze gemeente ligt een decimaal hoger dan het provinciale gemiddelde.

[44] Geen van de ontvangen vragenlijsten uit deze gemeente is onjuist bevonden. Wel zijn enkele scenario's per verschillende onderdelen onjuist bevonden: Visie 1 en Programma 7.

11.5 Gemeente Het Hogeland

De scholen in de gemeente Het Hogeland hebben dit jaar het gemiddelde scenario 2.5 behaald. In 2022 deden negentien scholen mee aan de CMK-regeling en al deze negentien scholen hebben de Evi-vragenlijst ingevuld. In vergelijking met 2020 doen minder scholen mee met de regeling, toen 24 scholen mee deden en alle 24 scholen Evi invulden.[45]

Figuur 131: Gemiddeld scenario van de scholen van de gemeente Het Hogeland 2022.

Dit gemiddelde scenario is ontstaat uit de vier onderdelen die besproken zijn in de voorgaande hoofdstukken:

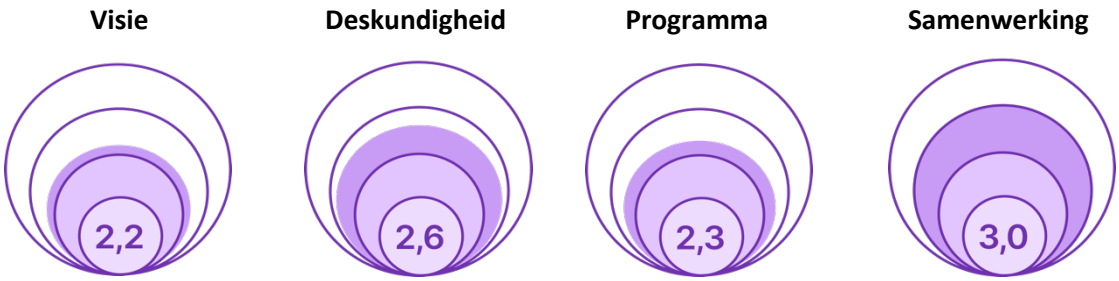

In 2020 was het gemiddelde scenario van de gemeente 2.1 en dit is toegenomen tot 2.5. De scholen scoren beter op de onderdelen. De grootste groei vindt plaats binnen de onderdelen ‘Samenwerking’ (+1.0) en ‘Deskundigheid’ (+0.6), maar ook de onderdelen ‘Visie’ en ‘Programma’ scoren beter dan in 2020 (respectievelijk +0.1 en +0.2). De gemiddelde score van deze gemeente is precies gelijk aan het provinciale gemiddelde.

[45] Geen van de ontvangen vragenlijsten uit deze gemeente is onjuist bevonden. Wel zijn enkele scenario’s per verschillende onderdelen onjuist bevonden: Visie 1, Deskundigheid 1, Programma 1, en Samenwerking 2.

11.6 Gemeente Midden-Groningen

De scholen in de gemeente Midden-Groningen hebben dit jaar het gemiddelde scenario 2.3 behaald. In 2022 deden zeventien scholen mee aan de CMK-regeling en al deze zeventien scholen hebben de Evi-vragenlijst ingevuld. In vergelijking met 2020 doen er minder scholen mee met de regeling, toen 27 scholen mee deden en 26 scholen Evi invulden.[46]

Figuur 132: Gemiddeld scenario van de scholen van de gemeente Midden-Groningen 2022.

Dit gemiddelde scenario is ontstaat uit de vier onderdelen die besproken zijn in de voorgaande hoofdstukken:

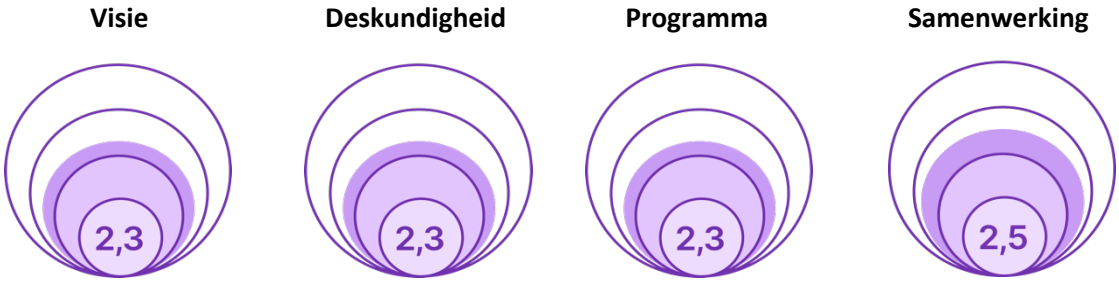

In 2020 was het gemiddelde scenario van de gemeente 2.1 en dit is toegenomen tot 2.3. De scholen scoren beter op alle onderdelen: 'Visie,' (+0.3), 'Deskundigheid (+0.2), 'Programma,' (+0.3) en 'Samenwerking' (+0.3). De gemiddelde score van deze gemeente ligt twee decimalen lager dan het provinciale gemiddelde.

[46] Geen van de ontvangen vragenlijsten uit deze gemeente is onjuist bevonden. Wel zijn enkele scenario's per verschillende onderdelen onjuist bevonden: Visie 2, Deskundigheid 1 en Programma 7.

11.7 Gemeente Oldambt

De scholen in de gemeente Oldambt hebben dit jaar het gemiddelde scenario 2.3 behaald. In 2022 deden zeventien scholen mee aan de CMK-regeling en al deze zeventien scholen hebben de Evi-vragenlijst ingevuld. In vergelijking met 2020 doen er minder scholen mee met de regeling, toen negentien scholen mee deden en alle negentien scholen Evi invulden.[47]

Figuur 133: Gemiddeld scenario van de scholen van de gemeente Oldambt 2022.

Dit gemiddelde scenario is ontstaat uit de vier onderdelen die besproken zijn in de voorgaande hoofdstukken:

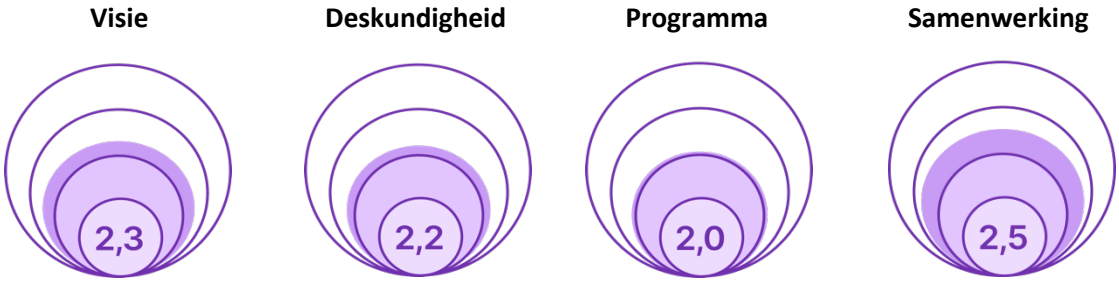

In 2020 was het gemiddelde scenario van de gemeente 2.2 en dit is toegenomen tot 2.3. De scholen scoren beter op alle onderdelen: 'Visie,' (+0.3), 'Deskundigheid (+0.2), 'Programma,' (+0.1) en 'Samenwerking' (+0.1). De gemiddelde score van deze gemeente ligt twee decimalen lager dan het provinciale gemiddelde.

[47] Geen van de ontvangen vragenlijsten uit deze gemeente is onjuist bevonden. Wel zijn enkele scenario's per verschillende onderdelen onjuist bevonden: Visie 1, Programma 2, en Samenwerking 1.

11.8 Gemeente Pekela

De scholen in de gemeente Pekela hebben dit jaar het gemiddelde scenario 2.5 behaald. In 2022 deden vijf scholen mee aan de CMK-regeling en al deze vijf scholen hebben de Evi-vragenlijst ingevuld. In vergelijking met 2020 doen er meer scholen mee met de regeling, toen vier scholen mee deden en alle vier scholen Evi invulden.[48]

Figuur 134: Gemiddeld scenario van de scholen van de gemeente Pekela 2022.

Dit gemiddelde scenario is ontstaat uit de vier onderdelen die besproken zijn in de voorgaande hoofdstukken:

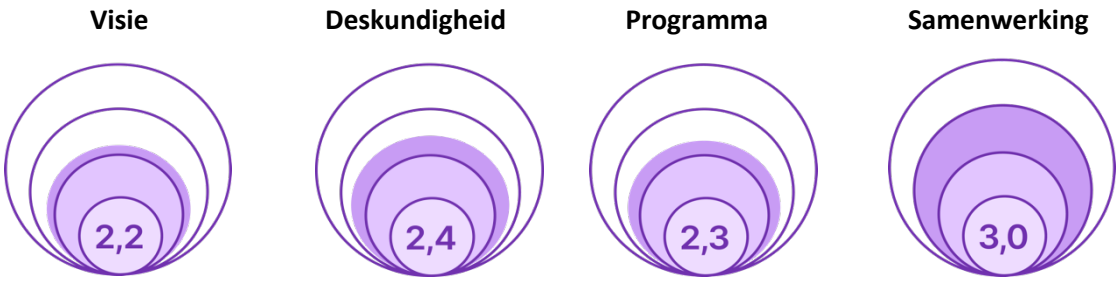

In 2020 was het gemiddelde scenario van de gemeente 1.8 en dit is toegenomen tot 2.5. Een aanzienlijke stijging, De scholen scoren beter op alle onderdelen: 'Visie,' (+0.2), 'Deskundigheid (+0.7), 'Programma,' (+0.8) en 'Samenwerking' (+1.2). De gemiddelde score van deze gemeente is precies gelijk aan het provinciale gemiddelde.

[48] Geen van de ontvangen vragenlijsten uit deze gemeente is onjuist bevonden. Wel zijn enkele scenario's per verschillende onderdelen onjuist bevonden: Programma 2 en Samenwerking 1.

11.9 Gemeente Stadskanaal

De scholen in de gemeente Stadskanaal hebben dit jaar het gemiddelde scenario 2.1 behaald. In 2022 deden negentien scholen mee aan de CMK-regeling en achttien scholen hebben de Evi-vragenlijst ingevuld. In vergelijking met 2020 doen er meer scholen mee met de regeling, toen tien scholen mee deden en alle tien scholen Evi invulden.[49]

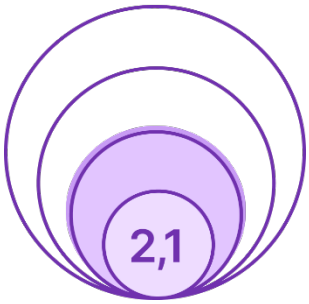

Figuur 135: Gemiddeld scenario van de scholen van de gemeente Standskanaal 2022.

Dit gemiddelde scenario is ontstaat uit de vier onderdelen die besproken zijn in de voorgaande hoofdstukken:

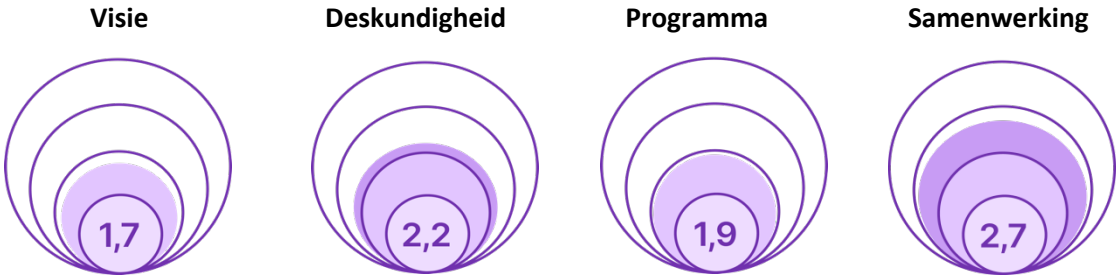

In 2020 was het gemiddelde scenario van de gemeente 2.2 en dit is afgenomen tot 2.1. De scholen scoren aanzienlijk beter op het onderdeel ‘Samenwerking,’ hier is een stijging van 0.6. Binnen alle andere onderdelen is het gemiddelde scenario gedaald: ‘Visie,’ (-0.3), ‘Deskundigheid (-0.2), en ‘Programma,’ (-0.2). De gemiddelde score van deze gemeente ligt vier decimalen lager dan het provinciale gemiddelde.

[49] Geen van de ontvangen vragenlijsten uit deze gemeente is onjuist bevonden. Wel zijn enkele scenario’s per verschillende onderdelen onjuist bevonden: Visie 1, Deskundigheid 4, Programma 4 en Samenwerking 4.

11.10 Gemeente Veendam

De scholen in de gemeente Veendam hebben dit jaar het gemiddelde scenario 2.7 behaald. In 2022 deden vijf scholen mee aan de CMK-regeling en vier scholen hebben de Evi-vragenlijst ingevuld. In vergelijking met 2020 doen er minder scholen mee met de regeling, toen zes scholen mee deden en alle zes scholen Evi invulden.[50]

Figuur 136: Gemiddeld scenario van de scholen van de gemeente Veendam 2022.

Dit gemiddelde scenario is ontstaat uit de vier onderdelen die besproken zijn in de voorgaande hoofdstukken:

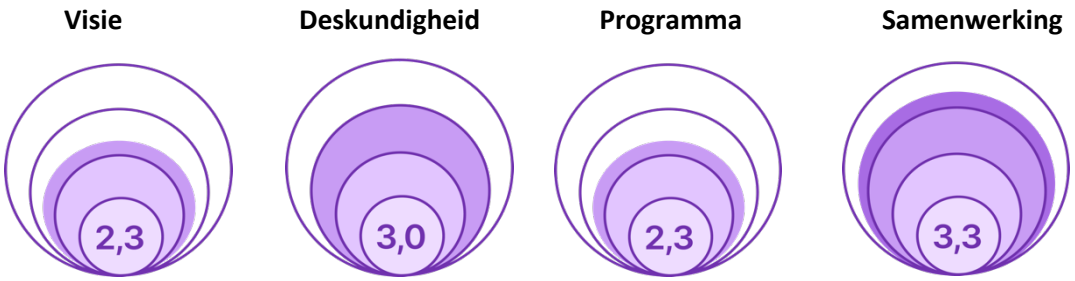

In 2020 was het gemiddelde scenario van de gemeente 2.2 en dit is toegenomen tot 2.7. Een aanzienlijke stijging. Belangrijk om te noemen is dat door het lage aantal deelnemende scholen in deze gemeente de gemiddelden sneller stijgen. De scholen scoren aanzienlijk beter op het onderdeel ‘Samenwerking,’ hier is een stijging van 1.2. De gemiddelden van de onderdelen ‘Deskundigheid’ en ‘Programma’ zijn ook gestegen (respectievelijk +0.8 en +0.3). Het gemiddelde scenario van het onderdeel ‘Visie’ is echter gedaald met -0.2. De gemiddelde score van deze gemeente ligt twee decimalen hoger dan het provinciale gemiddelde.

[50] Geen van de ontvangen vragenlijsten uit deze gemeente is onjuist bevonden. Wel is er binnen het onderdeel Deskundigheid een scenario onjuist bevonden.

11.11 Gemeente Westerkwartier

De scholen in de gemeente Westerkwartier hebben dit jaar het gemiddelde scenario 2.5 behaald. In 2022 deden 33 scholen mee aan de CMK-regeling en hebben alle 33 scholen hebben de Evi-vragenlijst ingevuld. In vergelijking met 2020 doen er evenveel scholen mee met de regeling, maa toen hebben er 32 van 33 scholen Evi ingevuld.[51]

Figuur 137: Gemiddeld scenario van de scholen van de gemeente Westerkwartier 2022.

Dit gemiddelde scenario is ontstaat uit de vier onderdelen die besproken zijn in de voorgaande hoofdstukken:

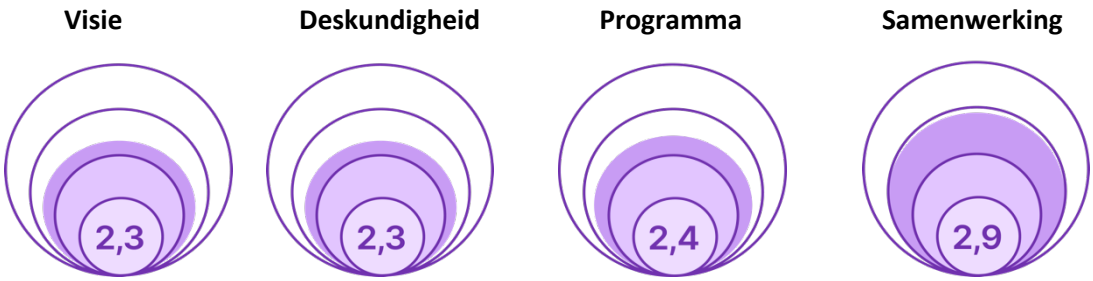

In 2020 was het gemiddelde scenario van de gemeente 2.4 en dit is toegenomen tot 2.5. De scholen scoren beter op het onderdeel ‘Samenwerking,’ hier is een stijging van 0.5. De gemiddelden van de onderdelen ‘Visie’ en ‘Deskundigheid’ zijn beide gedaald met 0.1. Het gemiddelde scenario van het onderdeel ‘Programma’ is gelijk gebleven. De gemiddelde score van deze gemeente ligt twee decimalen hoger dan het provinciale gemiddelde.

[51] Geen van de ontvangen vragenlijsten uit deze gemeente is onjuist bevonden. Wel zijn enkele scenario’s per verschillende onderdelen onjuist bevonden: Visie 4 en Programma 8.

11.12 Gemeente Westerwolde

De scholen in de gemeente Westerwolde hebben dit jaar het gemiddelde scenario 2.6 behaald. In 2022 deden zestien scholen mee aan de CMK-regeling en hebben alle zestien scholen hebben de Evi-vragenlijst ingevuld. In vergelijking met 2020 doen er meer scholen mee met de regeling, toen twaalf scholen mee deden en alle twaalf scholen Evi invulden.[52]

Figuur 138: Gemiddeld scenario van de scholen van de gemeente Westerwolde 2022.

Dit gemiddelde scenario is ontstaat uit de vier onderdelen die besproken zijn in de voorgaande hoofdstukken:

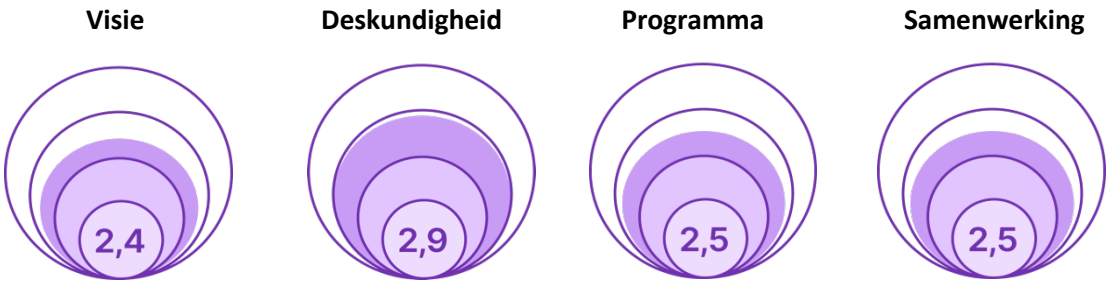

In 2020 was het gemiddelde scenario van de gemeente 2.4 en dit is toegenomen tot 2.6. De scholen scoren beter op de onderdelen ‘Visie,’ (+0.2), ‘Deskundigheid,’ (+0.6) en ‘Programma’ (+0.1). Het gemiddelde scenario van het onderdeel ‘Samenwerking’ is gelijk gebleven. De gemiddelde score van deze gemeente ligt een decimaal hoger dan het provinciale gemiddelde.

[52] Geen van de ontvangen vragenlijsten uit deze gemeente is onjuist bevonden. Wel zijn enkele scenario’s per verschillende onderdelen onjuist bevonden: Visie 1, Deskundigheid 1en Programma 1.

12. Adviezen

Dit hoofdstuk biedt een overzicht en een samenvatting van de adviezen aan K&C die besproken zijn in de voorgaande hoofdstukken. Hier zullen eerst de adviezen met betrekking tot cultuuronderwijs worden genoemd en daarna de adviezen met betrekking tot Evi. Daarnaast worden er ook algemene adviezen genoemd.

12.1 Adviezen voor het bevorderen van visievorming

Adviezen met betrekking tot cultuuronderwijs:

1. Ook valt het op dat het Coronavirus als een knelpunt wordt gezien onder de scholen, vergelijkbaar met 2020. Door de sluiting van de scholen heeft cultuuronderwijs voor veel scholen de afgelopen jaren op een laag pitje gestaan, en hoewel nu alles weer open is, staat het inhalen van de kernvakken vaak nog op de voorgrond. Verder is dit knelpunt specifiek voor het onderdeel 'Visie' relevant omdat veel scholen aangaven dat door de pandemie het evalueren van hun visie een tijd wat op de achtergrond heeft komen te staan. De bereidheid om de visie te ontwikkelen is echter gestegen van 56% in het coronajaar 2020 naar 78% in 2022. Hier ligt een ondersteunde rol voor K&C: **het belang van cultuuronderwijs benadrukken, ook in crisissituaties, en scholen ondersteunen in het weer uitvoeren van hun visie** nu de scholen weer open zijn. Tevens kan K&C met het oog op de toekomst **scholen helpen met hun visie op cultuuronderwijs aan te passen voor crisissituaties.** Hoe kunnen scholen bijvoorbeeld cultuuronderwijs blijven aanbieden als het onderwijs online plaatsvindt?

Adviezen met betrekking tot Evi:

1. In verhouding met het vorige onderzoek is de ongeldige respons voor dit onderdeel sterk afgenomen. Nog steeds is er sprake van onjuiste scenario's in het onderdeel 'Visie,' deze maken 7% uit van de totaal ingevulde scenario's binnen het onderdeel. Dit komt omdat de scholen bijvoorbeekd noemen dat hun visie niet wordt gedragen door het team maar zichzelf in scenario 3 en 4 plaatsen. Een ander voorbeeld is dat een school aangeeft dat ze een vastgelegde visie hebben maar zichzelf in scenario 1 plaatsen. De voornaamste reden van onjuiste scenario's dit jaar lijkt te zijn dat de scholen niet altijd even goed de beschrijvingen van de scenario's lezen, of dat ze simpelweg de vragenlijst te ruim of bescheiden invullen. Een mogelijke oplossing voor dit probleem kan zijn dat **K&C extra de nadruk kan leggen op het goed lezen van de scenario's en de voorwaarden voordat de**

school ze invult. Dit kan bijvoorbeeld gedaan worden bij het opsturen van de vragenlijsten.

12.2 Adviezen voor het bevorderen van deskundigheid

Adviezen met betrekking tot cultuuronderwijs:

1. Het valt op dat het knelpunt 'niet verankerd in het team' vaak wordt genoemd in dit onderdeel. Veel scholen geven aan dat zij door een personeelstekort, tijdsgebrek of financiële redenen het erg lastig vinden om de deskundigheid te verankeren in het team. Hierdoor leunen veel scholen voornamelijk op externe deskundigheid. In principe hoeft dit geen probleem te zijn, maar vaak geven deze scholen tevens aan dat er wel een wens is om de deskundigheid verder te verankeren in het team. Hier liggen mogelijkheden voor het K&C om bij te springen: **zo kan het K&C extra aandacht geven aan coachingstrajecten als *coaching on the job.*** Op deze manier geven scholen een deel van hun financiële bijdrage uit aan deskundigheid die daarna verankerd kan worden in het team. Tevens kan K&C **in de algemeenheid meer de nadruk leggen op het belang van deskundigheidsbevordering binnen het team.** Dit lijkt misschien voor veel scholen een te grote financiële investering, maar wanneer de kennis zich eenmaal in het team bevindt zal dit uiteindelijk geld besparen.
2. Waar verder nog een rol ligt voor K&C is **het benadrukken van andere vlakken van deskundigheidbevordering.** Er wordt door de scholen veelal aangegeven dat zij hun deskundigheid willen ontwikkelen op het gebied van bepaalde kunstvormen. Echter kan de deskundigheid ook worden bevorderd door het (anders) inzetten van financiële middelen, een (extra) ICC-er opleiden of het aanscherpen van de visie van de school. Ondanks deze opties leken scholen vaak direct aan de verschillende kunstvormen te denken als het gaat om deskundigheidsbevordering. Er zijn twee dingen die hierbij kunnen helpen, waarvan één met betrekking tot cultuuronderwijs.
    a. Door het K&C kan **in bijeenkomsten nadruk leggen op andere vormen van deskundigheidsbevordering** naast de focus op een specifieke kunstvorm.
    b. De open vraag in Evi met betrekking tot op welk vlak de scholen hun deskundigheid willen ontwikkelen kan een gesloten vraag worden gemaakt waarin de scholen verschillende opties kunnen aanvinken. Dit helpt scholen verder denken dan alleen de kunstvormen, waar het woord 'vlak' wellicht snel aan doet denken.

Adviezen met betrekking tot Evi:

1. Binnen het onderdeel 'Deskundigheid' zijn er dit jaar aanzienlijk minder ongeldige scenario's gecodeerd dan in het onderzoek van 2020. Het verschil is wel kleiner dan bij het onderdeel 'Visie'. In 2020 zijn er 27 ongeldige scenario's gecodeerd voor het onderdeel 'Deskundigheid,' in 2022 zijn dat er acht. Ook hier geldt net als bij het onderdeel 'Visie' dat dit aantal onjuiste scenario's is af te leiden aan onbegrip of slordigheid vanuit de invullers. Waar misschien nog iets te winnen valt is **het aanscherpen van de scenario's**: in de handleiding van Evi staat duidelijk aangegeven dat bij het hebben van een ICC-er en blijk van inzicht van de deskundigheid de school niet in scenario 1 kan zetten. De meest voorkomende reden voor een onjuist scenario is dat de school zich indeelt bij scenario 1 ondanks het hebben van een ICC-er en inzicht in de deskundigheid. Wellicht wordt het duidelijker voor de scholen als 'coördineren van deskundigheid' als voorwaarde van scenario 2 wordt vervangen met 'wij hebben zicht op de deskundigheid.'
2. In de vragenlijst is het erg onduidelijk wat er wordt bedoelt met een vakdocent. Moet deze docent in dienst zijn van de school of mag deze ook worden aangevinkt als er sprake is van een externe vakdocent? Op basis van waar K&C het liefste inzicht in wil hebben, zou het goed zijn om dit te veranderen naar '(externe) vakdocent' of 'interne vakdocent.' Op basis van dit onderzoek zou de onderzoeker de eerste optie aanraden, omdat voor veel kleine scholen externe deskundigheid vaak beter (financieel) haalbaar is dan interne deskundigheid en dat dit ook als een voldoendend kan worden ervaren.

12.3 Adviezen met betrekking tot het programma

Adviezen met betrekking tot cultuuronderwijs:

1. Er zijn niet veel scholen zijn die de ontwikkeling van hun leerlingen in cultuuronderwijs volgen. Dit is slechts 61% binnen scenario 3 en 5, 35% binnen scenario 2 en 28% binnen scenario 1. Hoewel er scholen zijn die aangeven hiermee aan de slag te willen, valt er nog veel progressie te maken op dit specifieke punt. K&C **kan scholen hiermee ondersteunen door aan te kaarten bij ICC trainingen dat het volgen van de ontwikkeling van leerlingen van groot belang is voor de interne evaluatie van cultuuronderwijs.** De ICC-ers kunnen dit dan meenemen tijdens het (her)schrijven van een visie op cultuuronderwijs. Tevens kan het opnieuw aangekaart worden op informatiebijeenkomsten van het K&C.
2. Binnen sommige scholen is erg weinig diversiteit binnen het programma voor cultuuronderwijs. Naast de meest voorkomende kunstvormen die een groot gedeelte van de deelnemende scholen van dit onderdeel lijkt aan te bieden, 98% voor muziek en 94% voor beeldend, lijken muziekvormen als dans (48%) en film/fotografie (33%) hier op de achtergrond

te vallen. K&C **kan scholen ondersteunen in hun gebrek aan diversiteit binnen hun cultuuronderwijs door te wijzen op de aanwezige lokale deskundigheid en instellingen die bepaalde kunstvormen aanbieden.** Niet elke kunstvorm hoeft strucureel in lesvorm te worden aangeboden, maar kan wel langskomen in de vorm van een excursie of eenmalige les door een lokale deskundige. Zo kan een jaarlijks bezoek aan de bibliotheek de school voorzien van literatuuronderwijs.

Adviezen met betrekking tot Evi:

1. Het aantal onjuiste scenario's zijn voor dit onderdeel aanzienlijk veel hoger dan voor de andere onderdelen. Dit is voornamelijk het geval omdat scholen zeggen geen samenhang te hebben binnen hun cultuuronderwijs maar zichzelf wel in scenario 2, 3 of 4 plaatsen. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat scholen niet een duidelijk beeld hebben van wat er bedoeld wordt met 'bewuste samenhang.' Is het hebben van een methode bewust samenhang aanbrengen in het cultuuronderwijs? Volgens Evi wel, maar dat was voor sommige scholen niet duidelijk. Zij gaven aan dat ze geen bewuste samenhang aanbrengen in hun programma voor cultuuronderwijs, om vervolgens bij de open vraag die om een toelichting vraagt te antwoorden dat ze een methode gebruiken. Een andere verklaring kan zijn, zoals eerder genoemd bij de andere scenario's, dat scholen de beschrijvingen van de scenario's niet aandachtig genoeg lezen. De eerste verklaring **kan worden opgelost door een kleine toelichting te geven bij de vraag.** Er kan een extra zin of een blokje worden toegevoegd die aangeeft: "Samenhang kan bijvoorbeeld voorkomen in de vorm van een doorlopende leerlijn, methode, thematisch onderwijs, gebruik van het cultuurmenu of door een vakleerkracht."

12.4 Adviezen met betrekking tot de samenwerkingen

Adviezen met betrekking tot cultuuronderwijs:

1. Een knelpunt dat een aantal keren wordt genoemd binnen dit onderdeel is 'te weinig regie.' Dit kan een punt zijn waar K&C extra aandacht aan kan besteden. Aangezien het een beperkte groep scholen is die dit aangeeft is persoonlijke hulp het meest gepast. **Dit kan worden gerealiseerd door contactpersonen van de scholen hulp te laten aanbieden op het gebied van regie in de samenwerking.**

Adviezen met betrekking tot Evi:

1. Ten slotte is er nog een onderdeel van de vragenlijst dat kan worden verbeterd. In de huidige vragenlijst wordt scholen gevraagd “Met wie/op welk vlak” ze hun samenwerkingen willen ontwikkelen. Deze open vraag heeft als bedoelde uitkomst dat de onderzoeker kan coderen of ze scholen met een bestaande partner de samenwerking willen ontwikkelen, opzoek willen naar nieuwe partner of dat ze hun regie op een samenwerking willen versterken. Echter is het gedeelte ‘op welk vlak’ van de vraag verwarrend voor sommige scholen: er is een groot aantal scholen dat als antwoord op deze vraag een bepaalde kunstvorm of meerdere kunstvormen als antwoord geeft. Deze **verwarring kan worden voorkomen door van deze vraag een gesloten vraag te maken.**

12.5 Algemene adviezen

Adviezen met betrekking tot cultuuronderwijs:

1. Van alle stellingen is er één waar duidelijk wordt aangegeven dat deze zowel minder consistent terugkomt in de visie’s en de uitvoering daarvan als dat die minder prioriteit heeft in de verschillende onderdelen: ‘Zelfsturend werken.’ Hier ligt een kans voor K&C **om het belang van leerlingen zelfsturend te laten werken binnen cultuuronderwijs extra te benadrukken en wellicht specifiek een informatiebijeenkomst te organiseren over hoe scholen dit kunnen toepassen.** Gezien de hoge gemiddelde waardes van alle andere stellingen valt het extra op dat deze stelling meer aandacht nodig heeft.

Adviezen met betrekking tot Evi:

2. Zoals te zien in hoofdstuk 9, zijn er een aantal scholen die een opmerking hebben gemaakt over de overeenkomsten van de CMK-regeling en de Evi-vragenlijst. Deze opmerkingen werden niet alleen gemaakt bij de laatste vraag van Evi, maar ook bij de vragen in het onderdeel ‘Visie.’ Deze verwarring kan wellicht worden **voorkomen als K&C benadrukt tegenover de scholen dat de resultaten van Evi woden gebruikt voor een onderzoek en dat K&C geen toegang heeft tot de resultaten van Evi.**
3. De stellingen die terugkomen bij elk onderdeel lijken nog niet heel kritisch te worden ingevuld door elke school: een aantal scholen vulde consequent dezelfde waardes in bij de stellingen. Dit zorgt voor een maar beperkt betrouwbaar resultaat: de gemiddelde waardes van de stellingen liggen erg hoog en er is tevens weinig diversiteit binnen de verschillende waardes.
   De onderzoeker van dit rapport vraagt zich af of de stellingen en de uitkomsten daarvan op dit moment wat toevoegen aan Evi. K&C kan **op basis van de resultaten van de stellingen in dit rapport herevalueren of deze een waardevolle aanvulling zijn.**

13. Bijlagen

13.1 Samenvatting voorgaand jaar

In 2020 deden 194 scholen mee aan de regeling Cultuureducatie met Kwaliteit en 192 scholen (99%) hebben de EVI-vragenlijst ingevuld. Dit betekent dat er maar liefst een groei van 24 ingevulde EVIvragenlijsten (13% van de scholen zijn dus nieuw ingestroomd). Het doel van dit onderzoeksrapport is om aan de hand van deze ingevulde vragenlijsten te evalueren in hoeverre de doelen, zoals gesteld in de regeling Cultuureducatie met Kwaliteit, door de scholen zijn behaald. Deze doelen bestaan uit vier onderdelen die uitmaken van het cyclische proces van de verbetering en ontwikkeling van het cultuuronderwijs, namelijk 'Deskundigheid', 'Visie', 'Doorlopende leerlijn' en 'Relatie met het cultuureducatieve netwerk'. De scholen geven per onderdeel aan wat zij hebben gedaan op het gebied van cultuuronderwijs, of ze tevreden zijn en hoe ze met dit onderdeel verder willen. Daarnaast wordt er in dit onderzoek een vergelijking gemaakt met de resultaten van 2018 en er wordt gekeken of er sprake is van vooruitgang, stagnatie en/of teruggang op provinciaal en gemeentelijk niveau. Hierdoor wordt gekeken of de regeling Cultuureducatie het beoogde effect heeft, namelijk het borgen van cultuuronderwijs in het primair onderwijs maar ook het vergroten van de deskundigheid met betrekking tot cultuuronderwijs binnen de scholen. Plannen van de scholen In het begin van de vragenlijst geven de scholen aan wat zij van plan zijn met betrekking tot het cultuuronderwijs op hun school. Het grootste deel van de scholen heeft plannen om de deskundigheid van het team te verbeteren. Dit is in lijn met de bedoeling van de CMK-regeling die zicht richt op duurzaam en structureel onderwijs. Daarna maken de meeste scholen plannen op het gebied van activiteiten, het invullen van lessen of workshops en het aanschaffen van materialen. Naast het aangeven van de plannen van de scholen, wordt er in EVI ook gevraagd naar de vakgebieden waar scholen aandacht aan willen besteden. Dit jaar werden er in totaal 524 verschillende vakgebieden in de 'Plannen' genoemd. Dit is meer dan in 2018 en betekent dat scholen steeds meer vakgebieden proberen op te nemen in hun cultuuronderwijs. Muziek blijft het vaakst genoemde vakgebied, met direct daarna beeldende kunst en theater. Doordat de scholen goed weten op welke vakgebieden ze zich willen ontwikkelen, ontstaat er een concreter en structureler plan voor cultuuronderwijs.

Resultaten: Deskundigheid

Maar liefst 88% van de scholen beschikt over een ICC-er (een interne cultuurcoördinator) of een cultuuronderwijskundige. Dit percentage is gelijk gebleven aan dat in 2018. De mate van 9 tevredenheid binnen deze groep is groot en 75% wil verder ontwikkelen, met name op het gebied van een of meerdere disciplines en op de samenhang binnen het onderwijs. 13% van de scholen geven

aan dat zij geen ICC-er hebben. Veel van deze scholen benadrukken dat zij in het verleden wel een ICC-er hebben gehad maar dat de deskundigheid door wisselingen in het team is afgenomen. 21% van de scholen zonder ICC-er is ontevreden over de aanwezige deskundigheid, 21% geeft een neutrale beoordeling en 58% is tevreden over de aanwezige deskundigheid binnen de school. Er is sprake van een groei in tevredenheid onder deze scholen, wat komt door het feit dat scholen zonder ICC-ers vaak gebruik maken van externe hulpen of de deskundigheid binnen het team. Toch wil 85% van deze scholen ontwikkelen en de meeste scholen willen dat doen door een ICC-er op te leiden. Ten slotte is het opvallend dat er dit jaar veel scholen (al dan niet expliciet) aangeven het lastig te vinden om het cultuuronderwijs alleen op peil te houden en slechts 18% van de scholen geeft expliciet aan de kwaliteiten van het team verankerd te hebben in het cultuurcurriculum. Hier liggen kansen voor de volgende jaren: door het bij elkaar brengen van lokale ICC-teams, ontstaat de mogelijkheid tot het gezamenlijk maken van plannen. Dit gaat K&C in de volgende periode stimuleren. De gemiddelde score van Groningen is dit jaar 2.3 (score 92), wat gelijk is aan die van 2018. Bijna alle gemeenten (behalve Pekela) hebben inmiddels op het onderdeel 'Deskundigheid' scenario 2 of hoger behaald. Dit betekent dus dat veruit de meerderheid van de scholen een ICC-er heeft.

Resultaten: Visie

Dit jaar is het aantal scholen met een visie hetzelfde gebleven als in 2018: 88%. Er wordt onderscheid gemaakt tussen algemene visies, die enkel het belang van cultuuronderwijs in algemene zin 4 Scholen die zichzelf in een verkeerd scenario hebben geplaatst zijn in dit figuur niet meegenomen. 8% 58% 28% 5% Scenario 1 Scenario 2 Scenario 3 Scenario 4 Deskundigheid: procentuele verdeling scholen per scenario 10 omschrijven, en schoolspecifieke visies, die zijn aangepast aan de specifieke leerlingpopulatie en cultuur van de school. De meeste scholen hebben een algemene visie (60%), de overige 40% heeft een schoolspecifieke visie. Er is echter wel sprake van een groei binnen de schoolspecifieke visie: in 2018 had een derde een schoolspecifieke visie (31%). Net zoals in 2018, zijn de meeste scholen (53%) tevreden over hun visie op cultuuronderwijs. 53% van de scholen wil zich verder ontwikkelen en doet dit vooral door het bijstellen en evalueren van de visie. 23 scholen (11%) hebben geen visie op cultuuronderwijs. Bijna al deze scholen (90%) willen zich verder ontwikkelen op het gebied van visie weten hoe ze dit gaan aanpakken. Dit is een opmerkelijke groei ten opzichte van 2018, toen maar 55% aangaf te willen ontwikkelen. De meest voorkomende redenen dat scholen nog geen visie op cultuuronderwijs hebben, zijn dat zij andere prioriteiten en problemen in het team hebben. Opmerkelijk dit jaar is het feit dat veel scholen moeite hebben om een schoolspecifieke visie te omschrijven. Veelal blijkt deze algemeen, terwijl de school wel aangeeft dat ze denkt een specifieke te visie te hebben. De komende CMK-periode gaat K&C scholen ondersteunen om de visies op

cultuuronderwijs passend bij bijvoorbeeld de leerlingpopulatie, de locatie van de school, achterstanden of talentprogramma's te maken. Het onderdeel 'Visie' is een decimaal lager uitgevallen dan in 2018 en komt dit jaar uit op de gemiddelde score 2.3 (score 92). Alle gemeenten hebben inmiddels op het onderdeel 'Visie' scenario 2 of hoger behaald. Dit betekent dus dat veruit de meerderheid van de scholen een visie op cultuuronderwijs heeft.

Resultaten: Doorlopende leerlijn

De meeste scholen (90%) brengen bewust samenhang aan in hun cultuuronderwijs. De meest voorkomende onderwijsvormen waarin de samenhang binnen het cultuuronderwijs wordt ingebed dit jaar, zijn activiteiten, lessen en projecten. Ook is er een grote groei te zien in het aantal scholen dat verschillende disciplines in verschillende vakken verwerkt. Deze ontwikkelingen zijn positief en passen bij de doelstellingen van de CMK-regeling: scholen nemen steeds vaker zelf de regie over van hun cultuuronderwijs. 26% van de scholen beschikt over een vastgelegde horizontale of verticale doorlopende leerlijn. Het merendeel van deze scholen (72%) wil zich verder ontwikkelen op dit onderdeel. 65% van de scholen met een doorlopende leerlijn volgt de ontwikkeling van de leerling op het gebied van cultuuronderwijs. 64% van de scholen brengt enigszins samenhang aan in het cultuuronderwijs, maar heeft dit (nog) niet geborgd in de vorm van een vastgelegde doorlopende leerlijn. De meeste scholen met enigszins samenhang willen zich verder ontwikkelen op dit gebied: dit geldt voor 83% van de scholen. Een ruime kwart (32%) van deze scholen volg de ontwikkeling van hun leerlingen op het gebied van cultuuronderwijs. Tot slot geeft 10% van de scholen aan niet of nauwelijks samenhang aan te brengen binnen hun cultuuronderwijs. De meeste scholen zijn ontevreden over de samenhang in het cultuuronderwijs (56%) en willen zich dan ook hierin verder ontwikkelen. De overige 44% geeft een neutrale beoordeling. De score van het onderdeel 'Doorlopende leerlijn' is één decimaal gegroeid sinds 2018 en komt dit jaar uit op de gemiddelde score 2.2 (score 87). Toch blijft de score van dit onderdeel binnen de andere drie onderdelen het laagst (net zoals in 2018), wat aangeeft dat scholen het moeilijk vinden om de doorlopende leerlijn voor cultuuronderwijs goed vast te leggen.

Resultaten: Relatie met het netwerk

Dit jaar werden er in totaal 629 relaties met verschillende instellingen genoemd. De meeste relaties die scholen hebben met een instelling zijn met theatergezelschappen (41%), lokale verenigingen (40%) en gastdocenten (40%). Deze drie instellingen werden ook in 2018 het vaakst genoemd. 86% van de scholen gebruikt de CMK-regeling om haar relaties (deels) te bekostigen en driekwart van de scholen is tevreden met haar relaties. Dit jaar heeft bijna een kwart (23%) van de scholen gebruik gemaakt van

productontwikkeling en iets meer dan de helft daarvan (52%) geeft een positieve beoordeling. 48% van de scholen is neutraal, wat veelal komt door het coronavirus: door de effecten van dit virus op de maatschappij zijn veel projecten (deels) niet doorgegaan of afgemaakt. Ruim driekwart van de scholen is niet betrokken geweest bij de ontwikkeling van een product. De meest voorkomende redenen hiervoor is dat productontwikkeling geen prioriteit voor de school is. 33% van de scholen voert regie over haar cultuuronderwijs. Een grote meerderheid van deze scholen (81%) is tevreden over de mate van regie over het cultuuronderwijs en veel scholen (58%) willen zich verder ontwikkelen op het gebied van relaties in het cultuureducatieve netwerk. Dit willen de scholen doen door hulp van externe partijen in te zetten in het vormen van nieuwe relaties en door zelf actiever deel te nemen in hun cultuureducatieve netwerk. 53% van de scholen participeren actief in het cultuureducatieve netwerk, maar voeren niet of nauwelijks regie over hun eigen cultuuronderwijs. 56% van deze scholen is tevreden en tevens wil 56% zich verder ontwikkelen op dit gebied. Het gemiddelde scenario van alle Groningse scholen is 2.3 (score 93). In vergelijking met 2018 is dat een daling van twee decimalen. Dit kan komen door de coronacrisis, die -ten tijde van het invullen van deze EVI-vragenlijst ervoor zorgde dat scholen en veel instanties gesloten waren.

Terugblik van de scholen: Opbrengsten

In het laatste onderdeel van de EVI-vragenlijst geven de scholen aan wat de CMK-regeling de school het afgelopen schooljaar heeft opgeleverd. Veruit de meest scholen (94%) geven aan tevreden of neutraal tegenover de opbrengsten van de regeling te staan (94%). Slechts 6% geeft aan ontevreden te zijn over de opbrengst. In de onderstaande grafiek is te zien dat de opbrengst ‘verankering curriculum’ het meest wordt genoemd en dat de onderdelen ‘doorlopende leerlijn’, ‘deskundigheid team’ en ‘extra activiteiten’ ook vaak wordt genoemd als een opbrengst van de CMK-regeling. Conclusie De gemiddelde score van de Groningse scholen komt dit jaar uit op 2.3, wat gelijk is aan de score in 2018. Het ambitiescenario is met drie decimalen gezakt in vergelijking met 2018, naar een 2.4. De Groningse scholen hebben hun ambitiescenario dus bijna behaald. Er is sprake van een stagnatie: een basisniveau binnen cultuuronderwijs lijkt te zijn behaald. Voor K&C en de Groningse scholen ligt daar de mooie en gezamenlijke uitdaging om de komende jaren weer door te groeien naar een hoger scenario!

13.2 Gemiddelde scenario schoolbesturen

In verband met anonimiteit van de scholen zijn voor deze gemiddelden alleen de schoolbesturen meegenomen met vijf of meer deelnemende scholen.

13.2.1 02SV

Gemiddelde scenario

Visie

Deskundigheid

Programma

Samenwerking

13.2.2 Noorderbasis

Gemiddelde scenario

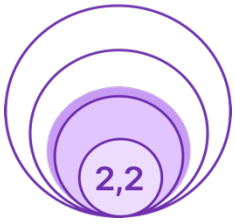

Visie

Deskundigheid

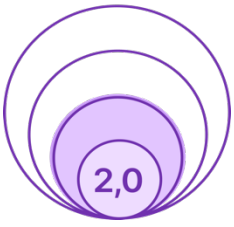

Programma

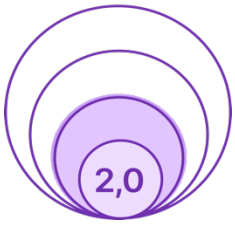

Samenwerking

13.2.3 Noordkwartier

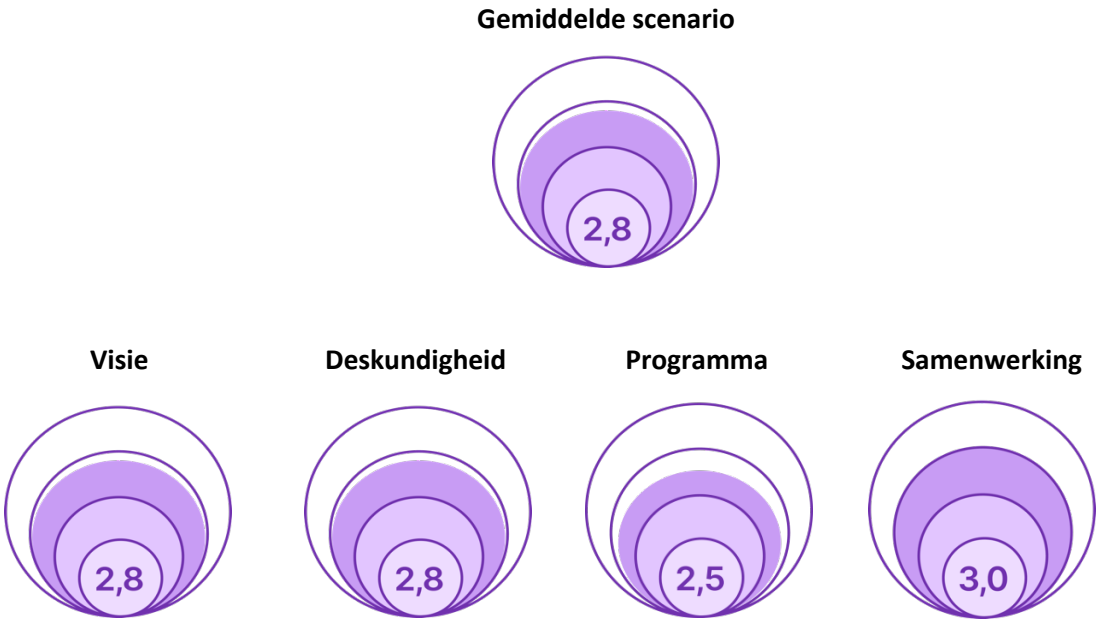

13.2.4 Openbaar Onderwijs Groningen

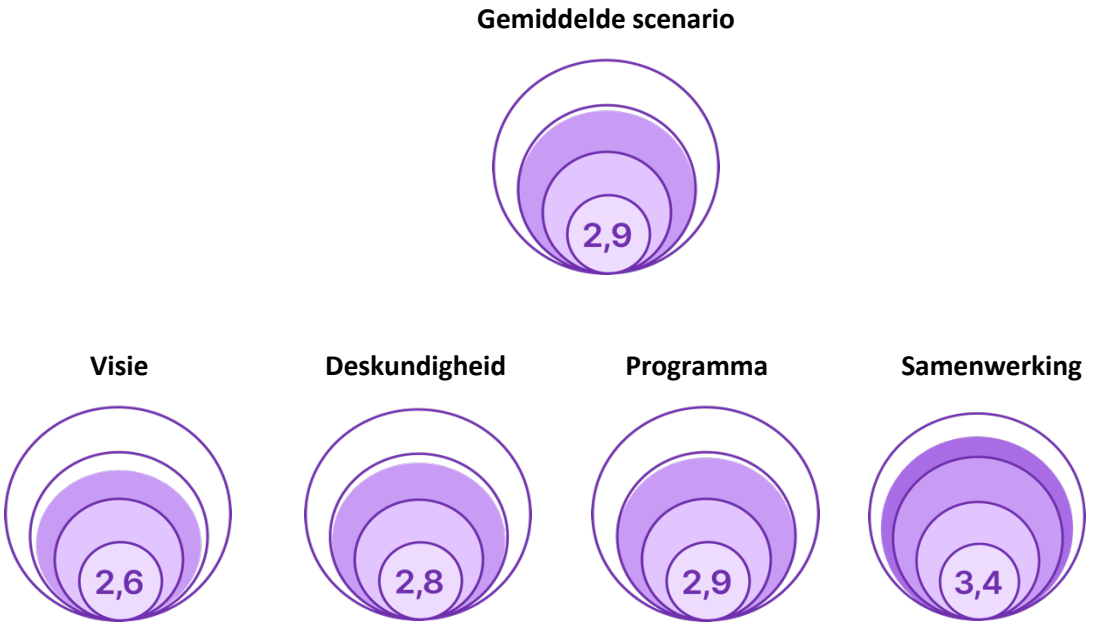

13.2.5 Primenius

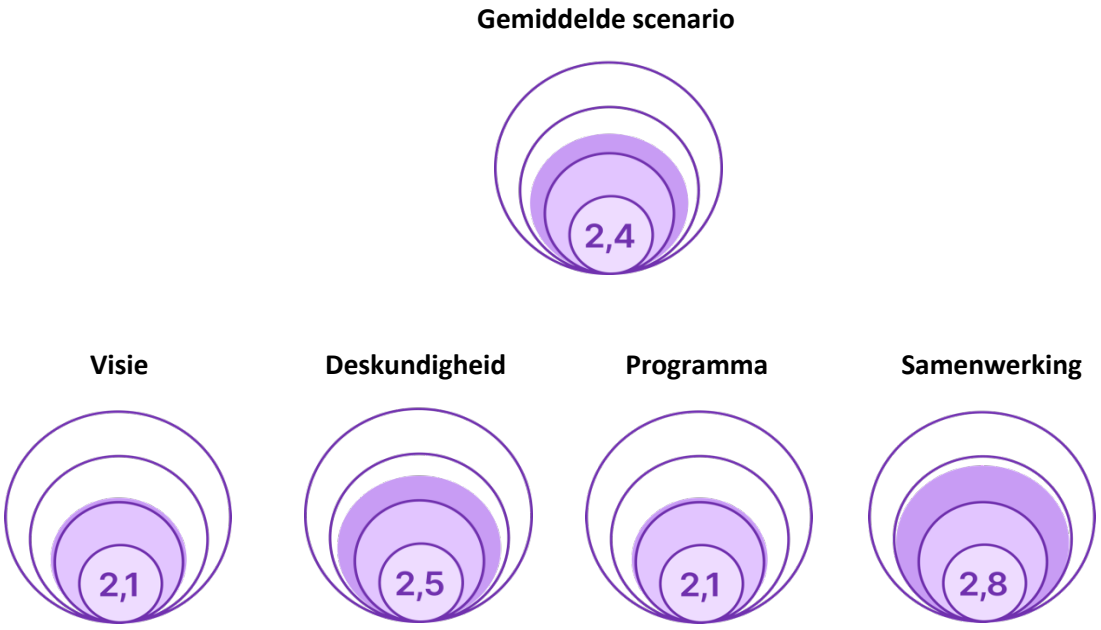

13.2.6 Scholengroep OPRON

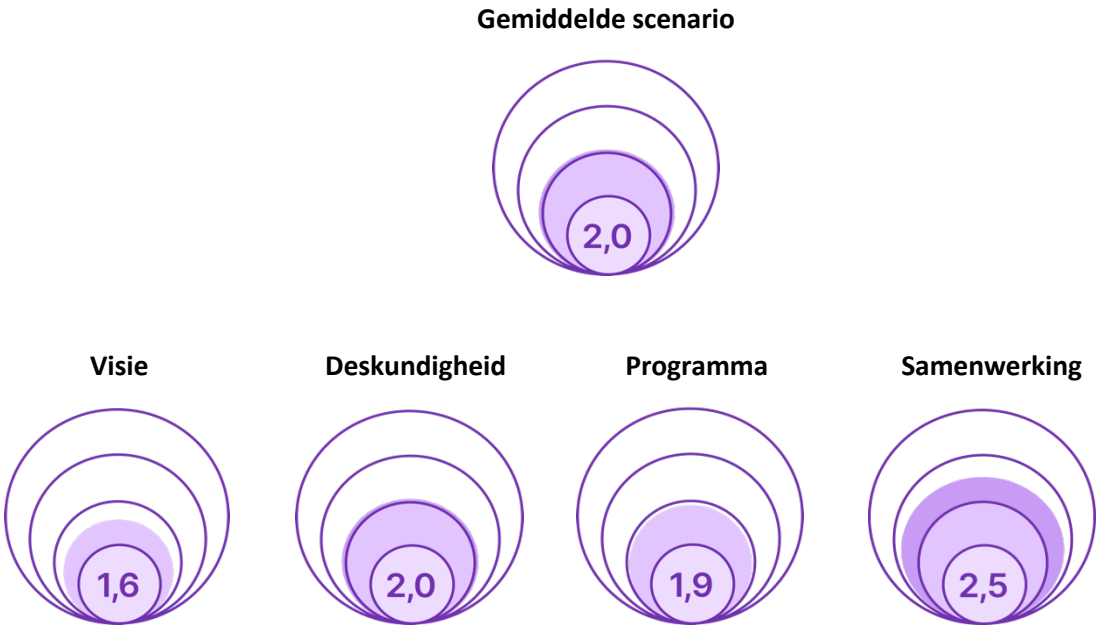

13.2.7 Scholengroep Perspectief

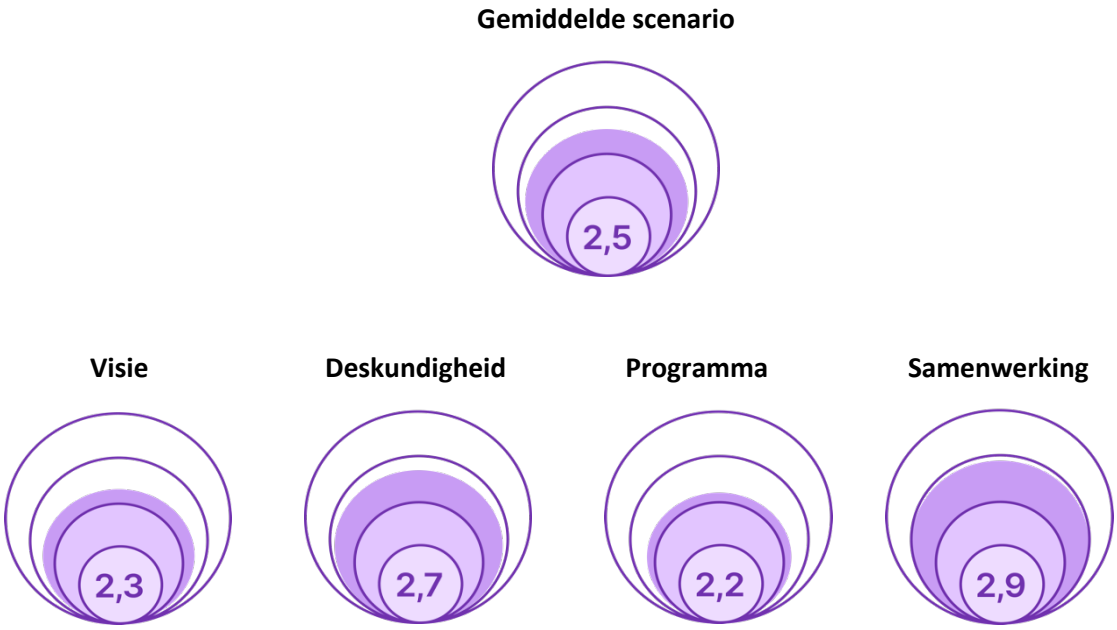

13.2.8 Schoolbestuur Lauwe en Eems

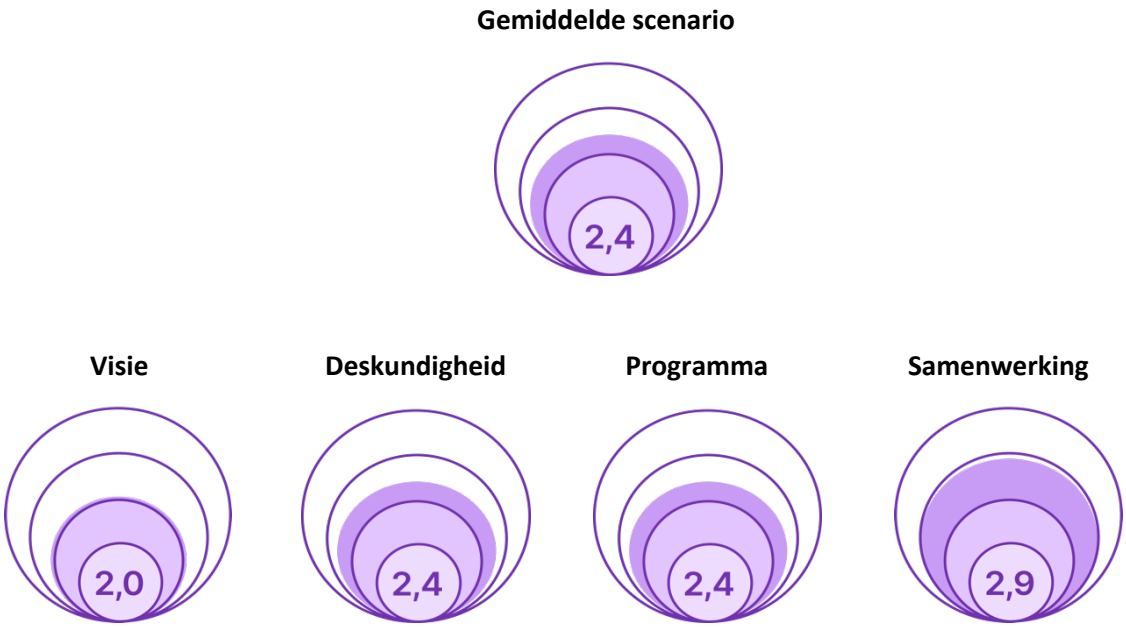

13.2.9 SOOOG

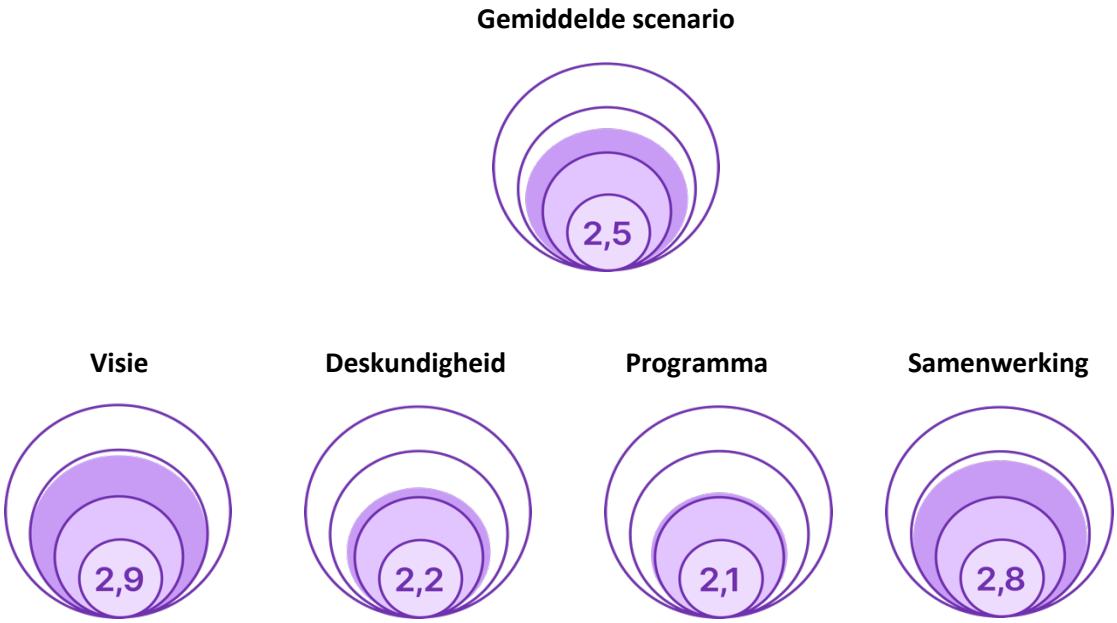

13.2.10 Stichting Openbaar Onderwijs Marenland

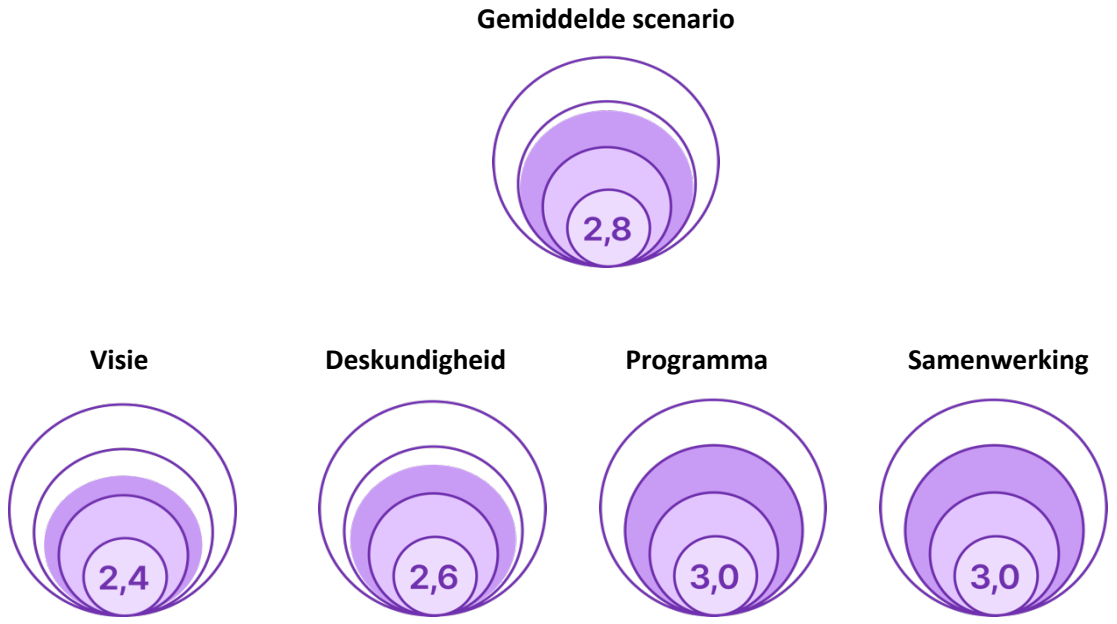

13.2.11 Stichting Quadraten

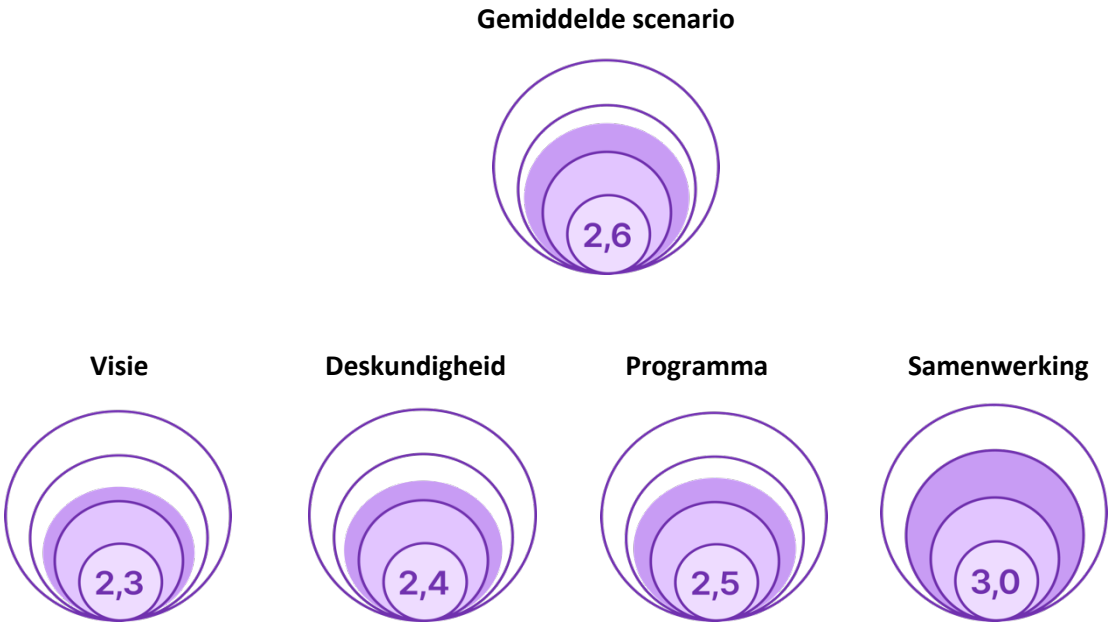

13.2.12 Stichting Ultiem

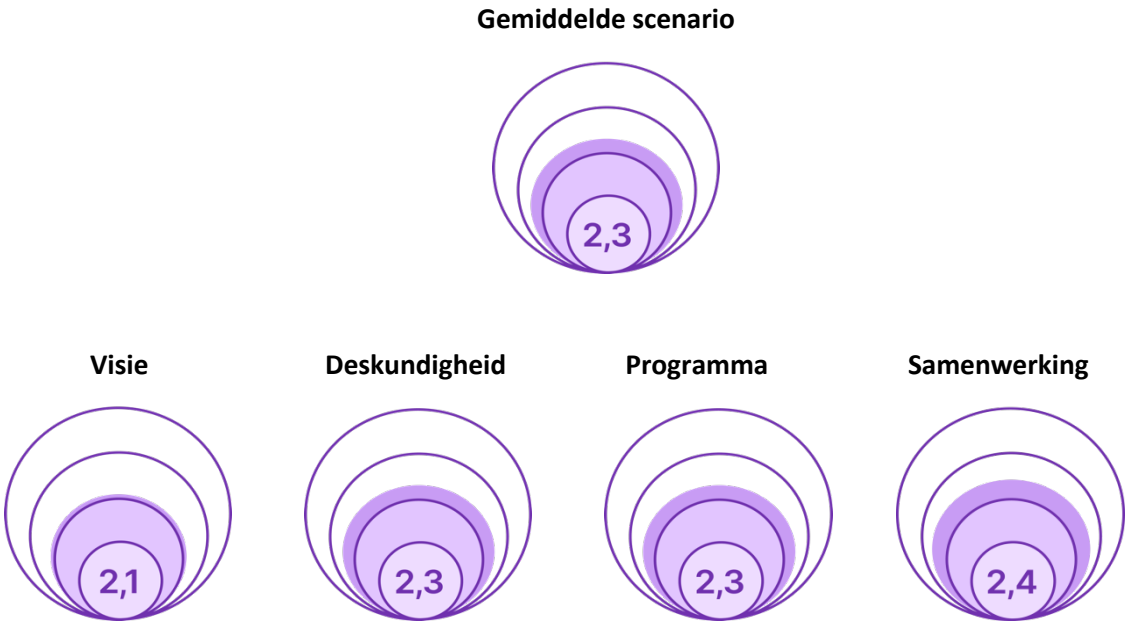

13.2.13 VCOMOG

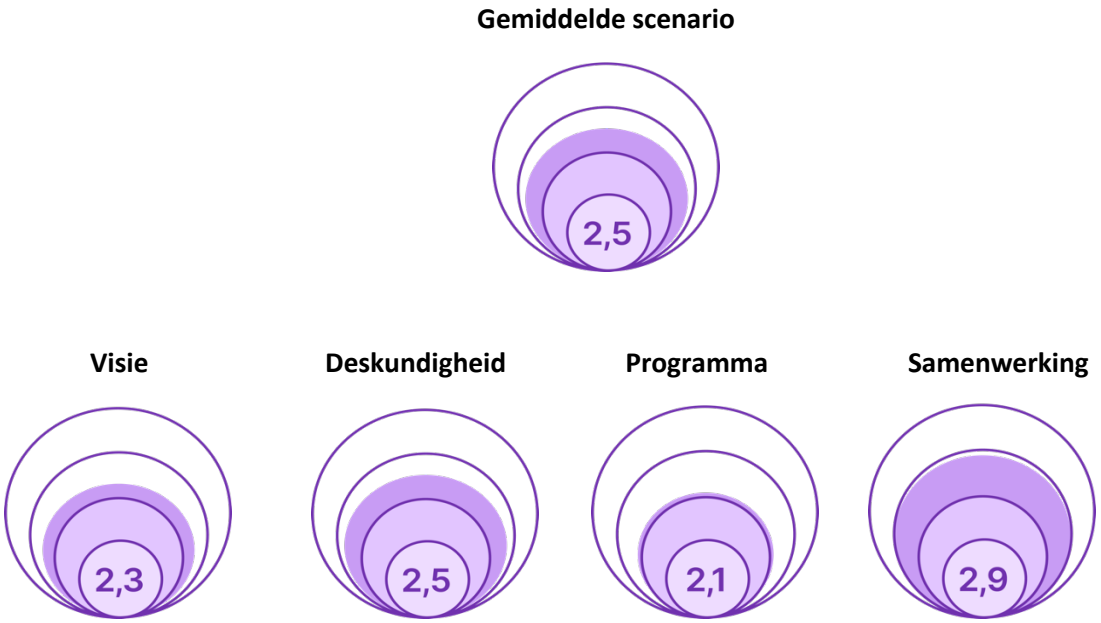
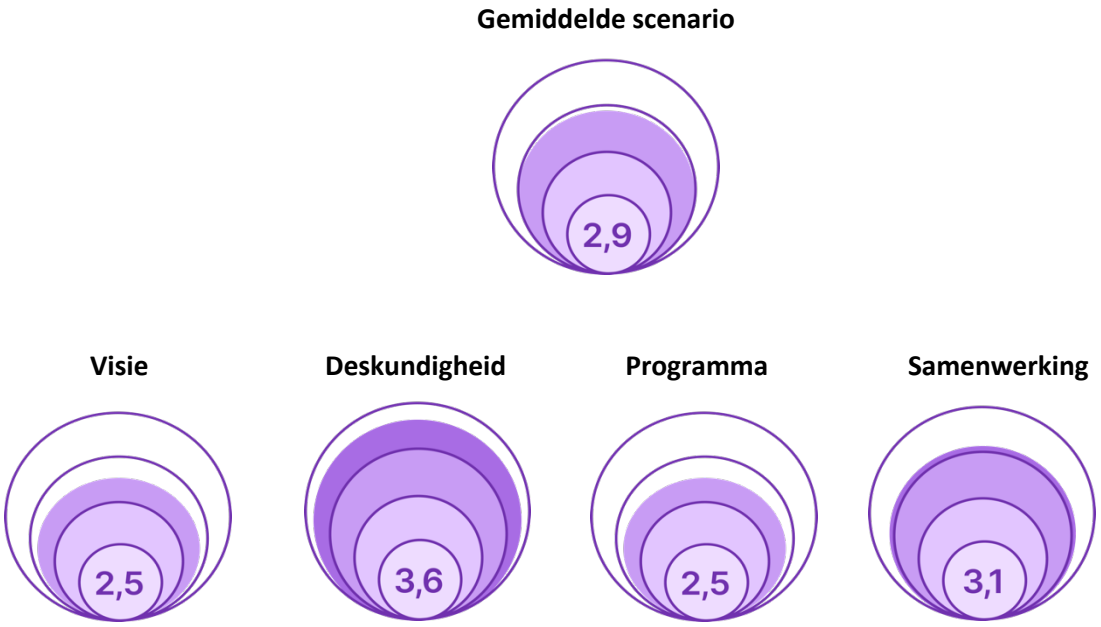
13.2.14 VCPO Noord Groningen